

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\M\May Karel\May Karel - Ardistan a
Džinistan1.pdb

PDB Name: Karel May-Ardistan a Dzinistan
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.1973
Modification Date: 16.8.1973
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Karel May
Ardistan a Džinistan I.

Obsah

KAPITOLA PRVNÍ
POSLÁNÍ
KAPITOLA DRUHÁ
PARDÁL
KAPITOLA TŘETÍ
VUSULE
KAPITOLA ČTVRTÁ
DŽIRBANI

KAPITOLA PRVNÍ POSLÁNÍ

Mé vypravování začíná v Sitaře, Evropě skoro neznámé, v "Zemi hvězdných květů", o které bylo vypravováno v mé knize Vříši stříbrného lva. Vládkyní této říše je Marah Durimeh, mým čtenářům známá panovnice ze starého královského rodu. K Sitaře patří i rozlehlá oblast Maerdistanu s tajemným Kubulským lesem, v jehož nejhlubší rokli, jak zní tajemná pověst, je umístěna strašidelná kovárna, kde duše bolestmi a utrpením jsou zocelovány a uklidňovány. O tomto území jsem vyprávěl v knize Babel a bible. Během zajímavé jízdy, kterou později podnikneme, poznáme tuto kovárnu. Protentokrát se vzdáme návštěvy tohoto místa bolesti a žalu a projedeme se Ikbálskými zahradami, abychom zapomněli na veškeré bolesti světa.

Ikbál se nazývá jedna z nejkrásnějších rezidencí Marah Durimeh. Její knížecí sídlo, více chrámu než zámku podobné, se tu zdvihá jako z mramoru vybudovaná sloka Šalomounova žalmu, jasné, čisté a zářící od temného pozadí nebetyčných hor. Tyto hory leží na severu. K jihu se rozlévá modré a jakoby stříbrnými nitkami protkané moře, tiše oddechující jako dřímající dítě, usmívající se ve sladkém snu. A jako nádherné, jiskřivé perly, vylovené vílou z mořských tůní a rozeté na břehu v zelenající se zahradě, druží se k nohám paláce panovnice domy jejích poddaných. Mořský vánek zmírňuje palčivost slunečních paprsků. Stinné stezky vedou na úbočí hor a z hor do údolí. Zlaté plody kynou z temného listoví. Každý pohyb vzduchu obdaruje člověka sladkou vůní květů. Ed Din, řeka nedotčená špinou denního shonu, jako pozdrav vyšších světů plyne tu údolím k moři a objímá dvěma stříbrnými rameny Ikbál, vlévající se pak do moře, jehož peřeje jasní a čisté. Malý ikbálský přístav spojuje s ostatním světem nepatrná bárka Viláde, jejíž plachty jsou vždy připraveny k vyplutí. Loď se podobá arše. Je prastaré stavby a zachovává formu i obrysy zašlých tisíciletí. Její ráhna a plachty byly v tomto uspořádání používány jistě ve starém Babylóně nebo v Egyptě. Nestrpí však hany, neboť vše, co tu vidíme, je účelně uspořádáno. V mých pozdějších vypravováních se ještě častěji sejdem s touto lodí, proto se pro tuto chvíli vzdávám jejího podrobného popisu. Také zemi Sitaru a město Ikbál

popíši až později. Protentokrát se o nich zmiňuji jen letmo, protože tvoří východisko následujícího vypravování

Navštívil jsem se svým hádžím Halefem Omarem, nejvyšším šejkem Haddádů z kmene Šammárů, Marah Durimeh, abych jako jejich host si podrobněji prohlédl "Zemi hvězdných květů", což jsem až dosud nemohl učinit. Přijala mne jako bych byl jejím příbuzným, dokonce skoro jako syna. Bydleli jsme oba v jejím paláci. Já nahoře v poschodí, které sama obývala, Halef v přízemí se služebníky. Milovala i jeho, byla věrnost a láska sama a neměla sobě rovné. Blahopřála mi, že jsem Halefa našel a dovedl si jej vychovat jako průvodce. Vytýkala mu sice, že se naprosto nenamáhal svou duši změnit v ducha a považovala právě to, co jiní na něm chválili, totiž jeho přívětivost, za jeho největší slabost. Marah, nevyrovnatelná znalkyně lidských povah, neuznávala žádného člověka za dokonalého, který se nedovedl přenést přes požadavky své lidské bytosti.

Všichni, kteří četli románový cyklus Vříši stříbrného lva, si jistě rádi vzpomenou na Sakařů - "Duši" - kterou k nám tehdy Marah Durimeh vyslala, aby nám poskytla pomoc proti našim nepřítelům. Tato Šakara, která mne uchránila téměř od neodvratné smrti, byla miláčkem své paní, kterou měla opustit jen v případě, že se jednalo o velmi důležité věci. Byla

i nyní v Ikbálu přítomna a starala se o mne s toutéž sesterskou obětavostí jako tenkrát, když jsem ležel na smrt nemocen.

Náš odjezd byl určen na zítřejší den. Dopoledne jsem ještě s Marah Durimeh a Šakarou prošel městem a jeho okolím, abych se rozloučil s místy, které se mi staly milými. Pak jsme šli za palác na bujnou pastvinu, kde se popásali naši koně, s nimiž, když uslyší jejich jména, se čtenář jistě opět rád shledá. Byli to naši vranici Assil ben Ríh a Syrr, na prvním jezdil Halef, na druhém já. Kdo by snad neznal tyto dva nejušlechtlejší ze všech koní, důkladně je pozná během dalšího vypravování. Donesli nás z daleké krajiny až sem a měli nás opět nést i při návratu. To jsme si mysleli i my, ale osud změnil naše výpočty.

Později po západu slunce jsme seděli na vysoké terase při večeři, která se skládala pouze z chleba a ovoce. Pod námi, dole ve dvoře, hodoval Halef se služebnictvem, jemuž líčil svá dobrodružství. Činil tak svým známým, bombastickým a po pochvalě toužícím způsobem. Naslouchali mu velice tiše; nebylo chvály ani nadšení. Odměnou sklídl jen tu a tam shovívavé kývnutí hlavou, nebo ironický úsměv; naprosto se však nesetkal se souhlasem a pochvalou, kterou by sklídl jinde. Pak najednou vstal, rozhodil rukama pohrdavě v povětří, nechal posluchače sedět a vyšel ven před bránu.

Nevšímal jsem si jeho osoby, ani jeho zasloužené porážky. Naše oči a smysly vnímaly jen rozkošný, boží svět, jenž se tu před námi rozkládal v zapadajícím, téměř nadpozemsky zářícím slunci. Zcela na konci jižního obzoru, tam, kde se slunce s mořem snoubilo, objevil se malý bod, který se stále zvětšoval, brzy zazářil jako blesk, brzy opět míhal se zlatem, nebo zajiskřil stříbrem, nebo zahrál některou ze sedmi duhových barev.

"Přijíždí posel," pravila Šakara a ukazovala na bod vztaženou rukou.

Marah Durimeh obrátila oči naznačeným směrem a když okamžik pozorovala bod, přisvědčivě řekla:

"Ano, je to posel, ne však cizí, ale náš."

"Který?"

"Ten, jenž mi přináší odpověď emíra z Džinistanu."

Jaké to měla oči tato žena, jejíž vysoké stáří nebylo možné téměř určit. Ačkoliv jsem svůj zrak napínal do nemožnosti, sotva jsem rozeznal, že bílý bod je vlastně lodní plachta. Ona však viděla loď a snad i také muže, který ji řídil. A jako bystrost jejich očí, tak překvapovalo i jméno, které vyslovila. Emír z Džinistanu! Kdo z mých čtenářů slyšel už někdy o tomto proslulém muži, vládnoucím mohutné a vysoce významné říši? Jistě nikdo! I já neměl tušení o jeho existenci, až jsem se dozvěděl z úst Marah Durimeh jména všech početných oblastí, na něž se vztahoval její vliv. Emír z Džinistanu se těšil její zvláštní ochraně. Posel, který se rychle blížil k přístavu, protože mu příznivý vítr vál do plachet, přijížděl od něho. Zpráva, kterou přinášel, musela být velmi důležitá, neboť Marah, když vstala ze sedadla a zaclonila si oči rukou, nahnula se daleko přes balustrádu terasy. Stopovala blížící se člun jistě celou minutu s napjatou pozorností, a pak prohlásila:

"Ano, je to on!" A hluboce si oddechla a připojila: "Teď bude rozhodnuto!" Pak opět usedla na své místo, zahleděla se zamyšleně před sebe a když se po chvíli obrátila ke mně, zeptala se:

"Musíš domů, sidi, nebo nemusíš?"

"Nemusím nikdy," odpověděl jsem.

"Vím," přisvědčila přivětivě. "Snad je právě dobře, že jsi ještě zde, žes nás neopustil."

"Dobře? Pro koho?" tázal jsem se.

"Pro tebe, pro mne, jmenovitě také pro emíra z Džinistanu."

Teď jsem opět já vyskočil ze svého sedadla a překvapeně zvolal:

"Pro nás, i pro něho? Jak to? To je hádanka, kterou bude třeba vysvětlit!"

Obrátila na mne zrak a pronikavým pohledem zdála se pronikat celou mojí bytostí, načež odpověděla:

"Největší hádankou jsi ale ty sám. Jestliže rozluštíš hádanku vlastní bytosti, rozluštíš i onu emíra z Džinistanu. Posad se! A vyčkej, až promluví s poslem!"

Byl to už její zvyk, odpovídat na problém problémem. Ráda rozdávala duševní dny, ale neplýtvala jimi lehce, nýbrž člověk si je musel osvojit vlastním důmyslem. Že jsem hádankou, rozumí se samosebou. Každý člověk je hádankou. Kdo to uznává, začal ji už luštit. Odpovědi na otázku lidství - je život. Kdo umírá, aniž by to shledal, nežil, jen živořil a stane se jen mrvou, ničím jiným.

To, co se zpočátku zdálo jen bodem, se zatím zvětšilo. Objevila se bílá plachta. Pak se ukázalo, že jsou to tři plachty. Později jsem postřehl, že člun má dva stěžně, na kterých byly křížem napjaty plachty. Nikdy předtím jsem neviděl takovou sestavu plachet; byla však velmi praktická. Přední plachta rozrážela vzduch jako šroub a obě plachty na zádi stály tu jako pluh ostrím obráceny dopředu, dozadu však rozšířeny a otevřeny, že ani nejmenší částička tlaku vzduchu nezůstala nezužitkována.

Člun byl obsluhován jen dvěma lodníky, z nichž jeden řídil plachty, druhý kormidlo; jejich velitel stál zcela vpředu na lodní přídi. Vysokorostlý, s rukou pyšně v bok opřenou, bíle oděný, s turbanovým šátkem vlajícím ve větru, podobal se v osvětlení zapadajícího slunce málo pozemskému poslu, spíše vypadal jako některá z těch nadpozemských bytostí, o kterých prastaré, orientální pověsti vypravují, že se se svými plavidly náhle vynořují z hloubi vod, aby při přistání v pozemských přístavech přinesly lidem pozdrav z věčnosti a požehnání nebes.

A teď, kdy se člun blížil k přístavu, nadešel okamžik, kdy se slunce skrylo za obzor. Všim tím světlem, jež stříbřilo hladinu vod, mihl se průhledný, fialový stín. Veselost dne ustoupila náraz vážnosti blížícího se večera. Z blízké mešity se ozval křik muezzina:

"Hajá es satá!" "Hajá es feláh!" "Vzhůru k modlitbě!" "Vzhůru k spáse!"

Slunce se ponořilo do moře! Chvilé zkázy nastává a s ní i hodina modlitby! Alláh je veliký! Alláh je veliký!

Z prostranství sem pak zazníval hlas předřikávače:

"Ve jménu nejmilostivějšího Alláha! Čest a chvála budiž Alláhovi, Pánu světa, Všeslitovníkovi, který bude vládnout

v den osudu! Tobě chceme sloužit, k Tobě volat, abys nás uvedl na cestu první,
na cestu těch, kteří se těší Tvé milosti "

Dále jsme už nemohli slyšet, neboť zvony chrámu vpadly kovovými hlasy a přerušily všechno ostatní nádherným akordem večerního klekám. Pak vstala Marah Durimeh a my s ní. Sepjali jsme ruce. Ona však ukázala na věž, ze které zněly zvony, a promluvila:

" Tot' onen zvuků mocných proud, tot' onen zvuk, který všechny váže v dluh, jenž nese klid a štěstí - v každý kout; buď věky věků zehnaný dobrý Bůh!"

V tom okamžiku dostihl člun přístavu. Posel spatřil svoji velitelku na terase. Pozdravil ji vztažením obou paží. Pak poklekl na přídí a sepjal ruce, aby se před ní sklonil, právě tak, jak se celý svět sklonil před Stvořitelem. Dojem, který tato večerní modlitba činila, nelze vyspat. Ty na nebi, i na zemi odumírající barvy! Temné pozadí hrozivého pohoří! Ono stále magičtější a mystičtější zabarvení moře! Znění zvonů právě na místech, kam kromě mne evropský člověk nohou nevstročil! Především však vysoko vztyčená postava velitelky! Její čelo, šíje, oči! Jak často se vyslovil Halef Omar, když o ní přemýšlel: "Není obyčejnou ženou; je královnou. Je to džina, duše, duch. Dokonce ještě více: není jenom duší, nebo duchem, ale paní a velitelkou všech duší a všech duchů, kteří vůbec jsou. Alláh ji požehnej!"

Pokusil se, aby ji tímto způsobem pochopil a přiznávám se, že jsem mu nikdy neodporoval, kdykoliv se o to pokoušel. A právě nyní v tomto okamžiku mne ovládlo cosi, co bylo víc než pouhým tušením, že v této nevyrovnatelné ženě vznikají též myšlenky, úsudky a síly, jež moje školská psychologie nemůže pochopit. Cítil jsem se bezradným, důvěřivým dítětem, které poprvé přijde do divadla a nepochybuje ani v nejmenším o tom, že kouzelný svět, který se mu tu jeví, je pravou skutečností. Lidská duše jeví svou činnost v každém člověku, v mnohých jednotlivcích i zcela výlučným způsobem. V Marah Durimeh vystupovala na prostřednost. A muž, který tu na konci svého člunu klečel, mi připadal jako posel z vyšších světů, jenž přichází zachránit lidstvo, které ve svých duších úpí po osvobození z ohrožení života.

Zvony umlkly. Modlitba dozněla, soumrak se skláněl z horských štítů. Muž, který se modlil ve člunu, se vztyčil a zamířil s člunem ke břehu. Pak vystoupil a zmizel mezi domy na cestě, která vedla k nám. Zakrátko byl hlášen jeho příchod panovnici. Marah odešla, aby ho vyslechla. Osaměl jsem se Šakarou. Šakara se mě snažila svým sesterským způsobem připravit na věci, které mne čekaly. Promluvila:

"Snad by bylo lepší, kdybys nás už opustil. Bojím se, že ti panovnice svěří těžkou úlohu!"

"Snad něco nemožného?" otázal jsem se s úsměvem.

"Ne; to neudělá."

"Pak se nestarej, Šakaro! Od té doby, kdy jsem zaslechl jméno emíra z Džinistanu, doufám a dokonce si přeji ještě zůstat."

"Čeká tě však namáhavá cesta!"

"Kam však, když ne domů?"

"K emírovi."

"K němu?" otázal jsem se právě tak radostně, jako udiveně.

"Ano, skutečně k němu. Nebyl jsi ještě v Džinistanu. Víš však, kde leží?"

"Ano."

"A jak je tam těžký přístup?"

"Jsou tu jen dvě možné cesty: buď od Madary, a ta je hrozně dlouhá, nebo je zapotřebí projít celým Ardistanem. Tato cesta je snad kratší, ale nebezpečnější."

"Mnohem nebezpečnější! Znáš emíra z Ardistanu?"

"Ne, ale slyšel jsem o něm."

"Co?"

"Že je to násilník a tyran"

"Miluje válku a nenávidí mír," vpadla mi živě do řeči. "Všichni zdraví muži jeho říše jsou vojáky. K emírově práci přidržuje jen nemocní a nuzáci."

"Je to sice smutné, ale mne se to netýká. Nepojedu k němu, ale k emírovi z Džinistanu. A kdybych k němu jel, nemohly by mi jeho bojovné sklony překážet. Myslím spíš, že by mi tato cesta mohla přinést více užitku než škody."

"Za obyčejných poměrů určitě. Ale i pak je pro Evropana v nejvyšším stupni nebezpečné překročit hranice jeho říše. Nenávidí vše,

co přichází ze Západu; zvláště však nenávidí obyvatele západních zemí. Kdyby se doslechl, že jsi Evropan, pak "

Nemohla dokončit započatou větu, neboť se vrátila Marah Durimeh. Byla naprostou paní své bytosti, ale i přesto prozrazovala svým chvějícím se hlasem veliké vnitřní rozčilení.

"Slyšení je na okamžik přerušeno," pravila. "Posel mi má ještě mnohé co říci. Přijde ještě jednou. Pro tuto chvíli jsem byla nucena vrátit se k vám, abych vám sdělila, že obrovské neštěstí, jehož jsem se obávala a jemuž jsem chtěla zabránit, se stalo skutkem."

Zděšena spráskla Šakara ruce a otázala se:

"Je tedy válka?"

"Ano - válka!" přisvědčila Marah Durimeh.

"Kdo a s kým?" otázal jsem se.

"Ardistan s Džinistanem."

"Je už vypovězena?"

"Vypovězena? Jaké je to slovo! Předchozí vypovězení války je obvyklé jen mezi civilizovanými národy a panovníky.

Emír z Ardistanu je však barbar. Vyráží, kdy se mu zlíbí, aniž by se dříve ptal anebo něco ohlašoval. Mohu tedy k tvé otázce dát jen jednu odpověď: válka bude, ale dosud ještě nezačala. Chtěla jsem ji zabránit a emír z Džinistanu rovněž; naše snahy však vyzněly naprázdno. Nyní však musíme rychle jednat, já i on. Potřebuji muže, na kterého bych se mohla spolehnout; potřebuji jej hned, ihned! Potřebuji muže, který není chytrácký, ne lstivý, ne tichošlápek, ale poctivec, moudrý, ale právě tak moudrý, aby se nedal nejlstivějším chytrákem ani oklamat, ani podvést!"

Po těchto slovech se obrátila ke mně s otázkou:

"Znáš podobného muže, sídíl?"

"Ne," odvětil jsem.

"Opravdu ne?" usmála se.

"Opravdu ne?" odvětil jsem vážně a přesvědčivě.

Poté vpadla Šakara do řeči:

"A přece, znám jednoho! Jsi jím ty sám!"

"Mýlíš se, miláčku, mýlíš se!" odmítl jsem ji. "Člověk tak moudrý, aby ho neobelstil ani největší chytrák, vůbec neexistuje; neviděl jsem dosud podobného a také ho už neuvidím. Znáš však jednoho, který se bude ze všech sil snažit, aby jednal rozvážně, moudře a co nejstatečněji - a tím jsem ovšem já sám. Jestliže, paní, v tomto okamžiku neznáš člověka lepšího, pak prosím, raději mi svěť své poslání!"

Poslední slova platila Marah Durimeh. Neodpověděla mi ihned. Přistoupila k okraji terasy a dívala se do dálky na moře i na nebe temně modře zbarvené, na němž začaly poskakovat první hvězdy. Šakara uchopila moji ruku a když ji jemně stiskla, šeptala:

"Děkuji ti! Tak to bylo správné. Je pohnuta, ty ani nevíš jak. Tomu lidé říkají láska."

Po chvíli se panovnice obrátila opět k nám a odpověděla:

"Ano, ty půjdeš, sídíl, jen ty! Tušila jsem, že se mi dobrovolně nabídněš, aniž bych tě musela vyzývat. Stalo se. Těší mne to a raduji se jako zřídkakdy. Nevíš, jak jsem ti povděčna, nemohu ti to ani vyslovit, jak bych si přála. Musíš si vděk získat sám v Ardistanu a Džinistanu, kde ti vstříc bude zářit svým květem na všech cestách. Jistým způsobem se ti však odvděčím už dnes tím, že ti povím, proč k svému poslání volám právě tebe. Pojď sem ke mně!"

Přistoupil jsem k ní. Uchopila mne za ruku, ukázala k nebesům a pokračovala:

"Když jsem tu stála poprvé a neodpovídala ti, mluvila jsem s hvězdami. Pohled' vzhůru k obloze! Nesvítí tu hvězdy tvého domova, ale hvězdy jihu. Tam vidíš Pannu, Havrana, Pohár i Kalich. Zde opět Srdce, Kompas a Loď, jinde Antara, Knidlo a Kříž. Nebyly to však tyto hvězdy, s nimiž jsem mluvila. Moje astrologie je jiná. Nečerpám ji z viditelné oblohy, která se tu klene nad námi, ale při upírání pozemského pohledu na souhvězdí, které jsem ti jmenovala, ozbrojuji svůj zrak pro obzor duchovních a nadpozemských světů, a tu se mi stávají viditelnými i hvězdy, které nespatří zrak jiného smrtelníka. I tvou hvězdu jsem viděla, i svou vlastní hvězdu. Chceš, abych ti ji ukázala?"

Byl to zvláštní, dokonce řekněme nevšední okamžik! Stála přede mnou jako některá z věštekyn starověku, z doby, kdy byla stavěna babylonská věž. Její oduševnělé rysy byly řezány jako z alabastru. Dlouhé, silné, stříbro vité copy po obou stranách hlavy jí splývaly až k zemi. Její hlas zněl jakoby z jiného světa. Zdála se rozšiřovat kolem sebe zvláštní vůni, zvláštní atmosféru, pro kterou neexistuje pravé pojmenování v žádném z mnohých lidských jazyků. - Nerozuměl jsem úplně tomu, co mluvila, ale téměř jsem tušil její myšlenky. Proto jsem prosil:

"Ano, ukaž mi tu hvězdu!"

"Spatříš a uvidíš ji," odpověděla. "Ale ne tak, abych ti na ni prstem ukázala a řekla: tam nahoře, to je ona! Neboť svou hvězdu si musíš vyhledat sám. Bude-li v tom vůle Boží, Pána Všemohoucího, spatříš svou hvězdu v Džinistanu, jakmile tam nad tvou hlavou zazáří. Neznáš tuto zemi a také v Ardistanu jsi ještě nebyl. Zavedu tě do knihovny, kde ti předložím knihy i mapy, z nichž se můžeš poučit. Předem ti však musím něco nesmírně důležitého sdělit. To musíš vědět, jestli se má tvé poslání v Džinistanu setkat s úspěchem. - Posadme se tedy, prosím!"

Usedli jsme opět a Marah Durimeh začala:

"V západních zemích by se bezpochyby tomu, co ti chci sdělit, smáli. Pro mne však je to vážné. Vtipkovali by snad: 'Stará kurdská bába chce rozhodovat o politice, o vysoké politice a civilizaci!' Já se však řídím slovem jediného Boha, které na polích před Betlémem zaznělo zvěstováním vojsk nebeských: Chvála Bohu na výsostech a na zemi mír. Aby Bohu byla vzdána čest a chvála, jež mu patří, o to se ve své vševedoucnosti postará nejlépe sám. Aby však zavládl mír na zemi, to musí být naší největší snahou, které musíme být poslušni."

"Kdy však nastane slibovaný mír?" zeptala se Šakara. "Snad nikdy!"

"Nastane!" odvětila panovnice důrazně. "Musí nastat, neboť to chce Bůh!"

"Tisíciletí přišla, aniž by přišel!"

"Tisíciletí však už nepřijetou!"

"V severních zemích počínají už nové proudy," vpadl jsem jim do řeči. "Nejšlechternější muži a ženy se spojili, aby míru připravili nové cesty."

"Aby mu připravili nové cesty?" otázala se Marah Durimeh. "V severních zemích? Vím, vím! Co však mohou spravit nejkrásnější podněty nejslechternějších lidí, jestliže nejsou dány tak velké, tak obrovitě do očí bijící pokyny, které nám uděluje sám život? A kdyby se i sto císařoven a tisíc královen spojilo, aby pozdvihly své hlasy pro tak řečený věčný mír, kam by stačil sbor jejich hlasů proti nepřetržitému hroznému řevu krve, která od počátku světa až po naše dny byla prolita, aniž by se v jediném roce mohlo říci, že byl mír na zemi."

"Panovníci a knížata obesílají mírové konference," řekl jsem,

"na kterých"

"Na kterých organizují budoucí válku, a ne mír!" přerušila mne Marah Durimeh.

"Humanizují válku!"

"Totiž chtějí zabít rychleji a bezbolestně, ale - chtějí zabít! Říkám ti, milý příteli, že pyšná válka se nikdy nesníží k ubohému míru, aby mu podala ruku, ale naopak, mír se musí povznést k ní, aby ji, věčně odporující, srazil z krvavého trůnu. Jestliže má válka železnou ruku, je nutné, aby mír měl ocelovou pěst! Jen moc může imponovat, jen skutečná moc! Chce-li imponovat mír, ať hledá moc, ať si moc opatří! Vidiš, že mír nemůže být nikdy ve skutečnosti mírem. Bude jím jen tak dlouho, dokud bude mít moc, aby jím byl skutečně. Musí stát ustavičně na přední stráž. Jakmile se dá překvapit a přepadnout, nastoupí na jeho místo nepřítel. Výstroj Země a všech jejích národů byla až dosud zařízena jen pro válku. Jako by nebylo možné stejným, ba mnohem důraznějším způsobem zbrojit k míru! Chápeš, co myslím?"

"Rozumím ti," odvětil jsem. "Válka nebo mír. Kdo z obou projeví větší moc, bude panovat. Odkud však bere válka svoji moc?"

"To spatříš v Ardistanu. Dnes a v tomto okamžiku není možné rozšiřovat řeč o těchto otázkách. Slovy se nedá vůbec mnoho dokázat, ale činy. U vás ovládáte válečnou vědu teoreticky i prakticky. Ovládáte i mírovou vědu, ale jen teoreticky. Jak je třeba vést válku, ví u vás každý. Jak zavést mír, neví nikdo. Máte stálá vojska připravená k válce, která do roka stojí miliony. Kde však stojí vaše mírová vojska, která by nestála ani jediné para, ale přinesla by vám miliardy užítku? Kde jsou vaše pevnosti míru, vaši maršálové míru, vaši míroví důstojníci? Více se zatím nechci ptát. Neboť veškeré tyto otázky ti před oči postaví Ardistan, abys odpověď k míru našel v Džinistanu, ovšem jen tenkrát, budeš-li stopovat události s otevřenými očima. Tvá cesta do těchto zemí má být cestou zkušební a studijní, a cokoli si tam duševního osvojiš, to považuj jako odměnu za ochotu, se kterou se mého poslání ujímáš. Obě tyto země ti dají dost zřetelný obraz celého světa, jeho obyvatel a všech možných poměrů, v nichž stojí různé národy proti sobě. A jestliže se ti naskytou hádanky, které nebudeš moci rozluštit, pak si vzpomeň na obraz, který ti nyní postavím před oči."

Učinila významný a pomalý pohyb rukou k východu a pokračovala:

"Tam vzadu se probudila žlutá rasa z dlouhého spánku. Počíná si teprve protírat oči, počíná teprve volně dýchat. Běda, vyskočí-li jednou z lože a uvědomí si svou sílu, začne dokazovat, že má totéž právo na život jako ostatní!"

Když ukázala k západu, mluvila dále:

"Tam naproti leží Amerika, kterou chytře označujete jako 'Nový svět'. Tam žije rudý muž, o kterém jste přesvědčeni, že je obětován zkáze. Tento rudý muž nevymře. Ani Portugalec, ani Španěl, ani Yankee nebo Angličan nemá moc, aby ho zahubil. Němce se bát nemusí, ten si svou rozpínavostí připravuje zkázu sám. Zdánlivě vymírající Indián vstane z mrtvých. Jen mocný a světodějný zákon nařizuje, aby člověk mečem porobený pluhem vítězil. Současný Yankee zmizí a na jeho místě vznikne nový člověk, jehož duše bude evropsko-indiánská. Tato nová, americká rasa bude duševně i tělesně vysoce nadána a její vliv se neomezí na západní polokouli. Zmocní se všech duchovních hybných sil Starého světa a běda Evropě, nebude-li se moci postavit na odpor jinak, než svými starými kulturními hříchy a svými - starými děly! Neboť i v Orientě už to kvasí. Protahuje končetiny, zkouší svalstvo a sílu svých paží. Mysleli jistě: co dokázalo Japonsko, dokáží také! Oh, islám, jeho mohutná postava dříme na hrudi Evropy, Asie i Afriky, nebojí se zdánlivé přesily severních zemí. Vyvažuje přesilu evropských zbraní. Dejte tu všem dobré vůdce a vítěze. A když nevíte, bude jeho zkáza i vaším zánikem. Žlutá rasa se pak rozdělí s americkou rasou o celý svět. A proč? Protože severské země nebyly dost veliké, spravedlivé a šlechetné, aby domnělé sféry svých zájmů podrobily humánnímu přezkoušení a smířily se s Orientem!"

"Smířily se s Orientem?" tázel jsem se. "To není správné. Je třeba říci, usmířit Orient samy sebou, neboť Orient je stranou uraženou a potlačenou. Téměř všechno, co severní země dnes nazývají svým vlastnictvím, přijaly od Orientu. Mají dnes jeho víru, jeho vědy, jeho veškeré vzdělání a smýšlení, jeho úrodu, jeho plody, veškerý základ jeho vnějšího i vnitřního života. I to, co od něho přímo nepřejaly, vzniklo alespoň z jeho pohnutek. Jak nezměrný je dík, který jsme mu dlužni! A jak jsme se mu odvděčili? Jak a čím?"

"Tážeš se velmi správně, velice správně!" odvětila Šakara. "Jak jste se nám odvděčili a čím? Když jsme vám dali všechno, co jsme nazývali svým, kromě země, která ovšem nepatří nám, ale Bohu, přicházíte znovu a všemožnými zbraněmi, lstivě nám chcete urvat i ji! Kdyby vám Orient nedal nic jiného, než onu jedinou, věčně pravdivou větu: Bůh je láska a kdo v lásce přebývá, přebývá v Bohu a Bůh přebývá v něm - pak byste mu za ni nemohli zaplatit ani všemi slunci, měsíci a hvězdami, co jich nese baň nebeská, vy však jste se neodvděčili nejen za tuto větu, ale za nic z ostatního, co jste obdrželi, ani jediným činem, ale krví, válkou, závistí a nenávistí."

"Kdybys takto mluvila v západních zemích, vysmáli by se ti, Šakaro," namítl jsem. "Tam jsou zvyklí říkat právě opak toho, co jsi

tu pravila. Jsou přesvědčeni, že prokazují Orientu dobrodiní za dobrodiním, přicházejí aby

"Aby mu vnutili svou lásku o kterou nestojí, protože je falešná," vpadla Marah Durimeh. "Nemluvím o poslání evropské politiky, ale o její lásce k bližnímu. Jmenuj mi jediné srdce, jehož by si dovedla získat! Není jediné, ani jediné. A je to přece největší, nejsvětější a nejdůležitější úlohou severských zemí, získat si srdce Orientu, chtějí-li zabránit válkám v budoucnosti, z nichž by potom vyšly vítězné."

"Ale jakým způsobem?" tázel jsem se.

"Tak se tážeš ty, který jsi už dávno na cestě, abys toto všechno získal. Ve všech knihách, které jsi napsal, hlásáš lásku k Orientu! Ze všech tvých spisů se usmívá duše Orientu - toužebně i bolestně! Je to úsměv se slzami v očích! Kdybys byl sám Západem nebo Severem, získal by sis Orient rychle, neboť jej miluješ a nepřicházíš, abys z něho kořistil. Ale ty jsi výjimkou, ostatní jsou úplně jiní, mimo těch, kteří by tu působili tvým způsobem. Ať jsou sem posláni umělci, kteří by se naučili Orient milovat. Ať jsou sem vysláni učenci, ale nejen proto, aby kopali v Babylóně a hledali staré kameny, ale i proto, aby probouzeli dřímajícího ducha Orientu. Cesty vedoucí vás k nám nebudou nadále válečnými stezkami, ale cestami míru! Dejte zmizet vojenským transportům a zásilkám zbraní! Obchod ať vzkvétá! Smířlivost nechť putuje sem i tam, aby vyrovnávala sváry, napravovala škody a rozšiřovala požehnání! Pak se člověk stane hodným člověkem. A jestli jednou nadejde veliká a těžká hodina, kdy v dalekém Západě a dalekém Východě zazní

osudná otázka, zda válka nebo mír, pak Orient spojený se severskými zeměmi, jako nepřemožitelní a svět ovládající přátelé, zabráni národům v prolévání krve a donutí je, aby nechali své meče zrezavět!"

"A kdy se tak stane?" otázal jsem se. "Bude to brzy, nebo později?"

"Jdi do Džinistanu, tam udeří hodina," odpověděla. "Teď však jsem s předmluvou hotova a svěřím ti už své poslání, krátce a stručně. My lidé nezískáváme mír, který je darem z nebes, nezasloužené a zadarmo. Musíme se ukázat hodni tohoto míru. Chopit se ho, když nám byl darován a provždy jej zachovat. A v našem případě máš to být ty, kdo mu půjde vstříc."

"Míru že půjdu vstříc? Já? Mluvíš o obrazu?" otázal jsem se.

"Ó ne," odpověděla. "Nejedná se tu o obrazy, ale o skutečnost! Bylo určeno, že současná válka, která vypukne, má být také poslední válkou mezi Ardistanem a Džinistanem. Udělala jsem vše, abych jí zabránila, ale moje práce vyzněla naprázdno. Emír z Ardistanu prosadí vždy svoji vůli. Proto mu nyní já dám pocítit svoji vůli! Nutí-li Džinistan do války, nutí k ní i mne a já přijímám jeho vyzvání. Ale moje válečná taktika je jiná než jeho. On chce prolévat krev, já to nechci. Dokáží tomuto muži, že ho zničíme, aniž by z naší strany vyšla jen jediná rána z pušky. Bylo by také rozumné, obětovat život, třeba jen jediného šlechtného člověka, za život krvežíznivého násilníka? Mám snad ty, kteří mne milují a které miluji i já, hnát proti tygrovi? Ne! Můj válečný plán zní: šelmou proti šelmě, pardálem proti pardáloví. Ano, opakuji ještě jednou: pardálem proti pardáloví! Nechápeš to snad ještě nyní, ale pochopíš to brzy, koho a co tím myslím. Vím, že neznáš strach, efendi. Přesto přece se tě pro všechny případy ptám: nevzbuzuje i v tobě emír z Ardistanu pocit tesknosti?"

"Ne," odpověděl jsem.

"Budeš mít dost odvahy vyhledat ho v jeho hlavním městě Ardu, abys s ním promluvil?"

"Jestliže se jedná o spravedlivou věc, zajisté!"

"Je spravedlivá! Shledáš se tam v Ardu s emírem z Džinistanu!"

"S ním?" otázal jsem se udiveně. "My oba, protivníci ardistského emíra?"

"Ano."

"V hlavním městě svého nepřítele?"

"Ano."

"Snad ke konci války jako vítězové?"

"Ne! Uprostřed války! Úplně bez ochrany! Jen ty s hádžím Halefem Omarem a on s dvěma nebo třemi průvodci. V doupěti tygra, které je zároveň pardálovým doupětem, o němž jsem právě mluvila."

"Tvoje vůle je vždy pravá a nejlepší. Jsem k tomu ochoten."

"Děkuji ti. Emír z Džinistanu sestoupí ze svých hor, aby přinesl Ardistanu mír, aby nad ním zvítězil bez jediného máchnutí mečem. A ty máš k němu vystoupit od Usulských močálů, abys Ardistan a jeho vládce připravil na jeho příchod. Nelekej se, příteli! Ano, dozvíš se sice něco zvláštního, ale toto zvláštní je zde už dávno uznáno za skutečnost, zatímco to, co doma bylo považováno za něco přirozeného, zvrhne se ve zvláštnosti. Jsi tedy ochoten podniknout tuto cestu pro mne, efendi?"

"Z celého srdce rád," ubezpečoval jsem ji podle pravdy a rozradostněn ve svém nitru.

"Pojď tedy se mnou do knihovny, abych ti podala obšírné vysvětlení a abys mohl nahlédnout do knih, map a plánu, což bude pro tebe nejlepší přípravou."

Odešli jsme spolu z terasy do knihovny, kde mne obšírněji poučila o mé úloze a kde vyhledala z knih i ta díla, která mi mohla být prospěšná na budoucí cestě. Pak udělila rozkaz, aby byla plachetní loď Viláde pro mne na zítřek připravena k odplutí. Potom zavolala posla, který se dnešního dne z Džinistanu vrátil. Rozmluva s ním mi byla velice prospěšná. O půlnoci jsem konečně osaměl a zašel jsem pak, jak jsem to dělal vždy před spaním, k našim koním. Byli tak zvyklí na tuto mou návštěvu, že by snad bez ní ani neusnuli. Nebyli sami. Halef byl u nich. Seděl v trávě. Pozdravil jsem ho, ale nedostal jsem odpověď. Pozdravil jsem podruhé, ale Halef mlčel. Pozdravil jsem tedy potřetí. Halef opět mlčel. Řekl jsem:

"Dobrou noc, Halefe!" a tvářil jsem se, jako bych chtěl odejít. To účinkovalo. Rychle za mnou vykřikl:

"Dobrou noc, sidi! Ale nemysli si, že mne snad tímto způsobem přinutíš mluvit! Mlčím!"

"Proč?"

"Protože se hněvám!"

"Na koho?"

"Na tebe! Nebo snad myslíš, že na koně? Ti mají větší vzdělání, lepší srdce a znají lepší formy společenského styku, než ty! Kdybys byl mou ženou, řekl bych ti třikrát po sobě: jsme rozvedeni! A musel bys pak můj harém opustit. Mohl by ses pak usídlit ve stanu jiného muže, na tom by mi nezáleželo, ale ke mně už bys nesměl!"

"Tak velmi se tedy zlobíš?"

"Ano, tak velice! Nebudu už s tebou mluvit!"

"Jak slyším, tak mluvíš!"

"Nemluvíš s tebou, ale sám k sobě, neboť pak bys odešel a já bych nevěděl, na čem jsem. Nebo snad nemám nic zjistit, nic slyšet a nic vědět? Nic, už vůbec nic?" vyskočil z trávy a když přistoupil ke mně, pokračoval:

"Sidi, víš, jak tě miluji. Stavím tě i třikrát, pětkrát, dokonce i desetkrát výše, než nejkrásnějšího jízdního velblouda - bišarina. Moje úcta k tobě je vyšší, než nejdelší kůl v mém stanu. A moje věrnost k tobě je nekonečnější než bezedný džbán. Po tvém boku sjezdil jsem všechny země světa, až na několik, které neležely právě nablízku. Hladověl, žíznul, potil se, i mrl jsem s tebou. Zlobil jsem tě a tys zlobil mne. Tím se naše duše spojily těsněji, než dva mezci nesoucí společné břemeno. A tento krásný duševní svazek chceš rozbít, rozdvojit, zacházíš s ním jako s kurdskými kalhotami, jejichž nohavice odděluješ od břicha až po záda! Co jsem ti udělal, že nechceš nic vědět o našem společenství? Žádám

odpověď, okamžitou odpověď! Nesmíš mi ji odpírat! Nestojí před tebou obyčejný člověk. Jsem hádží Halef Omar, nejvyšší šejk Haddádů, velkého a proslulého kmene Šammárů. Copak to nevíš?"

"Vím to. Ale proč jsi pojal proti mně tak hrozný hněv, to nevím."

"Ne? Skutečně to nevíš? Copak bych dostal špatné zprávy? Sidi, buď tak laskav a ohlédni se. Vidiš tam v přístavu onu velikou loď, ozářenou měsícem?"

"Ano."

"A vidiš světla, které se pohybují na palubě a v nitru lodi?"

"Ano. Záklopky jsou všechny osvětleny."

"Jsou to lidé, kteří připravují plavidlo k odplutí. Víš, kam popluje?"

"Do Ardistanu."

"A koho tam poveze?"

"Proč bych to nevěděl, jestli o tom už víš i ty."

Maličký zlostný mužíček mi chtěl číst levity. Měl v sobě velikou, lehce vznětlivou samolibost. Zaslechl, že pojedeme zítra do Ardistanu, místo abychom se vrátili do vlasti a protože jsem k němu hned nepřiběhl, abych ho o tom informoval, byl uražen. Že zajdu ještě ke koním, věděl určitě. Proto se tu posadil, aby na mne počkal a učinil mi malé mravokárné kázání. Takové scény se často opakovaly, ale já mu dovedl vždy čelit a vyložil mu celou věc humoristicky, takže ho toto vysvětlení uvedlo v nemalý údiv. A tak tomu bylo i tentokrát.

"Ano, i já o tom vím, i já," vykřikl jsem se zřejmou předhůzkou. "Ale nevím to od tebe, ale od cizích lidí!"

Pak se zarazil. Tušil, že bych mohl obrátit hrot proti němu. Pak pokračoval:

"Abych se to dozvěděl od tebe, musel jsem jít nejprve sem, ke koním!"

"Já také! A bylo to přece tvou povinností, jakmile jsi to zjistil, přijít ke mně! Místo abys tak učinil, necháš mne běhat za sebou! To si zakazuji, Halefe, to si zakazuji!"

"Má povinnost! Hned k tobě ! Zakazuješ si to !

Efendi, já zdřevěněl! Prosim, dovol, abych byl dřevěným jako dřevo! Přišel jsem sem, abych ti metal blesky svého rozhořčení do tváře a teď je nemohu metat, protože je metáš do tváře ty mně. A nejhorší přitom je to, že se mi zdá, jako bys měl právě tak pravdu, jako já!"

"Jako ty? Co tě napadá! Je-li nutno běhat, kdo má běhat? Já za tebou, nebo ty za mnou?"

"Ty ne, já mám běhat!" přiznal se poutivě.

"A přece jsi nepřišel za mnou, ale já musel vyhledat tebe! Halefe, Halefe, dříve tomu tak nebývalo, dbal jsi více na své povinnosti! Jindy bys oběhl celou zeměkouli, jednalo-li se o důležitější vysvětlení. Dnes jsi se posadil líně do trávy a čekal, až přijdu k tobě!"

Pak ustoupil ještě o krok, spráskl ruce dohromady a zalkal:

"Líně do trávy! Líně, líně! Je něco takového vůbec možné? Já a lenost! Ale běžel jsem skutečně sem, místo za tebou! Seděl jsem skutečně v trávě! A čekal jsem vskutku na tebe! To nelze popřít, ačkoliv tu stojíš přede mnou jako člověk, který mne chce posadit na turban mých myšlenek, místo aby mi ho dal na hlavu! Mám zmatek ve schránce svých myšlenek a prosím tě, abys mi odpustil, že jsem se nic od tebe nedozvěděl."

Musel jsem se přemáhat, abych se tvářil vážně a otázel jsem se ho:

"Kdopak ti to řekl?"

"Nejvyšší velitel lodi, když kolem mne kráčet na palubu. Mluvil jsem s ním. Poplujeme tři dny, než spatříme břehy Ardistanu. Víš, jak dlouho se tam zdržíme?"

"Ne. Možná, že měsíce, snad léta uplynou..."

"Alláh, Alláh! I léta, říkáš?"

"Ano. Vím, že jsi se těšil, že spatříš brzy domovinu -"

"Nejen domovinu," vpadl mi do řeči, "ale i Hanne, svou ženu, nejkrásnější a nejlíbeznější ze všech květín světa. A Karu ben Halefa, syna svého srdce, kterého jsem vychoval v nejlepšího a nejmoudřejšího člověka pod sluncem."

"A teď nepůjdeš domů, ale se mnou do Ardistanu a Džinistanu. Je mi tě líto!"

"Líto? Ne! Přiznám se, že bych se raději vrátil k ženě a dítěti, jsou však dvě věci, které je nutno uvážit: jsi tu předně ty a je nemožné, abych tě opustil. Pojedu s tebou tak daleko, až zmizí zem pod kopyty koní a pak ještě mnohem, mnohem dále! A pak je tu radost z nebezpečí. A nebezpečí na nás bude číhat mnoho, víc než si myslíš a tušíš. To ti předpovídám!"

"Opravdu?"

"Ano. Nikdy jsem tam sice nebyl, ale byli tam lidé, kteří mi o tom vyprávěli, mnoho vyprávěli a jejich vyprávění by mi nahnilo děs a hrůzu, kdybych - kdybych právě nebyl hádží Halef Omar, nejvyšší šejk Haddádů ze slavného a proslulého kmene Šammárů. Víš přece, efendi, že Haddád nezná strach, jako i ty jej neznáš. Proto ti mohu vyprávět, co jsem o Ardistanu a Džinistanu slyšel sám. Někomu jinému bych to musel zamlčet, jinak by se strachy z vlastní kůže vytřásl. Smím tedy?"

"Ano."

"Tedy poslouvej!"

Naši koně leželi před námi a očekávali každodenní laskání. Usedli jsme k nim, Halef k Assilu ben Řihovi a já k Syrrovi, který mi něžně olizoval ruce a tím mne prosil, abych jej škrabal na krku a v hřívě.

"Ardistan a Džinistan spolu sousedí," začínal Halef svou zprávu, "nebo vlastně leží nad sebou. Neboť Ardistan leží u moře a je prostoupen jen mírnou pahorkatinou. Džinistan však leží v nejvyšším pohoří světa. Skutečnou hranici mezi těmito dvěma zeměmi nezná nikdo; je neurčitá. Emír z Ardistanu je vtělený ďábel a emír z Džinistanu vtělený anděl."

"Copak mohou být lidé anděly nebo ďábly?" otázel jsem se.

"Ano," odvětil. "Neboť Hanne, má žena, nejskvostnější perla všech moří a řek, je anděl. To vím a to mohu také odpřisáhnout. A jinak je ti přece známo, že jsou ženy čertice. A jako se ženami, tak se to má i s muži. Jestliže chceš dát pravdě průchod, musíš přiznat, že jsem andělem a z vděčnosti ti chci prokázat tutéž službu. Ostatně vypravuji, co jsem slyšel a jestli tomu chceš věřit, je to vlastně tvou věcí a ne mojím. Já tomu nevěřím!"

"A nebojíš se?"

"Bát se mám? A koho? Snad emíra z Džinistanu? Ten je andělem a z andělů nejde strach. Nebo emíra z Ardistanu? Ten je ďáblem a já po celý život v sobě nosil jen jedno přání, poznat ďábla. A nyní, když toto přání se má vyplnit, bych se ho měl bát? Naopak, těším se na něho! Ostatně, ať je ďábel nebo anděl sám, to může být jedno; nám ale neuškodí ani jeden, ani druhý, neboť všechno, co nás má potkat, je psáno v knize života a jen Alláh sám může v ní něco změnit; ale toho ani nenapadne, aby se kvůli tobě nebo kvůli mně zvlášť namáhal. Tys tedy o těch krajinách dosud nic neslyšel, ani nečetl?"

"Nic určitého. Ale Marah Durimeh mi před chvílí dala mapy a knihy, v nichž najdu poučení. Vezmu si je s sebou na loď a prostuduji je během několikadenní plavby."

"A pak je chceš vléci s sebou?"

"Ne! To by byla poštilost!"

"Já na takové věci vůbec nic nedám. Mapy jsou kresleny inkoustem a inkoust se, jak známo, rozlévá na všechny strany, jak je mu libo. A s knhami se to má právě tak. Psát knihy je trpká práce. Jen hlupáci ji mohou podnikat. Kdo něco ví, ten to jednoduše poví a nepodniká zbytečnou námahu, aby to opisoval, pak otiskoval a konečně předčítal. Proto je mi každá kniha, kterou vezmu do ruky, důkazem, že ten, kdo ji opisoval, byl osel. A s výrobky tak politováníhodných bytostí by ses neměl vláčet ani na loď! Jsem skutečně zvědavý na bláznovství, které je v těchto knihách psáno. Jsi-li moudrý, dáš na má slova a nebudeš se mrtvými písmenkami zaměstnávat. Už jsi do knih nahlédl?"

"Ano."

"A četl jsi?"

"Ano."

"Stojí tam něco o létajících lidech?"

"Ne."

"O lidech s hlavami krokodýla?"

"Ne."

"Pak nemají tyto knihy cenu! V Ardistanu žijí lidé, kteří dovedou ronit krokodýlí slzy. Z toho následuje, že musejí mít i hlavu krokodýla. Krokodýlí slzy jsou jedna jako druhá asi ve velikosti pštrosího vejce."

"A podkládají se tam slonům do hnízda, aby je vyseděli, je to pravda?"

"Ty se směješ?" horšil se Halef. "Směješ se tak vážným věcem? Měj se na pozoru, efendi, měj se na pozoru! Knihy už popletly mnohý lidský mozek. Jak jsou knihy škodlivé, můžeš posoudit už z toho, že kdo se do knihy zblázní, ulehne obyčejně na pohovku, aby ji četl, a pohovka slouží přece výhradně k odpočinku nebo ke spaní. Prosím tě ještě jednou, nech se varovat! Snad v tvých knihách ani nestojí, že je Ardistan zemí blech, vši, štěnic a vojáků?"

"Ovšem, že ne!"

"Pak je zahod', efendi, zahod' je, neboť kniha o Ardistanu, která se nezmiňuje o všech těchto věcech, nestojí za nic. Seber myšlenky do hrsti a poslouchej, co ti říkám! Popíši ti nejen obě země, ale i obyvatelstvo, zvířenu, rostlinstvo a vše ostatní, co máš vědět a ještě nevíš. Jen poslouchej! Uslyšíš to, co chovám ve své moudré hlavě; má to tisíckrát větší cenu, než všechny tvé knihy a mapy dohromady, Tedy - dej hezky pozor!"

Halef pak spustil přednášku tak příšerného obsahu, jako by si veškeré zeměpisné, dějepisné a přírodopisné nemožnosti uschoval schválně pro tuto půlnoční hodinu jen za tím účelem, aby mi rozum popletl. A vše to prováděl tak vážně a s takovým přesvědčením, jako by se jednalo o spásu duše nebo o jinou z nejvyšších met lidských snah. Slyšel a přečetl jsem mnoho fantastického, ale jeho vypravování bylo vrcholem veškeré fantazie. Proto, když skončil, mlčel jsem delší dobu, neboť jsem nenalezal slov, abych vyjádřil svůj obdiv nad vším tím nesmyslem, který mi chtěl vnutit. On ovšem si mé mlčení vysvětloval jinak.

"Je pravda, sidi, že jsi celý bez sebe?" zeptal se. "Mé vědomosti tě nadobro omámily. Krásu mé řeči, vznešenost mých obrazů, nezvratitelnost pravdy, kterou jsem ti odhalil, nevyváží svým obsahem všechny knihy světa, ať už psané nebo tištěné! Ale unavila mne dlouhá a namáhavá řeč. Tebe ne?"

"Ne, protože jsem mlčel."

"Pak tu můžeš ještě zůstat, ale já půjdu spát."

"Poděkujeme Alláhovi!"

Chystal se už povstat, ale při těchto mých slovech se zase svalil do trávy a tázal se:

"Jak jsi to teď mínil? Co jsi chtěl těmi slovy říci?"

"Že si už skutečně zasloužíš klid, který poskytuje spánek."

"Tak! To je ovšem něco jiného! Člověk z tebe není moudrý, jak to myslíš. Používáš někdy zcela jiné, opačné výrazy, které by si mohl ten, kdo tě poslouchá, špatně vykládat. Tak se vedlo nyní i mně; teď však jsem už spokojen. Lejlak mubarek - buď požehnána tvoje noc!"

Nyní teprve vstal.

"I tvoje noc," odvětil jsem.

Poodešel asi dva nebo tři kroky a najednou se v zamyšlení zastavil a obrátil se ke mně:

"Jsem velice rád, efendi, že zítra odcestujeme a že už se tu nezdržíme."

"Proč?"

"Nelíbí se mi tu!"

"To je nevděčnost, Halefe! Nikde nám nebylo poskytnuto takové pohostinství jako zde."

"Pravda! Co však je mi platná pohostinnost, neskýtá-li se mi právě to, co je mi nejmilejší."

"Co tím chceš říci? Co se ti zde nedostává?"

"Vážnost."

"Aj, vážnost? Jak to myslíš? Myslím, že se tu pohybujeme ve velice vážném okolí."

"Také jsem si to myslel, ale byl jsem brzy vyléčen z klamu. Není tu žádná vážnost!"

"Tak?"

"Ano. Všichni se tu smějí, všichni, všichni!"

Teď jsem mu ovšem ihned porozuměl. Zlobil se, že jeho přehánění zde bylo přijímáno jako takové, jaké skutečně bylo a že se nikdo nenamáhal, aby to skryl.

"Že se smějí?" otázal jsem se. "Čemu se smějí? Komu? Snad ne mně?"

"Tobě, sidi? To bych jim neradil, to bych hned do toho začal mlátit! Ó ne, ale mně se vysmívají, mně! A proto bys měl začít do nich bít ty!"

"Velmi rád, kdybych to totiž viděl!"

"To je právě to, co mne zlobí. Ty to nikdy nepozoruješ. K tobě se chovají uctivě, před tebou se skrývají, ale přede mnou ne! Čím krásnější a obdivuhodnější jsou věci, o kterých jim vypravuji, tím méně jim dávají víry a tím více se smějí. To je podlost, to je urážka. Tím se probouzí u mne vztek, který musím polykat, neboť jako host nesmím být hrubý. A z toho ustavičného vzteku bych mohl onemocnět. Kází mi to chuť k jídlu, neboť mám žaludek přeplněný vztekem. Schnu a ztrácím na váze. Cítím stále více a více, že sem nepatřím, jsem velmi vznešeným pro lidi, mezi nimiž se tu musím pohybovat. Proč nebydlím, jako ty, nahoře, u Marah Durimeh a u Šakary? Ty se nesmějí! Proto se raduji, že odcestujeme. Lejltak sa'ide - tvoje noc budiž šťastná!"

Odcházel.

"I tvoje budiž šťastná," odvětil jsem.

Halef opět zastavil.

"Efendi, dovolíš mi ještě otázku?"

"Ano, ale jen když mi slíbíš, že pak už půjdeš spát!"

"Půjdu, opravdu!"

"Mluv tedy!"

"Dřívější mi povoloval nosit v opasku karabáč z hroší kůže. Činilo mne to blaženým, neboť když už každý kolem nás ztratil rozum, můj karabáč ho vždycky měl. Pojednou jsi se však přerodil na humanistu. Zakázal jsi mi karabáč nosit. To mne bolelo, protože bolest, kterou působíme nepříteli, dělá radost přátelům. Od té doby, kdy jsi mi rozkázal uschovat můj karabáč, nezažili jsme už žádné dobrodružství. A sám jsi též odložil své pověstné pušky. Těžkou pušku-medvědobijku a pětadvacetiranovou opakovačku henryovku, s nimiž jsi nás zachránil před tolikerým nebezpečím. Odřekl jsi se zbraně a chtěl jsi spoléhat jen na lásku a humanitu. A víš, jaký to mělo následek a co se pak stalo?"

"Vím to velmi dobře," přiznal jsem se.

"Nuže, co tedy?"

"Statečnost byla vystřídána opatrností. Nezažili jsme pak už nic."

"Ano, tak je tomu. Humanita nás připravila o dobrodružství. Nepotkalo nás už nic pamětihodného. A teď přijde moje otázka: Bude tomu také tak v Ardistanu a Džinistanu? Nařídíš i tam zbráním mlčení?"

"Ne," odvětil jsem, třebaže mi dala Marah Durimeh opačnou instrukci. Naskytly se mi pádné důvody, které mi kázaly takto mluvit.

Maličký Haléf vyskočil radostí na půl sáhu od země, uchopil mne za ruku a volal:

"Ne, skutečně ne, efendi?"

"Řekl jsem, ne!"

"Proč?"

"Protože by bylo nerozumné odkládat zbraň v zemi, jako je Ardistan. Jsem si jist, že by to znamenalo naši smrt."

"Hamdulilláh! Hamdulilláh! Budeme zase střílet! Budeme bodat! A budeme zase vyplácet!"

Otočil se pětkrát nebo šestkrát kolem své osy a udělal přitom pohyb, jako by měl v ruce bič.

"Budeme vyplácet?" zeptal jsem se a tvářil se, jako bych mu nerozuměl.

Halef odpověděl:

"Chceš tedy, abych medvědobijku, henryovku, lovecký nůž a revolvery zase vybalil?"

"Ovšem!"

"A mou dobrou arabskou pušku, pistole a dvojku, kterou jsi mi daroval, také?"

"Ano, povlečeme opět s sebou celý arzenál!"

"A víš, co k tomu arzenálu také patří? Zcela určitě patří?"

"Co?"

"Karabáč, bič z hroší kůže!"

"Oho!"

"Ano, můj karabáč!" jásal. "Víš přece právě tak dobře jako já, co jsem pomocí svého karabáče dokázal! Činí neposlušné poslušnými, pyšné skromnými, nevěrné věrnými, pochybovačné věřícími, lakotné štědrými, hrubce zdvořilými, pomalé rychlými, zlostné klidnými a když je zapotřebí, křísí i z mrtvých! Sidi, mluv, mohu jej vybalit?"

Sehnul se ke mně, hladil mne mazlivě po tváři a prosil svým nejlíbeznějším hlasem:

"Sidi, jestli mne máš jen trochu rád, musíš svolit, abych zase znovu nosil svůj karabáč! Prosim tě, prosím snažně!"

Kdo zná mého malého hádžihó Halefa, jistě se nediví jeho prosbě. Nevytryskla jistě ze špatného pramene a opírala se o vlastnosti orientálních poměrů. A kdo zná mne, pochopí, že jsem se rozhodl jen z dobrých důvodů k odpovědi, kterou ode mne dostal:

"Nos si ho tedy, Halefe, jen ho nos!"

"Smím?" zeptal se hlasem, který téměř radostí selhával.

"Smíš. Ale podmínkou je, že ho nepoužiješ nikdy proti mé vůli!"

"Velmi dobře, velmi rád! Děkuji ti, sidi, děkuji ti! Jak se z toho těším! Je to největší radost, která mne potkala na těchto místech, kde jsem se až dosud musel jen zlobit! Smím tedy praskat darebáky, vyprašovat kanduš ničemům, obludám a vyvrhelům! Jsem nadšen! Musím jásat! Musím tančit a skákat! A ty, sidi, budeš skákat se mnou! Pojd', pojd'!"

Uchopil mne a nutil povstat. Chtěl se mnou točit v kole. Bránil jsem se mu a tak jsme způsobili hluk. Koně vyskočili. Syrr hleděl na vše bez rozčilení, Assil ben Rih však hlasitě zařetal, když viděl svého pána v tak radostném rozčilení. To mne od Halefa osvobodilo. Pustil mne a obrátil se k svému vraníkovi.

"Dobře, Assile, dobře! Nechce-li se mnou tančit efendi, budeme tančit spolu. Máš víc rozumu než on. Pozor tedy, dáme se do toho!"

Vyskočil jako pérem vymršťen koni na hřbet, hnál ho několikrát v kruhu kolem a odcválal pak do měsíční noci. Syrr opět ulehl. Rozloučil jsem se s ním a vrátil se opět do svého příbytku. Nesmějte se tomu prosím, že říkám „rozloučil jsem se s ním“ - s koněm. Tak ušlechtilé zvíře jako Syrr je zcela jinou bytostí než obyčejný kůň našeho domácího plemene, má také docela jiné náklonnosti, zvyky, a musí s ním být proto zcela jinak zacházeno. Vrátime se ještě častěji na toto zvláštní a vysoce zajímavé téma.

Nemohl jsem spát, dokonce jsem ani neulehl. Pouhé pomyšlení, že bych mohl spatřit obě záhadné končiny světa, by ve mně kdykoliv vzbudilo obrovský zájem. Zde se pak jednalo o víc než pouhou bezvýznamnou cestu. Dostal jsem důležitý úkol. Byl jsem pověřen Marah Durimeh skutečným diplomatickým posláním. A to probudilo ve mně pocit velikého závazku a neobyčejné zodpovědnosti. Nenabyl jsem proto klidu dříve, dokud jsem nevešel do knihovny, kde jsem proseděl do rána nad knihami a mapami, abych si později mohl přiznat, že jsem nic neopomněl, co bylo nutné, abych mohl splnit požadavek na mne kladený.

I Marah Durimeh a Šakara byly brzy ráno vzhůru. Čekaly v knihovně. Odtud jsme šli na terasu k snídani. Zde jsem se dozvěděl, že Viláde odpluje přesně v poledne. Šakara mne měla doprovodit přes moře a být mi společnicí až do našeho vylovení, aby mi mohla v případě potřeby podat ještě nutná objasnění, některých ne dosti jasných otázek; pak se měla ihned vrátit do Ikbálu.

Když jsme začali balit cestovní potřeby, přiložila Marah Durimeh některé předměty, o kterých byla přesvědčena, že nám mohou být k užtku. Mezi těmito věcmi se nalézal i kovový, leskle hlazený náprsník, určený k ochraně srdce a plic. Nebyl to pancíř pro celý trup, ale byl zpracován ze zvláštního ohebného kovu, vlastně z kovové slitiny, jejíž složení mi bylo naprosto neznámé. Tento štít bylo možné zcela pohodlně nosit pod tenkým oděvem, aniž by byl nápadný nebo překážel pohybům.

"Tímto ochranným štítem se opatříš ještě dříve, než vejdeš do Ardistanu," pravila Marah Durimeh.

"Myslíš, že nám tam bude hrozit tak velké nebezpečí?" otázal jsem se.

"Nebezpečí vám budou hrozit mnohá a těžko překonatelná," odvětila. "Nemám o vás strach, překonáte je všechna. Tento štít je sice určen také k tvé ochraně, má řemení, jímž se dá na hrudi upevnit, ale bude také znamením tvé totožnosti lidem, se kterými se setkáš."

"Smím se snad už dnes dozvědět, kteří lidé to budou?"

"Ne. Chci, abys cestoval svobodně, žádné jméno tě nesmí vázat."

"Jestliže mne poznají podle štítu, podle čeho poznám já je?"

"Budou opatřeni právě takovým štítem. Je to štít černých oděnců a džinistanských bojovníků. Nos jej, ale nemluv o něm. Kdyby se ti někdo svěřil, že podobný štít nosí, pak mu sděl, že jsi také dostal podobný a sice přímo od Marah Durimeh. Budete si pak moci věřit a spoléhat jeden na druhého, kdyby přišlo nebezpečí."

Když se přiblížila doba odjezdu, dopravili jsme své koně osobně na loď, neboť měli takovou cenu, že je nebylo možné svěřit cizím rukám. I Šakara byla přítomna a Marah Durimeh nás doprovázela na loď prostě a skromně, jako kterákoliv z těch obyčejných žen, které nás cestou potkávaly a uctivě zdravily. A prosté bylo i naše rozloučení. Dlouho ještě stála na břehu a kynula nám rukou, pak, když už loď kotvy vytáhla, odešla, aby se brzy opět objevila na terase a sledovala tak dlouho naši plavbu a kynula nám znovu na rozloučenou, dokud jí loď nezmizela z očí. Konečně i nám zmizel z očí palác, město, temné pohoří a celá Sitara, kterou jsme se naučili znát a milovat, neviděli jsme nic než širé moře, jehož vlnám a rozmarům jsme se důvěřivě svěřili.

Jindy bych se jistě staral o loď, o její posádku a celé zařízení, ale tentokrát jsem neměl k těmto věcem čas. Musel jsem využít každé minuty, abych se poučil. Knihy, které jsem vzal s sebou, musely se opět vrátit se Šakarou. Pročítal jsem je tedy pozorně a činil si výpisky o věcech, které jsem považoval za důležité a Šakara mi při tom pomáhala. Když uplynuly tři dny, měl jsem již silný sešit poznámek, jejichž cenu nebylo možné odhadnout. S její pomocí jsem se dovedl na každém místě a za jakékoliv příležitosti orientovat.

Za celé tři dny jsme nepotkali jiné plavidlo a blížili jsme se ustavičně k cíli své plavby. Mohli jsme očekávat, že kolem poledne čtvrtého dne spatříme už břehy Ardistanu, ale ani zde jsme nepotkali jedinou loď, dokonce ani člun nebo bárku. Příčinou toho bylo naše rozhodnutí, vyhnout se jakémukoliv přístavu. Naše vylovení se mělo provést naprosto tajně a proto jsme zvolili k přistání opuštěnou část pevniny, která se zdála z moře přístupnou, ale kde jsme objevili přece malý záliv, který sice nedovoloval vyhodit kotvy, ale stačil k tomu, abychom se dostali i s koňmi a zavazadly na břeh. Země tu padala všude kolmo a hluboko do moře, takže neexistovalo lodní lano, jehož délka by ke dnu stačila.

Krátce po poledni se před námi vynořila temná čára, ke které jsme se, poháněni příznivým větrem, neustále blížili. Byl to Ardistan, nízká, močálovitá a bahnitá pevnina.

Plachty byly svinuty tak, že se rychlost lodi zmírnila. Přiblížili jsme se k zemi až na polovinu námořní míle. Pak byla loď stočena, totiž kormidlo bylo uvedeno do takové polohy, že bylo zabráněno účinku větru. Veliký člun, v němž byli přivázáni naši koně, byl spuštěn na vodu. Koně byli úplně klidní. Seděli u nich ostatně veslaři. Spustili padací schůdky pro nás a sestoupili jsme s Halefem a Šakarou, která chtěla řídit kormidlo. Nebyl to právě s ohledem na koně lehký manévr, ale podařil se nám. V zálivu, zcela blízko u břehu, stálo několik osamělých stromů a ty nám umožnily, že jsme mohli člun připoutat tak, aby koně bez nehody mohli být dopraveni na břeh. Oba byli osedláni, nyní jsme mohli jen nasednout.

Hádží Halef se rozloučil se Šakarou dlouhou květnatou řečí. Pak jsem jí i já podal ruku. Nepromluvila ani slovo, ale její rty se třásly a oči jí zvlhly. Pak dala znamení, aby byl člun odražen od země. Vody hlubokého, tajemného moře nás rozdělily!

Jako bychom měli společné myšlenky, vtom na mne zavolala:

"Efendi, kdybys byl blízko nebezpečí, nebo kdyby slzy pozemského žalu tě hrozily zatopit svým přivalem, neztrácej odvahu a buď ujištěn, že Marah Durimeh a Šakara jsou ti všude nablízku a že nad tebou bdí. Na shledanou!"

"Na shledanou," zavolal jsem i já a "Nasuf vusak, na shledanou!" volal i Halef. Člun pak šipkou přeletěl od pevniny k lodi. Oba jsme stáli na břehu a sledovali zrakem člun. Spatřili jsme, jak dorazil k boku lodi, jak byl vytažen. Vláde opět naplno rozepjala plachty a otočila se pod tlakem větru a jako bílý obláček se vznesla vlajka na špičce hlavního stěžně - poslední pozdrav pro nás na cestu.

Vedle mne se ozvalo špatně tlumené zaštkání. Halef se dal do pláče.

"Nesměj se mi, sidi!" pravil. "Nechci už nic slyšet o Sitaře, protože se mi tam jen posmívali, ale brečet přece musím. K čemu by měl člověk slzy? Přece ne proto, aby je nechával téci dovnitř, když se jim chce na světlo. Nadávám sice občas na obyvatelé této země, ale přece je mám rád! Zvláště Marah Durimeh a Sakařů! Hle, loď odjíždí! Teď si tady sednu a nehnu se dříve, dokud mi nezmizí z očí!"

Tyto věty ze sebe vyrážel po částech a velmi plačtivým tónem. Věděl jsem, jak hluboko pojal Sakařů, naši mladou, šlechetnou přítelkyni, do svého srdce. Rozloučení s ní ho hluboce dojímal. Usedl doopravdy na zem, třebaže tu byla půda velice vlhká a díval se za loď, dokud nezmizela za obzorem. Pak vstal a pravil:

"Už to přešlo! Rozloučení sice působí bolest, ale nejsme děti, jsme muži! A především víme, že máme před sebou zem plnou zvláštností a dobrodružství, kterou neznáme. Musíme se tedy sebrat a dívat se pěkně ostře před sebe a ne na to, co už je za námi. Máš všechny svoje věci pohromadě, sidi?"

"Ano," odvětil jsem.

"Nic jsi nezapomněl?"

"Ne."

"Ovšem, moje otázky jsou zbytečné, neboť jsi nikdy nebyl zapomnětlivý! Ale dovol mi otázku o tvém pancíři: měl jsi ho obléci dříve než vstoupíš na tuto zem. Učinil jsi tak?"

"Ano."

"A opisy, poznámky, výpisky z map a plánů a tisíce jmen a názvů, které sis zaznamenal? Na ty jsi snad také nezapomněl?"

"Ne."

"A kde je máš?"

"Zde v náprsní kapse. Přivázal jsem si právě ochranný štít na prsa a přitáhl kamizolu přes vestu. Opisy a poznámky ležely vedle mne. Dal jsem je do kapsy, když v tom přišla Šakara a pak - a -- a - ale ne, zmýlil jsem se! Nevzal jsem je k sobě, pouze jsem chtěl. Šakara mne vyrušila a já nechal všechno ležet a -"

"A teď to leží ještě; kde to leželo?" vpadl mi Halef do řeči.

"Ano - ne - ne - to není možné! Nemohu tomu věřit! Poznámky mají pro mne velikou důležitost, než abych je zapomněl, není, a není to možné!"

Prohledával jsem náprsní kapsu, tam ale nebyly. Hledal jsem i v ostatních kapsách, nadarmo. Zapomněl jsem je na lodi, zcela určitě jsem je nechal ležet na lodi!

Zapomněl jsem zápisky, které jsem si s tolikerou pilí pořídil a které mi měly být jediným vodítkem do neznáma. Halef právě nedávno prohlásil, že jsme muži, ale bez těchto poznámek se mi zdálo, že jsme spíše bezmocnými dětmi, které může překvapit nyní jakákoliv příhoda a jimž se může stát mistrem jakákoliv náhoda. Rozpačitě jsem usedl na vlhkou zem vedle Halefa.

"Tak! Teď tu sedíš právě tak krásně jako před chvílí já! Schází jediné, aby ti také začaly padat kapičky z očí na líce, jako mně! Tedy zapomněl jsi je? Určitě zapomněl?"

"Bohužel, ano!" přiznal jsem se.

"Vždyť jsem si to myslel!" pokračoval, "býval jsi odjakživa zapomnětlivý! Strašlivě zapomnětlivý, co tě znám!"

"Oho!" omlouval jsem mu.

"Ano, ano!" nepřestával tvrdit Halef. "Máš sice celou řadu ještě jiných chyb, milý sidi, ale zapomnětlivost je z nich největší a také jí asi zůstane! Víš to tak dobře jako já, co jsem si s tebou dal už práce, abych tě z této chyby vyléčil, ale byla to má máma. Něco podobného není sice pro rozumného muže, jakým jsem já, příčinou k hněvu, ale přece to zarmucuje, a zvláště mne, že to právě musím být já, který je nucen odhalovat tvoje chyby a nedostatky. Jak jsi mohl svoje poznámky zapomenout na lodi, skutečně nemohu pochopit. Hledám příčiny tohoto tvého vnitřního nedostatku. Ty bys je jistě neodkryl, ale mému známému ostrovtipu se to jistě podaří. Mohu ti je jmenovat, efendi?"

"Ano," odvětil jsem.

Kdo mne a mého hádžího Halefa zná, ví, proč jsem si mlčky dával líbit jeho káravá kázání. Měl mne skutečně rád a doopravdy mne ctil, ale ustavičná a nekonečná láska se mu přece jenom trochu zdály nudné a proto používal někdy příležitosti, aby mi mohl na pět minut dát pocítit také trochu rozhořčení a hněvu. Měl to v povaze, ale pak se stal opět starým, milým a poslušným Halefem, který byl ochoten vyhovět každému mému přání a šel by pro mne ochotně i na smrt. Ostatně v tomto případě jsem skutečně zasloužil ostrou výtku a proto jsem ponechal věcem, které měly přijít, volný průběh.

"Příčiny jsou dvě." pokračoval Halef. "Dovedeš je snad uhodnout?"

"Ne."

"Budu ti je tedy jmenovat, aniž bych zbytečně namáhal tvůj rozum. Buďto je to hloupost, nebo se už u tebe ohlašuje stáří. Chápeš, jak to myslím?"

"Dosud ne."

"Pak to tedy není stáří, ale hloupost. Pro všechny chyby, které člověk spáchá nebo spáchat může, se sluší hledat příčinu buď v hlouposti nebo v starobě. Nemusíme tedy pátrat po jiných příčinách. Jsi stejně starý jako já. Proto vím zcela bezpečně, že u tebe nelze mluvit o stárnutí. Jedná se tedy, jestli pátrám po příčině tvých chyb, jediné o hloupost. A protože jsou to u tebe vrozené chyby, musíš mít vrozenou i hloupost. Rozuměl jsi mi?"

"Ano."

"To se divím, kdo je od narození hloupý, nechápe obvykle tak rychle, jako jsi teď pochopil ty mne. Těším se však z toho; neboť smím doufat, že pochopíš i to, co ti chci ještě dále říci."

Opřel pažbu své pušky o zem, podepřel se o ni rukama a pokračoval:

"Je ti snad známo, efendi, že jsme byli vysláni do Ardistanu, abychom podstoupili velika hrdinství a byli zúčastněni obrovských dobrodružství, která by nemohl prožít jiný smrtelník, než právě my dva. Kdybys měl nyní v kapse své plány, mapy a poznámky, snad bys nezklamal důvěru, kterou v tebe klade Marah Durimeh. Protože jsi je ale pozbyl, připustíš snad, že nejsi schopný konat, co se od tebe žádá, zvláště vezmeš-li v úvahu své vrozené chyby a nedostatky. Z toho ovšem jasně vyplývá, že jsem to nyní jediné já, na něhož se můžeme oba spolehnout. Veliké činy nebudeš ode dneška vykonávat ty, ale já! A proslulá dobrodružství nebudeš prožívat ty, ale opět jediné já sám! Dřívější byl hlavní věcí ty a já býval pouze věcí vedlejší. Teď jsme si však vyměnili úlohy: já jsem hlavní osobou a vedlejší osobou jsi ty. Přiznáváš, že mám pravdu, efendi?"

"Velmi rád!" odpověděl jsem.

"Velmi rád?" otázal se Halef a vrhal na mne nejistý pohled. "Tón, kterým jsi to řekl, se mi ani trochu nelíbí! Myslel jsem, že jsi to mínil poctivě!"

"V nejvyšší míře poctivě!" ujišťoval jsem ho. "Je to pro mne přímo rozkoší, jestliže nyní zjišťuji, že se stáváš hlavní osobou."

"Rozkoší? Jak to?"

"Protože nyní nemusím o ničem přemýšlet a uvažovat a na nic odpovídat. Budu nyní činit jen to, co ty rozkážeš."

"Hm!" zamručel Halef, "Že už nechceš myslet? Docela vůbec?"

"Docela vůbec!" ubezpečoval jsem ho. "Při své vrozené hlouposti mám nehoráznou radost, že za mne teď budeš myslet sám!"

"A odpovídat mám také za všechno?"

"To se rozumí. Já jsem vedlejší osoba!"

"Hm! Jen kdybych věděl, jak to myslíš, jestli poctivě, nebo úskočně! Jsi totiž, pokud se tvé vrozené hlouposti týče, občas docela nebezpečným člověkem. Možná, že mne chceš tímhle způsobem uvést do pokušení. Protože mi však nemůžeš upřít, že jsi zapomněl své plány a mapy, zůstane nyní u toho, co jsem řekl, já jsem hlavní a ty vedlejší osobou! Budu tedy na celé této cestě rozkazovat a ty budeš poslouchat. Nebo ne?"

"Ano."

"Nuže vstaň tedy ze země a vyskoč na koně. Vyjedeme!"

Vstal jsem. Oba jsme se, když jsme seděli na vlhké půdě, zamazali. Halefa to velmi zlobilo, neboť miloval čistotu.

"Alláh il Alláh! Teď se nám přilepilo celé tohle bahniště na šaty!" vykřikl zlostně. "Tak vypadá Ardistan, právě tak mi ho popisovali. U nás doma je i poušť tak čistá, že si věřící v nedostatku vody ruce před modlitbou omývá pískem. Kdo však vstoupí do Ardistanu, utone hned na prvním kroku v blátě, jehož se nezbaví, dokud nepřeskočí hranice Džinistanu! Pospěšme si, abychom měli tuto špinu a tohle bahno za sebou!"

Vyskočil na koně. Následoval jsem jeho příkladu. Halef pak očekával, že pojedou napřed. Učinil jsem však záporný posunek a vyzval ho:

"Ukazuj teď ty cestu, jsem pouze vedlejší osobou!"

"Dobrá, to také učiním!" odpověděl Halef sebevědomým tónem, ale již méně sebevědomě dodával: "Ale proto přece nemusíš jezdit za mnou a můžeš se držet po mém boku. Znáš mne přece a víš, že i jako hlavní osoba dovedu být velmi upřímný a srdečný!"

Maličký chytrák mne chtěl mít po boku, aby se mohl řídit podle mne. Nepřistoupil jsem však na jeho návrh a zůstal jsem druhým v řadě. Uvedlo ho to do nemalých rozpaků. Neměl ani zdání o mých úmyslech a proto byl naprosto neschopen určit třeba jen směr naší jízdy.

Proto se již za krátkou dobu obrátil ke mně s prosbou:

"Efendi, řekni mi alespoň, jestli jedu takhle dobře?"

"Dobře," odpověděl jsem. "Jen stále rovně za nosem!"

"Ale přijde-li do cesty močál?"

"Objedeme ho."

"Zdá se, že tu jsou samé močály. To je hrozné! Koně zabředají po kolena!"
"Abychom přešli tuto močalovitou krajinu, potřebujeme tři dny času."
"Tři dny? Alláhu, smiluj se! Jací jsou tu lidé?"
"Nejsou tu lidé. S lidskými tvory se můžeme setkat až na druhé straně této nížiny."
"Jakého jsou původu?"
"Patří ke kmeni Usulů."
"Kmeni Usulů? Víš to jistě?"
"Ano!"
"Myslím, že jsi své poznámky zapomněl! Nemůžeš proto nic vědět!"
"Proč bych nemohl? Zapamatoval jsem si mnoho z toho, co jsem v knihách Marah Durimeh četl a podle map si ověřil."
"Zapamatoval?" otázal se Halef. "Sidi, to není pravda, tomu nevěřím!"
"Pročpak ne?"
"Protože to vím lépe! Vždyť jsem ti už vypravoval, že Ardistan znám a to velice podrobně. Proto jsem teď hlavní osobou a jedu napřed! Každý, kdo v této zemi byl, ví, že je to země zapomenutí."
"Jak to?"
"Kdo přestoupí jednou její hranice, zapomene ihned, kdo je, co je, kde byl a čím byl."
"Kdo ti tohle pověsil na nos?"
"Pověsil na nos? Prosím, neurážej mne! Mluvil jsem s mnohými a mnohými lidmi o Ardistanu. Nejmodřejší z nich byl jakýsi starý, učený a mnoho zcestovalý derviš, který se tam zdržoval více než deset let a proto tuto zemi také dokonale znal. Řekl mi, že se to s Ardistanem má stejně, jako s lidským životem vůbec."
"Jak tohle myslíš?" ptal jsem se.
"Hned ti to vysvětlím," odvětil Halef. "Připustíš snad, že oba nepocházíme z Ardistanu, ačkoliv se tu nyní nacházíme?"
"Ano."
"Také snad připustíš, že jsme nepovstali ze země, ačkoliv po ní chodíme?"
"Zajisté!"
"A víš snad, kde jsi byl předtím, než jsi se zde narodil?"
"Ne."
"Ale tenkrát, když jsi se ještě nalézal tam, kde jsi tenkrát byl, jsi o tom věděl?"
"Pravděpodobně!"
"Pak jsi to tedy zapomněl v onom okamžiku, kdy jsi se narodil. Onen starý derviš tvrdil, že je země vlastně trestnicí pro stvoření, která nechtěla Alláha poslouchat. Jakmile vstoupila branou zrození do tohoto života, zapomněla ihned na vše, co bylo předtím. Nevědí pak, kým a čím byla dříve a mohou se jen naprostou poslušností, neochvějným vyznáváním víry, pracovitostí a dobrými skutky opět dostat tam, odkud přišla. Věříš tomu, efendi?"
"Náhledy starého dervíše jsou velmi zajímavé, třeba však o nich přemýšlet."
"Přemýšlej tedy! Onen derviš také vyprávěl, že v lidském životě nastanou okamžiky, kdy vzpomínka na bývalý život zazáří pojednou v mysli člověka jako blesk, ale právě tak rychle opět zajde."
"A to že má tak velikou podobnost s Ardistanem?"
"Ano. Je to kraj zapomnění, jako země. Ano, dokonce se tvrdí, že život v Ardistanu skýtá pravý obraz pozemského života. Usmívá se, efendi? Copak to, co říkám, nezaslouží pozornost?"
"Jestli zaslouží nebo ne, na tom nyní nezáleží. Víš, kdo jsi?"
"Ano; k čemu však tahle otázka?"
"A jestlipak víš, kde jsme byli včera?"
"Ano."
"A přede včerešním a po celé týdny a měsíce před tím?"
"Ano."
"Tedy jsi to nezapomněl?"
"Ne."
"Jak tedy může být Ardistan krajinou zapomenutí?"
Náhle zadržel koně, zadíval se zamyšleně do prázdna a mručel:
"Ano! Tvá otázka není zrovna hloupá, ani vrozeně hloupá. Snad si pletu jedno s druhým. Nebo se snad nevyjadřuji správně. Snad zapomnění nepřichází hned najednou, snad se dostavuje ponenáhlu. U tebe už to začalo, neboť to přece musíš přiznat, že jsi své zápisky a mapy zapomněl na lodi. Nehádejme se tedy a vyčkejme, zmizí-li nám paměť nebo ne. Vraťme se raději ke kmeni Usulů, o kterém jsme mluvili. Znáš je snad?"
"Ne," odvětil jsem, když jsme opět koně pustili do klusu.
"Buď rád, že jsem nyní hlavní osobou! Beze mne bys byl naprosto ztracen, kdybys mezi ně zabloudil. Já totiž vím, jak se mám na ně dívat. Slyšel jsem o nich. Měj se na pozoru, efendi! Usuové jsou totiž národem obrů. Mají nohy jako sloni. Jejich paže jsou tak dlouhé a silné jako dvacetileté kmeny. Jejich vlasy jsou tak husté a dlouhé jako hříva. Oči jim září jako lucerny. Jejich hlas přehluší hlas hromu a když se rozzlobí, chvěje se pod nimi země. Bydlí v přepevných hradech, které jsou vystavěny jedině ve vodě. Žijí jen z loupeže a vraždy. Nevěří ani v Alláha, ani v šejtana a kdo se s nimi dostane do hádky, je naprosto ztracen."
"Tohle zní tak naprosto uspokojivě, že se tě musím zeptat, kdo ti to vyprávěl. Snad také ten starý, zbožný derviš?"
"Ne, to vím od jiných, ale neméně věrohodných osob. Zvítězit nad mužem z kmene Usulů je naprosto nemožné. Proto

také tělesná stráž ardistanského emíra je sestavena jen ze samých usulských obrů, z nichž každý jednotlivce dovede v boji zastoupit i třicet mužů najednou."

"Pak je tedy dobře, že nás není třicet, ale že jsme jen dva!"

"Pročpak?"

"Protože se nikdo z nich nepokusí si s námi něco začít!"

"Neposmívej se, sidi! Co vím, to vím, a co vyprávím, je pravda! Ostatně, jako vedlejší osoba se vyjímáš velice uboze, směješ-li se tomu, co vypráví hlavní osoba – co je to? Co se to děje?"

Tyto otázky vyrazil bezděky ze sebe, neboť jeho kůň se zastavil a výstražně zafřkal. Také můj Syrr se zastavil, ale nejevil žádnou známku strachu. Kopal a hrabal nohama kolem sebe a tvářil se spíš, jako by chtěl nějakého nepřítele roznést na kopytech. Oči obou koní se obrátily vlevo. Nespatřili jsme hned, o co se jedná. Byli jsme v hustém bažinatém lese, jehož stromy stály dost řídce od sebe, ale jejich vzdušné kořeny, splývající z větví, tvořily tak hustou oponu, že nebylo snadné pohlédnout daleko před sebe. Díval jsem se v tu stranu, kam hleděli naši koně a konečně jsem spatřil, že se jeden z těchto vzdušných kořenů podivným způsobem pohybuje. Halef to spatřil současně se mnou. Ulekl se, rozepjal ruce a vykřikl:

"Had! Obrovský had! Nejméně deset metrů dlouhý! Vidíš jej efendi?"

"Ano," odpověděl jsem. "Je to krajta tygrovitá."

"Musím ji okamžitě sestřelit, nebo nás pohltí i s našimi koňmi!"

Chopil se pušky, aby vykonal svůj úmysl. Dobrý Halef jako obvykle opět jednou přeháněl. Bylo sice již tvrzeno, že krajty dosahují délky šesti i více metrů, ale tato nebyla jistě ani čtyři metry dlouhá. Že by nás i s koňmi spolkla, bylo opět jedno z těch malých přehánění, kterých byl Halef velkým milovníkem. Had visel na stromě za ocas a pohyboval přední částí těla a hlavou tak, jako by chtěl něco ve vzduchu chytit. Dělal to proto, že byl jistě rozčilen naším objevením. Nemohli jsme sice vidět kam směřuje svým zrakem, ale bylo jisté, že nás zpozoroval. Připravil jsem si henryovku, abych pomohl, kdyby se Halefova kulka minula cíle. Nedalo se tu lehce mříť, neboť hlava krajty byla v neustálém pohybu. Proto také Halef chybil a já trefil teprve druhou ranou. Hlava hada, kterou kulka proletěla, opsala ve smrtelné křeči kruh, pak plaz visel několik vteřin nehybně z větve k zemi. Najednou se však začaly uvolňovat jeho závitky, dosud pevně objímající větev a nakonec spadlo celé tělo dolů. Seskočili jsme s Halefem z koní a spěchali k němu.

"Sláva nám!" zvolal Halef. "První veliké dobrodružství v Ardistanu jsme šťastně překonali, aniž by nás to stálo život! Netvor je mrtev, jeho život vyprchal naším příchodem. Chtěl nás sežrat a teď sežereme my jej! Ó, štěstí! Ó slávo! Ještě dobře, že ta obluda neměla nohy, jinak by, když by nás spatřila, jistě tryskem utekla! Jen na ni pohleď, sidi! Jaká je to obluda, jaký drak, jaká příšera, jaký netvor, jaký výplod pekel, jen pohleď na tohoto klacka, psiho syna, vyvrhela, darebáka a lidožrouta! Podívej se na tu tlamu a na jeho zuby! Jestlipak víš, že takový had dovede spolknout celého vola?"

"To snad přece ne, milý Halefe?" přerušil jsem se smíchem jeho dlouhou řeč.

"Nu, když ne vola, tedy pořádnou krávu jistě!" slevoval Halef v přehánění.

"Ne."

"Tedy tele?"

"Také ne!"

"Jehně?"

"Ani jehně ne! A na člověka se odváží leda omylem."

"Skutečně?"

"Ano!"

Nyní udělal velmi zklamaný obličej a začal naříkat:

"Pak to tedy není vůbec hrdinství, co jsme tu podnikli!"

"Bohužel, není!"

"Jaká škoda, věčná škoda! Nemohla ta bestie být dvacetkrát delší a desetkrát tlustší než je? Pak by byla i naše sláva dvacetkrát delší a desetkrát tlustší! Proč jsme ji tedy zastřelili? Může se jíst?"

"Ano! Černoši rádi jedí hady."

"Alláh mne chraň! Nejsem černocho!"

"Vezmeme si tedy kůži."

"K čemu?"

"Dají se z ní vyrábět boty, tašky a také sedlové pokrývky."

"Sedlové pokrývky? To se hodí! U nás doma nežijí obrovští hadi. Přijdu-li domů s takovou pokrývkou, roznese se moje sláva široko daleko do světa a budou mne chválit všechny národy. Kůži chci mít, kůži!"

Stáhli jsme pomocí svých nožů hadovi rudě a hnědě žíhanou pokožku a pak pokračovali v jízdě. Kůži vzal Halef k sobě. Považoval ji za svou kořist, ačkoliv jsem hada zastřelil já. Nenamítal jsem nic proti tomu. Setkání s hadem mi vyneslo víc než pouhou hadí kůži, totiž radost z mého Syrra, který nejevil nejmenší strach, když uviděl plazu, jehož předtím nikdy neviděl. Tato jeho nebojácnost pro mne měla velikou cenu.

KAPITOLA DRUHÁ PARDÁL

Není účelem těchto řádků líčit souvisle a nepřetržitě průběh celé naší jízdy. Umínal jsem si vyprávět jen to, co souvisí se základní myšlenkou, kterou sleduji a co má pro ni význam. Mohu proto jen prostě říci, že jsme ve třech dnech projeli bažinatou nížinu, aniž bychom zažili nějaké dobrodružství, které by vůbec stálo za vyprávění. Snažil jsem se celou cestu, abychom zachovali směr do vnitrozemí, ale neustále jsem se tvářil, jako by Halef byl vůdcem a já sledoval jen jeho vůli. Těšil jsem se již na jeho obličej, který bude dělat, až se přesvědčí, že není vlastně tím, za něhož se považuje.

O jídlo jsme se nemuseli v těchto dnech starat, neboť nás dostatečně zásobila Šakara. Spali jsme na příhodných místech v lese, kde bylo dost sucho a kde bylo pokud možno nejméně komárů, kteří byli pravou metlou těchto oblastí. Čtvrtý den zrána se krajina změnila. Přišli jsme do sušší krajiny. Les se zde skládal ze stromů, které méně milují vlhko než předešlé mangrovové stromy. Tu a tam se tvořily travnaté lučinaté plochy, které poskytovaly našim koním znamenitou šťavnatou potravu. Přišli jsme k živým proudům vod, které mohly být klidně pojmenovány potoky, na příhodných místech tvořících rybníky a jezírka, kolem nichž a v nichž to kypělo životem. Na mnohých místech jsme také našli stopy po lidech a přesvědčili se, že tu občas bývá i dost živo. Stopy byly dost staré a na mnohých místech už sotva znatelné. Pouze na jediném místě, kde se křížily všemi směry, se zdály být čerstvější a ukazovaly na to, že zde bylo asi po něčem horlivě pátráno. Bylo nutné stopy prozkoumat a proto jsem zadržel koně.

"Proč nejedeš dál?" zeptal se Halef.

"Nevidíš stopy?" řekl jsem a ukázal do trávy.

"To je samozřejmé, že je vidím! Jsou to buď stopy jelenů, nebo po divokých vepřích."

"Jeleni? Vepři? Halefe, styď se!"

"Myslíš snad, že to jsou lidské stopy?"

"Jistě! Je to přece patrné na první pohled!"

"Pak je tedy bude třeba prozkoumat?"

"Ovšem!"

"Slez tedy, prosím!"

"Já? Proč právě já?"

"Jak se tak můžeš ptát! Zkoumání stop bylo přece až dosud tvojí osobní prací. Proč bys to najednou neměl teď dělat?"

"Zkoumání stop je těžká a velmi zodpovědná práce. Omyl může stát velmi snadno i život. Proto je musí obstarávat také vždy hlavní osoba. Já jsem však jen vedlejší osoba!"

Halef protáhl obličej o několik centimetrů.

"Hm," mručel rozpačitě. "Cožpak jsem snad tvrdil, že jsem hlavní osobou i pokud se týká čtení stop?"

"Něco podobného nebylo třeba tvrdit. K přečtení takovýchto spletitých stop je třeba zvláštní moudrost, kterou nemůže být vybaven člověk, jemuž byla vrozena hloupost. Jsi to tedy ty, který nyní musí slézt. Dělej, Halefe, dělej! Pomysli při tom, jak jsou Usulové podle tvého popisu nebezpeční. Běhají-li tu v okolí takoví obři! Anebo, kdybychom je tak dokonce potkali! Jen slez, Halefe, rychle slez! Musíme rozhodně vědět, jací jsou to lidé, jejichž stopy tu vidíme otištěny v trávě!"

Halef seskočil ze sedla a pustil se do práce, kterou tak hrozně nenáviděl, neboť nedovedl odvozovat a dělat závěry z toho, co pozoroval. Toto umění však musí ovládat každý, kdo se odvažuje číst ze stop. Také já jsem slezl z koně, ne ovšem proto, abych mu pomáhal, ale proto, že mne lákala měkká tráva, kam jsem si mohl lehnout a bavit se pozorováním Halefových stopařských pokusů.

Jeho počínání bylo skutečně žertovné. Viděl mnohokrát předtím, jak opatrně jsem si počínal při pozorování stopy, ale nedotýkal jsem se jí, abych ji nesetřel. Halef však běhal po stopách sem a tam, šlapal po nich a ničil je, aniž by pomyslel, že se tím dopouští neodpustitelné chyby. Když již všechny stopy skoro zahladil, ohlašoval mi:

"Sidi, nemáš pravdu, mýlil jsi se, tohle vůbec nejsou lidské stopy!"

"Jaké tedy?"

"Sloní, nebo nosorožci! Možná, že také hroší, nebo jiného takového velikého zvířete!"

"Z čeho tak soudíš?"

"Z obrovských tlap. Takové nohy má jen slon, nebo hroch!"

"A kolik nohou má slon?"

"Samozřejmě, že čtyři!"

"Pak to nesouhlasí. Netvoří, kteří zde běhali, měli jen dvě nohy."

"Tomu musím odporovat! Jak tohle vůbec můžeš vědět? Není tu přece vidět zvířata, ale jen stopy jejich nohou. Je tedy velice sporné, patří-li dvě, nebo čtyři stopy k jednomu zvířeti. Ty tvrdíš, že jsou dvě, já že čtyři stopy na jedno zvíře a většina podtrhuje vítězství, to je ti přece známo. Jsou to tedy buď sloní nebo nosorožci, ale ne lidé!"

"Prozkoumal jsi také, jestli tvorové, kteří tu chodili, neměli snad na botech ostruhy?"

"Na botách ostruhy?"

Halef vyprskl srdečným smíchem a pokračoval stále se chechtaje:

"Od které doby nosí sloní a nosorožci boty? A s ostruhami k tomu?"

"Od té doby, kdy se naučili jezdit na tvých hroších," odpověděl jsem a přizvukoval jeho smíchu.

"Ostatně jsi ještě svou práci nedokončil. Až dosud jsi teprve určil, že to byla zvířata a ne lidé. Teď zbývá ještě stanovit odkud přišla a kam se odebrala."

"A po tom mám také pátrat?"

"To je samozřejmé!"

"Sidi, kdybys mi tak chtěl při tom trochu pomoci," zaprosil najednou.

"Ne," odpověděl jsem.

"A proč ne?"

"Protože bych tím vlastně urážel tvou vrozenou chytrost a moudrost. Jdi tedy!"

Promluvil jsem tato slova poněkud ostřejším tónem. Proto již na mne nenaléhal a jen poznamenal:

"Pak tedy alespoň odložím své pušky, které by mi při hledání překážely v pohybu."

Halef totiž měl na zádech svou arabskou, bohatě slonovinou vykládanou pušku a dvojku, kterou jsem mu daroval. Sejmul je obě z ramen a připjal je napříč k sedlu.

Potom se znovu vydal na hledání. Aby bylo porozuměno následujícímu vyprávění, bude třeba poněkud popsat krajinu, v níž jsme se nacházeli.

Jak jsem ležel u našich koní, měl jsem po pravici i po levici dost husté křoví, které lemovalo po obou stranách vysoký les. Právě před sebou jsem měl volné prostranství, kde Halef zkoumal stopy. Tato travnatá mýtina se táhla asi dvě stě kroků ode mne až k lesu, kde zahýbala vlevo a ztrácela se v křoví. Stopy přicházely z křoví vpravo, rozbíhaly se a křížovaly po celé mýtině a pak mizely, když zahýbaly za levým rohem křovin, v pozadí. Mohlo se jednat o tři, nejvýš čtyři osoby, které tudy prošly. Křížení a roztroušení stop mne přivedlo k domněnku, že tu byly hledány květiny, jedlé kořínky, nebo něco podobného. Příčinou ovšem byla výška trávy a druh obuvi, kterou byla tráva sešlapána. Velice důležité je vždy zjistit, zdali lidé, které máme před sebou, jsou pěši nebo jezdci.

Halefovi se zdálo, že je nutné nejprve vypátrat, kam směřují stopy. Domníval se, že pak není třeba pátrat po tom, odkud přicházejí. Šel tedy po nich po celé délce mýtiny a zmizel pak v křoví vlevo. Nepovažoval jsem za nebezpečné ponechat jej na chvíli samotného. Neměl sice kombinační talent, aby dovedl ze stop hádat budoucnost, ale byl chytrý, dokonce lišácky prohnáný a proto jsem se o něho nebál, neboť jsem nepovažoval za možné, že by se setkal s domorodci. Stopy nebyly sice moc staré, ale také nebyly právě čerstvé, aby se z nich dalo soudit na přítomnost lidí, kteří je tu zanechali. Byl jsem zcela bez starostí, neboť jsem věděl, že se Halef jistě daleko nevzdálí a že se ihned vrátí, kdyby zjistil něco podezřelého.

Můj malý hádčí nebyl ještě dlouho vzdálen, když mi dal můj vraník výstražné znamení. Postavil se zcela blízko ke mně, zdvihl svou malou, jemnou hlavu, položil uši do týla, vtáhl do nozder vzduch a několikrát tiše zasupěl, což bylo znamením, že věří nějaké nebezpečí. Assil ben Rih, Halefův kůň, se choval podobně. Obě zvířata se dívala vpravo a sice do místa, kde stopy vystupovaly z křovin. Přicházeli snad ještě nějakí lidé tímto směrem? Namáhal jsem svůj sluch, ale nic jsem nezaslechl. Položil jsem hlavu na zem a naslouchal. Náhle jsem zaslechl jakýsi šramot, nejdřív tichý, stále však silnější - někdo se blížil. Znělo to jako pomalé, těžké kroky v suchém listí. Opět jsem se posadil. Teď už jsem slyšel i bez doteku zvukovodné země, jak se šramot blíží. Zvuky se stále zesilovaly a stupňovaly, že jsem si nakonec vzpomněl i na Haléřovy slony a nosorožce. Větve praskaly, ohýbaly se, jako by se jimi někdo prodíral a duněly hlučné kroky. Byly to však sotva kroky nějakého divokého zvířete! Ozývaly se v pravidelných intervalech, odměřeně a pohodlně, jako by nějaký obr ve velmi dobré náladě šel lesem na procházku a vůbec přitom nedbal, že se-šlapává křoviny a podrosty. Nyní jsem vstal a sáhl po svých puškách.

Křoví se rozhrnulo a živá příčina tajemného lomozu se mi objevila před očima. Ať se nikdo nesměje, podotknu-li, že při pohledu, který se mi naskytl, jsem si musel bezděky vzpomenout na jistého domácího umělce, totiž na proslulého malíře Arnolda Böcklina, jehož doménou byla záhadná groteska. Jeho kentauři, jeho jednorožec v "Mlčení lesa", mi vytanuli na mysli, když jsem spatřil bytost, vlastně dvojí bytost, která se na mne udiveně zahleděla právě tak, jako já na ni. Nebo to snad byli dva různí tvorové, z nichž jeden seděl na druhém? Ano, skutečně. Byl to jezdec! Ale jaký jezdec! A zvíře na němž seděl! Byl to snad zušlechtněný hroch, nebo degenerovaný tapír, diluviální jelen bez parohů, či kříženec slona s velbloudem, kterému chyběl chobot a hrb? Od každého mělo tohle zvíře něco, ale když jsem tuto zoologickou zřůdu blíže pozoroval, musel jsem nakonec přiznat, že má vzdálenou snahu zdát se koněm. Mělo kopyta, a sice pravá koňská kopyta, ale tak veliká, že jsem něco podobného ve svém životě neviděl. Hlava se podobala hlavě obrovitého losa, zvláště pokud se týkalo tlamy a nozder. Hřívá byla dlouhá a hustá, ale tak silných žíní, že se podobala spíše chumáči provázek než obecně okrase koňské šíje. Její barvu, stejně jako barvu celého zvířete, bylo těžké určit, neboť bylo pokryto tlustou vrstvou bláta a špíny, v níž vyzelo jako v pancíři. Takové obaly z bláta jsem vídal u amerických bizonů, kteří se povalují v blátě, aby se zbavili bolestných žihadel komárů a ovádů. A zvláště pozoruhodným byl na tomto tvorovi ohon. Mnoho žíní v něm nebylo, a to málo, které obsahoval, bylo pokryto takovou vrstvou seschlého bláta promíseného mechem a býlím, že se podobal spíše nezdařenému bobřímu ocasu, než ušlechtilé koňské ohánce. A k podivení přitom bylo, že tento ohon i přes kompaktnost, kterou mu dodával jeho obal, byl ve stálém a nepřetržitém pohybu. Nevisel v klidu, ale neustále se pohyboval a nejvíce v kruhovitém pohybu. Vypadalo to tak, jako by nějaký neviditelný muzikant považoval koně za kolovrátek a ohon za kliku. Tento neviditelný stál za koněm a s přímo obdivuhodnou pílí a vytrvalostí mu točil ohonem. A právě proto, že ho nebylo vidět a že bylo možné pozorovat jen neustále kroužící ocas, dělalo to na diváka nevýslovně směšný dojem, který nelze popsat. A také oči zvířete si ani chvíli neodpočinuly. Říkám-li oči, vlastně přeháním, je třeba říci očka. Byla totiž velice malá ta očka pro kolos, jehož tělo obsahovalo jistě více masa a tuku než těla dvou vykrmených volů. A tato očka byla nevýslovně nepokojná. Nedalo se téměř ani určit, kam se zvíře dívá. Nahoru, dolů, vpravo, vlevo, semhle, tamhle, všude se ta očka dívala, jak se zdálo, najednou, ve stejném okamžiku. Neustále bylo vidět jejich bělmo. Dělalo to naprosto nezvyklý dojem, dokonce to působilo i poněkud lstivé a tísnivé. Vypadalo to tak, jako by v tom nemotorném těle sídlila duše, která v předešlém životě patřila nějakému kejklíři, nebo tajnému policistovi. Hned při prvním pohledu na tato všudepřítomná očka muselo člověka napadnout: "S touto bestií je možné vyjít jenom po dobrém, přes uši se jistě bít nedá!"

Nyní však obraťme pozornost k druhému stvoření, které sedělo na právě popsáném jako jezdec.

Byl to člověk, ale jaký člověk! Kdo jej spatřil, musel si jistě připomenout fílištinského Goliáše, o němž Písmo svaté praví, že byl šest loktů a píd' vysoký.

Na hlavě měl železnou přilbu a byl oděn do šupinatého pancíře. Pancíř vážil jistě na pět tisíc šekelů rudy. A měl na

svých nohou i železné holenice a jeho ramena chránil ocelový štít. Jeho kopí pak bylo jako tkalcovské vratidlo a jeho hrot vážil sám o sobě jistě šest set šekelů železa.

Biblický Goliáš nebyl jistě ani vyšší, ani širší než jezdec, jehož jsem viděl před sebou, který mne převyšoval dobře o půldruhé hlavy a měl k tomu přiměřeně široká ramena a mohutné svaly. Neměl sice na hlavě železnou přilbu, ani se neoděhl do šupinatého pancíře, ale jeho kopí, které držel v ruce, si mnoho nezadalo s tkalcovským vratidlem a nůž, který mu vězel v opasku, byl tak mohutných rozměrů, že mohl sloužit i jako palice nebo sekera. Na zádech mu visel mohutný, z krokodýlího hřbetu vyrobený luk a pod ním pro oštěpy a šípy neproniknutelný toulec z želvího pancíře, který mohl být pro svoje rozměry používán jako štít. Nohy trčely až po kolena v tlustých, botám podobných rourách, kterým byla pevnost dána tím, že byly ovinuty koženými řemeny. Podrážky byly tak široké a dlouhé, že plně odůvodňovaly rozměry stop v trávě. Jeho stehna byla oděna v jakémsi koženém válcí, který s použitím trochy fantazie mohl být považován za kalhoty. Kožený kabátec, na hrudi rozhalený, doplňoval jeho výstroj a odhaloval klenutá prsa, silně ochlupená. Člověka přitom bezděky napadlo, že tento obr musí mít chlupy po celém těle. Nepokrytá hlava byla rovněž zarostlá hustým lesem černých vlasů, které mu jako hřiva spadaly hluboko do týla a z obličeje bylo vidět jen několik místechek bílé kůže. Všechno ostatní pokrýval hustý plnovous, který vpředu spadl ještě hlouběji než vlasy v týle. Oči tohoto muže mohly být právě tak jak oči jeho koně pouze očky, neboť byly velmi maličké v poměru k obrovitým rozměrům celé postavy, hlavy, širokého obličeje a nízkého, ale pevného čela. Sedlo neměl a třmeny rovněž ne. Uzdu nahrazoval pouhý řemen, který provlekl koni tlamou a jehož oba konce držel v ruce. Koni to bylo ovšem velice pohodlné, ne tak jezdcí, který byl odkázán jen na pouhý stisk kolen, chtěl-li koně řídit. Nikdo ať si nemyslí, že účelem těchto řádků je vylíčit jezdce i koně hodně směšně. Musím naopak prohlásit, že neobvyklé formy obou mne sice překvapily, ale nikoliv z veselé stránky. Dvoji bytost, která se mi tu zjevila, dělala dojem pravé, nestrojené přirozenosti, nespoutané síly, bezpodmínečné nebojácnosti, překypujícího zdraví a - last not least, nakonec nikoliv zanedbatelné - oné pravé, bezstarostné dobroty, která je vlastní všem tvorům, stojícím teprve na počátku svého vývinu. Prapůvod, ano, prapůvod je slovo, které mne muselo napadnout, když jsem spatřil tohoto jezdce s koněm. Kdyby bylo mým úkolem napsat pohádku, v níž by vystupoval pračlověk s prakoněm, použil bych jistě obraz, který se mi zde jevil.

Obr si mne prohlížel právě tak tiše a pátravě jako já jeho. Pak se zeptal:

"Odkud jsi přišel?"

Ukázal jsem rukou za sebe a odpověděl:

"Odtamtud."

"Od moře?"

"Ano!"

"Kam putuješ?"

"Tam."

Když jsem vyslovil toto slovíčko, ukázal jsem rukou před sebe, ale obr mne vyzval:

"Výslov se určitěji! Odtamtud a tam nejsou odpovědi! Jak se zdá, nevíš, kdo jsem?"

"Nikdy jsem tě ovšem neviděl."

"Poslouchej tedy co ti povím a pamatuj si to! Jsem Ámin, nejvyšší šejk nepřemožitelného kmene Usulů. Rozuměls mi dobře?"

"Ano!"

"Chovej se tedy podle toho! Celá tato země od mořského pobřeží až tam nahoru, kde za El Chatarskou úžinou začíná poušť čobanů, je mým majetkem. Všechno, co v této zemi roste, bydlí a putuje, patří mně. Tedy také ty! Rozuměl jsi mně?"

"Ano," přisvědčil jsem.

"A patří-li mi muž, patří mi ovšem všechno co je jeho a co má u sebe. Připouštíš to?"

"Ano," přisvědčil jsem opět.

"To mne těší, cizince. Jak se zdá, nejsi hlupák! Tak rychle jako ty nepochopil ještě nikdo před tebou, že jsem pánem jeho majetku. Musím si tě důkladně prohlédnout a pak si prohlédnu tvoje věci."

Dojel pomalu až ke mně a slezl ze svého prakoně. Teprve nyní jsem se mohl obdivovat obrovitosti jeho končetin a svalů! Jeho ruce byly jistě dvojnásobně větší než moje. A co teprve šíře jeho ramen! Stál jsem tu před ním skoro jako trpaslík! Uchopil mne vzadu a vpředu za ramena a otočil mnou několikrát kolem osy. Nechal jsem si to klidně líbit, ne ovšem ze strachu, naopak! Stáli jsme tu tělo proti duchu, hrubá, nespoutaná síla proti školené rozvaze, sval proti mozku a kdo z nás bude mít navrch, by bylo zbytečnou otázkou. Tato moje zdánlivá povolnost mi získávala, jak se mi zdálo, jeho přízeň, neboť řekl:

"Líbíš se mi! Odedneška budeš mým sluhou, zůstaneš tedy neustále po mém boku. Nevím sice, jakým způsobem tě použiji, abys mi byl užitečný, ale to se už časem najde. Pak se ti snad podaří mně dokázat, že nejsi zcela bezcenný. Ted' ukaž, co máš u sebe!"

Aby si uvolnil obě ruce, zarazil kopí do země a sáhl po svých puškách, aby si je prohlédl. Pětadvacetiranovou opakovačku-henryovku podržel v ruce jen chvíli a už ji odhodil. Zdala se mu velice lehká.

"Nevyznám se v těchto věcech, také o ně nestojím. Hračka pro děti!" vyjádřil se pohrdavě.

Neobyčejná váha mé medvědobijky mu však imponovala. Vážil dvouhlavňovku v ruce sem a tam, pak ji uchopil za hlavně a zamával jí vzduchem jako kyjem, jako by s ní chtěl někoho srazit k zemi, s pochvalnou poznámkou:

"Tato puška je lepší! Nerozbije se, udeříme-li ji nepřítele do hlavy!"

Jak se zdálo, používal pušky jen jako kyje a ne ke střelbě. Prohlížel si ovšem s jakýmsi zájmem zámek pušky, ale bylo na něm patrné, že z toho moc nezmoudřel. A mezi tím, co si pračlověk takhle prohlížel mé zbraně, zlíbilo se i prakoni, věnovat mi pozornost.

Odstrčil jednoduše tlamou svého pána na stranu a přišel ke mně.

Točil ohonem a začal mne očmukávat. Jak se zdálo, shledával mne docela příjemným stvořením, neboť se mu zlíbilo otřít si mokré čumák o můj obličej. Dal jsem mu za to políček, a jak důrazný políček! Neurazilo jej to však. Naopak, zdálo se, že se mu to líbí, neboť zdvihl hlavu do výše, zavřel blaženě očka, pak otevřel tlamu dokořán a zařehlal? Ne! Co jsem tu slyšel nebylo řehání, nebylo to také sloní troubení, ani řev lva, nepodobalo se to píšťale parníku, ani automobilové houkačce, ale něco ze všeho toho v tom bylo a znělo to tak neobyčejně a překvapovalo to takovou originalitou, že bych se nejradyji svalil na zem, jenže nevím, zdali úlekem, nebo smíchy. Pračlověk se obrátil k praconi a káravě se na něho obořil:

"Zbláznil jsi se, že tak řveš?! Zde, ve volné krajině, kde nemůžeme vědět, neskrývají-li se tu ještě jiní cizinci, kteří nemusejí vědět kde jsme a co děláme! Styď se!"

Hlava koně okamžitě spadla a svésila se ještě víc než před tím. Ohon se zastavil na své okružní dráze, očka se přiblížila k sobě, aby zahanbeně šilhala podél nosu k zemi a z hloubi nitra koně vyrazil tak hluboký vzdech, že se zdálo, jako by se ubohé hovádko chystalo studem propadnout do země. V hloubi své duše jsem pocítil pohnutí. Nebylo pochyby o tom, že tento prakůň byl plný útloucit!

"Jmenuje se Šmík," vysvětloval mi šejk a ukázal na kolovrátek, jehož první tóny jsme právě slyšeli. Toto jméno docela odpovídalo zevnějšku koně, neboť slovo Šmík znamená tolik jako naše slovo tlustý. "Nemáme ve svém majetku jen jeho, máme mnoho jemu podobných koní. Uvidíš je."

"Kdy?" zeptal jsem se.

Netušil, kolik otázek obsahuje toto jediné slovíčko a zodpověděl mi je všechny:

"Zítra nebo pozítří. Dnes nejsme doma, jsme na lovu."

"Kde?"

"Tady naproti v lese."

Mávl rukou stranou, kam prve zmizel Halef.

"Kolik je vás, lovců, dohromady?"

"Dvacet, když nepočítám ženy. Muži loví a ženy hledají kořínky, které pojídáme k masu."

Nechtěl jsem se dalšími otázkami stát nápadným a tak jsem se dál neptal. Zatím jsem věděl dost. Ženy hledaly zde na travnatém prostranství kořínky. Od nich tedy pocházely stopy, které směřovaly k ležení, v němž se shromáždilo dvacet Usulů, kteří byli tak velcí a silní jako jejich náčelník. Mohli se pro nás stát však nebezpečnými, i když byli učinění dobráci jako jejich velitel. Halef se dlouho nevracel. Jistě se vzdálil dál než bylo radno. Bylo velmi snadno možné, že byl spatřen a chycen. Panoval-li mezi Usuly zvyk, že každý cizinec, dopadený na jejich půdě, je jejich majetkem se vším, co má při sobě, pak jistě hleděli tuto zásadu uplatnit i u Halefa a jak jsem znal hádžihho, nedal si to jen tak lehece líbit. Určitě se bránil, byl přemožen a je nyní v nebezpečí. Potřeboval tedy jistě moji pomoc. Měl jsem po ruce jen jedinou zbraň, ale zato velice účinnou, totiž samotného šejka, kterého bylo třeba zajmout, aby mi posloužil jako rukojmí. To ovšem vyžadovalo boj mezi mnou a jím, z něhož jsem ovšem mnoho strachu neměl. Nebál jsem se tělesné převahy tohoto soka. Byl to prostáček, hňup, jak říkají u nás doma, a proto nebylo nějak vůbec těžké vyvážit tělesnou převahu duševní.

Když si mne důkladně prohlédl, prohlédl si i naše koně. Hned jsem se přesvědčil, že nebyl znalcem. Jeho prakůň měl pro něho větší cenu než naši oba vraníci dohromady. Myslel, že jsou velice slabí, než aby jej dovedli nést a jejich kopyta že jsou příliš malá a proto že se nehodí pro zdejší bahnitou půdu, do které budou zapadat a v níž se mohou i s jezdcem potopit nebo zadusit. Čím větší a širší kopyta, jak prohlásil, tím je kůň cennější.

Mezitím, co mi toto vysvětloval, připlížil se tlustých Šmík zezadu ke mně a mazlivě mne kousl do šije. Dostal ovšem ihned druhý políček, ještě silnější než první. Považoval ho však patrně za nový projev sympatie, neboť opět zdvihl hlavu do výše, zavřel oči a otevřel dokořán hubu, patrně proto, aby opět vydal z hrdla krásný zpěv jako poprvé. Ale v posledním okamžiku mu patrně došlo, že jej prve jeho pán vyzval, aby se styděl. Spolkl tedy svůj krásný zpěv a utlumil ho ve svém nitru, zavřel tlamu a otevřel opět očka, naproti tomu však svésil hlavu, točil ohonem a šilhal na nás oba jako by nás vyzýval, abychom obdivovali, jak se dovede přemoci. To mne dojalo. Chytilo mne to za srdce. Popleskal jsem mu mazlivě krk. To na něho mělo právě opačný účinek. Hodil opět hlavou do týla a spustil řehot, řev, troubení, houkání a skřek, že mi až v uších zaléhalo. Šejk vytrhl ze země kopy, rozpráhl se a přetáhl jej takovou silou, že jej okamžitě přešla všechna chuť na zpěv. Z toho všeho se dalo usuzovat, že usulští prakoně mají dobrou školu. Zmínil jsem ovšem ihned tuto přísnost jeho pána tím, že jsem pokračoval ve svém mazlení. Při tom jsem zpozoroval, že oční jamky, koutky tlamy, nozdry i ušní boltce, rovněž tak i všechna choulostivější místa na Šmíkově těle byla obsypána ovády a komáry, kteří mu jistě působili nemalou bolest a muka. Obyčejný Orientálec nemá pro podobné věci nejmenší cit a nedovede něčemu podobnému vzdorovat. Bylo mi líto tlustých ocha i Šmíka, zdvihl jsem ze země dřívko a začal mu odstraňovat hmyz, který na mnoha místech jeho kůže tvořil celé hrozny. Tohle se zvířeti ještě nikdy nestalo. Kůň stál tiše a nechal si tuto operaci líbit až do konce. Pak si zhluboka oddechl a všemožně se snažil dát mi najevo svou vděčnost. I později jsem mu, kdykoliv bylo třeba, tímto způsobem posloužil a sklídl za to celou jeho vděčnost, dokonce důkazy jeho přichylnosti ke mně neměly konce.

S téměř dětinskou naivností si zatím šejk prohlížel všechny předměty, které jsem měl u sebe a ihned se o nich vyjadřoval, jako by již byly jeho majetkem. Moje hodinky se mu zalíbily tak, že mi je už vůbec nevrátil, ale zastrčil si je hned klidně za pás. Upozornil jsem jej, že hodinky patří do mé kapsy a ne za jeho pás. Nechápatě se na mne podíval, zakroutil hlavou a prohodil:

"Nechápu tě! Vždyť jsem ti už přece řekl, že všechny tyto předměty patří mně a ty jsi s tím úplně souhlasil!"

"Mýlíš se!" namítl jsem.

"Nemýlím se!" tvrdil šejk. "Chci tě omluvit tím, že máš asi špatnou paměť. Kdybych se tak nedomníval, musel bych

tě pokládat za lháře, a pak snad připustíš, že to je největší pohana, která může člověka stihnout! Nebo jsi mi snad nepřisvědčil, když jsem prohlásil, že každý muž, který vkročí na naše území, je mým majetkem?"

"Ne, k tomu jsem nepřisvědčil."

"Ale řekl jsi přece ano!"

"Ale ne v tomto smyslu. Ptal jsi se mne, zdali jsem rozuměl, tak tomu jsem přisvědčil. A pak jsi řekl, že náleží-li ti muž, patří ti i to, co má u sebe. K tomu jsem ovšem přisvědčil. Ale může se to vztahovat na mne? A jak mi chceš dokázat, že ti patřím, že jsem tvým sluhou, pacholkem, nebo otrokem?"

"Řekl jsem ti to a jiný důkaz není zapotřebí!"

"A v tom se právě mýlíš!"

"Nikdy se nemýlím!" odporoval mi náčelník. "Jsem nejvyšším šejkem Usulů a zákony a mravy svému kmeni určuji sám. Je mravem i zákonem, že jsi se stal mým majetkem a při tom zůstane!"

Nyní mluvil velmi určitým tónem.

"A nebudu-li chtít? Budu-li se bránit?" zeptal jsem se.

Podíval se na mne spatra, vesele se zasmál a řekl:

"Bránit, ty? Cvrčku! Jen se podívej na moje ruce! Řekni ještě slovo a rozmačkám ti tvou hloupou hlavu pouhýma rukama na kaši!"

Když pronášel tato slova, držel mi své gigantické dlaně před obličejem.

"Nepřineslo by ti to požehnání," varoval jsem jej. "Nejsem zde totiž sám!"

"Že tu nejsi sám?" zeptal se a díval se kolem dokola. "Nikoho zde nevidím!"

"Ale vidíš přece dva koně! Copak tě nenapadlo, že jeden z jezdců chybí?"

"Že chybí? Tak? A proč? Kdepak je?"

Znělo to více než dětsky naivně! Nepřetvařoval se, nebyla to záłudnost nebo válečná lest. Mluvil skutečně tak, jak uvažoval. Hledal očima zmizelého. Já jsem to s ním ovšem myslel méně poctivě. Chtěl jsem jej vyzkoušet a podle toho jsem zařídil svou odpověď, avšak ne lživou, ale zcela pravdivou.

"Kde je teď, ovšem, bohužel, nevím. Spatřil zde v trávě stopy a chtěl vědět, komu patří. Pustil se tedy po nich a dosud se nevrátil."

"Šel odtud rovně a pak vlevo za křoviny?"

"Ano."

"Pak se již jistě nevrátí."

"Proč?"

"Je naším zajatcem."

"Myslíš, že jej tvoji lidé spatřili?"

"Spatřili a chytili! Určitě. Z našeho tábořiště je vidět právě k tomu keři."

"Pak tedy táboříte tam naproti vlevo za křovinami v lese?"

"Ne právě v lese, ale na jeho okraji. Tvůj společník byl spatřen ihned, jakmile zahrnul za keř. Je také tak maličký jako ty?"

"Ještě menší."

"Ještě menší?" zasmál se. "Pak s ním jistě neměli mnoho práce."

"A bránil-li se?"

To byla moje hlavní otázka a napjatě jsem očekával odpověď.

"Pak je mrtev," odpověděl.

"Skutečně?"

"Jistě! Nestrpíme, aby se někdo bránil. Vyžadujeme poslušnost. A jestliže se odváží k obraně takový trpaslík, který je ještě menší než ty, pak s ním uděláme krátký proces. Na zemi nejsou zapotřebí trpaslíci. K ničemu se nehodí. Všechno malé a nemocné zabírá místo všemu velikému a zdravému. Musí být proto vyhlazeno ze světa. Byl-li tedy tvůj společník neposlušný, je mrtev! Do toho však ani mně, ani tobě nic není. Teď si musím prohlédnout co máš u sebe a až budu s prohlídkou hotov, pojedeme do ležení. Tam bude tvůj majetek rozdělen. Já však musím už teď vědět, co se mi líbí, abych to potom dostal."

Bylo to řečeno velmi upřímně, ale příliš mne to neuspokojovalo. Že se do tábora podívám, ovšem ne jako zajatec, bylo samozřejmé. Nejprve jsem však musel přemoci tohoto obra. Jakým způsobem to provedu, mi ovšem ještě nebylo jasné. Střelná a bodná zbraň byla vyloučena. Šejk byl dobrý, milý a velice zajímavý člověk, jehož jsem nechtěl poranit, ani dokonce snad zabít. Musel jsem se naopak snažit, abych si získal náklonnost kmene Usulů. Tento kmen mi mohl být východiskem a oporou pro všechna moje příští podnikání a proto jsem musel s jejich náčelníkem zacházet pokud možno nejšetrněji. Ostatně, nemusel jsem si dlouho lámat hlavu, jakým způsobem bych provedl svůj úmysl, neboť mi náčelník sám přišel vstříc takovým způsobem, že jsem se mohl jen chopit příležitosti.

Když si prohlížel moje věci, ptal se mne na název každého jednotlivého kusu, i k jakému účelu slouží, aby mohl pro sebe posoudit jeho cenu. Chtěl si již teď vybrat věci, které mu při pozdějším dělení mají připadnout. Vypτάval se tedy na každou jednotlivost a já mu odpovídal takovým způsobem, jako bych se již vžil do neodvratného osudu. A tak se dostal i k uměle spletenému lasu, které viselo na krku mého Syrra.

"Co je tohle?" zeptal se a zároveň pozoroval řemení a osahával je.

"To je laso," odpověděl jsem.

"Laso? Toto slovo jsem ještě neslyšel! Je to velice umělé pletivo. I my splétáme řemeny, ale jen krátké, ne tak dlouhé. Ale tak pevně, tak stejnoměrně a tak pěkně je nedovedeme vyrábět. To je tedy laso! A k čemu slouží?"

"K chytání lidí!"

"Chceš chytat lidi tímhle řemenem?" zeptal se rychle a zvědavě. "Jistěže jen nepřátele?"

"Ano."

"V boji? Když chtějí prchat?"

"Při každé příležitosti, chci-li je chytit."

"Při každé příležitosti? Chytat nepřátele? To je důležité, velice důležité! A víš, jak se to dělá?"

"Ovšem."

"A mohl bys mi to ukázat?"

"Přeješ-li si to, velmi rád."

"A hned, na místě? Ne až při tom budou i moji lidé, a uvidí jak se to dělá?"

"Ano, ihned," přisvědčil jsem.

"Udělej to tedy! Udělej to hned! Takhle chytat nepřátele na řemen, to je báječné! Podívej, zde u pasu mám celý svazek řemenů. Ty ovšem nejsou určeny k chytání nepřátel, ale slouží v případě potřeby jako pouta. Ale to se člověk musí nepřítele dříve zmocnit. Tedy, ukaž mi to!"

"Ale na kom ti to mám ukázat?" zeptal jsem se, když jsem sundával laso z šíje koně. "Není tu nepřítel, kterého bych mohl chytit!"

"To nevadí," řekl náčelník. "Mysli si, že já jsem tvým nepřítelem! Nebude to trvat dlouho?"

"Jen několik okamžiků."

"A nebolí to?"

"Ani trochu."

"Tedy začni! Ukaž, co dovedeš! Co mám při tom dělat já?"

"Nasedni na koně a pokus se mi uniknout!"

"Dobře! Výborně! Na kterou stranu mám prchat?"

Ukázal jsem mu na krajinu za námi, směrem, kterým jsem s Halefem přijel, neboť tam jsem se vyznal. Jednalo se mi také o to, abych šejka pokud možno vzdálil z blízkosti tábora jeho lidí. Výkřik o pomoc by mi mohl přivolat na krk celou smečku lidí a zcela překazit můj plán. A k jeho provedení jsem potřeboval nějaký strom v zákoutí, k němuž bych mohl obra přivázat, aniž bych se musel obávat, že bude brzy nalezen.

"Prchej na tuhle stranu," odpověděl jsem tedy, "a sice tak rychle, jak dovedeš!"

"Chceš mne snad dohonit?" zeptal se mne s pohrdavým úsměvem.

"Ovšem."

"S těmito pejsky, kteří si nezaslouží pojmenování koně? Vysměji se ti! Ale pokus se o to! Ostuda, kterou utržíš, nebude mou, ale tvou!"

Neměl tímeny a proto namáhavě vylezl na široký hřbet svého prakoně. Pak se na něm usadil, jak se usazuje pohodlně dělník po skončené práci na podušky zděděné pohovky, milostivě na mne kývl ze své výšky a vyzval svého poddaného, který s ním měl nyní odcválat:

"Hni se z místa, Šmíku! Ale hezky zčerstva, nebo dostaneš ukrutné bití!"

Dobré zvíře však těmto slovům buď nerozumělo, nebo je nevztahovalo na sebe. Tvářilo se, jako by na hřbetě nikoho neneslo a jako by kromě jeho a mne zde nebyl živý tvor. Veškerou svoji pozornost obracelo jenom ke mně. Jeho pohled spočíval jen na mně a sice s takovou láskou, že bylo patrné, jak mu cizinec, se kterým se poprvé setkal, přirostl k srdci. Místo, aby vyhověl vůli svého pána, přistoupil Šmík ke mně a otíral si tlamu o moje ramena a pak vyplázl dlouhý, tlustý jazyk, aby jej laskavě pustil na procházku po mém obličej. Šejk však odtrhl pomocí udidla koňovu hlavu ode mne a vykřikl:

"Co tě to napadá? Nedáš-li se okamžitě do cvalu, zjednám si poslušnost! Rozumíš?"

Sklonil se v sedle ke koni a ukázal mu svou ohromnou pěst. Teď mu kůň, jak se zdálo, teprve porozuměl. Zašilhal na něho dozadu, vyrazil ze sebe předpotopní ryk, který měl znamenat zařetání, přistoupil ke mně a přejel mi, aniž bych mu v tom mohl zabránit, jazykem obličej.

"Má tě rád, opravdu, zamiloval si tě!" divil se šejk. "Jak je to jenom možné, že se mu tak líbíš?"

Sám jsem se divil, že kůň za políčky, které jsem mu uštědřil, mi splácí takovou láskou.

Šejk se znovu pokoušel přinutit jej k běhu. Tiskl jej koleno, bušil do něj pěstí, dokonce mu začal zpracovávat hřbet dřevem svého kopí, ale všechno marné. Šmík stál a kroutil po mně zálibně očima. Konečně šejk zlostně zvolal:

"Nevidíš, že nechce poslechnout? Popožeň jej přece, dej mu ránu do zadku!"

"Já že jej mám popohánět?" zeptal jsem se. "Copak já jsem jezdcem?"

"Ne. Ale, jak se zdá, zbláznil se do tebe. Nechce tě opustit. Jsi tedy povinen odehnat jej. Není přece tvůj, je můj!"

Měl jsem co dělat, abych se zdržel smíchu a odpověděl jsem:

"Je snad tohle ostuda, kterou jsi mi předpovídal? Jaké to budou dostihy, nechce-li se tvůj kůň pohnout z místa? Copak s ním neumíš zacházet?"

"To je samozřejmé, že umím! A jak! Má-li jít kupředu, vtisknu mu kolena do slabin."

"A pak jde kupředu?" zeptal jsem se.

"Ano. Má-li jít vpravo, zatáhnu za pravý řemínek -"

"A jde pak vpravo?"

"Ano. Má-li jít vlevo, zatáhnu za levý řemínek -"

"A jde vlevo?"

"Ano. Má-li se zastavit, zatáhnu vpravo i vlevo zároveň -"

"A zůstane stát?"

"Ano."

"Nevěřím tomu. Dokaž mi to! Popoháníš jej a přece nejde!"

"Protože jsem zapomněl úvod a nechci již slézat, abych dohonil to, co bylo zanedbáno. Proto jsem tě žádal o pomoc. Ale abych ti dokázal, že dovede poslouchat, musím přece jenom ještě jednou dolů. Dávej pozor!"

Slezl těžkopádně ze svého prakoně, obrátil své kopí a začal jím zpracovávat zadek svého klusáka.

"Vím, co chceš!" volal při tom. "Chceš nejprve dostat bití! Musím ti dříve než si na tebe sednu, dokázat, kdo z nás dvou je pánem. Teď to snad pochopíš. Tady tedy máš bití - na - na - na - na a ještě jednou, tu máš!"

Když trpělivě držícímu koni hodně natloukl, vyškřábal se mu opět pracně na hřbet a řekl:

"Teď dávej pozor, jak poběží. Kdybych si přál, aby se se mnou splašil, musel bych nejdříve rozdělat oheň a ukázat mu ho - holá nemožnost, aby mne pak někdo dohonil! Pojd'!"

Sotvaže se na něj vydrápal, vztyčil Šmík hlavu, dříve skloněnou hluboko mezi předními nohama, vyrazil z hrdla nepopsatelný řehot a rozlétl se s ním pracně kupředu a běžel tak, jako by chtěl hlavou prorazit devateru zeď.

"Pojd'! Dožen mne!" zavolal na mne ještě jednou šejk dozadu. Pak už bylo konec řeči, neboť musel vynaložit veškerou námahu, aby nebyl shozen koněm ze hřbetu. Když jsem uviděl, jak se neohrabaný kůň najednou zuřivě a namáhavě rozběhl, musel jsem se dát do upřímného smíchu, neboť jeho "let" působil nevýslovně komicky. S doháněním jsem si mohl dát trochu načas.

Halefův ben Ríh byl lépe vycvičen na laso než můj Syrr. Na Halefově koni jsem dříve po léta jezdil, kdežto Syrra jsem měl teprve krátkou dobu a chtěl jsem tomuto ušlechtilému zvířeti ušetřit námahu, kterou působí kostem a svalům mocné trhnutí lasem. Postaral jsem se tedy o to, aby pušky a všechno, co viselo na řemenech, bylo utaženo tak, aby sebou nemohlo házet a tlouci ani jezdce, ani koně, přivázal jsem Syrra k hlavici sedla a vyhoupl se na ben Ríha. Laso jsem si připjal k sedlu a pak to šlo letem kupředu. Ríh běžel, aniž bych jej musel pobízet. Chytrá zvířata ihned pochopila, že se jedná o to, dohonit jezdce klusajícího před námi. Netrvalo to ani dvě minuty a měl jsem šejka před sebou asi na devět koňských délek. "Jsem zde!" zvolal jsem na něho. "Teď dávej pozor!" Otočil se. Když viděl, jak se k němu blížím, zvolal: "To nevádi. Teprve teď se pouštím do trysku!" Bylo to skutečně směšné. Jeho kůň se sice poctivě namáhal, ale byl již se silami u konce. Hekal při každém skoku, že to bylo slyšet až ke mně. Ztrácel už očividně dech. Šejk jej však popoháněl pěstmi, koleny i dřevcem, že mi jej bylo upřímně líto a již proto jsem se rozhodl celou komedii brzy ukončit.

"Drž se pevně!" zvolal jsem na šejka. "Teď tě chytím!" Ani se nenamáhal ohlédnout a zvolal před sebe odpověď, takže jsem mu vůbec nerozuměl. Svého koně však bil se zvýšeným úsilím. Nyní jsem roztočil nad hlavou laso a pustil je přesně vyměřeným vrhem do letu. Okamžik byl dobře zvolen. Šejk držel právě obě ruce těsně u těla.

"Andat! - zadrž!" zvolal jsem na koně.

Ještě skok a koně zůstali stát jako by vrostli do země. Velice pevný, nepřetržitelný kožený pás kroužil právě nad šejkovou hlavou. Stačil malý pohyb rukou a pak silné trhnutí a smyčka spadla a sevřela mu nadloktí. V nejbližším okamžiku následovalo trhnutí, které ben Ríh však velmi dobře znal. Postavil se šikmo, aby nebyl stržen k zemi a šejk byl lasem napjatým jako struna stržen dolů. Jeho kůň běžel ještě několik kroků a pak zůstal s dmoucimi se boky stát, aby nejdříve nabral dech. Když se tak stalo, obrátil se, aby se ohlédl, kam zmizel jeho pán. Šejk však ležel tak hluboko zabořen do vonných motýlích květů, jimiž zde byla step poseta, že jej nebylo ani vidět. Valach mne spatřil právě, když jsem seskočil ze sedla. Přiběhl okamžitě ke mně, hodil hlavu do týla a začal tak srdceryvně naříkat, že by se nad ním kámen ustrnul, kdyby tu nějaký byl. Naneštěstí jsem se nemohl fádne nabažit tohoto požitku, který mi skýtal, neboť šejk nevstával. Ležel bez hnutí na místě, kam dopadl. Byl v bezvědomí. Patrně narazil při pádu hlavou tak silně o zem, že se omráčil. Mohl jsem této jeho mdlobě věřit.

Indiána bych v podobném případě podezřívá, že mne chce obelstít. Šejk Usulů však nebyl schopen podobné komedie. Jeho mdloby byly pravé, ačkoliv jsem zřejmě cítil, když jsem uchopil jeho ruku, jak mu bije tepna. A mně přišly velice vhod, neboť mi poskytovaly možnost učinit jej zcela bezbranným a neškodným, což by se mi nepodařilo tak snadno, kdyby byl při plném vědomí. Svazek řemenů, které měl u pasu, mi v této chvíli přišel velice vhod. Svázal jsem mu, když jsem jej předtím zbavil lasa, ruce těsně k tělu a svázal jsem mu i nohy, takže se nemohl ani hnout. V nejbližším křoví jsem pak nařezal několik tyček, které jsem mu rovněž řemeny přitáhl k tělu, abych jeho vlastní tělo použil jako nosítka, která jsem pak chtěl vložit na své koně. Právě když jsem utahoval poslední uzly a byl si svou věcí jistý, přicházel pomalu k sobě. Otevřel oči a upřel je nejdříve zcela tupě na mne. Brzy se mu však vrátila i paměť. Poznal mne a na všechno si vzpomněl. Jeho první otázka zněla:

"Kde je Šmík? Nevidím jej!" Avšak aniž by čekal na mou odpověď, dodával:

"Ty jsi mne dohonil? To je k nevěře!"

"A dokonce jsem tě i zajal!" dokládal jsem.

Teprve tato má slova jej upozornila na to, že je spoután. Sice se pokusil pohnout končetinami, ale bez výsledku. Udiveně vykřikl:

"Skutečně! Jsem opravdu i chycen!"

"Kdo si tedy utřil ostudu, ty, nebo já?"

"Ne, ty ne, ale já!" přiznal se poctivě a mrzutým pohledem se díval na své spoutané tělo. "To zasluhuje trest!"

"Koho chceš trestat?" zeptal jsem se.

"Šmíka! To si přece můžeš domyslet! Nebo snad myslíš, že tím jsem vinen já? Je to líná bestie! Zabiju ho! Kdepak je? Ještě jej nevidím!"

"Stojí tady za tebou. Kdyby ti mohl rozumět, vysmál by se ti."

"Vysmál? A proč?"

"Protože ty, nejvyšší šejk Usulů, nechceš přiznat malou chybu, kterou jsi spáchal a svádíš ji na ubohé, bezbranné zvíře, které se proti tomu nemůže bránit. To je zbabělost. Dokonce je to ještě víc než zbabělost, je to lež, a ty jsi přece tvrdil, že Usulové lež nenávidějí!"

"Ano, to děláme, zavrhuje a nenávidíme lež! Lhář je zbabělec! Ale nemohu přiznat, že bych lhal. Kdyby Šmík běžel rychleji, nedohonil bys mne a nestrl z koně. A dokonce jsi mne i svázel! Kdo je tím tedy vinen? Já ne, ale on!"

"Ne! Nikoliv on, ale - ty! Neznal jsi moje koně, kteří dovedou běžet s větrem o závod. A neznal jsi také mne, který nemám ani důvod, ani chuť bát se tě pro tvou velikost a tělesnou sílu! Dopustil jsi se nepochopitelné neopatrnosti, že jsi mne a moje koně vyzýval k závodu se svým valachem. Jsi-li při smyslech, musíš přiznat, že mám pravdu!"

"Hm!" zamručel při přemýšlení. "Měl bych tedy snad svého Šmíka odprosit? Dobrá, udělám to, neboť jsem při smyslech a nelžu! Jsem nejvyšším šejkem Usulů a nenávidím lež! Provedl jsem neomluvitelnou hloupost! Ale to nemění nic na tom, že jsi překročil bez dovolení hranice mé říše a že jsem tedy tvým velitelem, kterého musíš poslouchat! Poroučím ti tedy, abys mi sejmul pouta!"

"Velmi rád, jenže ne hned!" odpověděl jsem přátelským tónem.

"Proč ne?" zeptal se mne.

"Protože jsem tě ještě nezajal podle všech pravidel."

"Jak to?"

"Copak nevíš, že zajetí člověka je dokončeno teprve tehdy, když byl dopraven do vězení?"

"Myslíš snad, že jsem tak hloupý, abych to nevěděl?"

"Anebo myslíš ty, že jsem tak hloupý, abych to neprovedl? Vysmíval jsi se mi. Myslel jsi, že není možné, abych tě dostal do své moci. Musím ti tedy dokázat, že to dovedu. Z toho následuje, že tě musím teď dopravit do vězení."

"A kde je takové vězení?"

"Zde, zcela nablízku."

"Mýlíš se. Jediné vězení, které je zde poblíž, je jen v mém zámku!"

"Cože? Ty máš nějaký zámek?"

"Ano. Veliký, nádherný zámek. A kolem bydlí množství mých lidí. Tento zámek jsi jistě neměl na mysli?"

"Ne."

"Jiné vězení zde však není!"

"Mýlíš se!"

"Řekni tedy kde?"

"Nedaleko."

Zasmál se a zvolal:

"Chceš jako cizinec znát místa, která já, vládce této země, nikdy neviděl? A do tohoto vězení, které neznám, mne chceš dopravit, abys korunoval své vítězství?"

"Ano."

"Jak to chceš dokázat, vždyť jsem spoután!"

"Dám tě jako nosítka nést svými koňmi. Nebo tě přiváží k ohonu svého koně a nechám tě tam dovléci."

"To ti zakazuji! Nejsem zavazadlo, abych byl nesen, ani otýpka roští, abych se nechal vléci. Pojedu na koni!"

"Abys mi uprchl? - Ne! S tím nesouhlasím!"

"Půjdu tedy pěšky!"

"Ani to ne."

"Proč?"

"Protože bych tě musel rozvázat."

Teprve nyní se mu rozbřesklo. Byl také podobnou prabytostí jako jeho znamenitý "tlouštík". Nějakou dobu velmi důkladně rozvažoval a pak řekl:

"Máš pravdu! Do vězení musím, chceš-li dodržet slovo. Kdybys mne však rozvázal, jistě, že bych ti uprchl. Ale je střední cesta, kterou můžeme nastoupit. Rozvážeš mi pouze nohy, ruce však ne."

"Dobrá, s tím souhlasím!" přisvědčil jsem. "Ale nesmíš se bránit, dám-li tě, až tě dopravím do vězení, opět do tuhé vazby!"

"Slibuji ti to velmi rád," zasmál se. "Vždyť toto vězení existuje jen ve tvé fantazii. Kolik má kobek?"

"Ani jednu. Je postaveno tak, že zajatci nejsou zavíráni dovnitř, ale zůstávají venku pod širým nebem."

"Venku? Zbláznil jsi se? A tomu říkáš vězení? Opravdu, setkání s tebou mi působí nemalou legraci. Nechtělo se mi sice nejdříve líbit, že jsem spoután a chycen, ale způsob, jakým to provádíš, se mi začíná skutečně líbit. Rozvaž mi nohy a půjdeme!"

"Totiž, ty půjdeš, já pojedu!"

"Proti tomu nic nemám!"

Myslel, že nasednu na některého ze svých koní. Odvedl jsem však své koně stranou, upoutal je ke kůlu a poručil jim lehnout. Poslechli na slovo a věděl jsem, že zde zůstanou a nevstanou dřív, dokud se nevrátím. Když šejk uviděl mé počínání, udiveně se zeptal:

"Myslel jsem, že pojedeš! Proč necháváš koně zde?"

"Ovšemže pojedu, ale ne na některém z těchto koní."

"Snad ne na mém Šmíkovi?"

"Jistě."

Šejk se dal do řehtavého smíchu a volal:

"Na mém Šmíkovi pojede! Takový trpaslík na mém koni, který neposlouchá ani mne! Takového ztřeštěnce svět neviděl. Vždyť tě kůň shodí při prvním kroku!"

"Uvidíme!"

Přistoupil jsem k jeho koni, hodil mu oba konce řemenů na šíji, uchopil jej za hřív a vyšvihl se na něho. Vymrštil sice

podivením všechny čtyři do vzduchu, ale pak stál tiše, vztyčil hlavu a položil obě uši dozadu, jako by se chtěl jimi na mne podívat. Tak rychle se mu ještě nikdo na hřbet nedostal.

"Dej pozor! Teď slítneš!" varoval mne šejk.

Ale "tloušťka" ani nenapadlo, aby se mne zbavil. Když ucítil, že jsem oba konce řemenů uchopil do rukou, hodil hlavu do týla a vyrazil tak triumfální řev, že se zdálo, jako by chtěl samou rozkoší prasknout. Stíkl jsem jej koleno - dal se do kroku. Zatáhl jsem vlevo, zahrnul tam, zatáhl jsem vpravo, šel vpravo. Přivedl jsem jej do poklusu, cvalu i trysku, podle toho, jak jsem jej tiskl a okamžitě se zastavil, když jsem zatáhl za oba řemeny současně. Pak jsem opět seskočil. Otočil ke mně hlavu a velmi spokojeně zasupěl, jako by chtěli říci: "Bylo mi potěšením, děkuji, vlez mi zase brzy na záda!" Šejk se upřímně přiznal:

"Nevím, co bych měl nyní říci! Něco takového ještě nikdo nikdy neudělal. Jak je to jen možné?"

"Na to ještě dojde. Teď není čas zabývat se myšlenkami a pocity zvířat."

"Myšlenky a pocity?" zeptal se. "Myslíš, že nějaké mají?"

"To je samozřejmé!"

"Ale nám přece do nich nic není! Takové hovado má jen poslouchat a nemá při tom myslet!"

"Smýšlíš o svém koni právě tak, jako naši militaristé v Německu o lidech, ale není čas zaobírat se nyní touto otázkou! Musím tě dopravit do vězení."

"Ano, do vězení, které nemá kobky!" smál se šejk. "Pak mne však musíš odvézt od těchto tyček!"

"To neudělám" odpověděl jsem.

"A proč? Vždyť nebudu moci hýbat tělem!"

"To také není třeba. K chůzi ti postačí nohy. Drž klidně, ať to mohu udělat!"

Odstranil jsem mu řemen z nohou až k bokům a po vytáhl obě tyčky tak, aby mu nebránily v chůzi a pak jsem mu pomohl na nohy. Přijímal to všechno v té nejlepší náladě. Jeho zajetí jej skutečně bavilo. Byla to ovšem naivita, vlastní pouze Usulům. Byl tak hloupý, že jej ani nenapadlo pochybovat o tom, že je mým pánem a velitelem a že bych se snad mohl nějak protivit jeho rozkazům. Jeho prostota dokonce považovala i pouta za něco samozřejmého, co patří k naší hře na vězně. Přivázel jsem jej k jednomu konci jeho dřevce, uchopil jsem druhý konec, abych mohl řídit směr jeho kroků a opět jsem se vyšvihl na jeho praconě. A pak jsme nastoupili klusem cestu k "vězení". Své koně jsem zde mohl klidně nechat, neboť jsem věděl, že se od nich nevzdálím daleko, za druhé jsem si byl jistý, jak už jsem prve řekl, že se nehnou z místa, a za třetí jsem věděl, že nablízku není živá duše a že tak brzy do těchto míst člověk nezabloudí.

Jak jsem již podotkl, mnil jsem jako vězení použít strom, k němuž bych šejka přivázel. Viděl jsem jeden poblíž, který se mi hodil. Z křovin galského tamaryšku zde vyrůstal vysoký topol druhu *Populus euphratica*. Byl to masivní kmen a křoví kolem tvořilo zástěnu, za kterou jsem mohl svého pána a velitele nechat zmizet aniž by jej bylo vidět.

Když jsme přišli k vyhlédnutému místu, seskočil jsem z koně a prodral se se šejkem tamaryškovým křovím ke stromu.

"Opři se o tento strom, ale hezky pevně!" vyzval jsem jej.

"Proč?" zeptal se.

"Musím tě přivázat!"

"Copak i to patří k věci?"

"Ano."

"Přivaž mne tedy!"

Opřel se o strom a hezky pevně, aby mi zjednodušil práci a klidně přihlížel tomu, jak jej přivazuji, nejprve jeho vlastními řemeny a nakonec i svým lasem, takže se nemohl bez cizí pomoci uvolnit. Při tom dobrosrdečně řekl:

"Opravdu nerozumím, proč mne přivazuješ k tomuto topolu. Mrháš tu zbytečně časem; kdypak se dostaneme do vězení, které jsi mi sliboval?"

"Už jsme v něm!"

"Už v něm? Jak to?" zeptal se a udiveně se rozhlížel dokola.

"Tento topol je tvým vězením!"

"Tento topol !" pokračoval. "Tohle je vězení -? Poslouchej, cizince, je to žert, nebo to myslíš vážně?"

Jeho obličej se začal zachmuřovat a zamyslel se.

"Myslím to naprosto vážně?" odvětil jsem.

"A já to všechno přijímal jen žertem, ačkoliv šejk Usulů není mužem, s ním by někdo směl beztrestně žertovat. Ale pamatuj si, že jsem žertoval já s tebou a ne ty se mnou! Tedy tento strom je vězením! Proto nemá kobky, do kterých by byl člověk uzavřen. A proto zajatci tráví čas pod širým nebem! A teď jsem tedy zajatcem?"

"Ano, jsi!"

"Jak dlouho? Proč mne nepropustíš?"

"Propustím tě, kdykoliv budeš chtít."

"To je dobře! To mne těší! Vyzývám tě tedy, abys mne okamžitě opět rozvázal. Musím do ležení ke svým lidem a ty musíš jít se mnou!"

"Zase tak moc to nespěchá!"

"Řekl jsi však, kdykoliv budu chtít a já chci teď!"

"To bys musel dokázat."

"Dokázat? Proč? Jak?"

"Tím, že by ses postaral o to, aby se mému průvodci, který se patrně nalézá ve vašem táboře, nestalo nic, co by se mi nelíbilo."

"Alláh il Alláh! - vykřikl bych jistě udiveně, kdybych byl mohamedánem. Ale protože jím nejsem, říkám ti jen, že se jmenuji Ámin a že jsem nejvyšším šejkem Usulů. Ty jsi mým majetkem a proto mi také patří všechno, co je tvoje."

"Jakým právem?"
"Právem vžitým, právem zvyku a obyčeje."
"Má se tedy každý řídit tím, co je zvykem a obyčejem tvého kmene?"
"Ovšem!"
"Také já a ty?"
"Také my oba!"
"Dobrá, jsem srozuměn! Pak jsme se tedy shodli!"
"To je samozřejmé, že si rozumíme! Usulové mají zvyk přivlastnit si osoby, které sem přijdou bez dovolení a přivlastnit si i jejich veškerý majetek. Proto jsi teď můj a musíš mne poslouchat! U vás tento zvyk nevládne?"
"Ovšem! Jenže jiným způsobem!"
"Jaký je to způsob?"
"U nás se neříká přivlastnit si osoby, které k nám přijdou, ale přivlastnit si člověka, k němuž přijdeme my!"
"Nerozumím ti!"
"Dávej tedy pozor: každý člověk, kterého potkáme, patří nám se vším, co mu patří."
"Skutečně?" zeptal se udiven.
"Ano," odpověděl jsem se zvláštním důrazem.
"A to jste mi pěkná čeládka! Fuj!"
S výrazem odporu si odplívl.
"Nezdá se ti to být správné?" zeptal jsem se.
"Naprostě a docela správně to není! Snad jsem ti tedy špatně rozuměl. Podle tvých slov by to tedy vypadalo tak: vejdete-li do cizí země, je tato země vaše se všemi obyvateli a veškerým jejich majetkem. Je to tak?"
"Ano."
"Pak tedy říkám ještě jednou: fuj! Jste lupiči, podvodníci, ničemové a lotři!"
Opět si odplívl a pak pokračoval:
"Jací jste to vlastně lidé? Jak se jmenuje váš kmen?"
"Jmenuje se Džerman."
"Tomu se divím. Slyšel jsem o tomto kmeni, že sídlí na dalekém západě a že jeho příslušníci jsou docela rozumní, chytrí a stateční lidé."
"To ovšem také jsou, ale mění se v divoké šelmy, jde-li jim o krk!"
"Ne, pak jsou šelmami už od narození! Přicházíš-li sem jako Němec, jsem tedy tvůj?"
"Ano."
"Fuj! A jaké máte náboženství?"
"Jsme křesťané."
"Tomu rád věřím! Neboť kam přijdou křesťané, ukradnou všechno, všechno, co jim přijde pod ruku."
"Kdo ti tohle řekl?"
"To je známé celému světu! Křesťané byli nejprve žebráky, neměli kam by složili hlavy a živil se klásky nasbíranými na polích. Isa ben Myriam, zakladatel jejich náboženství, neměl častokrát kam by složil hlavu. A dnes jim patří většina zemí a většina národů světa. To všechno si naloupili a nakradli částečně Istí a částečně násilím. Ale to jim nestačí a kradou a loupí dál a nepřestanou dřív ve své lstivosti a loupeživosti, dokud jim nebude patřit celý svět! A mezi tyto loupežníky, vrahy a podvodníky patříš i ty?"
"Ano."
"Fuj!"
Opět si odplívl. Pak se chtěl na mne hodně opovržlivě podívat, ale nedokázal to, když spatřil můj klidný úsměv. To jej rozčílilo a proto pokračoval zlostně dál:
"A dovedeš být přitom tak klidný, když říkám: fuj! A usmíváš se tak blaženě a tak sebevědomě a dobrotivě, jako bys byl jedním z těch andělů, o kterých mluví křesťanství a islám! Copak nemáš v těle svědomí ani stud?"
"Mám obojí."
"To není pravda!"
"Polož, prosím, otázku o svědomí a studu nejdřív sobě, než se budeš ptát po těchto vlastnostech mne!"
"Chceš mne snad urážet?"
"Ne. Chci však být zrcadlem, v němž bys poznal sám sebe. Dejme tomu, že by bylo pravda, že když přijdeme k cizím lidem, vezmeme jim všechno, co je jejich majetkem - tím bychom okrádali přece jen cizí lidi. Ty však neokrádáš jenom cizince, ale i lidi, kteří k tobě přijdou, tedy i své hosty. Kdo je tedy větším lupičem, podvodníkem a ničemou?"
Udělal velmi udivený obličej a přiznával, i když dost pomalu:
"My, ovšem, že my! Neboť okrást hosta je největší špatnost na světě! Ani bych neřekl, že jsme tak ničemí -"
Najednou větu přerušil, chvíli se rozmýšlel a pak pomaleji pokračoval:
"Ale ale teď teprve vidím, že jsi mne svojí řečí obelstil. Bude třeba nejdříve vyzkoušet, mluvíš-li pravdu, než ti budu moci uvěřit! Copak skutečně olupuji své hosty?"
"Ovšem!"
"Dokaž mi to! Copak jsi mým hostem? Sahám-li po tvém majetku, beru ho přece člověkově, který je pro mne naprostě cizí. A byli všichni ti, kterým jste uloupili jejich země docela a naprostě cizí? Neznáš ani jediný případ, kde jste byli hosty těch, které jste chtěli oloupit?" Šejk mluvil o tomto případě tak, jako by znal Němce z Čech a bylo skutečně těžké mu odporovat, když pokračoval: "Nedělej se tedy lepším než jsi. Jeden lupič jako druhý! Buďme upřímní a mluvmě"

pravdivě! Tomu, kdo upadl do rukou druhého, se vždy děje křivda. Je to tak u vás, i u nás. Moc je právem, a protože tě nyní mám ve své moci, jednám podle svého práva. Není to tak správné?"

"Není."

"Jak to?"

"Uchop mne tedy rukama, máš-li mne ve své moci!"

"To nemohu v tomto okamžiku udělat, neboť jsem spoután."

"Podívej se tedy semhle! Jsou snad mé ruce spoutány, nebo volné?"

Vstal jsem a ukázal mu obě ruce, uchopil jej za ramena a mluvil jsem dál:

"A teď se podívej a poznáš, kdo je ten, který upadl do těchto mých rukou! Mluv, koho nyní držím ve své moci?"

"Mne," odpověděl udiveně.

"Jsem tedy já tvým, nebo ty mým zajatcem?"

Tohle přesahovalo všechno jeho chápání. Zdvihl hlavu a otevřel ústa právě tak krásně, jako jeho "tlouštík", ovšem ne proto, aby zařehotal. Naopak, velmi brzy zase ústa zavřel, nechal hlavu klesnout, a řekl:

"Poslouchej, cizince, vyslovuješ tu myšlenku, které není možné tak rychle chápat. Mám o tebe strach. Nejsi dobrý člověk, jsi naopak nebezpečný muž, velmi nebezpečný!"

"A přitom nemáš strach o sebe, ale o mne?" usmál jsem se.

"Neusmívej se tak na mne," začal se zlobit šejk. "Nesnesu to! Člověk, který tě spatří, jak se usmíváš, bezděky poznává, že nemá pravdu. A to nechci! Začínám tušit, že mne nechceš poslouchat. Buď upřímný a řekni mi: co si teď myslíš?"

"Hned ti to povím. Nejdříve ti říkám, že jsem svobodný člověk a že ti tedy nepatřím. To ti brzy dokáži. Věci, které mám u sebe, také nejsou tvým majetkem. Proto si opět vezmu, co jsi mi prve odebral."

Sáhl jsem mu za pás a zastrčil opět svoje hodinky do vlastní kapsy.

"Už mi tedy nepatří?" zeptal se naivně.

"Ne."

"Nevadí, zase si je vezmu!"

"Nuže, jenom si to zkus! - Nyní odjedu do vašeho tábora, abych -"

"Odvaž mne tedy!" přerušil mne.

"Jen strpení! Nejdříve pojedu sám."

"Pak budeš zajat jako byl jistě zajat i tvůj společník!"

"Chachacha! Ty jsi mne přece také zajal - a kdo je teď zajatcem?"

"Já však byl sám a věřil jsem tvým řečem. Tam je jich však mnoho a nebudou ti věřit!"

"Budou-li mi věřit nebo ne, je mi lhostejné, chci jen, aby mne poslouchali."

"Poslouchali? To neudělají!"

"Budou muset!"

"Jak bys je chtěl k tomu přinutit?"

"Pomocí tebe!"

"Pomocí mne? Nepropůjčím se k tomu, abych je nutil k poslušnosti k tobě!"

"Mluvíš, aniž bys přitom myslel! Vždyť už jsi se mi k tomu propůjčil! Nyní pojedu na tvém tlustém Šmíkovi do vašeho ležení a..."

"Na mém Šmíkovi?" přerušil mne šejk. "To bys zaplatil životem. Moji bojovníci tě zabijí, budeš okamžitě mrtev!"

"Proč?"

"Protože budou myslet, že jsi na mne vztáhl ruku!"

"To je právě to, čeho chci dosáhnout! Nemají si to pouze myslet, ale dozvědí se to, a to z mých úst!"

"Pak jsi ztracen!"

"Naopak: zachráním tím svého společníka, mají-li s ním nějaké zlé úmysly."

"Neznáš je!"

"To také není třeba. Jen když znám sebe. Řeknu jim, že jsem tě zajal, spoutal a že zemřeš, dopustí-li se na mně nebo mém příteli nejmenšího násilí."

"Že zemřu?" zeptal se polekaně.

"Ano."

"Já?"

"Ano, ty!"

"Jak by se ulekla Taldža, moje žena!"

Taldža znamená Sněženka. Měl snad tento muž ženu, která by se krásou, čistotou, líbezností a něžností mohla rovnat sněžence? Byl jsem skutečně dychtivý poznat tuto roztomilou sněženku.

"Chceš tedy hrozit mým lidem mou smrtí?"

"Ano," odpověděl jsem.

"Neuvěří takovému trpaslíkovi, jako jsi ty, že jsi mne přemohl!"

"Proto pojedu na Šmíkovi. Až uvidí, že jsem ti vzal koně, přesvědčí se, že tě mám ve své moci."

"Cizince, ty jsi skutečně ďábelský chytrák! Jen kdyby tě přitom člověk nemusel mít rád! Kdy se opět vrátíš?"

"Může to být brzy, možná, že to bude také trvat několik hodin, podle toho, jaká bude s tvými bojovníky řeč!"

"A celou tu dobu tady mám zůstat viset?"

"Ano."

"Budu volat o pomoc! Budu řvát! Moji lidé mne budou hledat a najdou mne, přiblíží-li se k těmto místům! Pak mne

odváží a ty budeš ztracen!"

"Nebudeš volat o pomoc, protože ti dám do úst roubík."

"Roubík? Dovedl bys provést takovou špatnost?"

"Ano. Dovedl bych provést ještě horší věci!"

"Pak budu tedy alespoň tak hlasitě bručet, že budu muset být slyšen. Bručet může člověk i při zavřených ústech!"

"Pak ti tedy zaváží i nos!"

"Skutečně? To bych se však musel rozhodně udusit!"

"To je mi právě tak dobře známo, jako tobě, ale sám to tak chceš. Hrozíš mi křikem a bručením a víš, že něčemu podobnému musím zabránit. Věčná škoda!"

Poslední slova jsem vyslovil tónem nejhlubšího politování. Podíval se zkoumavě na mne a pak se zeptal:

"Škoda? Čeho bude věčná škoda?"

"Že mne nutíš, abych byl k tobě tak přísný. Jen nerad bych tě trápil ucpaním úst a nosu."

"Nerad? Opravdu? Ano! Nejsi jenom chytrý, ale i dobrý a milý člověk! Je ti líto, že mi máš roubíkem zacpat ústa. Ale počkej! Budu přemýšlet, snad se najde prostředek, abychom se obešli bez roubíku."

Svrátil čelo a blýskal očkami, aby mi naznačil, že v něm začíná pracovat vrozená inteligence. Pak najednou zvolal:

"Už jsem na to přišel! Co uděláš, dám-li ti slib, že nebudu ani bručet, ani volat o pomoc?"

"Pak ti neucpu ani ústa, ani nos, neboť věřím, že svůj slib dodržíš."

"Naprostu!" přisvědčil mi. "Copak jsem ti ještě neřekl, že Usulové nenávidí lež? Budu tiše, i kdyby sem přišli moji lidé!"

"Ale odvázat by ses od nich nechal?"

"Ani to ne, slíbíš-li mi, že se jistě vrátíš a odvážeš mne sám."

"A budeš věřit tomuto mému slibu?"

Podíval se na mne s podivem, a řekl:

"Proč bych ti neměl věřit? Vždyť i ty mně věříš! Myslíš snad, že jsem horší než ty?"

Jaký to byl člověk! Cítil jsem v nitru, že jsem povinen tuto bezpříkladnou poctivost ihned odměnit. Proto jsem řekl:

"Dokáž ti, že tvým slovům bezvýhradně věřím a odváží tě, jestliže mi slíbíš, že se u tohoto kmene posadíš a budeš se považovat za mého zajatce tak dlouho, než se vrátím."

"To ti slibuji! Postačí mé slovo?"

"Ano."

Odvázal jsem mu nejprve laso a pak všechna ostatní pouta. Mezitím jsem se mu poctivě přiznal:

"Byl bych dokonce i ochoten dát ti úplnou svobodu a vzít tě s sebou do tábora, kdybys mi slíbil, že nebudeš se mnou a s mým průvodcem jednat nepřátelsky."

Zavrtěl hlavou a prohlásil:

"V tomto návrhu jsi promluvil hlasem srdce, ale nesmím ho vyslyšet."

"Proč?"

"Protože chci jednat poctivě. My Usulové nikdy neslibujeme to, o čem zcela bezpečně nevíme, že to budeme moci dodržet. Nevím právě tak jako ty, kde tvůj průvodce vězí, co provedl a co se s ním stalo. Byl-li chycen, záleží na tom, bránil-li se. Jediná kapka krve by jej stála život. I když se snad nebránil, nejsem sám, kdo by rozhodoval o jeho osudu. Sahár rozhoduje se mnou. Nemohu ti tedy dát závaznou odpověď a proto chci raději zůstat poctivcem a být tvým vězněm, než abych si pomáhal na svobodu podvodem!"

Zatím byl zbaven svých pout a posadil se ke stromu. Opřel se zády o jeho kmen s výrazem muže, který se rozhodl setrvat na místě.

"Odjedu tedy sám," řekl jsem. "Budeš tedy čekat zde, dokud se nevrátím?"

"Ano."

"Pospíším si tedy. Žij blaze!"

Podal jsem mu ruku, kterou mi potrásl vpravdě bratrsky. Jeho vousatý obličej přelétl úsměv, a on řekl:

"Vrať se brzy! Již se těším na tvůj návrat. Mám tě skutečně rád, jako Šmíka!"

Šmík tou dobou radostně hrabal obrovskými kopyty v zemi, neboť zpozoroval, že se chystám na něho opět nasednout. A když se to stalo, vyrazil opět z hrdla tak radostný ryk, že mi po zádech naskakovala husí kůže. Pak se pustil do cvalu, jako by nějaký šejk Usulů vůbec neexistoval a jako by se s ním už do smrti nechtěl shledat.

Šmík mi chtěl patrně ukázat, jak výborný je běžec a pustil se do takového trysku, že jsem jej naprostu nemohl ovládat. Letěl rovnou cestou k tábořišti Usulů, kam jsem se chtěl nejdříve dostat tajně, nyní jsem však letěl docela otevřeně a jen jsem se snažil budit zdání, že já řídím koně a nikoliv kůň mne. Proletěli jsme mýtinou a ocitli se v lese, za křovím, za kterým mi zmizel i Halef. I lesem jsme jen prolétli a brzy jsem mohl přehlédnout situaci. Byli jsme opět na mýtině, ale stromy po jejím okraji stály tak daleko od sebe, že jsem mohl zřetelně pozorovat, co se mezi nimi děje.

Na pokraji lesa byl zřízen tábor: chatrče z tyček a větví a mezi nimi několik ohnišť. Odtud se přicházelo mezi stromy k nějakému jezeru, v jehož středu ležel ostrov. K tomuto ostrovu právě směřoval člun - předpotopní člun - zhotovený z jediného kmene, vyhloubeného ohněm. Řídili ho dva veslaři. Dva jiní muži seděli v něm, aniž by cokoliv dělali. To jsem viděl zřetelně, neboť úzký průsek, kterým jsem na tohle hleděl, působil jako dalekohled, který předmět zvětšuje a dělá zřetelnějším. Nemohl jsem rozeznat oděv a rysy obličejů, ale jeden z mužů ve člunu byl značně menší než ostatní. V táboře se zdálo být prázdno. Lidé, které jsem viděl, stáli buď na břehu jezera, nebo se právě vraceli do tábora. Čím více jsem se blížil k táboru, tím zřetelnější se stávaly obrysy věcí, které jsem viděl. Rozeznával jsem již rysy obličejů a poznal i oděv muže ve člunu. Byl to Halef. Tušil jsem, že byl asi zajat a nyní že jej dopravují na ostrov.

Až dosud mne nikdo nezpozoroval, protože pozornost všech byla obrácena ke člunu. Teprve nyní mne spatřili.

Náčelníkův kůň a na jeho hřbetě cizí člověk a v ztřeštěném trysku, na jaký u "tlouštíka" nebyl nikdo zvyklý! Zdvihl se veliký pokřik a všichni běželi z protější strany k táboru a mně naproti. Byli to lidé vesměs obrovité postavy, někteří byli dokonce vyšší než šejk. Strhli své zbraně z kmenů stromů, kde visely nebo o ně stály opřeny a hleděli mi hrozivě vstříc. Domnívali se ovšem, že v ležení zastavím. Šmík ovšem měl snad nějaký podobný úmysl, neboť když jsme se přiblížili na nějakých třicet koňských délek, mírnil běh. Nyní jsem však dostal nápad. Kdyby se podařilo dopravit Halefa na ostrov a tak jej ode mne izolovat, stal by se v rukou Usulů rukojmím proti mému rukojmí a já bych tím ztratil svůj nejlepší trumf. Oblý a tučný tlouštík byl jistě v každém případě dobrým plavcem. Nesměl se proto zastavit. Musel i se mnou do jezera. Vrazil jsem mu tedy ostruhy do slabin a kůň okamžitě zrychlil svůj běh. Schoval jsem oba revoly do svého koženého opasku, abych je chránil před vlhkem a uchopil obě pušky do ruky, abych je při skoku mohl podržet nad hlavou. Tak jsme proletěli táborem i lesem a blížili se k jezeru. Lidé stojící na břehu slyšeli křik těch, kteří se nacházeli na cestě do ležení. Spatřili mne a začali také křičet.

Nastala zajímavá a velmi divoká scéna. Kolem mohutné stromy pralesa! Jezero vinoucí se přede mnou jako had a číhající na mne ve svém matném lesku jako živé neštěstí! Přitom tito obři vyrazili z hrdel neartikulované zvuky, které provázeli hrozivými a přitom komicky neohrabanými pohyby! K tomu pohled, který jsem musel na "tlouštíkově" skýtat. Mé ostruhy jej hnaly kupředu. Vůbec se tomu nebránil. Z vody neměl naprosto žádný strach a také křik jej nerozčiloval, naopak, jak se zdálo, lahodil jeho sluchu, neboť najednou začal také křičet a pravým obrovským skokem se se mnou vrhl do hlubin jezera. Jak se stalo, že mne voda z jeho širokého hřbetu nesmetla, nechápu dodnes. Držel jsem sice zbraně ve vztyčené ruce, ale následkem obrovské váhy koně jsme se potopili tak hluboko, že se i pušky dostaly úplně pod vodu. Namočily se, avšak bohudíky jen zevně, neboť jsme ihned opět vyplavali na povrch. To byla ovšem pro mne velická výhoda, neboť jsem se mohl dát nést koněm a nemusel sám plavat.

Kůň si počínal jako obojživelník, byl, jak se zdálo, ve vodě doma. Plaval nejenom dobře, ale i rychle. A co bylo přitom nejlepší, spatřil člun a plaval rovnou k němu, jako by uhořel mé myšlenky. Kdyby se pustil jiným směrem, bylo by pro mne velice těžké následovat člun, snad i nemožné ho dohonit. Teď jsem již rozeznal i obličej malého mužíčka ve člunu. Byl to skutečně Halef. Je ovšem samozřejmě, že poznal také on mne.

"Hamdulilláh, Alláhovi ať jsou vzdány díky, že přicházíš!" volal na mne. "Chtějí mne zde na ostrově uvěznit. Jsem zajatcem!"

Mluvil svým rodným moghrebským nářečím, jemuž nikdo z Usulů nerozuměl.

"Jsi spoután?" volal jsem.

"Jen ruce mi svázali na zádech. Jinak jsem volný."

"Jak jsou ozbrojeni lidé ve člunu?"

"Mají jen nože. Chlap, který sedí vedle mne, je kouzelník."

"Řekl jsi jim již, kdo jsme?"

"Ani mně nenapadlo!"

"Mluvil jsi o mně?"

"Ani slovo! Tvářil jsem se, jako bych tu byl sám."

"Jistě se tě však ptali kde máš koně?" "Ne."

"Máš přece ostruhy! Jistě je tedy napadlo, že jsi přijel na koni."

"Na to jsou velice hloupí. Chceš dohonit člun?" "Ano."

"Usnadním ti to." Mezi touto krátkou rozmluvou mu kouzelník několikrát zakazoval mluvit. Nemohl jsem mu sice rozumět, ale soudil jsem tak z jeho posunků. Teď se Halef obrátil k němu, aby zodpověděl otázky, které mu kladl. Jak lišácky si při tom počínal, jsem mohl brzy pozorovat. Kouzelník dal veslařům nějaký povel a hned nato byl člun obrácen směrem ke mně.

"Chtějí tě zajmout," volal na mne Halef. "To mne velice těší," odpověděl jsem. "Sed' pevně, abys nevypadl. Shodím kouzelníka do vody."

"Alláh, valláh, talláh! Jen jsi přijel, už zavládla jiná nota!" "Tlouštík" pracoval plnou silou, aby se dostal kupředu a také oba veslaři se opěli naplno do vesel. Tak jsme se navzájem k sobě blížili rychleji a kouzelník nyní uznal za vhodné, aby oslovil i mne. Byl to skutečný obr, ale již starý, neboť měl bílé vousy i vlasy. I jeho obnažená hrud' byla hustě obrostlá bílou srstí. Dodávalo mu to poněkud podobu s ledním medvědem, ačkoliv jeho pohyby nebyly právě neohrabané, ale přesto si počínal těžkopádně. "Kdo jsi?" zeptal se mne.

"Hned se to dozvíš," odpověděl jsem z kruhu vln, které můj "tlouštík" kolem sebe rozvířil.

"Co zde chceš?" pokračoval.

"Chci se dostat na ostrov."

"To není dovoleno. Musíš sem ke mně do člunu!"

"Ani mně nenapadne!"

Přetvařoval jsem se ovšem, abych v něm nevzbudil žádné podezření.

"Musíš mne poslouchat! Přinutím tě k tomu!" hrozil mi.

"Zkus, jestli se ti to podaří!"

"Budeš-li se zdráhat, utlučeme tě jednoduše vesly!" hrozil opět kouzelník.

"To neuděláte. Nebo jste snad vrahy?"

"Ne! Jsme Usulové a já jsem sahar. Nevraždíme. Ale kdo se nám odváží vzdorovat, dává v sázku život. Dej pozor! Podám ti ruku a vtáhnu tě do člunu!"

Starý dobrák se chtěl tvářit nevýslovně velitelsky, ale měl přitom vzezření nejpoctivějšího prostáčka! Vypadal asi tak, jak si představujeme svatého Mikuláše, když chodí nadělovat hodným dětičkám. Stál uprostřed vyhloubeného kmene a poručil jej zatočit tak, že zastavili právě u mne a šejkova prakoně.

"Pojď sem dovnitř!" poroučel mi, nakláněl se a podával mi ruku. "Chyt' se mojí ruky, pomohu ti!"

"Vezmi nejdříve tyto mé pušky a polož je opatrně na dno člunu!" vyzval jsem jej.

Podal jsem mu zbraně. Starý nemotora vzal skutečně moje pušky a položil je na nejsušší místočko ve člunu, pak se znovu nahnul přes okraj člunu a podával mi ruku.

"Chyt' se! Pomohu ti sem!"

Sesunul jsem se z koně a uchopil jej, ne však za ruku, ale za předloktí. Druhou rukou jsem se držel okraje člunu a trhl jím tak silně - jediný vzmach - a už se poroučel do vody, v níž na chvíli docela zmizel, že ho nebylo vidět. V příštím okamžiku jsem již stál ve člunu na stejném místě, na kterém předtím stál kouzelník. Vytáhl jsem nůž a rozřízl pouta na Halefových nikách. Halef radostně vyskočil do výšky, rozhodil uvolněné ruce do vzduchu a vesele volal:

"Alláhovi buď sláva a tobě díky, efendi, že mohu opět hýbat rukama! Hned uvidíš, co udělám."

Uchopil těžkou medvědobijku, namířil ji na předního veslaře a poručil:

"Polož veslo a rychle zmiz, nebo tě sestřelím jako divokou kočku!"

Veslař byl obr a Halef proti němu pravý trpaslík. Ale namířenému ústí pušky přece neodolal. Vtáhl poslušně veslo do člunu a vrhl se do vody. Hádží nyní obrátil pušku i na druhého veslaře na zádi. Ten však nečekal na rozkaz. Vtáhl rychle veslo do loďky, pustil je z ruky a střemhlav zmizel ve vlnách.

"Jsou to ale hrdinové!" vykřikl Halef a odložil pušku.

"Teď se především od nich vzdalme!" varoval jsem jej, uchopil vesla a posunkem jsem vyzval Halefa, aby udělal totéž.

Nechtěl jsem, aby se ti tři Usulové opět dostali do člunu, neboť ve vodě byli pro nás méně nebezpeční. Člun, když jsem kouzelníka strhl do vody, dostal náraz, čímž se značně vzdálil od původního místa. Nyní jsme se namáhali, abychom tuto vzdálenost ještě zvětšili. Usulové se ukázali být velmi dobrými plavci. Chtěli kromě toho využít i síly prakoně a kouzelník se namáhal, aby se mu dostal na hřbet. Oba veslaři mu chtěli pomoci tím, že se snažili zmocnit obou konců uzdy. "Tloušťík" se však bránil. Bil a kousal kolem sebe a pěnil a rozvínoval vodu, takže to vypadalo jako oceánský obrázek ze staré řecké mytologie.

"To je báječné hovado, tenhle kůň!" obdivoval se mu Halef. "To bych velice rád věděl, kde jsi ho sebral, sidi?"

"Dozvědět se, jak jsi se dostal do tohoto předpotopního člunu, by bylo pro mne mnohem zajímavější," odpověděl jsem.

"Nechtěl by ses vzdát požitku slyšet mne o tom vyprávět, sidi?" zeptal se. "Ne."

"Pak tedy dovol, abych se při tom nemusel na tebe dívat! Strašně se stydím!"

"Ale, skutečně?"

"Ano."

Na vodě se ještě tahali tři Usulové s prakonem. Seděl jsem s veslem v ruce na jednom konci a Halef na druhém konci člunu. Zadíval se na chvíli do prázdna, potom energicky pohodil hlavou, a řekl:

"Nic naplat! Musím se přiznat! Sidi, jsem osel, velbloud, slon, zkrátka hlupák, jemuž není rovno!"

Po tomto úvodě udělal řečnickou pauzu, které jsem využil k tomu, abych se zeptal:

"Myslíš to vážně, Halefe?"

"Myslím-li to vážně? Ne, jsem o tom dokonce skálopevně přesvědčen a zbytečně by ses namáhal, kdybys mi to chtěl vymluvit! Nebo se ti nelíbí, že se k tomu přiznávám?"

"Naopak! Velmi se mi to zamlouvá! Ale dříve jsi přece smýšlel jinak!"

"Ovšem! Sidi, můj drahý sidi, říkám ti: jsou okamžiky, kdy se považuji za nejmoudřejšího člověka pod sluncem. A jsou také okamžiky, kdy bych mohl u brady Prorokovy přísahat, že Alláh nestvořil většího osla než jsem já. Věříš mi?"

"Věřím, neboť každý dosud nevyspělý člověk má takové okamžiky. Na co bys chtěl nyní přísahat, na svou moudrost?"

"Ne, na hloupost."

"To mne těší, Halefe. To mne srdečně těší!"

"Cože, efendi? Ty se těšíš, že jsem hlupák?" zeptal se vyčítavě.

"Ne. Těší mne, že se k tomu přiznáváš. Kdo uznává své chyby, nastupuje rovnou cestu k polepšení. A že v tomto okamžiku pomýšlíš na to, že se polepšíš, je přece samozřejmé!"

"Dobře! Velmi dobře! Pomýšlím na to polepšit se!" přiznával se. "Později ti to obšírně vylíčím, teď k tomu není čas, ale bylo ode mne směšné domnívat se, že jsem tu hlavní a ty vedlejší osobou. Choval jsem se jako kluk, který má ještě v hlavě místo mozku mléčnou kaši. Pustil jsem se po stopách jako jasek, aniž by mne napadlo, že mohu být už zdaleka viděn. Zpozorovali mne, aniž bych tušil, jak blízko jsem u jejich ležení. Schovali se po obou stranách za křoví a přepadli mne, jakmile jsem do těch míst přišel. Vlekli mne pak do ležení, aby se o mně poradili. Chtěli vědět, kdo jsem, co jsem, odkud jsem a co tu chci."

"Co jsi řekl?" přerušil jsem jej v proudu řeči.

"Nic," odpověděl.

"Nic? To není možné! Musel jsi jim dát přece nějakou odpověď?"

"Ne! Vůbec jsem neodpověděl. Nenapadlo mne nic, co bych mohl říci. Docela nic!"

"To je skutečně k nevíře! Když tebe už nic nenapadá? Můj hádží Halef ztratil své nápady? Tohle se ti přece v celém životě ještě nestalo!"

"Jistěže ne. Dnes se to stalo poprvé."

"Snad leknutím?"

"Ne, údivem."

"Ohromili tě svou velikostí?"

"Ne, vždyť víš, sidi, že tělesná výška mne nezastraší. Ani zde ne, ačkoliv tito Usulové jsou téměř bez výjimky obry. Ale jejich vlasy a vousy! Alláh il Alláh! Jací jsou to lidé! Ty vlasy, ty vousy, ty hřívy v týle, sahající až k pasu. Říkám ti, že jsem oněměl údivem a že jsem přestal i myslet! A jak jsou hloupí, sidi, ti jsou hloupí jak velbloudí jalovice. Jen považ: mysleli, že jsem šaškem, trpaslíkem některého panovníka. A nakonec napadlo kouzelníka, že asi budu prvním trpaslíkem emíra z Ardistanu, ale že jsem neutekl, že jsem byl poslán na území Usulů jako zvěd! Já a trpaslík! Zvěd - špeh a já! Ale hned mi uvěřili. Kdyby byl přítomen šejk, snad by mne na místě zabili. Protože však na něho musejí čekat, aby schválil rozsudek, chtěli mne zatím dopravit na ostrov, z něhož bych nemohl uprchnout."

"Bránil jsi se snad?"

"Ne. Nemohl jsem. Když mne tak nenadále přepadli, vzali mi hned nůž, pistole a všechno ostatní, co jsem měl v opasku. Čím bych se tedy mohl bránit? Rukama to nešlo, protože mají ruce čtyřikrát větší než já. Ještě štěstí, že jsi přišel! Jak nás chceš nyní vysvobodit?"

"Nás? Co je to za otázku? Vždyť jsme volní!"

Podíval se na mne, pak se rozhlédl kolem sebe a vesele se zasmál:

"Je to ovšem pravda, docela mimořádná pravda! Je tu jen tento jediný člun. Nemusíme se k nim vracet a můžeme se pustit napříč na druhou stranu jezera. Dostaneme se tam mnohem dřív než oni, protože budou muset podniknout velikou zacházku kolem břehu. Ale víš, efendi, věci, které mi vzali, bych nerad oželel!"

"Také to nebude třeba, neboť nemáme nejmenší důvod prchat. Oni nás musí poslechnout. Přinutím je k míru! Zajal jsem totiž jejich šejka."

"Viděl jsi jej?" zeptal se rychle Halef.

"Viděl a zajal!"

"Hamdulilláh! Teď jsme opět velcí páni!"

Vyskočil ze svého sedadla a radostí se roztančil, že se člun začal docela nebezpečně kymáčet a pak pokračoval v řeči:

"Je našim zajatcem! Naším zajatcem je! Čím nám mohou teď tihle obři ublížit? Ničím! Kdyby nás nechťeli poslechnout, zapíchne jim šejka a upečeme si jej k večeři! Tohle jim musíme říci, sidi, to jim musíme hned sdělit! Chop se vesla, pojedeme k nim. Na břeh! Okamžitě na břeh!"

Usedl opět na své místo, aby provedl, co si usmyslel. Nic jsem proti tomu neměl a jen jsem se zeptal, kde bychom měli hledat věci, které mu byly odňaty.

"Velká dáma, Taldža," dostal jsem odpověď, "to všechno schovala do kapsáře. Řekla, že to patří šejkovi, že to tedy bere k sobě do opatrování. Myslím, že ona vládne kmenem a ne její muž. Ani kouzelník si netroufal odporovat. Chová se k ní velice uctivě. Má po straně u pasu kožený pytel a do toho všechno uložila. Ostatně se mi velice líbí. Je skoro krásná. Myslím, že je to šejkova žena."

Tato krátká rozmluva mezi mnou a Halefem se odbyla ovšem v kratším čase, než je možné ji napsat nebo přepsat. A přece se Usulové, které jsme ze člunu vyhnali, od nás již značně vzdálili. Plavali rovnou ke břehu, kde stáli jejich lidé a hlasitým křikem dávali najevo, že nemohou pochopit, co se tu stalo. Také my zamířili za nimi, ale pomalu a pohodlně, neboť jsme neměli nejmenší důvod spěchat! Proto vystoupil kouzelník s oběma veslaři na břeh mnohem dříve, než my se k němu přiblížili. Prakuň se nyní nestaral ani o ně, ani o mne. Plaval chvíli sem, pak zase tam a občas ze sebe vyrážel spokojené ryky. Zdálo se, že mu tato očistná lázeň působí zvláštní potěšení, ale sotvaže se dostal na břeh, začal se povalovat v hlubokém bahně, aby si opět opatřil obal, jehož jej voda zbavila.

My jsme nyní ovšem věnovali veškerou pozornost lidem, kteří zatím přestali křičet a tiše vyčkávali na náš příjezd. Počítal jsem je.

Bylo tu devatenáct mužů a jediná žena. Z mužů chyběl tedy jen náčelník a z žen bylo jen jeho manželce dovoleno, aby se zúčastnila tak důležité události. Když jsme se přiblížili natolik, že stačily jen dva údery vesel, abychom dosáhli břehu, dal jsem Halefovi znamení, aby zastavil. Usulové, stojící na břehu, byli všichni bez výjimky obři a podobali se svému náčelníkovi i tloušťkou a délkou svých vlasů, vousů i úborem. Když jsem slyšel náčelníka vyslovovat něžné jméno Taldža, myslel jsem, že se té jeho sněžence, až ji spatřím, hodně nasměji. Avšak kupodivu, nyní, když jsem tuto ženu viděl před sebou, neměl jsem nejmenší důvod chovat se ironicky. Naopak! Tato žena na mne udělala dojem a sice takovým způsobem, který jsem pozvolna pochopil teprve později. Měla oděv z jemně vydělaných kůží. Modravý nádech dodával tomuto oděvu zvláštní lesk, jako by byl posypán motýlím pelem. Její obuv byla vyrobena ze surové kůže, poněkud silnější a přitazena řemínkem k noze, dovoľovala pozorovateli rozeznat, že i když byla tato žena obryní, měla poměrně malou a ladně utvářenou nohu. I její ruce byly poměrně malé a krásného tvaru. Její vlasy byly bohaté, rusé a zářily jako zlato. Splývaly jí vzadu v hustých vlnách, na nichž bylo patrné, že byly často zaplétány do copů. Jedinou její ozdobou bylo několik pírek rajky, která měla nenápadně a přece vkusně zapletena do vlasů. Ačkoliv jsme se tu nalézali uprostřed pustiny, nebyla na oděvu této ženy žádná známka nečistoty. První dojem, který se mne zmocnil, byl ten, že přede mnou stojí vtělená duševní i tělesná čistota. Její modré oči byly zde v Orientu zvláštností. Později jsem zpozoroval, že kolem sebe šíří zvláštní vůni. Zdálo se mi, že tuto vůni zdraví, nespoutané životní síly a věčného mládí cítím již nyní očima i na vzdálenost, která nás dělila. Blažilo mne, že ji vidím před sebou a nebyla to jen nezvyklost jejího zjevu a oděvu, jež mé oči k ní přitahovala.

Přistoupila až k onomu místu na břehu, k němuž jsme směřovali člunem. Zde nyní stála pouze s kouzelníkem po boku, za nimi v jisté vzdálenosti pak stálo pět mužů, ostatní stáli poněkud dál vzadu nebo stranou. Z toho jsem soudil, že tato žena byla alespoň v nepřítomnosti šejka vládkyní, i když za pomoci kouzelníka. Později jsem se přesvědčil, že ovládala i šejka a že její muž neudělal nic, o čem by se s ní dříve neporadil. Byla milována a ctěna jako vyšší bytost a měla pověst ženy, která vždy dělá jen dobro a nikdy nespáchala nic zlého.

Když jsme se svým člunem zastavili, vyměnili si Taldža a Sahar několik tichých, pro nás neslyšitelných slov. Patrně nechtěla rozmluvu nebo vyšetřování začít sama a vyzvala jej, aby tak učinil sám, neboť předstoupil několik kroků

kupředu a volal na nás:

"Proč váháte? Máte přirazit ke břehu a vystoupit!"

"Proč?" zeptal jsem se.

"Protože vám to poručím!" odpověděl kouzelník.

"Neexistuje žádný člověk, který by nám mohl něco poroučet! Kdo jsi?"

"Jsem kouzelník a kněz obřího národa Usulů. A zde po mém boku stojí Taldža, manželka našeho šejka!"

"A šejk sám? Kdepak je?"

"Není zde, ale brzy přijde. Poručím vám proto, abyste vystoupili. Musím vás vyslechnout."

"Již jsem ti řekl, že na světě není člověk, kterého bychom museli poslouchat, nevyjímaje ani vás. Jsem však zvyklý jednat vždy uctivě s osobou, která mi byla představena jako kněz a v daleké zemi, kde mám domov, je zvykem všech dobrých lidí vzdávat úctu i ženám a plnit veškerá jejich přání, pokud jsou rozumná. Jsem tedy s výsledkem, který chceš zahájit, naprosto srozuměn, ale než ho zahájíš, musím opravit malý omyl, kterého jsi se dopustil."

"Omyl? - Nevím v čem bych se zmýlil!"

"Kdybys to věděl, nebyl by to omyl, ale lež a podvod!"

"Pak o omylu skutečně nevím," řekl kněz, "neboť Usulové neznají lež a podvod. Řekni mi tedy v čem se mýlím?"

"Myslíš, že jsi oprávněn zahájit s námi výslech a to je chyba! Já jsem to! Já musím nyní vyslechnout vás, a ne ty nás!"

Kněz se zasmál a všichni ostatní se smáli s ním.

"Zbláznil se!" vykřikl a: "Zbláznil se, zbláznil se!" křičeli Usulové a stupňovali svůj smích v hlučný chechtot.

Tu se k nim Taldža napůl obrátila a zdvihla ruku. Smích okamžitě utichl.

"Tento cizinec není blázen," řekla. "Podívejte se mu do obličeje a do očí! Vě jistě zcela dobře co chce, a co říká. Mluv s ním dál, ale neurážej ho!"

Tento rozkaz platil kouzelníkovi. Taldžin hlas zněl libozvučně a rázně. Její hlas měl zvuk kostelního zvonu. Z psychologického hlediska se dá často z hlasu soudit i na lidskou povahu. Kouzelník zvažněl, obrátil se k nám a pokračoval:

"Chceš tedy zahájit výslech s námi? Kdo tě k tomu oprávnil?"

"Váš šejk."

"Náš šejk?" zeptal se udiveně. "Copak jej znáš?"

"Ano."

"Jak dlouho?"

"Asi hodinu."

"Jen hodinu? A již že by ti dal právo nás vyslýchat? Musel bych se opět dát do smíchu a vyslovit domněnku, že jsi se zbláznil. Taldža mi to však zakázala, a proto musím zachovat vážnost a být zdvořilý. Viděl jsi jej tedy? Mluvil jsi s ním? Proč zde není s tebou? Kde je?"

"Je mým zajatcem."

"Tvým - tvým - zajatcem?" opakoval kouzelník má slova nadměrně nedůvěřivým tónem. "Slyšel jsem dobře?"

"Samozřejmě. Ámin, šejk Usulů, je mým zajatcem."

Pozoroval jsem ho, jak znovu přemáhá smích, ale rychle se ovládl a řekl:

"A jak se dostal do tvého zajetí?"

"Strhl jsem jej z koně a svázal."

"Svázal? Čím?"

"Jeho vlastními řemeny."

"Jeho vlast - nimi re - mé - ny? A předtím že jsi

jej strhl z koně - - ty ?"

Tentokrát již nemohl potlačit smích. Podíval se na mne pohledem, kterým právě nepovzbudil moji pýchu, pak se otočil ke svým lidem a zeptal se:

"Věříte, že by - tento, postavou chlapec, dokázal našeho šejka - strhnout z koně a spoutat vlastními "

Nemohl domluvit, neboť propukl všeobecný řehtavý smích. Nyní zdvihla Taldža ruku podruhé a opět zavládlo naprosté ticho.

"Mlčte!" poručila. "Tento cizinec dokázal strhnout kněze z člunu do vody a zahnat oba veslaře. Je tedy možné, že dovedl překvapit i šejka! Zakazuji vám, abyste se mu posmívali! A teď dál!"

Poslední slova platila opět sahároví. Poslechl a obrátil se opět k nám:

"Promiň, cizince, ale co nám tu říkáš, zní jako největší lež pod sluncem a..."

"Obrať se tedy!" přerušil jsem jej s pokynem na praconě, který právě vylezl z vody a válel se na břehu v bahně.

"Podívej se tam na toho koně, který mne nesl až ke člunu. Už to, že jsem přijel na jeho koni, může být pro tebe znamením, že jsem jej přemohl! A že jsem se odvážil svrhnout tě z člunu, osvobodit svého společníka a aniž bych prchal, vrátit se dobrovolně sem ke břehu, je snad také důkazem, že držím šejka v bezpečném vězení, z něhož mu mohu pomoci jen já!"

"Kůň! Ano, jeho kůň!" odpověděl kněz rozpačitě. "Na toho jsem vůbec nepomyslel! Přijel-li jsi na náčelníkově koni, pak je ovšem možné, že jsi jej nějakým způsobem přemohl a dostal do své moci. Řekni nám však, proč jsi to udělal?"

"Abych měl rukojmí. Chytili jste mého průvodce, zajal jsem tedy vašeho šejka, abych vás přinutil propustit mého přítele."

"Ale jak jsi se mohl odvážit na tohoto reka, na giganta a hrdinu v životě dosud nikdy nepřemoženého?"

"Hned ti to ukážu," odvětil jsem.

Když jsem šejka odvázel od stromu, složil jsem opět laso do kotouče a přehodil si je přes rameno. Ted' jsem je sejmul, podržel konec v ruce a mrštil smyčkou po kouzelníkovi. Rázné trhnutí - a přitáhl j sem mu paže k tělu - měl jsem jej ve své moci a táhl jej z břehu do člunu. Nejprve se zřítíl do vody, ale Halef mi ihned přiskočil na pomoc a v okamžiku již ležel u nás ve člunu tak důkladně omotan lasem, že se nemohl ani pohnout. Vytrhl jsem z pasu nůž a hrozivě jsem mu jím zamával kolem hlavy. Usulové na břehu zděšeně vykřikli. Kouzelník však zvolal:

"Zadrž, zadrž! Chceš mne snad zavraždit? Vždyť jsem ti ničím neublížil!"

Zastrčil jsem opět nůž za pás, vztyčil se nad ním a odpovéděl:

"Ani mě nenapadne vraždit, jsem vaším přítelem a ne nepřítelem. Chtěl jsem ti jen ukázat, jak lehce je možné zajmout Usula."

"Propusť mne tedy a dovol, abych odešel!" prosil stísněným hlasem.

"To hned tak neudělám! Již jednou jsem tě pustil z rukou. Místo abys mi za to byl vděčný, prohlašoval jsi mne za zajatce a chtěl mne vyslýchat. Tak lehce tě ted' ze své moci nepropustím. Zůstaneš zde ležet tak dlouho, až se přesvědčím, že mne přijmete jako přítele a hosta."

"A když to neuděláme?" zeptal se.

"Pak odbije tvá poslední hodina!" odpovéděl jsem a hádží Halef strašlivě zakoulel očima a dodával:

"A kdyby tě sidi docela neusmrtil, zabiji tě dodatečně podruhé já! Na to se můžeš spolehnout, neboť jsem hádží Halef Omar ben hádží Abúl Abbás ibn hádží Dávúd al Gossarah, proslulý šejk Haddádú, velikého kmene Šammárů!"

Dlouhé jméno se setkalo, jak se zdálo, s účinkem, neboť kouzelník nyní velice nesměle promluvil:

"Že jsi proslulým šejkem? To jsi nám neřekl! A kdo je ten druhý?"

"Je to největší hrdina a učenec ze západních zemí. Jeho po celém světě známé jméno zní: emír hádží Kara ben Nemsí, ben emír hádží Kara ben Džermání, ibn hádží Kara ben Alemání. Jeho šavle je ostrá a špičatá, jeho kulky se nikdy neminou cíle a promluví-li někdy dlouhou řeč, jistě ji také dokončí. Co je živ, nikdy neprohrál bitvu. Nepřítel jej nikdy nepřemohl. A pustí-li svou učenost na svobodu, rovná se tato smrti, která nepostojí na místě a obléhá celou zeměkouli, strhujíc s sebou všechno, co jí vzdoruje!"

"Neslyšel jsem nikdy ani tvé, ani jeho jméno," omlouval se kouzelník. "Neznám tvůj kmen a právě tak ani tvou zemi, jako jeho vlast a národ. Jsem knězem-kouzelníkem Usulů. Zabývám se pouze náboženstvím a nemám čas zabývat se politikou, zeměpisem a světovými dějinami. Musíte mi proto prominout, že nevím nic o těchto věcech a hledám svou proslulost jen v tom, abych svému národu zachoval víru v pravého Boha. Bude-li se o vás rozhodovat, mohu hlasovat jen z náboženského hlediska. Jinak nemám do věci co mluvit. Věříte v Boha?" "Ano."

"Pak jsem spokojen, neboť kdo věří v Boha, nezavraždí člověka!"

"A vy jste mi hrozili smrtí!" prohodil Halef.

"Hrozili? Ano! Ale udělali jsme to?"

"Až dosud ovšem ne!"

"Počkejte tedy, stane-li se to!"

"Máme počkat?" smál se Halef. "I ano, s největší radostí počkáme! Do dnešního dne se totiž nikomu nepodařilo, aby nás zabil. Těšilo by mne tedy, kdybych se dočkal, jak byste si chtěli při tom počínat!"

Tu sestoupila Taldža z vysokého břehu níž k vodě a dala našemu následujícímu jednání pro obě strany příznivý průběh:

"Je ten, který se jmenuje hádží Halef Omar, Arab?"

"Ano," přisvědčil maličký.

"Je skutečně šejkem?"

"Ano."

"A z které země přichází emír Kara ben Nemsí?"

"Jsem z Džermanistanu," odpověděl jsem.

"Neznám tu zemi. Proto nemůže ležet v našem dílu světa," prohlásila.

"Neleží ovšem na východě, ale na západě."

Mohl jsem sice zapřít svůj původ, ale Taldža měla příliš poctivé oči, než abych ji chtěl klamat. Spatřil jsem ostatně podle záblesku jejích očí, že nebyla překvapena nepřijemně.

"Ze západu jsi tedy přišel?" ptala se dál. "A kam nyní směřují tvé kroky?"

"Napříč Ardistanem."

"Pak jsi buď velmi neopatrný, nebo statečný muž. Neboť ardistanský emír by tě dal bez veškerých pochybností ihned usmrtit, kdyby se dozvěděl, že jsi Evropan. Naštěstí však této smrti unikneš, protože se k němu nedostaneš, neboť zůstaneš navždy u nás. Podle zákonů naší země jsi naším majetkem."

"Podle zákonů své země jím však nejsem," odpověděl jsem.

"Musíme poslouchat vlastní zákony, ne cizí!"

"To ovšem chápu. Ty však musíš také pochopit, že já jsem povinen poslouchat zákony své vlasti a ne vaše!"

"Chceš se nám snad bránit?"

"Ano."

"To bude marné!"

"Mýlíš se. Až dosud se moje obrana setkávala s úspěchem. Vůbec nejsme ve vaší moci. Jsme svobodní. Naproti tomu váš šejk a kněz jsou v našich rukou. Odplujeme-li s vaším člunem napříč jezerem, dostaneme se na druhý břeh mnohem dříve než vy. Kdo nám zabráni zabít nejdříve kněze a pak šejka, přesvědčíme-li se, že s námi nechcete jednat v míru?"

Neodpovídala, přemýšlela a prohlížela si nás při tom zkoumavými pohledy. Pak promluvila:

"Jsem nespokojená, protože jsem v nejistotě. Líbíte se mi, opravdu, velice se mi líbíte. Ráda bych se hodně dozvěděla o západních zemích. A bylo by skutečně pěkné, kdybys mi o nich mohl vyprávět jako svobodný muž a ne jako sluha a otrok. Těšilo by mne, kdybys ti mohla říci: jsi mým hostem, ne majetkem! Musím však poslouchat zákony své země a ne svá přání. Snad by se našla cesta, prostředek -"

Nedomluvila. Udělala rukou posunek, jako by to, co chtěla navrhnout, považovala za nemožné.

"Jaký prostředek? Jaká cesta by se dala najít?" vyptával jsem se.

"Je zbytečné, abyste se na to ptali," odpověděla Taldža a opět rukou udělala zamítavý posunek.

"Viš to tak určitě? Opakuji svou otázku a prosím, abys mi sdělila, co chceš právě zamlčet. Rozhodnu pak sám, je-li to tak naprosto nemožné, jak myslíš!"

Opět se odmlčela a znovu si nás prohlížela. O něčem přemýšlela, ale jak se zdálo, nenacházela uspokojení. Pak promluvila:

"Je jen jediný prostředek, abyste se zbavili otroctví, které vám hrozí. Zákon vás vydává do našich rukou. Tentýž zákon vám však dává opět svobodu, dovoluje vám, abyste si ji vybojovali."

Halef, sotvaže uslyšel tato slova, rozhodil nadšeně rukama a zvolal:

"Sidi, vybojujeme si svobodu!"

Nevšímal jsem si však Halefa, ani jeho výkřiku. Právě on to byl, který sotva před dvěma hodinami dokázal, že není mužem, který by mohl takový boj podstoupit. Upřel jsem oči právě tak pronikavě na Taldžu a zkoumavě si ji prohlížel, jako ona prve nás. Pak jsem teprve odpověděl:

"V tom případě jsi ovšem měla pravdu. Vysvětlení, které jsi nám podala, je zbytečné, naprosto zbytečné. Myslela jsi, že nám sdělíš něco, o čem jsme neměli tušení, ale nepovažovala jsi nás za schopné podstoupit boj za své osvobození "

Tu mi spadla do řeči:

"Nemůžeš přece popřít, že byste v boji proti nám podlehli!"

"Že bychom podlehli?" řekl jsem a ukázal na spoutaného kouzelníka. "Říkáš tomuto podléhat? Tento boj, o němž pochybuješ, je nejen možný, ale byl již uskutečněn. Vítězství v něm bylo ovšem až dosud na naší straně!"

Podívala se na mne poněkud zaraženě, zhluboka vzdychla a promluvila:

"Zní to sice tak zvláště, ale máš pravdu. Jste na svobodě a máte už dva zajatce."

"A jaké zajatce! Rozmysli si to dobře!" varoval jsem ji. "Šejk u vás zastupuje světskou moc a sahar duchovní moc. Všechna tato moc je nyní v našich rukou. Ne vy, ale my jsme nyní pány nad vámi a to neomezenými pány, nad životem a smrtí. Je to tak?"

Obrátila se ke svým lidem a zeptala se:

"Slyšeli jste to?"

Odpověděli jí jakýmsi neurčitým zamručením, jehož významu však velmi dobře porozuměla, neboť když se opět obrátila ke mně, řekla:

"Zdáte se být docela jinými lidmi, než jsme my. Nechápeme vás a vy nás přece nutíte, abychom vám rozuměli! Kde je šejk?"

"Na místě, které mně dává jistotu, že neuprchně."

"Svázán a spoután?"

"Ano."

"Čím?"

"Čestným slovem!"

Udělala pohyb, který jevil překvapení, a pravila:

"Ty mu důvěřuješ?"

"Ano. Nejprve byl svázán tak, že se nemohl hnout. Chtěl jsem mu dokonce i ucpat ústa roubíkem. Slíbil mi však, že místo neopustí, i kdyby pro něho přišli všichni jeho Usulové a chtěli jej odvést. Rozvázal jsem mu tedy pouta."

"Tak jsi mu důvěřoval?"

"A proč jsem mu neměl důvěřovat?"

"Protože mohl místo ihned opustit, kdyby chtěl zrušit slovo!"

"Ano. Ale kde by byla jeho čest?"

Opět se obrátila ke svým lidem:

"Slyšeli jste to? Tento cizinec miluje pravdu jako my. Uvěřil čestnému slovu našeho šejka. Je to snad smýšlení sluhy nebo otroka?"

"Ne!" odpovědělo jednohlasně pět mužů stojících poblíž ní. "Ne, ne, ne," křičeli i ostatní Usulové po nich.

"Tak dovedou smýšlet jen svobodní lidé!" pokračovala a sbor jí opět hlasitě přizvukoval.

"Jsou tedy tito cizinci hodní, abychom jejich odpor považovali za boj, kterým se chtějí od nás osvobodit?"

"Jsou toho hodní! Jsou toho hodní!" přisvědčovali všichni bez výjimky.

A Taldža, obrácena opět k nám, žádala:

"Prosím tě, emíre, abys mne dovedl k mému muži a našemu šejkovi! Jsi k tomu ochoten?"

"Velmi rád. Ale musím se zeptat, co u něho chceš!"

"Chci se s ním o vás poradit."

"Kdo půjde s tebou k poradě?"

"Pouze sahar, jinak nikdo."

"Musel bych jej tedy k tomu účelu propustit na svobodu?"

"Ano. Prosím tě o to!"

"Viš, co tím ode mne žádáš?"

"Vím to. Máš se vzdát částečného úspěchu, který jsi nad námi získal. Ale jen na chvíli! Skutečně! Rozvážeš sahara jen proto, aby mohl jít s námi. Nedosáhnu-li u šejka míru, dovedu vás opět do člunu, kde bude sahar opět svázán tak, jak teď leží před námi. Věříš, že se tak stane?"

"Věřím ti. K šejkovi však půjdou jen čtyři osoby, totiž ty, kněz-kouzelník a já se svým průvodcem!"

"Ano."

"Ostatní Usulové zůstanou zde, aby vyčkali na náš návrat."

"Ano."

"Rozváží tedy knězi pouta. Můžeme jít."

Vyprostil jsem tedy sahara z pout, která jej svírala. Svinul jsem opět laso, přehodil je přes rameno a vyskočil jsem s ním z člunu na břeh. Halef následoval za námi a když předstoupil před Taldžu, ukázal na obdivuhodně propracovanou koženou tašku, která se jí houpala u pasu:

"V tomto kapsáři máš můj majetek. Kdy mi ho vrátíš?"

"Až bude uznáno, že ti opět patří."

"Musí se to ale stát brzy. Výmluvy nestrpím a podvést se nedám!"

"Výmluvy? Podvést?" zeptala se udiveně. "Taldža, vládkyně Usulů, nezná ani výmluvy, ani podvod! Zde si vezmi, co ti vlastně ještě nepatří! Že je Kara ben Nemi emírem věřím, neboť se jako emír choval. Že by však hádží Halef Omar byl šejkem, to musím popírat tak dlouho, dokud nebudu mít důkaz, že jeho slovům je možné věřit!"

Přijal od ní svůj majetek, aniž by dovedl odhadnout kolik trpkosti bylo skryto v jejích slovech. Pozoroval sice, že mu vyslovila nespokojenost, ale nic si z toho nedělal. Jak velice chyboval, ani netušil.

"Můžeme jít? Nebo je to tak daleko, že musíme jet na koních?" vyptávala se Taldža.

"Není to právě blízko, ale přesto prosím, abychom se vydali na cestu pěšky," odpověděl jsem, neboť mi záleželo na tom, abych cesty k místu, kde seděl Ámin, pokud možno nejvíce pro nás využil k prozkoumání duše této ženy.

Vykročili jsme bez dalšího otálení. Šel jsem po boku Taldži, Halef šel s knězem-kouzelníkem. Ostatní nás sledovali jen do ležení. Nikdo neudělal nejmenší pokus, aby dal najevo, že by chtěl jít s námi.

Pustili jsme se stejnou stopou, která mne přivedla sem. Taldža i sahar si jí sice povšimli, ale nijak podrobně, jak by to udělal Indián nebo beduín. Z toho jsem usoudil, že Usulové nejsou tak často a nebezpečně ohrožováni jako obyvatelé pouští a savan.

Halef šel s kouzelníkem za námi. Dostali se v řeci tak do proudu, že nedbali na nic kolem sebe. Občas se zastavovali, když téma jejich rozhovoru bylo obzvlášť zajímavé a zůstávali tak pomalu daleko za námi. Halefovi se zde vedlo jako vždy a všude: dovedl lidi rychle pro sebe zaujmout. My dva jsme však šli vážně a sledovali stopy. Zde poprvé jsem zpozoroval, že Taldža šíří kolem sebe zvláštní, jemnou a nevysvětlitelnou vůni. Byla to vůně nějaké květiny, ale nebylo možné určit druh květu, který tuto vůni rozšiřuje. Starobylá východní pohádka vypráví, že perutě andělů jsou utkány z vůně květin a že lidská duše může tělo opustit jen v květinové vůni a v ní se do něho opět navrátí. A jakmile mne tato pohádka napadla, musel jsem si vzpomenout i na Sitaru a na údolí hvězdicových květů, jímž jsem po boku Marah Durimeh tak často procházel. Když jsem se kochal rozkoší této nevyslovně jemné vůně, řekla tehdy má dobrá přítelkyně a ochránkyně:

"Je nekonečně málo lidí, kteří dovedou tuto vůni v těle udržet. Najde-li podobné tělo, věř v jeho duši, neboť byla zplozena světlem, její původ nebyl v temnotách a nikdy tě nezklame!"

A tu mne najednou napadlo, že vůně, kterou šířila šejkova žena, je vůně hvězdicových květů a ihned jsem pocítil v duši blahodárný pocit radosti, důvěry i bezpečnosti. K tomu se též přidružoval i zvláštní způsob, jímž Taldža mluvila a vyjadřovala se. V její řeči nebyla ani stopa po zvědavosti a chtivosti dozvědět se něco neobyčejného. Naopak, bylo patrné, jak každé své slovo nejdříve zvážila než je vyslovila. Vyptávala se po západních zemích a přiznala se, že jsou to ony, k nimž upírá veškeré své tužby. Slyšela již mnoho zvláštního, i zlého o této zemi, ale neuvěřila těm zprávám. Vyjádřila se o tom takto:

"Kdyby bylo všechno, co nám bylo o vašich národech sděleno, pravda, byli byste všichni jen zloději, lháři, podvodníci a zlí čarodějové, před nimiž se musí mít člověk na pozoru. Kdyby takové národy opravdu žily, nebyl by Bůh! A teď vidím tebe, který jednáš poctivě, nepodvádíš a neobelháváš nás, ačkoliv bys k tomu měl nejeden důvod. Těším se, že se konečně dozvím pravdu o těchto vzdálených zemích a těším se na krásu večerů, kdy usedneme kolem velikého ohně a ty nám budeš vyprávět o své vlasti!"

"Jako se děje tobě s námi, tak se děje i nám s tebou," odpověděl jsem. "Bylo mi o vás vyprávěno tolik podivných a hrozných věcí, že bych se vás musel skutečně bát, kdybych se vůbec dovedl bát. A teď mluvím s tebou! Jsi jasným a pravým opakem toho, co mi bylo sděleno!"

"A já mluvím s tebou!" odvětila krátkým, veselým smíchem. "Pomluvili vás nám a nás vám. A teď, když jsme si tak blízci, můžeme se domluvit a naučíme se vážit si jeden druhého. Tak to má být v celém širším světě - tak zní i zákon! Kde se lidé a národy sbližují, má se tak dít všude v lásce a ne ve hněvu a nenávisti. Bůh to tak chce! Znáš přece Boha?"

"Ano. Jsem křesťan."

"Jsi tedy pohan?!"

"Pohan?" zeptal jsem se.

"Ano, křesťané jsou přece pohany?"

"Jak to myslíš?"

"Protože pohanem je každý člověk, který nevyznává naše náboženství."

"To říkáme i my o každém, kdo nevěří v křesťanského Boha."

"Je to zřejmě správné a chvályhodné. Považujete své náboženství právě tak za pravé jako my svoje. Máte tedy právo

nazývat nás pohany, stejně jako my můžeme za ně považovat vás!"

"Pak tedy dovol, abych se tě zeptal na tvé náboženství, jako ty ses ptala po mém!"

"Po našem náboženství? - Žádné nemáme!"

"To není možné!"

"A přece! Máme svého Boha. K čemu tedy ještě potřebujeme zvláštní víru v něho? Nevěříme v Boha, ale máme ho. Žije-li s tebou otec a bydlí-li s tebou osobně a skutečně, nevěříš přece pouze, že máš otce, ale bezpečně víš, že je tvým otcem a slovo věřit je tu pak zcela zbytečné. Pro Usuly je náboženství zbytečností! Usulové mají svého Boha! A to je nejvyšší, co může člověk dosáhnout. To převyšuje všechna náboženství světa!"

Znělo to tak zvláštně, tak hrdě a tak skálopevně a neochvějně, že mně nemohlo napadnout, abych se už dnes, kdy jsme se ještě tak málo znali, pustil do nějaké náboženské hádky. Kdo chce ženu přesvědčit, musí se obrátit k jejímu srdci a k logice skutečnosti a musí se chránit ranit něco, co je ženě svaté. Proto jsem si schoval svou odpověď na pozdější dobu a snažil jsem se, abych se tohoto poněkud choulostivého bodu v řeči už nedotkl.

Konečně jsem před sebou spatřil místo, kde jsem uvázal naše koně. Avšak tam jsem Taldžu nezavedl, ale více vlevo do křoví, ke kmeni, u něhož seděl náčelník právě tak, jak jsem jej opustil. Zůstala před ním vysoko vztyčená stát, a zeptala se:

"Jsi zajatcem?"

"Ano," odpověděl Ámin, aniž by udělal nejmenší pokus povstat.

"Jak je to možné?"

"Obelstil mne."

"Víš, co to znamená?"

Zvuk jejího hlasu zněl vyčítavě a obr před ní sklopil oči. Pak na ni však opět pohlédl a s dojemnou pravdomlností odpověděl:

"Znamená to, že byl moudřejší a opatrnější než já. Odpusť mi, máš i tentokrát pravdu!"

Obrátil se ke mně a pokračoval:

"Ona mne totiž vždycky varuje, ale já neposlouchám. Spoléhám se na své pěsti, ale ona tvrdí, že kousek mozku zmůže víc než nejobrovitější tělo a nejsilnější paže. Vím sice určitě, že má naprostou pravdu, ale když nastane doba, kdy bych měl prokázat kus ducha, zmožu se jen na chlapecké kousky. Však je to vidět!"

"Myslím, že jsi v mé nepřítomnosti přemýšlel," odvětil jsem mu.

"Ovšem! A došel jsem k závěru, na který nemohu být vůbec pyšný. Dostal jsem strach. Zdáš se mi být právě takovým mužem, jakým by mně chtěla má žena mít. Máš v sobě takový kousek ducha a já se ptal sám sebe, co by se tak stalo, kdyby i do mých Usulů vniklo kousek ducha! Rozumíš mi?"

"Už se stalo, a může tě jen těšit, že to byl dobrý a ne zlý duch, který tvým Usulům osvětlil mozky a kterého s sebou tento muž přinesl," vpadla mu do řeči Taldža. "Přihnal se na tvém koni jako vichr, projel ležením a vrhl se s koněm do jezera, kde seděl sahar se dvěma muži ve člunu, aby dovezl na ostrov našeho zajatce. Připlaval na koni ke člunu, vyhodil z něho sahara, rozřízl pouta zajatce a vyhnal i veslaře do vody. Pak přijel ke břehu a zajaal kouzelníka, když jej chytil na řemen, aby nám ukázal, jak se zmocnil tebe. Co jsme mohli udělat, dostal-li nejdříve světského a pak i duchovního náčelníka do své moci? Měli jsme jej snad zabít?"

"Ano! Tak jsem to myslel!" odpověděl šejk.

"To není možné! Zabijíme jen obtížný hmyz, nikdy však poctivé lidi!"

"Kdyby však byl usmrcen, nemusel bych již dodržet své slovo! Mohl bych opustit toto místo a vrátit se k vám!"

"Bránil by se. Nejméně sahara by to stálo život."

"Pomysli přece: měla jsi u sebe devatenáct lovců, mužů obří síly, ozbrojených oštěpy, noži a šípy!"

"Devatenáct mužů ozbrojených oštěpy, noži a šípy!" vpadl jsem mu s hlučným smíchem do řeči a uchopil jsem svou henryovku. "Podívej se na tuto malou, lehkou pušku! Má větší cenu než všechny ty vaše oštěpy, nože a šípy dohromady. Všiml jsi si quitového stromu, kolem něhož jsme šli spolu sem? Vstaň a následuj mne a ostatní také! Něco vám ukázu."

"Smím vstát?" zeptal se.

"Ano," přisvědčil jsem.

"Nejsem tedy už zajatec?"

"Ještě ano! Propustím tě jen tehdy, staneš-li se mým přítelem."

"Dobře! Můžeš mne sem opět odvést, kdykoliv se ti zachce."

Šel jsem napřed a manželé mne následovali a tak jsme došli až tam, kde quita stála. Bylo to blízko hlavního směru, od něhož jsme odbočili poněkud nalevo. Právě když jsme došli ke stromu, obsypanému ještě malými, stříbřitě se lesknoucími plody, které jsou podobné švestkám, přišel i Halef se sahárem. Byli zabráněni do živého rozhovoru a jak se zdálo, spřátelili se cestou sem již úplně. Pozoroval jsem již, že naše dnešní dobrodružství bude mít velmi dobrý průběh. Ukázal jsem na jednu z horních větví quity, a zeptal se šejka:

"Kolik plodů visí na této větvi?"

"Dohromady dvanáct," odvětil, když je spočítal.

"Nyní ti ukážu, co by se stalo z tvých lovců, kdyby se odvážili vztáhnout ruku na mne nebo na Halefa. Sestřelím pouze šest z těchto plodů, ale potom i celou větev s ostatními."

Vzdálil jsem se, abych střílel z pokud možno imponující vzdálenosti. Tohoto okamžiku využil Halef, který se ihned dovedl vžít do situace, aby celou záležitost pokud možno důležitě zveličil. Vykřikl:

"Teď uvidíte mistrovský kousek, báječný mistrovský kousek! Šest plodů, jeden za druhým a pak celá větev! A to všechno bez nabíjení! Touto kouzelnou puškou může, totiž kdo s ní dovede zacházet, střílet nepřetržitě až do soudného

dne, aniž by musel nabíjet! Uvidíte zázraky, říkám vám, že uvidíte zázraky!"

Když jsem odešel na vzdálenost, kterou jsem považoval již za dostatečnou, obrátil jsem se a přiložil pušku k líci.

"Teď, teď!" křičel Halef. "Už to začíná!"

Mířil jsem co nejpřesněji, neboť chtěl-li jsem docílit žádaného účinku, nesměl jsem ani jednou minout. - Podařilo se mi to. Šest plodů spadlo na šest ran a dvěma ranami jsem srazil větev, neboť malý projektil ji poprvé jen provrtal. Když jsem viděl, že větev padá, spustil jsem pušku. Halef začal jásat svým obvyklým způsobem. Usulové tu stáli v němém úžasu. Ale náhoda mne měla v jejich očích ještě více povznést. Výstřely vyplašily dravce, který se patrně živil kořisti někde v houští poblíž nás, takže jsme zaslechli jeho hlas dříve, než se vznesl do vzduchu.

Pták neletěl šikmo do dálky, aby před námi uprchl, ale vznášel se šroubovitě v kružících neustále se úžicích nad námi a najednou, jako by nám stanul přímo nad hlavami, téměř vodorovně visel s nehybnými letkami v povětří.

"Nisr el afrit - obrovský orel!" vykřikl náčelník a na okamžik zapomněl na mé výstřely.

"Nisr el afrit!" - vykřikl i kouzelník a zvuk jeho hlasu prozrazoval, že tento orel zde patří k nejznamenitější a nejméně vídané lovecké kořisti.

"Nisr el afrit!" vykřikla i šejkova žena a roztáhla svoje paže žádostivě do výše. "Ach, kéž bychom mohli získat pera z jeho křídel!"

"Chceš je mít?" zeptal jsem se, odkládaje svou henryovku a uchopil jsem dalekonosnou medvědobijku.

Podívala se na mne v údivu a neodpověděla. Halef na ni volal:

"Řekni, že ano, řekni, že ano! On jej pak srazí na zem!"

Zdvihl jsem pušku a zamířil. Zahřměla rána. Pták sebou v povětří trhl, jako by se ulekl hlučného výstřelu. Byla to však střela, která se stala příčinou tohoto trnutí. Tělo zůstalo okamžik zcela nehnutě viset v povětří. Pak začala křídla křečovitě bít vzduch. Tělo se otočilo kolem osy a pak začalo padat - nejdřív pomalu, pak ale rychleji a rychleji s jedním křídlem přitaženým k tělu a druhým rozepjatým. Tak spadl smrtelně zasažený pták k zemi a sice na místo, kde nebyly stromy a na němž se před několika hodinami odehrály dostihy mezi mnou a šejkem. Spadl nedaleko nás a Halef se ihned rozběhl, aby orla přinesl. Velekněz, který zapomněl na svou duchovní důstojnost, běžel za Halefem, aby mu pomohl ptáka nést. Když orla přinesli, poznal jsem v něm neobyčejně krásně vybarvený exemplář samice dlouhý jeden metr a rozpětí křídel měřilo téměř tři metry. Donesl jsem orla k šejkově ženě, položil jej před ní na zem a rozepjal jeho letky i ocas, aby bylo vidět brky, Usuly tak vysoko ceněné, a pak jsem řekl:

"Přála sis mít tato pera. Prosím, přijmi je ode mne!"

"Chceš mi je darovat?" zeptala se.

"Přijmeš-li je, ano."

"Znáš jejich cenu?"

"Mohou pro mne mít cenu jen tehdy, způsobí-li ti radost."

"Jsou zde v Ardistanu používána jako znamení vysoké důstojnosti a jsou i velice vzácná, protože nemůžeme svými střelnými zbraněmi zasáhnout orla v letu. Tak drahocenné dary lze přijmout jen od nejlepších přátel, ne však od cizince, kterého chceme mít jako sluhu a otroka. Prosím, ukaž mi svoje pušky!"

Podal jsem jí nejprve medvědobijku, jejíž váha ji překvapila, neboť když ji podala šejkovi, řekla:

"Tito cizinci jsou silnější, než bychom si byli pomysleli. Není jistě lehké střílet takovýmito puškami."

"Měl jsem již tuto pušku v ruce," odpověděl šejk. "Netušil jsem však, že by mohla své střely vysílat do tak neobyčejných výšek."

Pak sáhla po henryovce. Prohlížela ji ze všech stran, přiložila ji k uchu a zatřásla jí, snad, aby něco uslyšela chrastit a pak řekla:

"Tohle je ovšem skutečná pravá kouzelná puška, neboť kdyby se člověk jakkoliv namáhal, nevypátrá, jak je to možné, že střílí nepřetržitě bez nabíjení. K takové pušce však patří také střelec jako jsi ty!"

Tak promluvila ke mně, ale šejkovi řekla:

"Jsem přesvědčena, že tento emír Kara ben Nemsí efendi by dokázal i tvých devatenáct Usulů ve dvou minutách postřílet. Máš stejný názor?"

"Ne ve dvou, ale za minutu!" namítl Halef.

Šejk se poškrábal na podbradku a odpověděl:

"O tom nelze pochybovat. Doufejme, že to neudělá! Nyní mne napadá něco velkého a znamenitého. Mohu to říci?"

"Mluv!" vyzvala jej.

"Takové pušky a takového střelce bychom měli mít vždycky s sebou na lov!"

Taldža přisvědčila.

"A v boji proti Čobanům!"

"A právě nyní!" vpadl do řeči kouzelník. "Přece víme, že zbrojí, aby nás přepadli."

Taldža, abych pochopil o co se jedná, mi ihned podala vysvětlení:

"Vyslali jsme všechny své lidi na lov, abychom získali potraviny do zásoby pro tuto válku, která může trvat dost dlouho a bývá vždy velice krvavá."

"Kdo jsou tito Čobani?" otázal jsem se, jako bych o nich nic nevěděl.

"Je to divoký jezdecký národ, bydlící venku ve stepi a v poušti. Čobani pěstují koně, velbloudy, hovězí dobytek a ovce. Nemají stálé bydliště. Jsou kočovníky, modlí se k jedinému Bohu, kterého nazývají Alláhem a panuje u nich krevní msta. Vždy, když zlý, neúrodný rok je zbaví většiny jejich stád, která jim poskytují obživu, vpadnou loupeživě k nám, aby nám sebrali naše stáda. Právě v nejbližší době očekáváme takový nepřátelský vpád do našeho území a proto teď lovíme zvěř, abychom byli pro případ obležení dostatečně zásobeni a mohli je vydržet."

"Obležení?" zeptal jsem se. "Copak s nimi nebojujete v otevřeném boji?"

"Ne. K tomu je jich velice mnoho a my musíme především chránit svá stáda. Přejdeme se svými stády za vodu a necháme se klidně obléhat. Kdo to déle vydrží, je vítězem. Tvoje pušky nesou neobyčejně daleko. Jsou-li očarovány, nechci se zatím ptát. Největší cenu pro nás má však to, že dovedeš tak přesně zasáhnout cíl."

Když domluvila, shýbla se pro sestřelenou quitovou větev, podrobně ji prohlížela a pak se zeptala:

"Pomůžeš nám proti těmto nepřátelům, emíre?"

"Pomáháme jen svým přátelům," odpověděl jsem.

"Jsi přece naším přítelem!"

"Ještě ne!"

"Ano!"

"Dokaž mi to!"

"Rozhodla jsem se tak!"

Řekla to s důrazem a pohlédla při tom na šejka, i kouzelníka. Šejk si pak pospíšil, aby mi situaci vysvětlil:

"Ano, rozhodla-li tak, nelze na věci vůbec nic měnit. Souhlasím také."

A kouzelník dodal:

"Rozhodla-li šejkova žena, nepotřebujeme již další radu. Ona má vždycky pravdu. Rád rovněž souhlasím s jejím rozhodnutím. Je-li ti to vhod, můžeš se, emíre, již zítra stát Usulem. Je to svatý obřad, který provedu jako velekněz, jakmile zítra dokážeš, že jsi hoden stát se Usulem."

"Jak to mám dokázat?"

"Bojem s jedním z našich lidí. Budeš-li přemožen, nemůžeš být přijat mezi nás."

"A přemohu-li já jeho, nastoupím pak na jeho místo a on bude z kmene vyvržen?"

Tato otázka jej popletla. Trvalo delší chvíli než odpověděl:

"Ne. To nemůžeš žádat. Něco podobného se stává i největším hrdinům, že bývají náhodou přemoženi. To je právě náhoda a není to hanba. Proč jej tedy zavrhnout?"

"Budeme bojovat, sidi!" vykřikl Halef nadšeně. "Kdo bude mým protivníkem?"

"Máš právo si jej zvolit," poučoval jej kouzelník.

"Pak tedy volím - tebe," řekl hádží a udělal mu hlubokou a zdvořilou poklonu.

"Mne - -? A proč právě mne?"

Protáhl tuto otázku do nekonečna a zasmušil se. Nezdálo se, že by mu Halef svou volbou způsobil radost.

"Protože se mi líbíš," odpověděl Halef. "Protože jsem si tě zamiloval. A také proto, že jsem ještě nikdy nebojoval s kouzelníkem. Zvětší to velikost mé proslulosti, budu-li doma vyprávět, že jsem tě v boji přemohl a zabil."

"Zabil? - Ty zabíjíš i v takovém boji na zkoušku?"

"Ovšem! Vítězství je jasně prokázáno teprve tehdy, leží-li protivník mrtev na zemi. Kdo bude volit zbraně?"

"Cizinec, který má být přijat."

"Tedy já? Dobrá, budeme na sebe střílet!"

"Střílet?" pokračoval kouzelník, "to by byla moje jistá smrt, ačkoliv jsem proti tobě obrem!"

"To bude pro mne právě rozkoš! Právě obra chci zastřelit, abych dokázal, že není důležité, jak je kdo veliký, ale to, jak je obratný a jak ovládá svou zbraň. Jaké ty budeš volit zbraně, efendi?"

"Stejně jako ty," odpověděl jsem, neboť jsem uhlí jeho veselý úmysl.

"A s kým budeš bojovat?"

"Se šejkem."

Tu šejk polekaně zvolal:

"Se mnou, a proč právě se mnou?"

"Protože se mi líbíš, protože jsem si tě zamiloval. Jak vidíš, mám stejné důvody jako hádží Halef Omar. On je šejkem a já jsem emírem. Nemůžeme bojovat s obyčejnými bojovníky. Proto volíme vás a doufáme, že tuto volbu budete považovat za to čím je, totiž za vyznamenání a čest pro sebe!"

Tak jsem promluvil k šejkovi. Pak jsem se obrátil k jeho ženě a dodal jsem:

"Jsme tedy připraveni stát se Usuly. Může se tak stát, jak jsem slyšel, až zítra. Čím budeme do té doby? Přáteli nebo nepřáteli?"

"Přáteli," odpověděla. "Můžeš šejka i sahara klidně propustit ze zajetí. Jste volní."

"Jen pro tento čas, nebo provždycky?"

"Provždy. Zde je má ruka na dotvrzení mých slov!"

Podala mi ruku, kterou jsem přátelsky stiskl. Také oba muži mi podali ruku a stiskli ji i Halefovi. Taldža však Halefa pomínila jako by zde ani nebyl. Zasloužil si to, neboť ačkoliv byl muslim, nedovedl s ženami zacházet.

Nyní, když se šejk cítil svobodný, naléhal, abychom se vrátili do ležení. Zdvihl ze země orla, aby ho nesl. Taldža si nechala v ruce quitovou ratolest, aby ji ukázala svým bojovníkům. Šli jsme k našim koním, které jsme našli tak, jak jsem je opustil. Když vyskočili, vykřikla Taldža údivem. Měla lepší oči než šejk.

"Jaká to jsou krásná, nádherná zvířata!" zvolala a radostí tleskala rukama. "Menší, mnohem menší než naše! Ale velice roztomilá, plná vděku a krásně rostlá! Musím je zlíbat!"

Objala ben Ríha kolem šíje a políbila jej na čelo. Nechal si to klidně líbit, aniž by sebou pohnul. Ale když tak učinila i Syrovi, rozšířil nozdry, vtáhl vzduch a zafěhtal radostně a tak jemně, že jsem to od něho ještě nikdy neslyšel. Odstoupila od něho na dva kroky, podívala se na mne zvláštním, zkoumavým pohledem a zeptala se:

"Efendi, praskají žíně tohoto koně?"

"Ano," odvětil jsem.

"Vždycky?"

"Ne, pouze když jej češu, nebo osobně pohladím."

"Jak se jmenuje tento kůň?"

"Syrr."

"Syrr? Tedy hádanka, tajemství? Když jsem se dotkla jeho krku, cítila jsem, že mými prsty něco probíhá. Bylo to něco podobného, jako když mi onen muž, přicházející ze Sitary, podal ruku."

"Ze Sitary?" zeptal jsem se a tvářil se, jako bych nerozuměl.

"Je to velice vzdálená země, kterou zde známe sotva podle jména. Smím ještě jednou zkusit?"

Ukázala na Syrra. Nevěděl jsem sice, co zamýšlí, ale souhlasně jsem přikývl. Přistoupila opět ke koni a začala mu hladit hřív. Poslouchala a pak mi pokynula, abych přistoupil blíž. Udělal jsem to a naslouchal s ní. Uslyšel jsem ono charakteristické, elektrické praskání a šustot, jež jsem podrobně popsal v knize V říši stříbrného lva.

"Slyšíš to?" zeptala se.

"Ano. Kdyby byla noc a tma, mohla bys to dokonce i vidět."

"Malé, jasné jiskřičky, zbarvené žlutomodře, které přeskakují z hřívky na ruku a obráceně, je to tak, emíre?" řekla.

"Znáš tedy také tento jev?"

"Ano."

"Odkud?"

"Odtud. Acht a Ucht vydávají také takové jiskry."

Acht a Ucht znamenají bratr a sestra. Pozorovala, že by mne zajímalo poznat tento elektrický pár sourozenců a podala mi ihned vysvětlení:

"Acht a Ucht jsou dva psi, kterým jistě nejsou na světě podobní. Usuiové jsou pověstní krásou, velikostí a silou svých medvědům podobných psů, které chovají. Poslali jsme před léty párek svých psů emírovi z Džinistanu. Je sice v Ardistanu zakázáno stýkat se s ním přátelsky, ale on nám kdysi prokázal takovou laskavost, že jsme se mu chtěli tímto způsobem odvděčit. Muselo se to ovšem stát tajně. Právě tak tajně k nám později přišel muž, který pocházel ze Sitary a jenž se tam právě vracel. Byl u emíra z Džinistanu a přivedl nám jako oplátku za náš dar dva psy, krásnější, rychlejší a chytřejší než byli naši, ale ne tak silné. Onen muž byl ten, o němž jsem před chvílí mluvila. Sdělil nám podmínku, která se vztahovala k daru džinistanského emíra. Potomci křížení mezi naší a tamější rasou nám měli všichni patřit s výjimkou jediného páru, bratra a sestry, které mánie vydat hostovi, který k nám přijde se štítem ukrytým na prsou a jenž nám přinese veliký užitek. Tento pár přišel na svět a dostal jména Acht a Ucht. Mohu tvrdit, že neexistují rychlejší, chytřejší a krásnější psi nad tyto dva. A je zvláštní, že slyším praskot a šustot, když je hladím a laskám, právě tak jako u tvého Syrra. Nasedněte nyní, vrátíme se do ležení."

"Pojeďu také!" řekl šejk. "Nasednu na koně tvého průvodce."

Šel k ben Říhovi a uchopil jeho uzdu. Halef si to nechtěl dát líbit, ale pokynul jsem mu, aby šejka neurážel. Sice mne poslechl, ale jen naoko, neboť jsem zpozoroval, jak dal svému koni nacvičené znamení, o němž jsem se rozepsal již při různých příležitostech. Ben Říh ihned věděl, jak si má počínat. Když šejk zdvihl ruku k sedlu, Halef jej varoval:

"Já bych na tvém místě nenasedl, ó šejku!"

"Proč ne?" zeptal se Ámin.

"Tento kůň totiž shodí každého, kdo na něj nepadá."

"I mne?" usmál se Usul.

"I tebe!" přisvědčil hádž s úsměvem, jehož významu jsem velice dobře rozuměl.

"To musíme ihned zkusit! Běda koni, jestliže si myslí, že shodí muže jako jsem já!"

Šejk nenasedl, nýbrž vyšplhal se na koně, jak byl zvyklý u svého "tlouštika". Nedosedl však ještě pořádně do sedla, když kůň vymrštil všechny čtyři do vzduchu, uskočil stranou jako koza a hned nato opět dopředu a pak zůstal stát. Jezdec však seděl za ním hluboko ponořen ve vonících květech. Taldža se chtěla přemoci, aby se nedala do smíchu, ale nepodařilo se jí to. Já naproti tomu jsem zůstal vážný a Halef rovněž. Obr byl asi zvyklý, že se mu žena častěji vysmála, ale že se to stalo v naší přítomnosti, umínal si, že svou porážku okamžitě napraví. Vyskočil, uchopil vraníkovu uzdu a zdvíhal nohu, aby ji zasunul do třmene.

"Nedělej to!" varoval jej hádž.

"Mlč!" zahřměl na něho šejk. "Ta bestie mne musí poslouchat, říkám ti. Musí!"

Myslel, že již poznal koňovu lest a proto mnil, že je na ni nyní připraven. Nezpozoroval ovšem, že Halef dal jiné znamení a že hřebec ví, jak se má nyní chovat. Šejk lezl zvolna nahoru a byl připraven ihned seskočit, kdyby vraník začal opět se svým tancem. Když se však kůň choval klidně, přehodil rychle nohu na druhou stranu a vklouzl i do třmene, aby hned pevně seděl a nedal se překvapit, kdyby kůň chtěl opět uplatnit svůj trik. Úplně se mu to podařilo. Kůň se ani nehnul, dokonce ani pak ne, když už šejk pevně seděl.

"Nuže, doveďu to, nebo neumím nic?" triumfoval.

"Nedovedeš nic!" tvrdil Halef.

"Vidíš však přece, že "

Nemohl větu dokončit, neboť ben Říh se najednou vztyčil na zadních nohách jako svíčka, klesaje pak předními nohama k zemi odskočil opět kozlím skokem stranou a vymrštil zadní nohy do výše a svrhl šejka přes hlavu do trávy.

"...že už zase sedíš na zemi a ne na koni!" doplnil Halef větu započatou šejkem. "Ukáži ti, jak se to dělá, chceme-li zůstat sedět pevně v sedle!"

Vymrštil se do sedla tak rychle, že šejka ani nemohlo napadnout drát se opět na koně, ale šejk, rozrušen, vyskočil ze země a soutil, protože se opět zesměšnil. K novému pokusu se však už neodhodlal.

"Máš bláznivé hovado, na kterém nedovede nikdo jezdit!"

"Ani já ne?" zeptal se Halef.

"Ani ty ne! Dávej pozor, jak rychle budeš dole i ty!"

Sevřel obrovské pěsti, rozpráhl se a udeřil koně mezi oči tak prudce, že to zaprašťelo, jako by mu roztříštil čelo. Ben Ríh tu stál chvíli bez pohnutí. Byl omráčen. Halef dosud pevně nedosedl.

"Probaha! Usaď se v sedle a uchop otěže!" zvolal jsem. "Kůň se splaší!"

Pochopil mne právě včas. Ben Ríh se začal třást a poškubával tělem. Udělal obrovský skok vlevo, pak vpravo a nakonec dopředu a dal se do letu, jako by měl v patách celé peklo.

"Fuj!" zvolal jsem na šejka. "Tak ušlechtilé zvíře tlouci pěští! Udělal jsi velkou chybu! Nebude ti to ke cti!"

Přehodil jsem pušky přes rameno a vyskočil na Syrra.

"Kam chceš jet?" zeptala se Taldža.

"Za ním! Zaplete-li se koni noha do některého z těchto popínavých rostlin, mohou si oba zlámat vaz!"

"Kdy se vrátíš?"

"Nevím. Možná, že také nikdy! Netoužím po hrubých útrapách!"

"Ale když tě nyní sama poprosím "

Konec její věty jsem již nezaslechl. Syrr letěl, aby dohonil splašeného ben Ríha, kterého již nebylo vidět, neboť zabočil v jedné z již popsanych zátočin.

Stalo se skutečně to, co jsem předvídal. Neměl jsem vlastně o Halefa strach, neboť mi mnohokrát dokázal, jakým je skvělým jezdcem a že si se splašeným koněm dovede poradit bez mé pomoci. Vraník byl také velmi ušlechtilé zvíře, než aby leknutí, které mu způsobila náhlá rána pěští, trvalo delší dobu. Avšak husté úponky vonného hrachoru, jímž bylo všechno dokola poseto, a kterým vraník cválal, skrývaly tisíce nebezpečí pro jezdce i koně. Kdyby vraník v některé kličce uvízl kopytem, musel následovat pád, který mohl při rychlosti jízdy snadno skončit i smrtí. Ukázalo se také, že jsem předvídal zcela správně, neboť když jsem projel poměrně velkou vzdálenost v nejprudším letu a propletl se mnohými zátočinami cesty, spatřil jsem ben Ríha daleko přede mnou, uprostřed květnatého koberce hrachoru stát se sklopenou hlavou, ale jezdce jsem neviděl. Ležel jistě na zemi v místech, kam se kůň díval.

Stalo se to, co jsem předpokládal. Když jsem dojel až na místo, spatřil jsem Halefa ležet v trávě jako mrtvého. Podle stop jsem ihned poznal, že kůň uvízl a upadl. Pevná, houževnatá klička z hrachorového úponku mu visela ještě na noze. Kdyby ben Ríh nevytrhl rostlinu i s kořenem ze země, byl by si jistě zlomil nohu a nezbylo by mi nic jiného, než jej na místě zastřelit. Halef byl živý. Ležel jen v mdlobách. Nebyl také ani zraněn, jak jsem se ihned přesvědčil, když jsem jej důkladně prohlédl. Tím jsem se upokojil a usedl jsem vedle něho pohodlně do trávy, abych počkal, až se probere z omráčení. Je samozřejmé, že jsem prohlédl i ben Ríha a zjistil, že neutrpěl ani nejmenší vnější nebo vnitřní zranění.

Trvalo dost dlouho, než sebou Halef poprvé pohnul. Otevřel oči, podíval se na mne, pak je zase zavřel a řekl:

"Zde sedí klidně zde sedí a já musím cválat -!"

Takzvané "já" v jeho nitru tedy ještě tou dobou bylo v plném trysku! Po nějaké chvíli pokračoval, aniž by otevřel oči:

"Uvázne-li v úponcích - spadnu-li - zlomím si vaz!"

Ležel tu přede mnou klidně, téměř bez pohnutí, ale najednou na něm bylo vidět zvláštní napětí a Halef začal křičet:

"Už uvízl! Padá! Převrhne se se mnou! Vzhůru, rychle vzhůru nebo mne umačká k smrti!"

Až dosud měl oči zavřené. Nyní vyskočil a radostně vykřikl:

"Mohu vstát! Jsem na nohou! A teď vidím, že..."

Přerušil se uprostřed řeči a když nyní otevřel oči, spatřil ben Ríha, který stál před ním. Tu udiveně pokračoval:

"On už také vyskočil? A zároveň se mnou! Právě nyní! A stojí zde tak klidně, jako by..."

Opět přerušil svou samomluvu, neboť uviděl mne. Nanejdříve překvapen se zeptal:

"Ty jsi zde také, sidi? I ty? Vždyť jsem právě od tebe odevčal! Seděl jsi tiše a díval jsi se na mne, očekávaje, zastavím-li koně nebo ne. Vraník však letěl dál, daleko, daleko a svalil se a já s ním.

Narazil jsem hlavou na zem. Hlava mne ještě bolí a ty se usmíváš?"

"Ano," přisvědčil jsem.

"Proč?"

"Radostí nad tím, že mi zde zodpovídáš velmi důležitou vědeckou otázku."

"Já? Vědeckou otázku? To by bylo poprvé v celém mém životě! Jak zní tato otázka?"

"Co se děje v nitru člověka, který upadl do mdloby."

"Do mdloby? - Snad nechceš tvrdit, že jsem omdlel?"

"Ano."

"Proč?"

"Protože jsi spadl z koně."

"Ale vždyť jsem ihned opět vyskočil!"

"Ne tak rychle a brzy, jak si myslíš. Já jsem jel okamžitě za tebou a když jsem tě zde našel ležet v trávě, posadil jsem se k tobě a čekal hodně dlouho, než jsi projevil první známku života. A ještě chvíli trvalo, než jsi se postavil na nohy."

"Byl jsem v bezvědomí? Řekni upřímně, sidi! Chceš snad tvrdit, že se mi vědomí vracelo pomalu?"

"Ovšem. Byl jsi v bezvědomí a nyní ses opět probíral!"

"Ne! To není možné. Vědomí jsem neztratil! Ty jsi o tom však nemohl vědět! Vědomí zde bylo, ovšem - jenom v mém nitru! Všechno, co se předtím stalo, se potom odehrávalo uvnitř mne!"

"Aha! Nadvědomí a podvědomí!" přikývl jsem.

Podíval se na mne, tvářil se poněkud rozpačitě a zeptal se:

"Nad a pod? Tedy jedno vědomí navrch a druhé vespod? Co to má být?"

"To jsou vědecké výrazy z myšlevedetu, které nemůžeš chápat."

Halef se hlasitě zasmál a odpověděl:

"Nemohu chápat? Já? Jen si něco podobného nenamlouvej, sidi! Kdypak se již stalo, že bych něco nepochopil?! Jsem hádží Halef Omar, nejproslulejší šejk Haddádů z velikého kmene Šammárů a chápu všechno, naprosto všechno! Vašemu tak řečenému mydševedetovi se směji! A směji se také celé vaší vědě! Slyšíš?"

"Ano," přikývl jsem.

"Mám ti to vysvětlit?"

"Prosím tě o to!"

"Poslouchej tedy: mé vědomí přece nejsi ty, jsem to já. Sedím-li se svým vědomím nahoře na koni, je to mé nadvědomí. A když mne kůň i s tím svým vědomím shodí na zem, jsem v podvědomí, kam mne nemůže následovat žádný sidi, ani efendi, ani učenec, ani jeho mydševedet. Kde jsem a co tam dělám, nemůže nikdo z vás vědět a také to nemůže vypátrat. Ale působí-li ti to radost, mohu ti o tom hodně vyprávět, abys to pak použil pro svou vědu. Je nutné jen počkat, až mne zase nějaký splašený kůň přivede z nadvědomí do podvědomí a pak Alláh il Alláh! - Podívej se, sidi, vidíš to?"

Přerušil svou řeč a ukázal do dálky, kde se právě vynořili tři jezdcí, kteří se zastavili. Je ovšem třeba, abychom letným pohledem prohlédli místo, kde se odehrál děj, který popisují.

Nacházeli jsme se dosud na úzkém, vonným hrachorem porostlém pruhu země, kde jsem závodil se šejkem a zajal jej. Tento pruh se podobal kdysi uměle udržované, nyní však zanedbané a zdivočelé cestě, po obou stranách hustě lemované stromy. Za námi, jistě hodinu cesty pro chodce vzdálené, leželo tábořiště Usulů, neboť naše jízda byla sice krátká, ale neobyčejně rychlá. Cesta před námi pak pokračovala jen na nepatrnou vzdálenost ještě mezi stromy a potom se zdánlivě rozšiřovala v rozlehlou, travnatou planinu. Cesta mezi stromy působila pro oči jako roura dalekohledu. Byla rovná, jako by byla prosekána podle pravítka. Temno stromoví vpravo i vlevo udržovalo světelné paprsky pevně a čistě pohromadě. Perspektiva pak tuto rouru neustále zužovala. A právě tam, kde tato cesta ústila, stanuli ti tři jezdcí jakoby před čočkou dalekohledu a to tak, že jsme jejich postavy, pohyby i obrysy viděli velice zřetelně. Vjeli právě z planiny na úzkou, dlouhou cestu, zastavili a patrně se radili, mají-li se pustit dál. Prozrazovaly to jejich posunky. Tuto krajinu patrně neznali. Ale nemohl jsem z toho ještě soudit, že by to snad nebyli Usulové.

Když ukončili svou poradou, pustili se po cestě směrem k nám. To se však stalo nápadným způsobem. Nejeli totiž středem cesty, ale kryli se dva na jedné straně a jeden na druhé straně stínem stromů, takže zmizeli z dohledu našich očí.

"To určitě nejsou Usulové!" tvrdil Halef, když je spatřil.

"A také ne jejich přátelé," dodal jsem k tomu. "Nechtěl by být spatření, mají tedy jistě nepřátelské úmysly."

"Schováme se?" zeptal se Halef.

"Ne. Na to je už pozdě. Jsou sice ještě dost vzdáleni, ale jistě by zpozorovali, že se tu někdo hýbe. Sedni si sem ke mně a naši koně ať ulehnou!"

Halef usedl vedle mne. Koním stačil jen krátký rozkaz a ulehli hned na místě, kde stáli. Popínavé hrachory nás kryly, takže jsme mohli být zpozorováni jen zblízka.

Cizinci jeli pomalu. Měli jsme tedy dost času, abychom si je prohlédli ještě dříve než k nám přijeli. Byli to dva starší muži, vousatí, ale ještě ne prošedivělí, a mladík, nebo spíš mladý muž, asi pětadvacetiletý. Jejich koně nebyli tak masivní jako Šmik, ale jinak byli tak velcí a těžkopádní, že by v Evropě nemohli sloužit ani dělostřelectvu pro svou neohrabanost. Sedla i postroje byly zhotoveny velmi jednoduše z přírodně vydělané kůže. Ozbrojeni byli luky, šípy a noži. Každý z nich měl také kopí a pušku. Pušky byly vyrobeny, jak se zdálo, podle lehkomyšlného beduínského způsobu, že měly své železné části tenké, zřízené pro používání hrubozrnného střelného prachu a mohly se stát pro vlastníka v případě výstřelu nebezpečnějšími než jeho nepříteli. Oděni byli do pestře zbarveného obleku, jakého s oblibou užívají štěpní kočovníci, do kalhot, vesty a kazajky a zahalení dlouhým řasnatým pláštěm. Na hlavách měli turbany a na nohou nízké kožené boty s obrovskými ostruhami, jejichž krvavé stopy nesli ubozí koně na svých bocích. Oba starší muži se tvářili velice vážně a starostlivě. Mladík, jehož vousy činily teprve první pokusy, aby zakryly bradu, měl jasnější obličej, v němž jsem teprve později našel stopy ukrutnosti, lstivosti a potměšilosti. Jeho průvodci, jak se zdálo, měli holené hlavy. Mladíkovi však zpod turbanu visely dva pečlivě spletené copy, propletené stužkami, na nichž zvonily zlaté a stříbrné mince. Existují některé divoké a polovzdělané kmény, u nichž jsou podobné copy znamením vyššího stavu, ale také zvláštních zásluh. Halef pozoroval mladíka se zvláštním zájmem, a řekl:

"Sidi, zdá se mi, že máme vidění. Tento mladík je nějaký zakletý princ z pohádky a jeho kůň je čaroděj, který jej zaklel. Oba si vyjeli, aby se nějakým činem, jemuž ještě přijdeme na kloub, zbavili zlého kouzla. Myslíš si to také?"

"Hm!" odvětil jsem. "Že to není obyčejný člověk, je ovšem patrné, ale nemusí to být princ nebo kníže. Ale je-li někým takovým, pak jistě nepatří mezi vladaře, u nichž záleží jen na chvilkové náladě, aby se stali anděly nebo ďábly svých poddaných. Dej pozor! Už jsou zde!"

Přijeli k nám již docela blízko, ale dosud nás neviděli. Nyní jsem vstal. Všichni zastavili koně. Halef také vyskočil. Nečekal až promluví a hned se na ně rozkřikl:

"Co tu chcete?"

Ten, který jel po druhé straně cesty, přijel hned ke svým druhům, vyměnil s nimi několik slov a pak odpověděl:

"Nechceme nic. Jedeme jen kolem. Naším cílem je moře!"

"Kdo jste?"

"Pocestní."

"Odkud?"

"Z vnitrozemí."

"Jaké národnosti?"

Cizinec mávl rukou ve vzduchu a zasmál se:

"Na to se ptejte sami sebe a ne nás!"

Domluvil a chopil se své pušky. Oba ostatní následovali jeho příkladu. Zahřměly tři rány, ale žádná netrefila. Pak se pustili tryskem cestou, kterou přijeli. Není nijak těžké vyhnout se střelné ráně tak necvičených a nerozvážných lidí, ale zde to nebylo třeba, neboť všichni zapomněli mřít.

"To jsou ale blázni!" vykřikl Halef. "Vzhůru! Za nimi" a ihned přiskočil ke svému koni.

"Opatrně!" napomínal jsem jej.

"Snad proto, abych neupadl do podvědomí?" smál se.

"Ano."

"To přenechám vašemu učenému mydševedet. Teď už jistě neupadnu. Už jsem se poučil."

"Tedy kupředu, ale šetři lidi i zvířata. Jen živí nám mohou prospět!"

Pustili jsme se za nimi, ale ne tak rychle, abychom je dohonili, ale přiblížili jsme se k nim natolik, abychom jim zabránili rozptýlit se a hledat útočiště v houštinách. Pravá akce měla začít až venku na planině, kde jsme mohli s koňmi lépe manévrovat. Již předtím, když jsme je spatřili přijíždět, napadlo mě, že to budou asi loupeživí Čobanové, kteří přijíždějí, aby Usuly přepadli a oloupili. Tento můj názor muži svým chováním potvrdili.

Když se poprvé za námi ohlédl, nasedali jsme právě na koně. Když se tak stalo podruhé, cválali jsme již ostře za nimi. Dělalí výsměšné posunky a smáli se nám. Brzy však zpozorovali, že jsme jim v patách. Vrazili své hrozné ostruhy koním do slabin s takovou silou, že koně zařehotali bolestí, dokonce to byl spíš již řev než řehotání a zvířata se namáhala, aby zvýšila rychlost svého běhu. Podařilo se jim to ovšem jen na chvíli a brzy opět povolila. Byla unavena a docházel jim dech. Jezdci používali své ostruhy opravdu nelidským způsobem, ale jejich námaha byla marná.

Když z úzké cesty vyrazili na planinu, byli jsme za nimi sotva dvacet skoků. Zavolal jsem na ně velitelsky, aby zastavili. Neposlechli a místo odpovědi napjali své luky, obrátili se v sedlech a vyslali na nás několik šípů. Touto zbraní dovedli zacházet lépe než puškou, šípy byly dobře mířeny.

Planina byla asi půl hodiny cesty široká a na její konec nebylo možné očima dohlédnout. Byla jen řídké porostlá, víceméně písčitá, jen tu a tam proráželo pískem suché rašeliniště. Tato pláň by se velice dobře hodila jako cvičiště pro několik jezdeckých pluků.

Domníval jsem se, že se jezdcí v tomto terénu rozjedou, aby nás od sebe oddělili. To se však nestalo. Zůstali pohromadě a proč se tak stalo, jsme měli brzy poznat. Oba starší totiž pustili mladšího napřed a zdržovali se vzadu, aby jej před námi kryli. Byla to tedy jistě důležitá a vzácná osobnost, kterou měli chránit a nesměli opustit. Proto jsem si předsevzal zmocnit se především právě tohoto mladíka. Namáhal jsem se vymyslet nějaký dobrý trik, kterým bych je přinutil rozjet se od sebe, ale nenapadla mě žádná vhodná myšlenka. Brzy jsem však poznal, že to není zapotřebí, neboť cizinci mi najednou sami vyšli vstříc. Vyměnili několik slov kterým nebylo pro vzdálenost rozumět, načež mladík cválal dále, kdežto oba jeho průvodci zarazili koně, obrátili se a čekali na nás s kopími v rukou.

"Sidi, pusť se za ním!" zvolal Halef, "tyhle dva neopatrné chlapce si беру na starost!"

Přitáhl koni uzdu, vytáhl své pistole a rozjel se pak pomalu k nim. Já však přeletěl kolem nich, abych dohonil mladíka, který nám chtěl ujet. Když to jeho strážci spatřili, nečekali na Halefa, trhnutím uzdy obrátili koně a jeli tryskem za mnou. Teď jel tedy hádží Halef poslední a pronásledoval oba strážce, zatímco já jsem nespouštěl oči z jejich chráněnce.

Že by mne mohli oba starší jezdcí dostihnout, jsem se nebál, nebylo to prostě možné. Krátké chvíle, která byla potřeba, aby se oddělil od svých průvodců a než tito obrátili své koně proti nám, využil mladík k dost velkému náskoku. Dohonit jsem jej mohl jen já, ne však jeho průvodci. Obrátil jsem se po nich a spatřil jsem, že opět otočili a chystají se čelit Halefovi. O hádžího jsem ovšem starost neměl. Nyní jsem se mohl klidně zabývat prchajícím mladíkem, kterého jsem měl před sebou.

Spatřil, že jsem již téměř za ním a popoháněl svého koně ostruhami a bičem tak nemilosrdně, že mi jej bylo srdečně líto. Umínil jsem si tedy jednat rychle a nechytit jej lasem, jak jsem měl zpočátku v úmyslu, ale strhnout jej z koně přímo rukou. Dal jsem Syrovi krátkým, ostrým hvizdem znamení. Kůň zrychlil běh, že se sotva dotýkal kopyty země. Každou vteřinou jsme se uprchlíkoví přibližovali. Zjistil to a ohlížel se častěji. Opět uchopil svůj luk a vyslal mi v ústrety šíp, který byl mířen tak dobře, že by mne jistě trefil, kdybych se rychle v sedle nesklonil. Tím rychleji jsem jej pak ale dohonil. Naši koně nyní cválali bok po boku a vtom jsem jej uchopil za pás. Jemné stisknutí ostruhou a můj Syrr obrovským skokem uskočil stranou - a jezdec byl tímto skokem mého koně stržen ze sedla. Držel jsem jej pevně, pak jsem jej odrazil a pustil tak, že mi velikým obloukem vyletěl z ruky a těžce dopadl na zem. Syrr se zastavil. Seskočil jsem a spěchal k přemoženému.

Chtěl ihned zase vyskočit, ale zhroutil se vzápětí na zem.

"Lež! Nehýbej se z místa!" poroučel jsem mu. "Jsi mým zajatcem!"

"Tvým zajatcem?" smál se mi do očí. "Copak nevidíš, že přicházejí?"

Ukazoval na své průvodce, kteří nás právě doháněli.

"Ti jsou neškodní," odpověděl jsem. "Odlož zbraně!"

Kopí a pušku ztratil, když jsem jej srazil z koně. Teď jsem mu vyrval i toul se šípy, které mohly být otrávené a nůž, jenž vytáhl a rozpráhoval se k ráně. Odhodil jsem obojí hodně daleko stranou, neboť jsem věděl, že se nemůže zvednout, aby se opět zmocnil zbraní. Abych jej prohlédl, neublížil-li si, nebyl nyní čas, neboť jeho dva průvodci již přijížděli k nám. K tomu, aby při jízdě nabili pušky, jim patrně scházela obratnost. Luky a šípy nemohli v dané situaci použít. Proto na mne zamířili svá kopí. Ránu předního jsem lehce odrazil svou medvědobíjkou. Útočník při tom přeletěl kolem mne a hned otočil koně, aby se vrátil. Předěšel jsem jej však dvěma nebo třemi skoky, dohonil jsem jej, uchopil koně za otěže a přinutil jej, aby usedl na zadní nohy. Kůň se sice snažil ihned vyskočit, ale protože jsem mu tlačil hlavu neustále k zemi, vyhodil jen zadkem, čímž jezdec ztratil rovnováhu a vyletěl ze sedla. Vyskočil, ale vtom jsem jej udeřil

pažbou své medvědobijky tak silně do ramene, že se s výkřikem zhroutil k zemi. V mžiku byl odzbrojen. A vtom se již blížil i jeho kumpán, který hleděl dopředu a neviděl proto, že Halef je již těsně za ním. Druhý útočník myslel jen na to, jak mne zneškodnit. Přichystal kopí k ráně a pobízel koně ke skoku na mne. K ráně se však nedostal. Halef pobídl koně k prudkému skoku, zatočil puškou kolem hlavy a udeřil jej pažbou takovou silou do temene, že ihned pustil zbraň i otěže z ruky a oběma rukama se chytil za hlavu ovinutou turbanem. Jeho kůň udělal mocný skok stranou a jezdec se svezl ze sedla k zemi. Halef rychle seskočil z koně a uchopil přemoženého za límec.

"Hamdulilláh!" vykřikl radostně. "Teď sedí všichni tři na zemi! Snese me je na jednu hromádku?"

"Ano-pojď!"

Muž, kterého skolil Halef, byl v hlubokých mdlobách. Halef jej přitáhl k mladíkovi, jenž se ještě nemohl sebrat ze země. Došel jsem pro druhého, kterému moje rána pažbou patrně vyhnala všechny roupy z těla, neboť nepomýšlel ani v nejmenším na obranu. Když jsme je měli pěkně pohromadě a jejich zbraně odloženy stranou, přisedl Halef k nim a tvářil se tak, jak bylo jeho zvykem, když mu šotek čtveráctví hrál za ušima. Prohlížel si jednoho po druhém, velmi dlouho a tvářil se při tom velmi přívětivě. Pak začal mluvit:

"Mám skutečně velkou radost, že jsme se zase tak pěkně všichni shledali. Povězte mi, prosím, čím jsme vám tak velice ublížili, že se vám u nás nechtělo líbit?"

"Kdo jsi?" zeptal se mladík krátce jistě, aniž by se nechal Halefovou přívětivostí oklamat.

"Proč právě ty mi kladeš tuto otázku?" odvětil Halef. "Proč si bereš slovo právě ty? Tvoji průvodci jsou jistě starší a zkušenější než ty."

"Jsem však vznešenější než oni!" odsekl mu velice zlostně mladík.

"Vznešenější?" zeptal se Halef. "Čemu říkáš být vznešenější?"

"Jsem ilkevlad!"

Vyslovil toto slovo tak, že jsme je museli chápat nejen v jeho vlastním smyslu, ale i jako titul, který v tomto případě znamenal tolik jako v Evropě korunní princ. Halef se proto zeptal:

"Panovníkův prvorozenec?"

"Ano."

"Kterého panovníka?"

"Po tom ti nic není!"

"Chci to však vědět!"

"Nedozvíš se to!"

"Mýlíš se. Jistě se to dozvím, ne-li od tebe, tedy od tvých průvodců. Bylo by však pro tebe prospěšné, kdybys s námi mluvil upřímněji."

"S lidmi, jako jste vy, se nemluví s důvěrou. Jste našimi nepřáteli! Jste Usulové!"

"Usulové? My?" zeptal se Halef a hlasitě se smál. "Sidi, jsme prý Usulové! Kdo může něco takového tvrdit, je slepý, němý, hluchý, zkrátka nemá všech pět pohromadě!"

"Chcete to snad zapírat?" zeptal se prvorozenec odmítavým tónem.

Nyní se ujal slova jeden z jeho průvodců, a to velmi uctivě:

"Jsou menší než Usulové. Toho jsme si dosud nepovšimli. A jeden druhému říká sidi. Toto slovo Usulové nepoužívají. Znají jen jazyk tureckých a perských Arabů."

"Jste tedy Turci?" zeptal se mladík.

"Ne," odpověděl Halef.

"Tedy Peršané?"

"Ne,"

"Kdo tedy jste?"

"Po tom ti nic není! Kdo neodpovídá na otázky nám, tomu neodpovídáme ani my. Chci však udělat výjimku a nechám nad tebou zazářit svou milost. Řeknu ti, kdo jsme. Jsme totiž také prvorození. On je můj prvorozenec a já jsem jeho prvorozenec. Jsem tedy jeho otcem a on je otcem mým. Jsme tedy ještě víc než prvorození a ty se se svým jednoduchým prvorozenstvím nemůžeš nijak rovnat našemu dvojnásobnému prvorozenství!"

"Blázne!" vykřikl urážlivě mladý muž. "Šašek je všude nejopovrhovanějším člověkem celého kmene. Opovrhují tebou! Nechci vůbec vědět, kdo a co jste. Klidte se mi z očí!"

"To je samozřejmě, že to hned uděláme, ale vás uklidíme spolu s námi!"

"Kam?"

"Po tom vám také nic není!"

"Odvažte se ještě jednou na nás vztáhnout ruku! Nejsme pohany jako Usulové. Jsme muslimové!"

"Myslíš, že na to můžeš být nějak pyšný? Říkám ti: i já jsem muslim. Jsme dokonce muslimštější než ty. Ano, jsme sto a tisíckrát muslimštější než ty a desetitisíckrát muslimštější než vy tři i s vaším národem dohromady! Zdáš se být nebetyčně domýšlivý, ale ve skutečnosti jsi jen nezkušený, bezmezně hloupý chlapec, kterému ukáži, jak je nutné chovat se k lidem našeho postavení."

Vyskočil, vytáhl z opasku svůj zamilovaný karabáč, zapráskal jím na všechny strany, a pokračoval:

"Podívejte se nejprve na své ubohé koně! Pohleďte na ty díry, které jste způsobili svými ostruhami, jak krvácejí a hnísají! Jste vy vůbec lidé? I kůň je Alláhův tvor a tisíckrát ušlechtilejší a vznešenější než vy! Nemyslete si snad, že s vámi budeme zacházet něžně a soucítěně! Nejlepší slovo pro vás je bič!"

"Pse!" vykřikl mladý cizinec. "Odvažuješ se mi hrozit bičem?"

Za to žádám tvou krev a tvůj život! Já tě "

Nedomluvil. Pokusil se vstát, ale skácel se s bolestným výkřikem k zemi.

"Krev a život?" smál se Halef. "Chlapečku, odkojený velbloudím mlíčkem! Jen se na sebe podívej, jak uboze tu před námi ležíte! Jakživ jsem ještě neviděl pohromadě takovou trojici hlupáků jako nyní! Jak hloupě jste dojeli na místo, kde jsme vás překvapili! Jak hloupý byl váš útek! Jak velice hloupé bylo, že jste zůstávali pohromadě! Jak neskonale hloupě jste pomáhali tomuto jedinému z vás v útěku! Jak neuvěřitelně hloupě jste nám padli do rukou! A jak nevýslovně hloupé je, že se ještě nyní naparujete a nás, pány svého osudu, hrubě urážíte! My vás !" "

"Nic nám neuděláte!" přerušil jej ilkevlad hromovým hlasem. "Mlč!"

"Ano, mlč!" vyzval jej nyní Halef. "Tito muži se nyní vrátí s námi!"

"Kam?" zeptal se zlostně prvorozenec a měřil si mne blýskajícíma očima.

"Kam budeme chtít," vmísil jsem se nyní i já do rozhovoru a pokynul jsem Halefovi, aby mlčel.

Až dosud jsem se schválně nezúčastnil rozhovoru a postavil jsem se tak, abych bránil zajatcům v přístupu k jejich zbraním, neboť je mohlo snadno napadnout vyskočit a znovu se ozbrojit. Pro mladíka to ovšem bylo nemožné, protože se při pádu poranil. Přistoupil jsem nyní k němu a zeptal se:

"Kde máš bolesti? Podívám se, zdali jsi si něco nezlámal. Bude třeba přiložit obvaz."

Prvorozenec se však na mne velitelsky rozkřikl:

"Klid se mi z cesty, prašivý šakale! Viš, kdo jsem?"

"Ne," odpověděl jsem a nedával najevo hněv.

"U nás je největším zločinem vztáhnout ruku na šejka nebo jeho syny. Vy jste to udělali a proto jste propadli smrti. Kdybych dovolil, abyste se mne dotkli, získali byste podle našich zákonů právo milosti."

"Děkuji ti za toto sdělení, po tvé milosti ovšem netoužím. Ale říkám ti pouze, štítíš-li se doteku našich rukou, pak se chraň i styku s naším bičem!"

Podíval se na mne a také já jsem jej měřil pohledem. Vařilo to v něm. Chtěl vybuchnout, ale můj pohled mu v tom zabránil. Přemohl se a zeptal:

"I ty se odvažuješ mluvit o bičí?"

"Odvažuji? Jaká je zde potřeba odvaha? Budu-li tě chtít spráskat, napráskám ti. A teď poslouchej, co ti řeknu! Uděláte bez odmlouvání všechno, co vám poručím. Budete-li se zdráhat, budete spráskáni bičem a sice všichni tři. A kdo z vás se ještě odváží promluvit, nebude-li k tomu vyzván, dostane za každé slovo ránu bičem. Pamatujte si to! Nežertuji!"

"Alláh vás zatrat'!" vykřikl jeden z mladíkových průvodců a učinil pokus vstát.

V té chvíli zahvízdl Halefův karabáč vzduchem a dopadl mu na záda. Já pak vytáhl oba revolvery, namířil je na ně a zatočil jsem bubínky, aby viděli, že mám nabito, přičemž jsem řekl:

"Podívejte se na tyto pistole! Jak se můžete přesvědčit, je v každé šest nábojů. Mohu tedy na vás vyslat dvanáct kulek, aniž bych nabíjel. Dejte si tedy pozor! Nejprve bič a kdyby to nepomohlo -kulka!"

To pomohlo. Nerozuměli sice mechanice revolverů, ale viděli šest ústí, jejichž tajemnost jim vázala jazyky i ruce. Jen z jejich pohledů jsem mohl vycítit, že kdybychom se někdy dostali do jejich rukou, vedlo by se nám zle. Stál jsem s namířenými revolvery u nich a Halef zatím svázal jejich koně tak, že připoutal vždy jednoho k ohonu druhého, aby museli jít za sebou. Pak oba starší dopravili mladíka, kterého jsme se nesměli svými rukama dotknout, k přednímu koni a pomohli mu do sedla. Pak jsme jim svázali ruce dozadu a pomohli i jim do sedel. A nyní se dal celý průvod do pohybu. Halef vpředu, tři zajatci uprostřed a já poslední. Zbraně zajatců jsme ovšem vzali s sebou.

Bylo to skutečně zvláštní dobrodružství. Měl jsem pocit, že zajetím těchto tří mužů prokážeme sice kmeni Usulů velikou službu, ale že zároveň tímto činem vyvoláme pro svou budoucnost mnohou nepříjemnost a možná, že i mnohé nebezpečí. Ať se ale mělo stát cokoliv, my dva nebyli vinni tím, jak se události vyvinuly. Svou tuhou vazbu zavinili cizinci vlastním hrubým a nerozumným chováním. I v tom případě, že snad byli protivníky Usulů, že patřili ke kmeni Čobanů, by se jistě našla cesta, abychom zabránili nepřátelskému jednání z obou stran. Zajímalo mne, budou-li Usulové někoho z nich, nebo snad všechny tři znát.

Toutéž cestou, kterou jsme sem přišli, jsme se zase vraceli zpět. Přešli jsme již dost dlouhý kus cesty za místem, kde Halef spadl z koně, ale nedojeli jsme ještě ke stromu, který byl pro Ámina vězením, když jsme spatřili proti sobě šest jezdců, vesměs vysokých, ramenatých postav na koních předpotopního vzhledu. Byli to Ámin, Taldža a sahar v doprovodu tří Usulů. Divili se, že vidí místo dvou pět jezdců a ještě k tomu v husím pochodu. Poznali ihned Halefa, který jel v čele a zastavili koně. Čekali, až se k nim přiblížíme. Je samozřejmé, že to byl opět Halef, který se musel první ujmout slova. Volal na ně dlouho před tím, než jsme k nim dojeli:

"Sláva! Sláva! A ještě jednou sláva! Stateční měli úspěch! Hrdinové zvítězili! Boj je u konce! Triumf! Triumf! Sláva! Sláva!"

"Vy jste snad bojovali?" zeptal se Ámin již z dálky.

"Ano, bojovali," odpověděl Halef.

"S kým?"

"Se třemi cizinci. Neznáme je. Podlehli naší pěsti! A skáceli se před naší mocí do prachu. Zde jsou! Podívejte se na ně!"

Uhnul s koněm trochu stranou, takže Usulové mohli spatřit předního zajatce.

"Alláh, valláh!" vykřikl Ámin. "To je Palang, nejstarší syn šejka Čobanů!"

"Palang, ilkevlad!" dodal kněz-kouzelník.

"Krvelačník! Vrah Usulů!" připojila se k výkřikům i Taldža.

"Kde jste je našli?" vyptával se šejk.

Halef již otvíral ústa, aby pronesl jednu ze svých chvalořečí, ale nedopustil jsem to a začal jsem rozhovor:

"Spatřili jsme je tamhle vzadu, kus cesty před sebou. Když dojeli k nám, dali se na útek. Pustili jsme se za nimi,

abychom je zajali a přivedli k tobě. Jak vidíš, podařilo se to."

"Sláva vám! Provedli jste těžkou a nebezpečnou práci. Není pochyb, že je to Pardál z kmene Čobanů. Viděl jsem jej již mnohokrát. Ostatní dva, kteří jsou s ním, neznám. Za čí zajatce je máme považovat?"

"Za moje zajatce."

"Jak dlouho jimi budou?"

"Jak dlouho budu chtít."

"Ach, pane, kéž bys nám je přenechal!"

Ostatní Usulové živě přisvědčovali tomuto přání. Přivedl jsem zajatce sem jen proto, abych jim je vydal, ale považoval jsem za lepší moc s tím nespíchat. Proto jsem odpověděl:

"Je možné, že vám je vydám, ale budu si klást podmínky."

"Které?" zeptala se šejkova žena. "Rychle je řekni!"

"Nesměli byste je bez mého svolení opět propustit."

"To je samozřejmé! S tím zcela souhlasíme! Můžeme si je vzít?"

Její průvodci se již chystali ujmout se zajatců. Ti až dosud ze strachu před Halefovým bičem mlčeli. Nyní se však Palang-pardál zeptal:

"Mohu nyní opět mluvit?"

"Ano," přisvědčil jsem.

Obrátil se k šejkovi a jeho ženě a řekl:

"Kdyby nás tento cizinec vydal, byli byste přinuceni propustit nás na svobodu."

"Proč?" zeptala se Taldža, již muži ponechali slovo.

"Protože zajímáte jen nepřátele, ne však ty, kteří přicházejí v přátelském úmyslu."

"Ty jsi však přece nepřítel?"

"Ne! Dnes ne, teď ne! Přišel jsem sem jako přítel. Můj otec mne k vám vyslal s radostným poselstvím. A vyslanec, přinášející takové poselství, je ne celém světě nedotknutelný. Víte, co by následovalo, kdybyste se mnou chtěli jednat nepřátelsky? Otec by okamžitě zdvihl proti vaší zemi válku a každý Usul, kterého by chytil, by zaplatil životem."

"Ano, to by udělal," přisvědčila Taldža. "Smíme s tebou tak zacházet jen v tom případě, že přicházíš s nepřátelským úmyslem. A to je přece jisté!"

"Jak to chceš dokázat?"

"Nikdo z Čobanů k nám nepřichází jako přítel!"

"Tentokrát se to však skutečně stalo! Byl jsem dokonce vyslán, abych s vámi uzavřel dohodu, dohodu na dlouhý čas, možná, že navždy?"

"Pak tedy říkám já: Jak to chceš dokázat?"

"Tím, že dohodu uzavřu. To se však nemůže stát hned zde, a také ne dnes, nebo zítra. K tomu bude zapotřebí delší čas a dlouhá jednání. A kdyby i těmito poradami nebylo dosaženo cíle, nesmíte se mne dotknout a musíte mne propustit, neboť jsem přišel jako posel míru a přítel!"

"A jako posel míru jsi po nás střílel!" vpadl jsem mu do řeči.

"Na vás?" řekl pohrdavě. "Jste snad Usuly?"

"Ne."

"Mlč tedy! K tobě jsem vyslán nebyl!"

"To je správné, ale proto také s tebou nemusím zacházet jako s přítelem. Jsi mým zajatcem!"

"To mi ovšem nezabrání, abych s Usuly nevyjednával. Buď ujištěn, že si mne od tebe vyžádají. Běda ti, jestli mne nebudeš chtít jim vydat!"

V tomto okamžiku se stalo něco nekonečně komického. Šejk jel samozřejmě na svém tlustém Šmíkovi. Tento se pak, dokud mluvili jiní, choval naprosto pokojně. Když jsem se však chopil slova já, už se neudržel. Ačkoliv mu jezdec veškerou silou bránil, při-klusal právě přede mne, vyrazil z hrdla svůj obvyklý zpěv, zatočil ohonem jako kolovrátkem a začal mi lízat botu. Kromě zajatců se všichni začali smát. Jen můj Syrr projevoval nepokoj, neboť jeho jemným chřípím nelibě voněl bahnitý Šmíkův obal.

Touto komickou vložkou s prakoněm mi bylo zabráněno dát Pardálovi ihned náležitou odpověď. Proto se mne nyní zeptala Taldža:

"Jak se rozhodneš, emíre? Vydáš nám je nebo ne?"

"Prozatím si je ještě ponechám. Ale jen na krátký čas. Neboť jakmile vám dokážu, že sem přijeli jako nepřátelé, přenechám vám je."

"Tento důkaz mít nemůžeš," vpadl mi Pardál do řeči.

"Tento důkaz budu mít než se sejde den s nocí!" odpověděl jsem mu. "A teď kupředu, abychom dorazili do ležení!"

Tento pokyn platil Usulům, z nichž tři se okamžitě přidružili k zajatcům, zatímco já, šejk, Taldža a kouzelník jsme jeli za nimi. Pro Usuly to byla velkolepá událost mít v zajetí prvorozence svého úhlavního nepřítele. Dostalo se jim tak rukojmí, které se nedalo nahradit ani celou horou zlata. Tato zbraň se ovšem mohla proměnit v dvojsečnou, kdyby skutečně přijel v přátelském úmyslu. V každém jiném případě však stálo právo všech ardistanských kmenů na straně Usulů, kterým zajatec patřil tělem i duší.

Nejprve si ovšem museli zvyknout na jednoduchou myšlenku, že jej skutečně mají v moci. Takové štěstí je ještě nepotkalo za celou dobu, co s Čobany válčili. Považovali tohoto mladíka za výlupek ukrutnosti, lstivosti a statečnosti, zatímco já jsem u něho pro poslední dvě vlastnosti nenacházel nejmenší důkaz. Naopak, jeho jednání se mi jevilo být v pravém slova smyslu hloupé a zbabělé.

"Je to skutečně veliký div, že jste ještě naživu!" řekl Ámin, když jsme klusali vedle sebe. "Nejsou sice tak velcí a silní

jako my, ale vy jste proti nim přece jen malí. Také jste jen dva, oni však byli tři."

"Zde tedy nejlépe vidíš, že nezáleží na velikosti a síle těla, ani na počtu nepřátel," odpověděl jsem. "Celý lidský život dokazuje, že nevitězí vždy síla a velikost těla, ale lidský duch. Sám jsi říkal, že Čobani jsou menší než vy, a přece jste jim obvykle podlehli. Buď ubezpečen, že nejmenší z nás, statečný hádží Halef Omar, by sám podstoupil bez nějakého strachu boj s celým zástupem těchto lidí. Naproti tomu, kdybyste byli ještě jednou tak velkými obry a neměli ducha, abyste dovedli dobře využít tuto velkou výhodu, kterou vám poskytuje zajetí prvorozence, pak by vám přinesla vaše velikost jenom škodu. Věříte, že sem přijel v přátelském úmyslu?"

"Ne," odpověděl šejk. "To jistě není pravda. Naproti tomu však musíme, jakmile nám jej vydáš, vstoupit s ním do vyjednávání na tak dlouho, dokud jeho nepřátelské úmysly nevyjdou najevo. Myslíš, že o tom ještě dnes podáš důkaz?"

"Jsem o tom přesvědčen."

"Kdo nám o tom řekne?"

"On sám, nebo jeho průvodci, přijde na to."

"Myslím, že si budou dávat pozor!"

"Nebudou opatrní, ale budou považovat za dobrodiní, až si budou moci pohovořit o svých tajemstvích. Budeme je zdánlivě nutit k mlčení a pak jim potají poskytneme příležitost, aby se mohli vymluvit. Jen mne nechtě jednat! Pomůžete-li mi, všechno se povede. Kde budu moci svého zajatce umístit přes noc? Ovšem tak, abychom jej mohli lehce hlídat?"

"Na ostrově, nebo v ležení. Přivážeme ty tři muže jednoduše ke stromům, jako jsi to udělal mně. Jeden muž je pak snadno uhlídá. Ostatní budou moci spát."

"Jak jednoduše a lehce to všechno zní. Jednáte-li tímto způsobem vždy, pak ovšem není divu, že jste byli až dosud vždycky Čobany obelštěni. V ležení nesmí v noci zůstat ani jediný muž."

"Proč?"

"Myslíte snad, že šejk Čobanů udělá neodpustitelnou chybu, aby svého prvorozence a následníka poslal na vaše území provázeného jen dvěma muži?"

"Tato myšlenka je velmi správná!" přisvědčil rychle šejk. "Já bych to také neudělal."

"Nosí Čobani šavle?" zeptal jsem se.

"Téměř každý z nich."

"Tito tři však šavle nemají. Proč? Protože by jim cestou překážely. Chtěli se plížit, pátrat, vyzvídat, hledat, tiše, neslyšení a neviděni. Při tom je šavle na překážku. A k propátrání celého vašeho území, chtějí-li vědět, kde jste, co děláte, jim stačí tři muži?"

"Ne! Efendi, děsíš mne!"

"To nemám v úmyslu. Ale i kdybych ti nahnal trochu strachu, bude to zajisté lepší, než kdybyste podlehli přepadení, které by vás překvapilo naprosto nepřipravené. Nevěřím tedy, že tito tři Čobani jsou jedini, kteří se tu kolem potloukají. Proto nebudu tak neopatrný, abych naše zajatce postavil jen tak na první ránu, kde by mohli být snadno vysvobozeni. Proto vám radím, abyste dnes nezůstávali v ležení, které bylo třeba už dávno vyslíděno. Způsob, jakým se sem ilkevlad blížil, prozrazuje, že znal dobře směr, kterým se dát k ležení. Dříve jsem si o tom myslel něco jiného, nyní však mluvím z jiného přesvědčení."

"Ležení tu bývalo už od nepaměti!"

"Tím hůř! Tím nebezpečnější je používat je, jsou-li nablízku nepřátelé."

"Kam tedy navrhuješ, abychom je přeložili?"

"Zatím nemohu dělat návrhy, neboť neznám krajinu, ale ještě než se setmí, poohlédnu se kolem. Ať už se však dnes stane cokoliv, můžete být přesvědčeni, že vás dnes potkalo veliké štěstí."

Prvorozenec je pravým pokladem, který vám posílá Prozřetelnost, abyste

"Prozřetelnost?" přerušil mne kouzelník. "Teď slyšíme, že jste vy, křesťané, přece jenom pohany! Bůh vám je poslal. Jenom Bůh! Slovo Prozřetelnost užívají lidé, kteří jsou postiženi dvojnásobným falešným studem. Nestydí se věřit v Boha, ale stydí se Ho vyznávat. Proto mluví o Prozřetelnosti, odevzdanosti a podobných věcech, které mají sice dobrý zvuk, ale nemají obsah. My Usulové máme jen Boha, víc nepotřebujeme!"

Tato slova byla pronesena již poblíž ležení. Když jsme tam dorazili, opakoval se údiv nad zajatými Čobany. Usulové, kteří zde zůstali, vypukli v obrovský jásot. S Pardálovými průvodci si nedělali žádné problémy. Přivázali je jednoduše ke dvěma stromům, ale tak, aby spolu nemohli mluvit. Jeho však museli položit, neboť nemohl stát na nohou. Zvědavý kouzelník jej prohlédl a zjistil, že má zlomenou nohu, která potřebovala nejrychlejší pomoc, neměla-li na celý život zůstat pokrivena. Nyní dostal Čoban strach. Prosil ihned o obvaz a kouzelník, který byl zároveň lékařem svého lidu, se chystal za pomoci dvou Usulů, aby mu vyhověl. Jakým způsobem se to stalo, nebylo mojí starostí, měl jsem na práci důležitější věci. Nejdříve jsem chtěl vyhledat nějaké jiné tábořiště a pak se přepravit na ostrov, abych se poohlédl, hodí-li se pro můj plán. Jednalo se o to, abychom zajatce dopravili na ostrov, aby se spolu mohli domluvit, čemuž jsme ovšem měli bránit jen naoko. Šejk mne doprovázel. Halef chtěl jít s námi, ale musel zůstat v ležení, aby hlídal zajatce a zamezil, aby spolu mohli mluvit, anebo s jinými lidmi. Chtěl jsem tím vystupňovat jejich touhu po vzájemném rozhovoru.

Místo, které se hodilo k přenocování, bylo brzy nalezeno a pak jsme se pustili k ostrovu. Myslel jsem, že Usulové mají jen ten velký člun, v němž převáželi Halefa, ale mylil jsem se. Dobře ukryta v křoví tu byla ještě malá kánoe, kožená a skládací, aby byla snadno přenosná. V té jsme pluli k ostrovu. Předtím vyslal šejk jednoho ze svých lidí do své "rezidence", aby tam dal zprávu o zajetí prvorozence jejich úhlavního nepřítele a aby nařídil připravit na zítřek

slavnostní uvítání. Mluvil při tom ovšem poněkud nadsazeně o "hlavním městě", o svém "zámku", o "hradu". Také o chrámu bylo hovořeno, což jen zvyšovalo mou zvědavost.

Ostrov nebyl veliký, měřil asi padesát kroků délky a polovinu šířky. Kolem dokola byl u vody lemován hustým křovím. Stálo zde také několik stromů, které se výborně hodily k mému účelu. Jeden z nich stál u malého zálivu, o málo širším než byla naše kánoe.

"U tohoto stromu bude Pardál uvázán," vysvětlil jsem šejkovi.

"Kdy?" zeptal se.

"Dnes v noci."

"Bude tedy dopraven sem na ostrov?"

"Ano. Ale nejen on, ale i oba ostatní Čobani. Hádží Halef Omar, který je velmi chytrý chlapík, je sem dopraví s dvěma veslaři. Ještě předtím se sem však odebereme my dva. Přiveslujeme sem na této kánoi. Strom, u něhož bude prvorozenec přivázán, stojí téměř při tomto zálivu, v němž se skryjeme, chráněni houštím. Zajatce sem dopraví Halef s veslaři ve velikém člunu a budou jistě přesvědčeni, že se kromě nich z ležení nikdo nevzdálil. Až zde budou uvázáni, nebude Pardálovi umožněno pozorovat, co se děje za ním, ale jeho průvodci, kteří budou uvázáni na druhé straně, uvidí, že Halef s veslaři opět opouští ostrov. Budou tedy přesvědčeni, že jsou na ostrově sami a že nemohou být nikým slyšeni. Hlavní věcí je, abychom se sami neprozradili. Dovedeš se zdržet kašle a kýčání?"

"Nestarej se! Tomu se učíme již od nejútlejšího mládí. I kdybychom museli celou noc stát ve vodě, neuslyšíš ode mne ani nejmenší zvuk."

"Jsme tedy pro tuto chvíli hotovi a vrátíme se opět na břeh. Musím sem ještě tajně dopravit Halefa, abych jej zasvětil do svého plánu. Jedná se o to, aby až sem Čobany bude dopravovat, neprovedl něco, co by mohlo vzbudit jejich podezření."

Opustili jsme pak ostrov a veslovali ke břehu. Tam jsme přistáli, takže nás nemohl vůbec nikdo zpozorovat. Nestalo se tak ovšem z nedůvěry k Usulům, ale proto, aby nepadlo ani slovo o malé kánoi.

Čobani nemuseli vědět, že zde je ještě jeden člun. Také jsem se postaral o to, aby se Halef vzdálil z ležení zcela nenápadně. Cestou k ostrovu jsem mu vyprávěl všechno, o co se jednalo. Halef byl mým plánem celý nadšený.

"Sidi," ujišťoval mne, "provedu svou věc tak dokonale, že mne pochválíš. Dal bych všechno za to, kdybych mohl s tebou naslouchat, ale chápu, že to není možné. Ukážeš mi stromy, ke kterým mám zajatce přivázat. Udělám to s největší opatrností."

"Ano," přerušil jsem jej, "ale pouze u prvorozence. Ostatní dva přivážeš naoko sice pevně, ale tak, aby se mohli z pout vyprostit."

Halef se na mne nechápavě podíval, ale za chvíli se již čtverácky usmál, a řekl:

"Rozumím ti, chceš, aby se uvolnili a přišli se domlouvat k Pardálovi. Nestarej se, ty dva přiváží tak, aby se vysmáli mé hlouposti. Snesu jejich smích, který neuslyším a pomstím se jim až později."

Opatrně jsme přistáli k ostrovu, kde jsem mu dal potřebná vysvětlení a pak jsme se s největší opatrností opět odebrali tentokrát již na nové tábořiště, kam se Usulové zatím odstěhovali a kde pilně sbírali suché dřevo, aby mohli zapálit ohně, neboť se den zatím značně chýlil ke konci.

Taldža začala s ostatními ženami připravovat večeři. My muži jsme se posadili u největšího ohně, kolem něhož se brzy rozproudil zvláštní a chvílemi velmi živý rozhovor, do něhož ovšem nebyli naši tři zajatci úmyslně ani slovem zatahováni. Byli spoutáni nedaleko od nás, ale takovým způsobem, že se nemohli ani vidět, ani dorozumívat. Mohli však slyšet každé naše slovo. Usulové si proto dávali pozor na to, co říkají a volili taková slova, která mohli Čobani slyšet a která jim svým obsahem musela imponovat, popřípadě i nahánět strach, pokud se týkalo budoucnosti. Je samozřejmé, že se Usulové tvářili, jako by mne a Halefa považovali za polobohy a při tom ovšem za své nejlepší přátele. Náš poměr se vyjasňoval co nejsrdečnějším způsobem, na čemž měl ovšem neúnavný Halef - pokud se týkalo výmluvnosti - největší podíl a zásluhu. Jednal s Usuly jako jednáme s nejlepšími a vyzkoušenými přáteli a oni s námi jednali rovněž tak, takže už se ani nedalo pomyslet, že by mohli proti nám později vystupovat opět nepřátelsky. Pokud mne se týkalo, mluvil jsem co možná nejméně. Co bylo nutné mluvit, odmluvil pokud možno nejkvětnatěji Halef a mně záleželo na tom, abych Usuly poznal nejen jako celek, ale i v jednotlivostech a pokud možno důkladně.

Jídlo se skládalo z ulovené zvěřiny upečené na ohni s rostlinným přídavkem, jenž sestával z divoké, ze země vytahané cibule a smaženého druhu indické canny. Chutnalo nám všem znamenitě. Že bylo postaráno i o naše koně, pokud se týká hojného obroku i vody, je samozřejmé. Stáli v naší blízkosti, avšak koně Usulů byli od nás poněkud vzdáleni. Váleli se po zemi zažívající potravu, kterou do rána přijali, neboť celý den nepracovali a oddávali se sladkému lenošení. Jen jediný s nimi nebyl, tlouštík - Šmík. Ten se totiž v noční temnotě připlížil k ležení a hledal tak dlouho dokola, až mne vyslídil. Přiblížil se ke mně jako všechno, co neradi vidíme - zezadu. Provedl to tak tiše a s takovou opatrností, že by to ani ten nejopatrnější Apač nebo Komanč nedovedl lépe, a přejel mi, když se jeho hlava přiblížila k mé, jazykem tak důkladně obličej, jako by mi ho chtěl přilepit na tvář. Je samozřejmé, že jsem se rozpráhl a uštědřil mu opět tak důkladný políček, že by jiné zvíře v největší míře rozzuřil, ale on tuto ránu přijal opět jen jako důkaz mé vzájemné lásky a vydal ze sebe tak radostný ryk, že nám všem zaléhalo v uších. Jeho hlas rozradostnil také ostatní usulské válečné a lovecké prakoně a lesem se ozývalo chvíli takové řehání, řvaní a řičení, že nám všem smíchem vstoupily slzy do očí.

"Zamiloval se do tebe," prohlásil šejk. "Neměj mu to za zlé!"

Při tom praštil Šmíka tak upřímně dřevcem přes hlavu, že obojí zapraskalo, totiž dřevo jeho kopí i hlava koně. Tlouštík se tím však nedal rušit. Točil ohonem jako klikou kolovrátku a zpíval dál, dokud všechny své city, jimiž mu koňské srdce překypovalo, nevyžil. Pak si za mnou lehl do trávy a zavřel oči, aby usnul v přesvědčení, že mně dal zřejmě najevo, jak jsem mu drahý.

Když konečně nadešel čas, aby se k spánku uložili i lidé, byly na můj návrh postaveny stráže, které se měly třikrát za noc vystřídat. Pak byla, ovšem jen naoko, odbývána malá porada, jak bychom si měli na noc zabezpečit zajatce.

Šejk navrhl, abychom je odvezli na ostrov a tam uvázali, protože je tam nebude pak třeba zvláště hlídat. My ostatní jsme s tím souhlasili a Halef se nabídl, že je na ostrov převezme a tam náležitě opatří, dostane-li k tomu loď a dva veslaře. Bylo to, pokud možno, navrženo i řečeno nenápadně. Nikoho z Čobanů nemohlo napadnout, že všechno bylo už dávno předtím domluveno. Pak jsme se zdvihli a odešli s šejkem ke své kánoi, aniž by i jeho lidé, zaměstnaní zatím zajatci, tušili, kam jdeme. Halef odvázel zajatce, dopravil je do člunu a právě, když jsme se šejkem dorazili velikým obloukem k ostrovu a skryli se v zálivu, z něhož pily kořeny stromu, u kterého měl být prvorozenec uvázán, odrážel s velikým člunem od protějšího břehu.

Velký člun se rychle blížil. Slyšeli jsme údery vesel, ale ještě dříve hlas hádžího, který začal schválně mluvit nahlas, abychom slyšeli jeho příchod. Přistál sice z druhé strany ostrova, ale mluvil tak hlasitě, pomalu a zřetelně, že nám nepatrná šířka ostrova dovolovala rozumět každému jeho slovu. Rozhovor se zajatci nezačal teprve nyní, ale činil tak již celou cestu. Měl již svůj chytrácký způsob, jímž dovedl z lidí tahat rozumy a chtěl mně již nyní zdálky dát najevo, co se od nich dozvěděl.

"Vy oba jste tedy vychovateli prince Čobanů, nazývaného Palang čili Pardál. Jeden ho učíte vládnout a druhý válčit. Jednoho z vás nazývají Kalám el Berinc čili princovým Perem, druhému říkají Sejf el Berinc, totiž princův Meč. Oba budete přivázáni a nakonec i on sám. Tak polez nejprve ty, vážené, princovo Péro!"

Vyvedl z lodi nejprve "Kalama" a přivázal jej k určenému stromu řemeny, které si přinesl k tomu účelu s sebou. Připoutal jej ovšem jen zdánlivě pevně, přičemž řekl:

"Teď, když jsem se dozvěděl, jak velikým jsi pánem, cítím ve své duši od hlavy až k patám neskonalejší bolest, že tě musím připoutat k tomuto stromu, který neví nic o tvém vysokém úřadě. Ale až se pak vzdám, ponechám ti tu sladkou útěchu, že se opět ráno vrátím, abych se tě zeptal, jak jsi se vyspal."

Pak přišel na řadu "princův Meč", kterého přivedl k druhému stromu a tam upoutal. Také jemu se dostalo několik ironických poznámek a potom poručil veslařům, aby donesli Pardála k třetímu stromu, v jehož bezprostřední blízkosti jsme byli se šejkem ukryti. Oba princovi průvodci byli přivázáni vestoje, Pardál, neboť nemohl stát, se směl posadit a byl ke stromu připoután pouze zády. Když bylo všechno hotovo, Halef řekl:

"Miluji tě, ó princí! Ziskal jsi mé srdce. Ziskal jsi si je sice jen tajně, když jsi mi před chvílí řekl, že mi dáš sedlovou brašnu plnou zlatáků, dovedu-li vás k vašim koním a uprchnu-li s vámi, ale zato to nyní křičím nahlas a veřejně, abych oslavil tvou dobrotu. Tvé zlatáky nepatří mně, ale mým přátelům, Usulům. Až se teď k nim vrátím, řeknu jim a jejich šejkovi, jak rád platíš! Spi sladce! Jdu! Alláh ať ti sešle dvanáctero nejkrásnějších snů ze sedmého nebe!"

Pak se vzdálil a vstoupil s veslaři do člunu. Údery vesel a Halefův hlas bylo slyšet ještě dlouho, ale vzdaloval se a posléze úplně zanikl. Všechno se stalo tak přirozeně a tak nenuceně, že Čobany ani nenapadlo, že by se mohl poblíž nalézat ještě někdo, kdo by je chtěl vyslechnout. Že nepodezívali Halefa z návratu, bylo zcela jasné, neboť velikost člunu by mu jistě nedovolila neslyšně se přiblížit.

Čekali jsme tedy, co se stane. Šejk byl ovšem napjat očekáváním, splní-li se moje předpověď. Já jsem však ani v nejmenším nepochyboval, že zajatci využijí první příležitosti, aby se mohli spolu domluvit. A skutečně! Sotvaže Halefův hlas zcela zanikl, zavolal již "princovo Péro" na ostatní:

"Dejte pozor! Slyšíte mne?"

"Ano, ano!" zněla odpověď z obou stran.

"Jsme tu sami!"

"Víš to bezpečně?"

"Ano. Viděl jsem odtud, jak se člun vzdaluje, teď už zmizel docela. Jsou pryč a není zde živá duše, která by nás mohla vyslechnout. Jací hlupáci jsou tihle Usulové!"

"Jsi uvázán?"

"Zdá se, že ano. Ale zkusím ještě pevnost pout!"

"Já také!" přisvědčoval "princův Meč". "Mně se zdá, že se vyprostím."

Chvilí bylo ticho, pak jsme zaslechli rychle po sobě dva radostné výkřiky. Oběma se podařilo zbavit se řemenů, ale nenapadlo je, aby v tom hledali nějakou lest. Hlasitě zajásali a spěchali, aby uvolnili pouta i Pardálovi a domluvili se s ním, co by měli podniknout ke svému zachránění. Zde se ukázalo, jaký vliv mají na lidskou povahu rod a výchova. Byl z nich nejmladší, ale bylo vidět, že je i nejopatrnější.

"Počkejte! Mne neodvazujte!" poroučel. "Nevíme ještě, zdali nebude třeba, abychom se opět uvázali. Kdyby se tak mělo stát, nedovedli bychom jistě pouta a uzly upravit tak, jak původně byly a mohlo by to prozradit, že jsme byli na chvíli volní."

"Zase se přivázat? To nás ani nenapadne!"

"Tak? A dovedete snad plavat?"

"Ne. Nejsme ani žáby, ani ryby. Kdyby Alláh chtěl, abychom plavali, dal by nám ploutve a plovací blány. Ty sice plavat dovedeš, ale máš poraněnou nohu -"

"Ach, ano! Ta noha - ta noha!" nařikal Pardál.

"Nezapomenu do smrti tomu psovi, že mne strhl z koně a ochromil. To mu nebude odpuštěno, ani kdyby Alláh s Mohamedem sestoupili z nebe a přišli za něho prosit! Doufám, že nadejde čas, kdy s ním budu účtovat. Pak nebudu znát milost - nebudu!"

Zaskřípal zuby, když tato slova domluvil, a pak pokračoval:

"Doplavat ke břehu je nemožné. Musíme tedy zůstat zde. Necháte mne proto připoutaného tak, jak jsem, neboť na mne budou dávat větší pozor než na vás."

"Máme se tedy vzdát jakéhokoliv pokusu o útěk?" zeptal se "Sejf".

Pardál několik okamžiků přemýšlel a pak odpověděl:

"Musím se poddat kvůli své noze! Vy však nikoliv. Vy můžete uprchnout, jakmile se k tomu naskytne příležitost. Moudřejší by ovšem bylo, kdybyste se toho vzdali, už kvůli mně. Váš útěk by mi jistě neprospěl. Neuvěřili by pak mému tvrzení, že jsme přišli v míru, jako vyslanci mého otce."

"Nemůžeme tu přece tak dlouho setrvat, až poznají, že je to lež! Oba cizinci tomu jistě již teď nevěří! Jen si představ, že naše vojsko ode dneška za týden překročí Katarskou šíji! Budeme-li do té doby ještě zajatci Usulů, jsme ztraceni! Hodina, ve které se přesvědčí, že jsme nepřišli v míru a že naše vojsko opět vpadlo do jejich země s nepřátelským úmyslem, bude naší poslední!"

"To by se ovšem dalo s jistotou očekávat," přisvědčil Pardál. "Bezprostřední nebezpečí však ještě nehrozí. Budeme-li dobře hrát svou roli, budeme jistě zakrátko na svobodě. Uzavřeme s nimi naoko výhodnou smlouvu, kterou bude muset můj otec ještě schválit, než k ní připojí svou pečeť. Tuto smlouvu mu budeme muset donést a proto nás musejí pustit."

"Odmítnou-li však tuto smlouvu uzavřít, nebo nebudou-li s naší nabídkou spokojeni?"

"To je nemožné! My přece víme, že jim nebudeme v ničem bránit a nabídneme pro ně přijatelné podmínky, že nám s radostí sednou na lep. Usulové jsou hlupáci! Není mezi nimi jediný člověk, kterého bychom mohli považovat za chytrého. Nejhloupější ze všech je však sám šejk. Kdyby neměl ženu, která se snaží, aby poslední zbytky rozumu, které má ještě v kotrbě, mu z ní nevyprchaly, nebylo by na celém světě většího hlupáka a neotesance než je on."

Zajmu ho při nejbližší vítězné bitvě a budu ho vozit po celé naší zemi, aby Čobani poznali, jak vypadá člověk, který ..."

"Takhle vypadá!" zahřměl mu najednou za zády hromový hlas, který mu pokračování řeči přetrhl a současně dostal tak silný políček, jakými jsem častoval Šmíka, když si dovilil chovat se ke mně důvěrně. Jenže tehle políček mlaskl docela jinak. Šejk se totiž od okamžiku, kdy jsme měli jistotu, že zajatí muži jsou nepřáteli Usulů, nemohl již déle zdržet. Začal hlasitě dýchat, takže jsem ho musel chytit za rameno, aby se vzpamatoval. Snad by to pomohlo, kdyby nenásledovala osobní urážka, která ho rozzuřila na nejvyšší míru. Rozrazil větve kterými byla kryta naše kánoe, vztyčil se v celé své délce a uštědřil principi ten nádherný políček, načež vyskočil na břeh. Já jsem jej ihned následoval.

"Alláh il Alláh! Šejk!" vykřikl zděšeně "Meč".

"A cizinec rovněž!" připojil "Kalám".

Pardál nepromluvil ani slovo. Nepochybně mu šla ještě po políčku tak hlava kolem, že mu jazyk vypovídal službu.

"Ano, šejk a cizinec!" zahřměl na ně Ámin. "Šejk, kterého chcete ukazovat v celé své zemi! Šejk, nejhloupější ze všech hlupáků! Vy ovšem jste si od mládí hlavy moudrostí přecpávali a dotáhli jste to tak daleko, že vás člověk může uvázat jen k nejbližšímu stromu, aby se dozvěděl všechna tajemství! Pryč odtud, ke svým stromům!"

Toto vyzvání platilo "Kalamovi" a "Sejfovi". Šejk uchopil jednoho i druhého za límec a táhl je od prince. Neodvážili se zdvihnout ani ruku k odporu, což by se jim ostatně nevyplatilo. Následoval jsem šejka. Přivázali jsme je nyní ovšem tak pevně, že se nemohli vůbec odpoutat. Pak jsme se opět odebrali k "Pardálovi", neboť nedaleko něho byla i naše kánoe. Prohlédl jsem jeho pouta a zjistil, že jsou upravena tak dobře, že na nich nebylo třeba nic měnit.

"Padouchu!" zasyčel na mne.

"Přišel jsem jen proto, abych dodržel slovo," odpověděl jsem mu.

"Které slovo?"

"Vyzval jsi mne, abych dokázal, že jsi nepřitelem Usulů a já ti dal slovo, že získám důkaz ještě dříve než se večer sejde s nocí. Udělal jsem to, i když do půlnoci je ještě daleko. Měj se dobře, ráno se opět sejdem."

Vstoupili jsme do člunu a opustili ostrov. Když jsme se vzdálili tak daleko, že jsme nemohli být slyšeni, řekl šejk:

"Nemýlil jsi se a jak bylo dobře, že jsme je vyslechli!"

"A jak neopatrné bylo tvoje předčasné vybuchnutí!" káral jsem ho. "Ani netušíš, co jsme se mohli ještě všechno dozvědět, kdyby ses choval tiše!"

"Promiň! Nemohl jsem se již ovládnout. Není to žert, nechat si nadávat do hlupáků, když jimi nejsme! Myslím ostatně, že jsme se dozvěděli dost. Teď víme, na čem jsme. Víc není třeba vědět. Víme dokonce i den, kdy vojsko Čobanů projde Katarskou šíjí."

"Kde leží ta Katarská šíje? A jak vypadá?"

"Leží právě na hranici pouště, která odděluje stepi Čobanů od mé velice úrodné země. Je to kamenitý pruh země. K jeho projetí po délce potřebuje jezdec asi půl dne. Šířka je nepatrná. Na nejširším místě stačí čtvrt hodina jízdy, abychom se dostali z jedné strany na druhou. Jsou však i místa, která jsou tak úzká, že je možné zřetelně slyšet na jedné straně, co bylo mluveno na opačné straně."

"Jsou vpravo nebo vlevo skály?"

"Ne. Voda."

"Jaká voda?"

"Moře."

"Moře?" Zeptal jsem se udiven. "Pak je tedy tvá země naplavenina? Asi podobně jako delta Nilu? Poloostrov, který spojen s pevninou asi podobně jako Peloponés souvisí s Korintskou šíjí a Helladou?"

Šejk se rozpačitě poškrábal ve vousech a odpověděl:

"Nevím co je to delta, Peloponés, Hellas a Korint. Učenci prý však tvrdili, že země Čobanů byla dříve velikým jezerem, kdežto na jihu, kde se teď nacházíme my, se rozlévalo moře. Obojí, moře i jezero byly od sebe odděleny silným skalnatým pásem. Veliká řeka napájela jezero a její vody tak těžce doléhaly na skalnatý hřeben, že ten již nemohl vydržet jejich tlak. Tento tlak jej přinutil, aby se otevřel. Voda se vhrnula do moře a utržené balvany zanášela daleko do něho,

kde je nakupila tak, že vznikla nynější Katarská šíje. Když se jezero vyprázdnilo, ukázalo se, že jeho dno v jižní části se skládá jen z neúrodných kamenných valounů. To je poušť Čobanů, o níž jsem se již zmínil. Severní část však byla úrodnější a vyklíčily zde traviny a křoviska, i když ne stromy. To je nynější step. Řeka pak probíhala pouští i stepí. Na jejích březích pomalu vyrůstaly keře a stromy. Ovšem jen na březích, ne dál ve vnitrozemí, neboť úrodná země, kterou řeka přinesla, byla zanesena do moře a zde nahromaděna. Půda se hromadila stále ve větším množství, řeka se rozdělila na množství ramen a ramének, která všechna pomáhala při tvoření nové pevniny. Možná, že to bude asi totéž, co jsi prve jmenoval jako delta, Korint nebo Hellas. Větry a voda sem zanesly semena, která našla živnou půdu. Vyrostly lesy, jež se zvětšovaly jako se zvětšovala země. A tato je územím Usulů, kde se nyní nacházíš."

"A řeka?" zeptal jsem se. "Kde najdu tuto řeku?"

"Ta zmizela, zmizela navždy už před dávnými věky."

"Kam?"

"Hm, kam! O tom vypráví pověst, která je však velice dlouhá, než abych ti ji mohl nyní povídat, blížíme se již ke břehu. Ve stepi a poušti Čobanů není od té doby ani kapka pramenité vody a tak zmizely i křoviny a stromy, které kdysi rostly na březích řeky. Země Usulů je však jako mořská houba, která do sebe přijímá vodu oceánu, aby ji ve svém nitru pročistila a propustila na povrch jako pitnou. Jen se podívej na tuto vodu, která všechna pochází z moře a neobsahuje již ani zrnko soli! A zítra, až přijdeme do hlavního města, poznáš, že máme tolik vody, že se nemusíme nikdy bát žízně a že jsme bohatí právě tím, čeho se Čobanům nedostává."

Rozhovor musel být přerušeno, neboť jsme zatím přistáli u břehu. Co jsem zde slyšel, bylo pro mne velice zajímavé. Ale nejen to. Šejk mluvil o těchto věcech způsobem u něho jinak neobvyklým. Zdálo se, že je třeba jen se sklonit k vrozené inteligenci Usulů, abychom ji probudili a povzbudili k vývoji. Již nyní jsem se těšil na to, že uslyším pověst o zmizelé řece.

Když jsme přišli do ležení, bylo naší první starostí poslat na ostrov dva Usuly, aby hlídali zajaté. Nepovažoval jsem to sice za nutné, ale po tom, co jsme se dozvěděli, se stali zajatci pro nás tak důležitými, že trochu opatrnosti nebylo na škodu. Pak jsme vyprávěli. Je samozřejmé, že zpráva, kterou jsme přinesli, způsobila veliké rozčilení. Usulové sice věděli, že se Čobani chystají ke vpádu do jejich země, ale takovou jistotu, jakou měli nyní, předtím nezískali. A rovněž netušili, jak brzy se to má stát. Lovecká výprava měla za účel zásobovat se potravinami a já se dozvěděl, že i jiné tlupy byly vyslány na různé strany, aby bylo provedeno to, čemu Indiáni říkají "dělat maso". Bylo třeba krotkou zvěř déle honit, protože byla ještě poplášena po posledním vpádu Čobanů. Šejk i Taldža mne ujistovali, že by celý kmen musel zahynout hladem, kdyby se nepodařilo zabránit novým ztrátám stád.

"Co chcete dělat? Máte již nějaký plán?"

"Ano," odpověděl šejk.

"Jaký? - Smím ho znát?"

"Plán, podle něhož se řídíme i jindy."

"Tedy obležení?"

"Ano, obležení!" přisvědčil. "Dozvíme-li se včas o přepadení, zaženeme stáda do hlavního města. Také se zde soustředí všichni bojovníci. Ženy a děti se schovají, dokud nebezpečí nepomine. Nepřítel přijde a obklíčí nás. My jsme však chráněni vodou. Nemůže k nám a musí opět odtáhnout."

"Jak dlouho trvá takové obléhání?"

"Také několik týdnů."

"Hm! A zatím nepřítel projde loupežně celou zemí! Vy však nečině civíte za vodou a musíte tu žít stáda i svoje lidi! To vám může jen ublížit, i když nepřítel je potom nucen odtáhnout! Je to tak?"

"Ano, je to tak!" odpověděla tentokrát Taldža za svého muže. "I když Čobani vždycky museli odtáhnout, aniž by nás mohli vyloupit, sebrali přece jen velmi značnou kořist. A v našich stádech z hladu i z těsného soužití pak obyčejně vypukl dobytčí mor, který si vyžádal značné oběti."

"A nebránili jste se nikdy jinak, než tím, že jste se nechali uzavřít a oblehnout?"

"Nikdy."

"A proč?"

"Protože je to zvyk. Naši předkové si počínali také tak jako my."

"Nenapadlo vás tedy nikdy přejít také do útoku, místo abyste stále hráli jen trpnou roli přepadených?"

"Nikdy!"

"To je skutečně zvláštní!"

"Ano, je to zvláštní! Je to velmi zvláštní!" vpadl do řeči Halef. "Vládkyně Usulů se na mne hněvá, protože jsem ji jednou nedůvěřoval, že dovede stát za svým slovem. Podotýkám, že to pozoruji teprve nyní, neboť se neustále vyhýbá, aby na mne nemusela pohlédnout. Má-li tak citlivou a nedotknutelnou čest, že dovede zanevřít pro pouhé špatně volené slovo, pak se skutečně divím, že jí tato čest dovoluje dát se několik týdnů obléhat, nechat si krást celá stáda a nepocítit přitom zneuctění. Mne, jediného nepatrného člověka, jehož považovala za trpaslíka, pronásleduje pro pouhé slovo svým hněvem. Co však udělala, aby se pomstila Čobanům? Mne trestá pro neprozřetelný, ale jinak neškodný výrok. Čím potrestala a hodlá potrestat obrovské zločiny Čobanů? Nebo snad stačí její odvaha jen k trestání trpaslíka? Anebo jí snad chybí vlohly nutné k navržení plánu ke statečné obraně, místo aby trpěla, že jsou tu lidé i stáda před očima bojovníků poráženi jako na jatkách? Říkám vám, já trpaslík, nepatrný hádži Halef Omar, bych si nikdy nedal něco podobného líbit, ale vy, kteří jste tělem obry, jste duševními trpaslíky, neboť ve své zbabělosti sháníte jen maso, aby vám nekručelo v žaludku, až budete nečinně přihlížet k tomu, jak je u vás loupeno a zabíjeno. Nedovedete se postavit svým nepřítelům čelem proti čelu, abyste jim ukázali, že máte v hlavách mozky a v žilách krev, že máte morek v kostech obrostlých pevnými svaly, kterými je možné se bránit! Vyhýbá-li se tu někdo mému pohledu, je mi naprosto

lhostejné, ale ten někdo pak musí jednat tak statečně, abych mu nemohl upřít svou úctu, kterou u mne zbabělosti navždy ztratí!"

Tato dlouhá řeč malého hádžího přišla jako blesk z čistého nebe. Nečekal jsem ji. Halef se nezlobil proto, že jej šejkova žena ignorovala, ale mrzelo jej to v pravém slova smyslu. Když zpozoroval, že se vyhýbá jeho pohledu, začalo to v něm vřít a znal jsem ho příliš dobře, než abych nevěděl, že využije nejbližší příležitosti k tomu, aby rozdával jazykem rány na všechny strany, pokud to uzná za nutné. To se právě nyní stalo. Po následcích se v takových případech Halef nikdy neohlížel. Hlavní věcí bylo, že řekl své mínění. Co se stalo, nebo se stane potom, mu bylo jedno. A tak tomu bylo i tentokrát.

"Pani" Taldža se mu velice zamlouvala, proto pocíťoval dvojnásobnou zlost, že se k němu začala chovat tak odmítavě. Nebylo tedy pro mne tak zcela nepochopitelné, že v tomto případě docela zapomněl na ohledy, které má muž vždy mít, když mluví s ženou, a to třeba s ženou, která se nechce ani namáhat na něj pohlédnout. Také jsem v tom, co říkal, našel mnoho pravdy. Zkrátka a dobře: Halef byl zas jednou hrubý, velmi hrubý, ale mluvil ze srdce, pokud se týkalo usulské statečnosti a proto jsem byl ochoten přispěchat mu na pomoc, kdyby jeho řeč měla nést zlé ovoce.

Nejdřív všichni nad Haléřovou odvážlivostí strnuli. Pak vyskočil šejk ze svého posazení a ostatní vyrazili z hrdel hlasité výkřiky nevole. Jen Taldža zůstala klidně sedět. Seděla se zavřenýma očima, jako by ve svém nitru hledala odpověď na otázku, je-li Halef oprávněn takto o ní mluvit. Šejk však vykřikl:

"Alláh, talláh, valláh! Takhle s námi ještě nikdo nemluvil, nikdo a nikdy! Mám tě těmito svýma rukama rozmačkat na prášek nebo rozemlít na kaši? Zvol si jednu z těchto smrtí, ale ihned!"

Podržel hádžímu své neohrabané ruce před očima. Halef však zůstal klidně sedět, vytáhl jednu ze svých dvouhlavňových pistolí z opasku, namířil na šejka, cvakl kohoutky a odpověděl:

"Mám tě zastřelit kulkou nebo broky? Zvol si jedno nebo druhé, ale hned!"

Vytáhl jsem také revolver a beze slova natáhl kohoutek. Nyní otevřela Taldža oči. Spatřila zbraně namířené na svého manžela, učinila rukou velitelský posunek, který jsem již popsal a řekla muži i ostatním Usulům:

"Mlčte! Přemýšlela jsem a musím přiznat, že šejk hádží Halef Omar mluvil pravdu. Je však povinen nám říci, jak si naši obranu proti Čobanům představuje!"

"Představuji si ji tak přesně, jako si dovedu představit jejich útok," odpověděl hádží, aniž by jen okamžik přemýšlel.

Šejk poslechl svou ženu a opět se posadil na své místo. Ostatní potlačili své zlostné výkřiky. Halef opět schoval svou pistoli a já to provedl podobně.

"Jak to myslíš?" zeptala se Taldža.

"Čobani vás napadnou tak, že vniknou do vašeho území. Kdo vám brání, abyste se dali stejnou cestou a napadli je? Zákon, který poslouchají, totiž islám, poroučí odplácet stejné stejným. Zachováte se tedy podle jejich vlastního zákona, když na nich spácháte totéž násilí, kterým oni ohrožovali vás!"

"Vpadnout do jejich území?" zeptala se Taldža, jako by slyšela něco naprosto nemožného.

"Že máme vpadnout k nim?" vykřikl i šejk.

"Vpadnout k nim! - Vrhnout na jejich území! - Přepadnout Čobany!" volali v kruhu a dále po táboře ostatní od úst k ústům.

"Proč ne?" řekl Halef. "Co dovedou Čobani, to přece dokážete také!"

"To jistě, že dokážeme!" přisvědčoval šejk.

"Když to víte, proč to neuděláte? Nebo snad nemáte žádnou odvahu?"

"Ne, ne, ne!" znělo v kruhu kolem.

"Nebo vám snad chybí obratnost, rozhodnost, či rozum?"

"Ani to ne!" ubezpečoval šejk živě.

"Ne, ani to ne!" vpadli ostatní do řeči sborem.

"Pak opravdu nechápu, proč to neuděláte! Potom by zde byl možný jediný sotva myslitelný důvod."

"Který?" zeptal se šejk.

"Že jste líní."

"Že jsme líní?" vpadl mu šejk hněvivě do řeči. "Kdo by to chtěl tvrdit, toho na místě skolím!"

A na důkaz svých slov již opět zdvíhal obě pěsti.

"Zabijeme ho, zabijeme ho!" volali ostatní Usulové a rovněž hrozili svými pěstmi.

"Nu tak to tedy udělejte, udělejte to!" prohodil Halef a nedůvěřivě se usmíval.

"A co bychom tam dělali, v jejich území?" zeptal se kouzelník.

"Jenom to samé, co oni dělávají tady!"

"Máme tedy krást, loupit, pustošit a pálit?"

"Ano! Krást, loupit, pustošit a pálit! Co si myslí Čobani, že je jim dovoleno u vás, můžete si vy dovolit u nich. Nikdo vám v tom nemůže bránit!"

"A přece!" vpadla vážným tónem do řeči plavovlasá vládkyně. "Nikdy mne nemůže svést zloděj, abych kradla s ním a také lupič mne nedonutí, abych s ním vyšla na loupež. Myslím, že souhlasíš s tímto mým názorem a že mluvíš jen ze stanoviska Čobanů, kteří

jsou mohamedáni a tedy pohané, ale prosím "

"Pohané?" přerušil ji rychle Halef.

"Ano, pohané!" odpověděla Taldža. "Nebo to není pohanské, krást jen proto, že jiní také kradou, loupit, že oni loupi?"

Hádží Halef se tu bezděčně dostal do ošklivé pasti. Bylo sice těžké, velmi těžké dostat jej do rozpaků, ale tentokrát si skutečně nevěděl rady. Pohlédl prosebně na mne a tu jsem se musel kvůli sobě vmísit do rozhovoru:

"Šejk Haddádů to nemyslel tak doslovně, jak se vyjádřil. Nechce vás navádět, abyste zcela bez důvodu vyrazili na loupež, paličství a krádež na území Čobanů. Ale kdyby se vám podařilo zahnat je a mohli byste je pronásledovat až na jejich území, nebylo by to snad, nehledě k tvému lidskému útlocitu, ani tobě proti mysli."

"Ne, jistěže ne!" přiznala se Taldža. "Naopak, radila bych k něčemu podobnému."

"Skutečně?" zeptal jsem se ne zcela bez úmyslu a se zvláštním důrazem.

"Skutečně!" ujistňovala mne a kladla přitom na slovo stejný důraz jako já.

"Nuže, udělejte to tedy! Vyžehňte je ze svého území a zažehňte je do jejich oblasti! Nebo ještě lépe, nevyčkávejte, až přijdou sem a přepadněte je hned na hranicích a přinuťte je vrátit se s nepořízenou!"

"Vyhnat je?" zeptala se Taldža v úžasu.

"Přepadnout!" vykřikl šejk.

"Aby se museli obrátit! Hned na naší hranici? Aby odtáhli s nepořízenou!" volali ostatní.

"To bude vyžadovat krev, mnoho krve!" varovala Taldža.

"Ne!" odpověděl jsem. "Možná, že nepoteče ani kapka, ani jediná kapka!"

"To není možné! Není přece myslitelné, že by se dala celá armáda zahnat za hranice bez jediné kapky krve?"

"I já si to myslím!" posvědčoval šejk. "Ale nevidím v tom překážku, proč bychom této rady, která se mi zamlouvá, neuposlechli. Není snad lepší obětovat několik mrtvých, než být v celém světě označováni jako zbabělci? Prosim tě, efendi, objasni nám svůj plán. Bude-li možné s prospěchem ho použít, provedeme ho. Jsem přesvědčen, že Taldža také souhlasí."

Vládkyně Usulů jen přikývla. Já však odvětil:

"Plán vám ještě objasnit nemohu, neboť dosud takový plán nemám. Neznám vaši zemi a zvláště krajinu, o kterou se jedná. Myšlenku ovšem již mám, a myslím, že ne špatnou. Ale abych ji mohl uskutečnit, musím nejdříve rozluštit některé otázky, které by dnes bylo zbytečné vám klást. Zítra je také den. Myslím, že se nám podaří Čobany porazit a navždy zahnat bez ztráty jediného mrtvého, bez jediného raněného. Pro dnešek si však již dopřejme klidu. Půlnoc již minula - půjdu spát!"

"Já půjdu také!" prisvědčil Halef, který velice dobře porozuměl mému úmyslu vzdálit se z této zábavy.

Šli jsme tedy ke svým koním, kde jsme si lehli tak, že jejich krky nám sloužily jako podušky. Byli jsme na to my i oni zvyklí. Usulové však ještě zůstali sedět, aby dále přetřásali pro ně nepochopitelné téma, které jsem jim předložil. Nemohli ovšem pochopit, jak by bylo možné zahnat celou armádu Čobanů bez jediné kapky krve. Já však i Halef jsme byli přesvědčeni, že je to snadno možné, neboť jsme to kdysi provedli s arabskými Haddády v "Údolí stupňů", jak jsem podrobně popsal v prvním díle svých dobrodružných cest. Možná, že Katarská šíje byla ještě lépe uzpůsobena pro podobnou akci, soudě alespoň podle šejkova vyprávění. Do "Údolí stupňů" jsme museli nepřátele nejdříve lákat, kdežto Čobani budou nuceni volit cestu pouze Katarskou šíjí, která se jim, jak jsem byl již předem přesvědčen, mohla stát velmi osudnou.

Když jsem se o tom Halefovi krátce zmínil, přešlo jej okamžitě spaní. Poněkud se vztyčil a hned zahájil rozhovor:

"Sidi, jaká by to byla pro mne slast, opět zažít něco takového! Jak jsi jen dostal tento skvělý nápad?"

"Šejk mne na něj přivedl svým vyprávěním. Bude ovšem třeba prozkoumat šejkovy údaje, ale něco pravdy na nich rozhodně je a nebude nemožné v šíji Čobany zaskočit."

Pak jsem mu vyprávěl, co jsem se od šejka, když jsme veslovali z ostrova, dozvěděl. Když jsem své vyprávění skončil, Halef mi sdělil, že za mě nepřítomnosti Usulové také mluvili o zmizelé řece. Sahar že mu pak na jeho prosbu vyprávěl báji, která se k tomu vztahuje.

"Znáš ji tedy?" zeptal jsem se.

"Ano," odvětil Halef. "Chceš ji slyšet?"

"Velmi rád."

"O spánek nás připraví jen nepatrně, není dlouhá. Především ti však musím říci, že Usulové vyznávají jenom Boha, nikoho s ním nebo vedle něho. Znájí jenom pojmy všemohoucnosti, vševědouce a lásky. Jen Bůh sám všechno zmůže a skloní-li se smilování a nebeská pomoc k lidským tvorům, on sám se k nim sklání. Tohle musíš vědět předem. A nyní mohu tedy vyprávět."

Halef učinil jako vždy, kdykoliv něco podobného vyprávěl, delší pomlku, aby sebral myšlenky a našel pravou nit k příběhu, načež spustil:

"Daleko, daleko odtud, daleko za Džinistanem, leží někdejší ztracený ráj. Jeho brány jsou uzavřeny. Kdo ho hledá, vidí z dálky záři, která z něho vychází, ale dovnitř se nikdo nedostane. Dokonce i pohled je zakázán za nebetyčné hradby. Za dne jako slunce zářícími, v noci jako plameny jasnými hvězdnatými písmeny skví se nad ním božský nápis: Až mír zavládne na zemi - přijde!"

Vždy, když přejde století, otevrou se všechny brány a rajske vchody a nekonečný zdroj světla odtud vyzařuje své paprsky na zemi a lidstvo, které ji obývá. A tu se zjeví všechno, co se již stalo a ten den se ještě stane. Archandělé vstoupí do bran. Jejich zástupy se objeví v tisících a desetitisících na rajských zdech. Dívají se, zdali již zavládl mír, ale stále vládne válka a vražda, svár a hněv. Tu zalkají silným hlasem a jejich lkaní doléhá až na zemi. Světlo zmizí a s ním zmizí i ráj. Andělský pláč však nikdy neslyší mocní a bohatí, ale jen slabí, chudobní a utlačovaní, kteří lomí rukama a v tichém žalu prosí Boha, aby je vysvobodil z pozemského žalu a bídy.

Tyto prosby a modlitby jsou mocnější než nejmocnější z lidí. Co nedokáže smrtelník, dokáže chudákova modlitba. A modlitby, které stoupají k ráji, shromažďují se před jeho branami a rostou do milionů a milionů. Jedna pomáhá druhé, jedna pozdvihuje druhou, až přestoupí zdi a vejdou do ráje, kde se zavěsí na anděly. Připnou se ke křídům milosti, k perutím slitování, jež vlají nad rájem a na těchto perutích se vznášejí před trůn Vseslitovníka, aby, vniknuvše do jeho srdce, naplnily je, až přetéká. "Dej nám mír!" zněl nářek na zemi. "Dej nám mír!" zní nyní prosba v duši Boží. Tu vyšle

Bůh nejprísnejšího z duchů, který se jmenuje Mojžíš, aby sestoupil na horu Sinaj. A duch zde vryje do kamene tato slova:

Nezabiješ!

Kdo lidskou krev prolévá, bude prolita i jeho!

Sotvaže lidské plemeno zaslechne toto slovo, vyrazí od hory Sinaj a vrhne se do krajiny Kananitů, aby témuž Bohu obětovalo proudy lidské krve, jež po staletí tekouce, kouří až k nebesům. „Dej nám mír!“ začne opět nářek na zemi. „Dej nám mír!“ rozléhá se lkaní rájem. „Dej nám mír!“ zní prosebně i v duši Boží. Tu vyšle Bůh nejslavnějšího z duchů na zemi, který se jmenuje Ježíš. Tento učí a volá až se rozléhá celým světem:

„Milujte své nepřátele! Žehnejte těm, kteří vás proklínají! Čiňte dobře těm, kdož vás nenávidějí! A modlete se za ty, kdož vás pronásledují! Neboť kdo mečem zachází, mečem zajde!“

Tato svatá slova lidské lásky k bližnímu nikdy neumlkla. Ještě dnes zaznívají. Lidé je slyší, ale nedbají na ně. „Dej nám mír!“ volá opět země. „Dej nám mír!“ volá prázdny ráj. A „dej nám mír!“ zní ve vlastní božské duši. Tu vyšle Bůh nejpozenštějšího všech duchů, jehož jméno je Mohamed, který dovede ještě lidskou řeč a proto může být nejsnáze chápán. Ale tento zbloudí mezi rájem a zemí a marně hledá cestu, která vede hluboko k lidskému srdci. Tu praví Pán: „Když nikdo z nich nemůže dosáhnout, aby zavládl mír, půjdu sám!“ Přehodí plášť lidství přes svá bedra, sestoupí k prameni Sul, který je zdrojem míru a vyvěrá uprostřed ráje. Pramen mohutní a rozleje se v mohutnou řeku, která svým tokem protíná Džinistan a plyne do Ardistanu, rozdávajíc na svých březích požehnání a plodinné dary, aby při svém ústí tvořila novou zemi a nový národ. A Bůh se vydá na cestu po proudu, nejprve do Džinistanu, aby tu zvěstoval vůli nebes. Ale sotvaže započne své dílo míru, je poznán a všechno se k němu vrhne, aby se k němu modlilo. Požehná každému, ale jen emírovi dovoluje nahlédnout do budoucnosti, kdy zavládne čas, v němž nebude rozhodovat na světě ani šavle, ani dělo a kdy jasny duch a světlá myšlenka budou vyhrávat celé bitvy. Pak putuje Bůh dále po proudu do Ardistanu. Myslí, že přichází v pravý čas, neboť kdekoli se objeví, znějí mu vstříc polnice. Emír z Ardistanu chce dobýt Džinistan a zbrojí tajně k náhlému přepadení. Pán se pokouší na mnoha místech tomuto zlu zabránit, ale marně. A když se nakonec odváží v pohádkovém hlavním městě pozdvihnout svůj hlas, aby kázal mír a odpuštění, je zatčen jako vlastizrádce a předveden před emíra. Panovník jej pak soudí a rozsudek zní: „Odvedte ho na most a hodte do vody, neboť se bojí krve války!“ Tu se Bůh ptá: „Neexistuje nikdo, kdy by mohl tento rozsudek změnit?“ - „Nikdo na světě to nedokáže!“ odpověděl emír. - „Ani Bůh ne?“ - „Ne! Alláh je Bůh! A jeho rozkaz zní: rozšiřujte moji říši mečem a ohněm!“ - Budiž válka! Tu zdvihne Bůh svou ruku a zvolá: „Budiž mír! Vysoko nad tím, jehož jste si učinili Bohem, stojí Slitovník proti Zhoubci. Pravím tobě, emíre: zůstaneš doma, nepoteče ani kapka krve!“ Tu vyskočí emír a zvolá: „A já tobě opět říkám, zbabělci a svůdci svých vojáků: právě tak, jako se u mostu neobrátil vody řeky, v níž se rozpadneš, aby tě ušetřily smrti, právě tak se nevrátí tato šavle jednou vytažená do své pochvy!“ Vyřkl jsem rozsudek, budiž proveden!“ Tu zdvihne Pán ruku podruhé a praví: „Ať se tedy stane podle tvého slova: rozsudek je vyřčen a budiž proveden. Když Bůh nemůže poučovat slovy, bude kázat činy. Řeka k vám tekla s požehnáním míru a ne proto, abyste v ní utráceli lidské životy. Bude vám vzata! Nežůstane vám ani kalužina, která by postačila uhasit žízeň jediného člověka! A běda vám, kdybyste ji chtěli zbrání přinutit, aby se k vám vrátila! Neboť všechno živé by tu pak pomřelo!“ Na tato slova následuje jízlivý výsměch. Vyvádějí Boha k mostu, emír vysoko vztyčen v sedle jede v čele. Když došli na mostě až k nejhlubšímu místu, poručí emír vhodit zajatce do vody. Tu zdvihne Pán ruku potřetí, aniž by promluvil slovo. Nebesa se zatmějí. Blesk sjede oblohou a zarachotí hrom. Pod mostem teče voda dále, ale nad mostem se zastavuje. Voda se zdvihá a zdvihá jako zeď, která se zdá již dosahovat nebes. S křikem a zděšením spěchají lidé z mostu na břehy. Jen jediný zůstává - zajatec. Se zářícím obličejem stojí na mostě, který odpoután vlnami od země se s ním vznáší výš a výš až k nebesům, kde zmizí. Tu voda opět opadne a začne odtékat, ale ne dolů, jako dříve, ale nahoru, odkud přišla. Nebesa se vyjasňují a slunce konečně začne pražit do prázdného koryta řeky. Lidé prchají z města, jehož trosky ještě dnes je možné ve stepi spatřit. Vyschlé řečiště je obtáčí v mnohých záhybech jako podobenství žizně a hladu a nakonec mizí v hlubokých lesích Usulů.“

Když Halef dovyprávěl až sem, opět se odmlčel, aby si sestavil vlastní úsudek, který mu v pokračování svého vyprávění musel sdělit:

„Není to dojemné, jak mile si Usulové představují svého Boha?“

„A copak Bůh není takový, jak si ho představují?“ „Inu, víš, co se týká našeho Alláha, ten už se mi dávno nezdá být tak příjemný jako kdysi. Jeden z nás se asi musel změnit, buď on, nebo já. Bůh křesťanů není jen pánem a velitelem jako Alláh, ale zároveň otcem a patriarchou, a sice velmi dobrým a spravedlivým. To se mi na něm velice líbí. Dříve jsem to ovšem nevěděl a ty jsi mi ho tak vyličil. A porovnávám-li pověst, kterou jsem ti nyní vyprávěl, s pověstmi svého dětství, zdá se mi dobrý Bůh Usulů mnohem podobnější Bohu křesťanů než Alláhovi. Jen pověst o Bohu-synu, který byl vykupitelem, jim schází. Myslím však, že kdyby mezi ně přišel pravý a dobrý křesťan, aby ho zvěstoval, našel by mezi nimi brzy množství učenlivých a věřících žáků. Ostatně vím od tebe, že každá pověst obsahuje svoji pravdu, kterou je ovšem nutné hledat v hloubce. Tak je to ostatně i s pověstí o zmizelé řece, která se najednou vrátila a tekla proti proudu, aby se vrátila do pramene. Je to tak, sidi?“

„Zajisté!“

„A pravda, která se skrývá v této pověsti?“

„Bude patrně dvojí, vnější a vnitřní, zeměpisná a sociálně filozofická.“

„Tomu nerozumím. Nemůžeš se snad o mně domnívat, že bych chtěl z podvědomí stoupat do nadvědomí ve chvíli, kdy se musím snažit, a chci-li usnout, sestoupit z nadvědomí do podvědomí. To by byla právě opačná cesta, mluv tedy zřetelněji!“

„Tedy zeměpisné jádro věci je nutné hledat v tom, že tu skutečně někdy byla řeka, a sice mohutná řeka. Zmizela. Patrně na základě nějaké přírodní události, kterou si nikdo nedovedl vysvětlit a proto byla obestřena pověstí, aby se

stala srozumitelnější."

"Ale tak velké řeky nemohou přece zmizet, alespoň ne tak rychle!"

"To je samozřejmé, že ne. Mohou však opustit staré řečiště a prorvat si nové, nebo následkem vymizení lesů v horách se pomalu vsáknout opět do země. Jak se to stalo v tomto případě, se jistě dozvíme, pobudeme-li v zemi déle."

"A druhá pravda pověsti, ta vnitřní?"

"Ukazuje na to, že vývin lidstva se nesmí opírat o vojenské výboje, ale musí se ubírat cestami pokoje a míru. Jméno pramene řeky bylo Sul, to znamená mír. Pramen Sul vyvěrá v ráji. Mír je darem nebes. Kde se rozlévá, nepřináší požehnaní jen tomu, co již existuje, ale i tomu, co z něho vzniká a vzrůstá. Tvoří nové světy, nové země viditelné i neviditelné, otvírá nové obzory vědě, umění, průmyslu a obchodu. A všechno to opět mizí, zmizí-li pramen míru a zbrojení pohltí všechno, co mír vytvořil. A mír se pak vrací tam, odkud přišel - do ráje, nebo přinejmenším do Džinistanu, a to na dlouhý, dlouhý čas a běda pak těm, kteří ho ztratili!"

"Myslíš? Věříš tedy pověstem?"

"Jejich vnitřnímu obsahu ano!"

"Já také. Těší mne, že se shodujeme i v tom. Ale teď už se uložím k spánku. Alláh nám nesešila spánek proto, abychom ho zaháněli. Dobrou noc, efendi!"

"Dobrou noc, Halefe!"

Za několik minut již Halef spal, já jsem však ještě bděl. Po tak důležitých denních událostech je vlastně povinnost člověka, aby o nich přemýšlel a znovu je v mysli prožíval. Měl jsem nejlepší vůli to udělat, a také jsem se o to snažil. Od setkání s šejkem Usulů až do Halefová vyprávění jsem prožíval den znovu a zvláště pověst o zmizelé řece jsem si živě představoval, ano tak živě, jako by se odehrávala přede mnou, když tu jsem najednou ucítil, že mnou někdo třese.

Otevřel jsem oči a udiveně pohlédl na Halefa, který u mne klečel:

"Probud' se přece, sidi! Už jsme všichni vzhůru. Už připravují snídaní. Jakmile pojíme, vyrazíme na cestu!"

Teprve nyní jsem pochopil, že jsem dojmy předešlého dne prožíval ve snu. Ještě nikdy jsem tak tvrdě nespál.

Vyskočil jsem. Spal jsem nejdéle ze všech a Syrr, jehož krk mi sloužil jako poduška, ležel také tak dlouho a nehybně, aby mne neprobudil. Za to mu Halef předložil k snídani nejšťavnatější trávu a nejpěknější lupení, které kolem mohl nařezat. Vydal se na druhou stranu na ostrov, aby sám přivedl zajatce. Nečinili, když je přivedl, vůbec dojem lidí skleslých na duchu, naopak, z jejich pohledů vyzařovalo zřetelně přání, aby se mohli co nejdříve pomstít. Dostali dobrou snídani a pak byli uvázáni na koně úplně stejným způsobem jako včera. A pak jsme se vydali na cestu domů - do hlavního města.

Nebylo třeba zdržovat se se soumary, neboť výtěžek lovu byl již o den dříve vyslán napřed. Jeli jsme se šejkem, jeho chotí a sahárem v čele. Ostatní následovali daleko za námi. Město bylo dost vzdáleno a museli jsme si hodně pospíšet, jestli jsme tam chtěli dorazit ještě před večerem.

Krajina, kterou jsme přecházeli, byla vesměs rovinatá, skládající se zřejmě z naplaveniny. Občas jsme měli přirozené průplavy, které měly většinou vzezení řek, které se náhle v toku zastavily. Voda v nich se nepohybovala, byla stojatá. Zdála se však být zcela čistá, neboť koně ji bez odporu pili. Projížděli jsme rozlehlými, většinou listnatými lesy. Mezi nimi ležely zelené palouky pro chov dobytka, ať již domácího, nebo volně žijícího, jako stvořené. Všechno působilo dojmem panenské přírody, neporušené dosud lidskou rukou.

Všechny ty malé a úzké průplavy ústily do velkého a velmi širokého průplavu, který, jak se zdálo, měl nějaký podzemní odpad, neboť listí a větvičky, jež na něm plavaly, se pohybovaly sice pomalu, ale neustále jedním směrem kupředu.

"To je Es Sul, řeka," pravil sahar a ukazoval na vodu.

"Která přichází z Džinistanu do Ardistanu?" zeptal jsem se, ne snad proto, abych pochyboval, ale jediné proto, abych uvedl toto téma na přetřes.

"Ano, je to ona," přisvědčil kouzelník.

"Tatáž, která protéká Katarskou úžinou?"

"Ano. Je možné ji sledovat až nahoru."

"Ale tam už ztrácí vodu?"

"Ani kapku vody bys tam v ní nenašel."

"Vaše město leží na této řece?"

"Domníváš se správně. V naší zemi nejsou ani vrchy, ani skály, ani kamení. Nemůžeme stavět hradby, abychom se chránili. Jen náš chrám a šejkův palác jsou z kamene. Stavivo bylo před dávnými a dávnými dobami k těmto stavbám svázeno až z Ardistanu. Tenkrát dostal Usul, který tam chtěl cestovat, povolení k této cestě jen pod podmínkou, že s sebou přinese kámen tak veliký, jaký jeho kůň unese. Takovým způsobem pak vzniklo zdivo našich staveb. Jistě se tomu usměješ."

"Ó ne! Znáám tento způsob."

"Používají ho také u vás?"

"Ovšem, avšak pro jiné účely. Každá věda a každé umění si přináší u nás své základy a své vynikající stavby také z nejbližšího vyššího okruhu. A právě tak je tomu i s kterýmkoliv duševním dílem. Je to světový zákon, který platí všude, že čeho se Usulům nedostává, musí si jednotlivě přinést z Ardistanu nebo Džinistanu. Chtěl jsi však mluvit o poloze vašeho města! Jak se jmenuje toto město?"

"Jeho jméno je Usula. Je velmi veliké. Protože jsme je nemohli obklopit hradbami, musíme je chránit vodou. Proto jsme je položili k řece a po léta pracovali na tom, abychom vodu svedli do umělých příkopů vykopaných kolem města, jimiž jsme celou rezidenci obklopili. Také každý jednotlivý usedlík obkopává svůj pozemek hlubokým příkopem. Tak se stává téměř každý dům pevností, kterou by museli Čobani, přijdou-li, nejdříve dobývat, než by ji mohli nazvat svým

vlastnictvím. Kromě toho se na východě i na západě města rozlévají dvě velká jezera, která tvoří přirozené opevnění. I na těchto jezerech, částečně na břehu, částečně přímo ve vodě, stojí mnohá obydlí. Obyvatelé se tu stýkají jen při plavání nebo na lodkách a když své lodky uschovají, jsou před Čobany zcela bezpeční, neboť tito nedovedou plavat. Však jsi také slyšel, že se domnívají, že by jim Alláh dal ploutve, kdyby chtěl, aby plavali!"

Podle tohoto objasnění jsem byl přesvědčen, že Usulové jsou kulovými stavebníky a jak se později ukázalo, nemýlil jsem se. Všechno u nich bylo zařízeno pro pobyt u vody nebo ve vodě, i jejich postavy, jejich mohutnost, jejich celý způsob života tomu odpovídal. I jejich koně byli takoví. Není sice správné porovnávat lidi se zvířaty, ale všichni tito neohrabaní, dobráctví lidé se mi zdáli být duševně i tělesně spřízněni s tlouštíkem Šmíkem.

Jízda pro mne i pro Halefa nepřinesla za celý den nic zajímavého. Nepotkalo nás nic, co by vyžadovalo naši zvláštní práci. Neudělali jsme žádné odbočení z cesty, zato bylo patrné, že se Usulové chrání jakéhokoliv rozčilení. Pozoroval jsem, že Usulové především milují pohodlí. Takoví lidé a takové národy však, byli-li jednou ze svého pohodlí vyrušeni, těžko se zase vracejí do starých kolejí.

Cestou se namáhali, aby mi vylíčili krásu svého města a výstavnost chrámu i šejkova paláce. Také o syndanu hovořili. Tou dobou byl ve vězení nejnebezpečnější ze zajatců, choromyslný člověk, postižený prašivinou a byl kvůli této nakažlivé nemoci odstraněn z lidské společnosti. Choromyslný sám o sobě již budí náš soucit a o prašivinu, která byla tak nebezpečná, jsem ještě nikdy neslyšel, proto jsem se vyptával na tohoto zajatce s mnohem větším zájmem než na ostatní věci.

"A máte mezi sebou také lékaře, který by dovedl léčit podobné nemoci?" zeptal jsem se a dělal jsem se nechápavějším, než jsem byl.

"Ovšem, že je mezi námi!" odpověděl sebevědomě sahar.

"Toho musím poznat!" prohodil jsem.

"Už jej znáš!" odpověděl kouzelník.

"Jak to?"

"Jsem to já sám!"

"A trouseš si jej vyléčit?"

"Ne. Tomuto džirbanimu nemůže být pomoci. Zemře na svou prašivinu. A jeho šílenství je také nevyléčitelné. Jeho šílenství roste a prašivina jej sžírá. Není možné dělat nic jiného, než jej držet v přísném ústraní, aby svou nemocí nenakazil ostatní."

"Jak se projevuje jeho duševní choroba?"

"Dělá všechno jinak než my."

"Hm!" zamručel jsem a Halef se usmál. Člověk přece může mnohé dělat jinak, aniž by musel být bláznem!

"A také jinak uvažuje, než my," pokračoval sahar dále. "Sice o tom nemluví, ale je na něm patrné, že si myslí, že je chytřejší a moudřejší než všichni ostatní lidé. V náboženství, v zeměpise, ve světové historii, v umění. Myslí, že dovede ovládat zemi i kmen lépe než kdo jiný, má o tom své vlastní názory. Sice je nevyslovuje, ale řídí se jimi, žije a jedná podle nich. A to je nebezpečné, něco nebezpečnějšího, co jen může být! Proto jej držíme ve vazbě. Neboť kdo jej vidí, nechá se jím oklamat, žije jako on a miluje ho. A to je nejnebezpečnější druh šílenství, neboť působí nakažlivě!"

"Viš, kde bere takové myšlenky? Měl snad učitele?"

Při této otázce upadl kouzelník do rozpaků.

"Učitele vlastně neměl," odpověděl. "Viš, čemu se říká hamail?"

"Ano. Je to korán, pocházející z Mekky, který v upomínku na pout' nosívali poutníci zavěšený na krku."

Že jsem sám majitelem hamailu, jsem mu ovšem neřekl.

"Ano, je to tak," mluvil sahar dále. "A takový hamail má i džirbani. Ale kniha, kterou nosí na krku, není koránem. Vím to, neboť mi jednou dovolil do ní nahlédnout. Spatřil jsem v ní nápis:

Staň se člověkem; dosud jím nejsi!

Není to bláznivé? Není to ztřeštěnost? A když jsem se jej ptal, z jakého důvodu ještě nejsme lidmi, chtěl mi namluvit, že v každém člověku už od narození vězí zvíře, které je třeba zabít, nebo umučit hladem a pak že se z osvobozeného tvora stává teprve čistý a svobodný člověk. Není-li tohle bláznovství, pak na světě vůbec nejsou blázni."

"A nemohlo by tomu být rozuměno trochu jinak?" zeptal se Halef.

"Ne! To je nemožné! Zvíře v člověku! Rozmysli si to! Objasním ti to příkladem: ty jsi hádží Halef Omar, proslulý šejk Haddádů a někdo by o tobě chtěl tvrdit, že máš v sobě ptáka, psa, opici. Jak by ses v takovém případě zachoval?"

"Velmi klidně. Ani by mně nenapadlo, abych mu odmlouval, protože to není nic nemožného. Vím naopak, že se dějí ještě jiné a mnohem větší zázraky."

"Které? Jaké?"

"Jeden z nejbližších je, že tlouští Šmík se ti prohání v hlavě. Jestli nepojde brzy hladem nebo nebude zabít, nebude tě možné dále považovat za člověka! Není to totéž, co říká džirbani?"

Sahar se podíval na maličkého úkosem. Nevěděl, má-li si vykládat jeho slova vážně nebo urážlivě a proto k němu pojal nedůvěru. Neodpověděl mu proto a pokračoval dále v předešlé rozmluvě:

"Džirbani je tedy nejen tělesně, ale i duševně nakažlivý. To však ještě není všechno. Je nutné podotknout, že jej nelze udržet ve vazbě. Prodělal již všechny způsoby vězení, ale vždy se mu podařilo uprchnout. Proto jsme ho nyní dopravili na místo, z něhož je útěk vyloučen. Vězí nyní v ohradě z trnovníků a je hlídán medvědími psy, kteří by jej při jakémkoliv pokusu o útěk roztrhali na kusy."

Při těchto slovech mne zamrazilo. Začínal jsem tušit, že se to s tímto domnělým šilencem má asi docela jinak. Že je to nějaký zvláštní případ, který dráždí nyní moji vznětlivou povahu a zdálo se mi, že mne asi můj temperament donutí, abych tomuto ubožákovi prokázal službu a poskytl mu pomoc. Proto jsem se na něho vyptával dále:

"Jak je starý ten člověk?"

"Něco přes dvacet let."

"Tak mladý a již tak nešťastný? Jak je to smutné! - Kdo mu dal knížku, o níž jsi mluvil?"

"Jeho otec."

"Kdo byl jeho otcem? Jistěže někdo z Usulů!"

"Ne. Byl cizincem, ale - ale - jeho matka byla Usulkou!"

Promluvil tato slova koktaje. Nechtěla mu jaksi splynout ze rtů. Konečně je ze sebe v pravém slova smyslu vynutil. Jeho vousatý obličej na sebe vzal spíš zvířecí než lidskou podobu, skřípěl zuby a pokračoval:

"Proč bych vám to vlastně neřekl! Uslyšíte to a dozvíte se to od jiných! Jeho matka byla - byla - mojí dcerou!"

"Je tedy tvým vnukem?" vykřikl jsem překvapeně.

"Ano."

"A ty jej vězníš?"

"Ano, vězním jej!" odpověděl nenávisným tónem.

"Zavíráš jej mezi psy, aby ho roztrhali, kdyby se pokusil o útěk?"

Nyní se mu oči zaleskly zlověstným ohněm a kouzelník vykřikl, jako by chtěl, aby ho slyšel celý svět:

"Ať jej roztrhají rozervou, jako mne rval hněv, když jsem

marně zápasil o dceru s jeho otcem, abych své dítě ochránil před jeho šílenstvím. Nemám nic společného s tímto prašivcem. Byl synem mé dcery, tedy masem z mého masa a krví z mé krve. Ale toto maso a tato krev odumřely. Nežijí již. Je pro mne tedy cizí, cizější než kterýkoliv cizinec, jehož jsem nikdy v životě nespatriil. Ať jej psi roztrhají - rozervou - rozsápu!"

Udeřil svého koně tak silnou ranou, že se tento nejprve zhroutil, pak vyskočil a uháněl v šíleném trysku kupředu. Nepokusil se, aby koně uzdou zkontroloval. Předejel nás značný kus cesty. Nyní promluvil šejk:

"Zase jednou ho popadla zlost, ale má pravdu. Náboženství je nutné chránit před šílenými a nepravými myšlenkami. Nemysli si, efendi, že se jedná snad o nějakou tělesnou prašivinu! Vyrážka, kterou je postižen tento mladý člověk, nehodlá na jeho těle, ale stravuje jeho duši, myšlenky a veškeré konání. Je nebezpečná, velice nebezpečná. Přenesl ji již na tisíce jiných a všichni jsou nyní právě tak nevyhléditelně nemocní, jako on. Zdědil tuto nemoc po svém otci. Proto jsme jej museli zavřít. Kdyby měla víra lidem ukládat, aby v sobě vraždili zvířata, která hnízdí v jejich tělech, stal by se svět brzy jediným velikým blázincem! Nechci mluvit pouze o zlu, které džirbani napáchal v mé zemi proti zákonům, jež jsme zdědili po otcích. Nechci mluvit o tom, jakou spoušť způsobil svými myšlenkami v náboženství, protože je to věc sahara, který převzal odpovědnost za to, aby naše náboženství zůstalo čisté a neposkvrněné."

"Ale je to jeho vnuk, kterého zde pronásleduje tak zatvrdělým vztekem! Dítě jeho vlastního dítěte!" žalovala Taldža pohnutá vnitřní soustrastí.

"Tím větší je jeho zásluha!" pokusil se odmítnout šejk. "Není možné dát lepší příklad spravedlnosti a nestrannosti!"

Obrátil se ke mně a mluvil s rukou nataženou na Taldžu:

"Ve všem a vždy se dovedeme my dva shodnout, jenom v této věci ne. Já souhlasím se saharem, že je třeba udělat džirbaniho neškodným, ale ona jej vždycky bere pod svou ochranu. Dokonce je i podezření, že by se mu sotva tolikrát podal útěk, kdyby mu nepomáhala."

Taldža udělala rukou známý velitelský pohyb, a řekla:

"Jeho matka byla mou přítelkyní. Milovaly jsme se od nejútlejšího mládí až do její smrti. Byla mladší než já a já ji považovala právě tak za svou chráněnkou, jako za přítelkyni. Milovala jsem ji, velice jsem ji milovala a ujala se jí, když byla zavržena. Zemřela touhou a hořem, proto teď, když je mrtvá, věnuji svou lásku tomu, jehož nám zde nechala. Zajímají tě takové věci, efendi?"

"Dokonce mne velmi zajímají!" odpověděl jsem. "Chtěl bych tě poprosit, abys mi vyprávěla ještě více o tomto džirbanim."

"Nebude to dlouhé vyprávění, které by tě mohlo nudit. Dá se to říci velmi krátce a jednoduše. Přišel k nám cizí muž, který pocházel z Džinistanu a neměl naprosto v úmyslu u nás zůstat. Spatřil moji přítelkyni, zamiloval se do ní a ona do něho. Kvůli ní se rozhodl, že u nás zůstane. Aby se mohl stát Usulem, musel, jak víš, bojovat s jedním z našich lidí a přemoci ho. Stalo se tak a sice velice lehce. Džinistanec byl sice menší postavy než my, ale byl tak obratný, silný a chytrý, že mu podlehl hrubá síla jeho soka. Jakmile se stal Usulem, požádal otce o ruku mé přítelkyně. Tento mu ji odepřel z tělesných i duševních důvodů. Sahar mu nebyl již jako člověk nakloněn. Jako kněz Usulů pak tvrdil, že má povinnost, aby zabránil degeneraci svého kmene, která by v tomto případě musela následovat. A konečně se nemohl spřátelit s myšlenkami o lidských cílech, které Džinistanec nejenže nepokrytě hlásal, ale o nichž dokonce až blouznil. Cizinec totiž tvrdil, že lidstvo jen smířlivostí a mírumilovností, láskou a dobrotou dosáhne pokroku. Sahar však zavrhoval tyto myšlenky a zavrhuje je i dnes. Prohlašuje je za změkčilost, hloupost a zbabělost a domnívá se, že Usulové by touto láskou k lidstvu, kdyby u nás zavládla všeobecně, nic nezískali, ale byli by pomalu zničeni. Napadal Džinistance kde jen mohl. Považoval jej nejen za všeobecně škodlivého člověka, ale i za svého nepřítele, který mu chce uloupit a unést dceru. Prohlašoval, že raději zemře, než by dal své dítě Džinistanci za ženu. Celá záležitost byla vznesena na velikou radu stařích a tato rozhodla přesně tak, jak byla podle zákonů povinna rozhodnout: ať spolu sahar a Džinistanec bojují. Vítězi pak bude vydána dcera kněze. Kouzelník byl tak rozezlen a byl si tak jistý svým vítězstvím, že dal podmínky zostřít na život a na smrt. Ale výsledek byl zcela jiný než očekával, neboť vítězem byl Džinistanec, který jej však ušetřil a daroval mu život. Manželství pak bylo velice šťastné, třebaže sahar svou dceru zavrhl a svého zetě nesmířitelně pronásledoval. Narodil se jim syn, který se sice zevně vyvíjel jako Usul, ale duševně dospíval v Džinistance a byl pychou a radostí svých rodičů. Po matce zdědil obrovitě silné tělo a něžnou, milovanou duši. Otec mu pak zanechal ducha Džinistanu, stal se jeho učitelem, jeho vzorem a ideálem, jemuž se

syn snažil ve všem vyrovnat. Častokrát jsem byla přítomna, když sdílel tento muž se ženou a dítětem přednosti svého ducha. Co jsem tu vyslechla, utkvělo pevně v mém nitru a už nikdy mne neopustilo. Proto se nepodobám v mnohém ostatním usulským ženám a proto se ujímám tohoto džirbaniho, jehož ovšem nepovažuji za šílence, ani za nemocného a jakkoliv nebezpečného."

"Myslel jsem, že sahar je velký dobrák!" prohodil jsem.

"A také jsi se nemýlil, je jím," odpověděla Taldža. "Ale měl s dcerou, která se měla stát velekněžkou, své určité záměry, jež daleko přesahovaly všechno to, co nám dovede i v nejsrdilnější chvíli prozradit. Jeho plány byly ovšem Džinistancem úplně zničeny a to mu nemůže nikdy zapomenout. Jinak by snad nedovedl zašlápnout ani červíčka. Nikdy a proti nikomu neprojevil dosud nenávist. Ale Džinistancem nenáviděl z celé duše a tuto nenávist přenesl i na jeho syna, džirbaniho, třebaže je jeho vnukem. Nemilosrdně ho pronásleduje a nikdo se neodvažuje mu v tom bránit, neboť je nejvyšším kouzelníkem a jediným veleknězem celé země. Za kterýkoliv výrok, jenž se saharovi nelíbil, byl ubožák zavřen. A teď jej dokonce zavřel do trnovníkové ohrady a dává jej hlídat krvelačnými psy-medvěďáři. Zde není možné mluvit o úniku, přežije-li vůbec své věznění!"

"Oho!" zvolal vtom malý hádži.

"Jakže?" zeptala se Taldža. "K čemu tento výkřik?"

"Nevěřím, že by mu nemohlo být pomoheno."

"Kdo by mu chtěl pomáhat?"

"Můj efendi! Ten se nebojí ani nejkrvelačnějšího psa--medvěďáře. Bude-li opravdu chtít, dostane džirbaniho i z trnovníkové ohrady. Na to se můžeš spolehnout!"

"Skutečně?" zeptala se nevěřičně Taldža. "Ano, skutečně," přikývl Halef. "A pak, vždyť tu není můj sidi sám, stojím mu přece po boku jako jeho pomocník. Ty mnou sice pohrdáš, jak se zdá, ale dojde-li k tomu, aby bylo pomoheno tomuto ubohému vnukovi proti pomstychtivému kouzelníkovi, myslím, že mi bude poskytnuta možnost, abych si zjednal tvou úctu."

V té chvíli mu Taldža rychle a srdečným způsobem podala ruku, a řekla:

"Odpusť mi! Udělala jsem chybu, když jsem tebou chtěla pohrdat."

Kouzelník nás ve svém hněvu daleko předejel. Šejk popohnal svého koně do klusu, aby jej dohonil. Proto jsme oba teď s Taldžou osaměli a mohli jsme s ní nerušeně vyměnit několik slov, aniž by nás Ámin slyšel. Zarazila svého koně a my následovali její příklad. "Chci se vám přiznat, že jsem byla vždy na straně džirbaniho a že jsem jeho přítelkyní i dnes," přiznala se Taldža. "Ale sahar má v tomto případě v rukou větší moc, protože byl tak obratný, že tuto záležitost převedl na náboženské pole, kde není radno postavit se nepřátelsky proti němu. Jak bych vám byla vděčná, kdybyste pomohli mně i jemu - ubožákovi!"

"Pomůžeme ti!" vykřikl Halef, nadšen její nynější přívětivostí. "A kdyby s tím i můj efendi nesouhlasil, mohla by ses na mne spolehnout. Dokázal bych sám vysvobodit džirbaniho z trnovníkové ohrady a obhájit ho přede všemi nepřáteli!"

Ujišťoval ji o tom tak přesvědčivým tónem, že s úsměvem přelétla jeho malou postavu a odpověděla:

"Ty? A docela sám? Z trnovníkové ohrady? Chtěl bys jej chránit před psy-medvěďáři? A to všechno proti šejkově vůli a moci sahara? Proti všem lidem, kteří mu věří a přísahají na pravdy, které hlásá? Ty, cizinec, který jsi teprve dnes mezi nás zabloudil a dosud nás neznáš? Který jsi vlastně naším zajatcem! Ty, jenž jsi naše hlavní město dosud ani okem nespatřil, chceš mluvit o záchraně našeho zajatce?!"

Halef se však vesele usmál a řekl:

"My, že jsme vašimi zajatci? Není sice zdvořilé vysmívat se paní tvého postavení, ale budeš-li ještě takto dále mluvit, přinutíš mne k tomu, abych se dal do nejsrdčnějšího smíchu a dopustil se tak vůči tobě této velké nezdvořilosti. Nebudu mít co dělat ani s ostny, ani se psy, ani s šejkem Usulů, kteří věří svému kouzelníkovi, ale jedině a výhradně se samotným kouzelníkem. Pověz mi laskavě, vládkyně Usulů, pohrdá-li sahar smrtí?"

"To ovšem nedělá. Naopak, velice miluje život," odpověděla.

"Ach! Viděla jsi, jaký na něho učinilo dojem, když jsem prohlásil, že s nikým jiným bojovat nebudu než s ním?"

"Pozorovala jsem to."

"Nebylo mu to, jak jsem vycítil, příjemné?"

"Jistě, že nebylo. Nebyl vůbec nikdy v boji hrdinou a od té doby, kdy podlehl Džinistanci, zdvojnásobil svou opatrnost. Poznal účinek vašich zbraní a nemohlo mu uniknout, že všechno dovedete jinak a lépe vzít do ruky než my. Nepochybují ani v nejmenším, že se boje s tebou obává."

"A tomuto boji tedy není možné zabránit?"

"Vlastně ano, neboť se o tom již dnes mluvilo, že jste vlastně dostatečně již svou statečností prokázali, že jste hodni stát se přáteli a spojenci Usulů."

"Ach, jaká je to dobrota! Jaká přívětivost!" žertoval Halef. "víc má pro nás větší důležitost než pro vás. Činíme si nárok na veškerá práva, která máte vy. Přejeme si tedy, aby i sahar dokázal, že je hoden stát se naším přítelem a spojencem. Je-li tak bázlivý, že nám chce boj odpustit, jsme my zase naopak tak stateční, abychom ho podstoupili!"

"Jaká je to myšlenka!" divila se Taldža. "Ale máš úplně pravdu."

"A poslouchej mne dále! Je Alláhovým příkazem, že člověk má být potrestán stejným způsobem, kterým hřešil. Sahar tenkrát s Džinistancem bojoval, nerozpakoval se hnát boj až na život a na smrt. Věděl, že vládne větší tělesnou silou a byl dost bláhový, aby podceňoval duševní sílu. Proto podlehl. Byl to vlastně nejpřirozenější následek, ale ještě ne trest. Tento trest přijde teprve nyní, kdy má podstoupit zcela podobný boj. Žádám totiž právě tak jako on tenkrát, aby se jednalo o život a smrt. Co bude následovat, si můžeš domyslet!"

"Co?" zeptala se v nejvyšším stupni napětí.

Halef odpověděl:

"Buďto mne sahar poprosí, abych od této myšlenky upustil, a pak to udělám jen pod podmínkou, že propustí džirbaniho na svobodu. Nebo se bude stydět být tak zbabělým a přijme mé vyzvání. A pak tedy bude rozhodovat boj na život a na smrt, a můj efendi ti jistě milerád dosvědčí, že je pak jen jediné východisko, totiž, to, sahar zemře. A bude-li jednou mrtev, pak nebude nikoho, kdo by chtěl džirbaniho déle trápit."

"Nepronášíš tu právě špatné myšlenky," prohlásila Taldža. "Ale ta poslední není správná. Džirbani totiž i po sahárově smrti bude považován tělesně za prašivého a co si jednou takoví lidé vzali do hlavy, je velmi těžké z ní vypudit. Budu s vámi ještě o této věci mluvit. Teď však musíme spíchat za šejkem. Čeká na nás."

"Ještě něco bych však rád věděl," prosil Halef.

"A co to je?"

"Co se stalo s Džinistancem, otcem džirbaniho?"

Mezi jízdou dostal od Taldži odpověď:

"Jezdával jedenkrát ročně a sice pravidelně v době slunovratu ke svým drahým do Džinistanu. Odtamtud si přinášival knihy, z nichž četl a poučoval svou ženu a dítě. Přinášival odtud také bílé kameny s tajemnými nápisy, které ještě dnes můžeš vidět a číst na ostrově pohanů. Sahar sice byl proti tomu, ale třebaže považoval nápisy za něco velmi zřeštěného, nemohl proti jednání Džinistance nic dělat, neboť ostrov byl jeho majetkem, kde si mohl činit, co mu bylo libo a je ještě dnes majetkem jeho syna. Sloup s nápisy postavil nedaleko lotosové svatyně a zastínil ho magnoliíovými stromy a karafiáty."

"Proč jsi nazvala toto místo ostrovem pohanů?"

"Protože Džinistanec byl podle našich pojmů pohanem."

"Proto je i jeho syn podle vašich pojmů pohanem?"

"Ano."

"A přece ho miluješ?"

"Zajisté! Jednáte vy snad jinak? Nenávidíte, nebo pronásledujete své pohany? Považujete je snad za horší, nebo méněcenné lidi?"

"Ano, islám to tak skutečně činí."

"Jedná nesprávně!"

"Nesprávně? Je snad správnější prohlašovat je prašivými, nebo dokonce šílenými?"

Šejkova žena čistě ženským způsobem přešla přes tuto otázku k dennímu pořádku, jako by ji vůbec nezaslechla, a řekla:

"Chtěl jsi vědět, co se stalo s Džinistancem a já ti sdělila, že každoročně jezdíval nahoru do své domoviny. Jednou se z cesty nevrátil. Nikdo jej od té doby nespátl. Veškeré pátrání po něm zůstalo bez výsledku. Tak bylo nutné se domnívat, že cestou padl do rukou Čobanů a že byl jimi zabit. Tato příhoda a žal přivedly jeho ženu, mou přítelkyni, do hrobu. Její syn ji pochoval na ostrově pohanů a zasadil na jejím hrobě kámen s nápisem:

Pozemské žití je očištným ohněm, z něhož tě jen víra může osvobodit a učinit člověkem!

Budete-li si přát, dovedu vás na tento ostrov, abych vám ukázala hrob i sloup s nápisy. Nyní však již o tom nemluvmě, šejk to nerad slyší."

Dohonili jsme totiž zatím Ámína a ve chvíli i sahara, který se zatím uklidnil a jak se zdálo, byl v rozpacích kvůli svému poplašenému temperamentu. Rozmluva, která nyní probíhala, zcela pomíjela předešlé téma. Skoro jsem se ji nezúčastnil, neboť to, co jsem se o džirbanim dozvěděl, velice zaměstnávalo mé myšlenky. Pozoroval jsem, že se mi u těchto Usulů otevře svět, kterému jsem byl až dosud většinou velice vzdálen.

Chýlilo se k poledni, když nám přijel naproti zástup jezdců, kteří nás měli jménem města uvítat. Byli to stařešinové, úředníci a vůbec lidé, kteří zaujímali nějaké význačnější postavení. Byli už o nás informováni, neboť vyslechli všerejší šejkovy posly, kteří jim o nás podali jistě zevrubnou zprávu. Že jsme zajali "prvorozeného" Čobanů, bylo pro ně novinkou nemalé důležitosti. Přijeli nám naproti, aby jej pokud možno co nejdříve spatřili. A nemenší zájem projevovali o nás, cizince, kterým za tento vzácný úlovek vděčili. Dívali se na nás jako na zázračná stvoření, a když jsem pak cestou vypálil několik dobře mířených ran, jejich obdiv pro nás nekonečně vzrostl. Choval jsem se k nim zdrženlivě, neboť jsem pro ně zatím měl jen čistě vědecký zájem. Vyznamenávali se vesměs neobyčejně velkým vzrůstem. Pokud se týká odění a výzbroje, podobali se svému šejkovi. Celý zástup, který čítal jistě na čtyřicet koní, byl ozbrojen pouze čtyřmi špatnými puškami. Koně se podobali tloušťíkovi Šmíkovi, ale musím přiznat, že tento byl proti nim přece jenom ušlechtilým krasavcem.

Maličký hádží se ovšem choval zcela jinak než já. Sotvaže přijeli, už s nimi začal navazovat nejdůvěrnější styky. Úcta, kterou mu, přehlížející jeho nepatrnou postavu, prokazovali, mu velice lichotila. Když projevíli přání spatřit zajatého Čobany, ochotně se jim nabídl, že zůstane s nimi stát, aby počkal na konec průvodu a zajatce jim mohl osobně představit. Přitom jim ovšem chtěl hned vyprávět, jak se nám podařilo nad nimi zvítězit a zajmout je. Chránil jsem se bránit mu v tom, neboť jsem věděl, že jedinou jeho snahou bude, aby jejich úctu k nám spíš zvětšil než zmínil. Čekal tedy s nimi na četu, která jela za námi a jen stařešinové a nejváženější z Usulů, kteří právě dorazili, zůstali u nás, aby nás provázeli.

Opuštěnost krajiny, až dosud nápadná, se začala měnit. Tu a tam se již vynořily některé postavy a místy se už i pásla stáda koní, hovězího dobytka, ovcí, dokonce i koz. Byli při nich pastevcí. Také zde bylo patrné něco podobného polím. V Evropě by byla ovšem podobná místa považována za naprosto zanedbanou divočinu. Les začínal řídnout a ustupoval travnaté stepi. Kde stály ještě stromy, byly nyní již jen zbytky lesa nebo z důvodů užitkových nově vysázené porosty. Jeli jsme kolem celé sítě průplavů, na jejichž březích jsme tu a tam spatřili chýšku, všelijak sroubenou. Mnohý domeček stál přímo ve vodě na pilotech a byl srouben z přitesaných kmenů. Spáry mezi

jednotlivými břevny byly ucpány mechem a vymazány hlínou. Dveře i okna byla v porovnání k postavám obyvatel země směšně nízká, úzká a maličká. Tyto kúlové stavby byly řídce roztroušeny krajinou. Později začaly houstnout a vlastní město bylo před námi. Teď jsme zastavili i my, abychom počkali na náš průvod se zajatci, neboť byl na programu také "slavnostní vjezd". Než jsme se ještě dočkali svých lidí, přidali se k nám mnozí jiní, kteří přišli z města, sotvaže se tam začala šířit zpráva o našem příchodu. Tito lidé se neustále množili, ale nepočínali si při tom nijak hlučně a neprojevovali hlasitě svou radost a veselost, jak jsme na to zvyklí u nás doma. Tíše, mlčenlivě a těžkopádně se pohybovalo toto množství obrů, jako by neměli v duši vnitřní sílu, která by dovedla rozkazovat pažím a nohám, aby učinily rychlejší nebo živější pohyb než obvykle. Tito lidé se podobali v mnohém tichým, stojatým vodám své země.

Tato vnitřní i duševní nehybnost byla pak příčinou toho, že v případě války raději zůstávali za ochrannou vodní přehradou a dávali se klidně Čobany obléhat, místo aby jim vyšli vstříc a odrazili je již od hranic své země.

Doufal-li jsem, že je nadchnu k obraně, věděl jsem předem, že k tomu bude třeba použít neobyčejné prostředky.

Konečně nás náš průvod dohonil a Halef na mne již z dálky kýval. Téměř přehnaně se smál a tvářil se vůbec velmi spokojeně. Když se průvod dal opět na pochod, jeli jsme oba vedle sebe a tu mi zašeptal:

"Sidi, všechno se skvěle daří! Už jsem všechno zařídil!"

"Co?" zeptal jsem se.

"Válečné tažení ke Katarské úžině. Vyprávěl jsem jim, co se stalo kdysi v 'Údolí stupňů'. Sdělil jsem jim, co jsi tenkrát jako jediný dokázal a provedl. Divili se tomu a žasli nad tebou všichni - do jednoho! Divili se tvé odvaze a opatrnosti, tvé rozvaze i síle! Rádi tě poslechnou a udělají všechno, co budeš od nich žádat!"

To ovšem znělo velmi uspokojivě, ale já znal až příliš dobře svého malého hádžího, než abych si jeho řeč vykládal doslovně. Říkal-li, tvoje síla a tvoje opatrnost, mluvil tak nyní ke mně, ale svým usulským posluchačům jistě říkal o svojí opatrnosti a síle. A lidé tak přemýšliví a mlčenliví jako jsou Usulové mívají bystré oči a uši pro přehánění. Chránil jsem se tedy sdílet Halefovo nadšení a tvářil jsem se, jako by krajina, kterou jsme projížděli, upoutala veškerou mou pozornost, takže mi pro něho a jeho líčení nezůstal zájem.

Město leželo v rovině, na níž nebyl nejmenší pahoreček a bylo rozděleno četnými průplavy a příkopy kolem jednotlivých domů na čtverce. Na mnohých místech, kde se příkopy a kanály sbíhaly, byl vytvořen také trojúhelník, nebo nepravidelný mnohoúhelník.

Na předměstí stálo v takových umělých i přirozených ohradách jen jediné stavení, ve městě jich však bylo seskupeno několik pohromadě. Veškeré domky byly sruby a podobaly se jeden druhému jako vejce vejci, jak materiálem, z něhož byly zhotoveny, tak způsobem stavby. Zdi zde nebyly, i ploty byly zbytečné, všechno bylo obehnáno vodou. Kdo se chtěl chránit před zvědavým zrakem souseda, učinil tak pomocí keřů a křovisek, vesměs druhů milujících vodu. Stromy zde rostly jen pořídku. Ovočné stromy, u nás obvyklé, vidět nebylo. Ukázal-li se strom nebo keř nesoucí plody, jevílo se to jako přirozený přírodní úkaz, ale po nějakém cílevědomém zušlechťování nebyla ani stopa.

Protože obyvatelé trávili celý život na vodě, bylo kolem dost plavidel; velikým, pravěkým člunem vydlaným z kmene počínaje, a konče nepatrnými, z vrbových otýpek sestavenými vory v mělkých příkopech. Mostů bylo nápadně málo. Toto spojení asi nebylo v oblibě. Co se nedalo jednoduše přeskocit, bylo přeplaváno ať již plavidlem, nebo prostým plaváním. Viděli jsme nejen děti, ale i dospělé, jak plavali a potápěli se jako kachny. Že si při tom umácejí své dost sporé šaty, jim patrně nevadilo.

KAPITOLA TŘETÍ VUSULE

Cesta nás nyní vedla k takzvanému paláci či k zámku, který stál ve středu města přímo u řeky. Tato cesta byla jednou z mála skutečných cest, které zde byly postaveny. Obyvatelé zámku stáli shromážděni k našemu uvítání a s nimi tu bylo i obyvatelstvo z těch částí města, kterými se náš průvod neubíral. A opět se chovali tíše a trpně jako ti, kteří nám vyjeli vstříc, takže jsem je v duchu porovnával s Haléfovými Haddády. Kolik ti by při takovéto příležitosti nadělali hluku a křiku! I Halef se zřejmě zabýval podobnými myšlenkami, neboť zvažněl, a pak ke mně promluvil:

"Sidi, jací jsou to ubozí lidé! Mají jen tak málo pušek a jak se zdá, střelný prach je u nich velice drahý. Ale myslím, že to není jediný důvod jejich zamlklosti. Ta spočívá v jejich duších, vidím to na nich. I v jejich nitrech je ticho. Nemají v sobě houkavé pušky a střelný prach je drahý také pro jejich vnitřní povahu! Co se má a co se vlastně může stát z takového národa?"

"Hm! Vždyť jsi mne právě ujistil, že mne budou rádi poslouchat a že udělají všechno, co od nich budu žádat!"

"To si také myslím a věřím! Ale teď se mi zdá, že se snad přece mýlím. Ti, s kterými jsem až dosud mluvil, byli náčelníci a nejchytřejší z nich, proto také nejživější z národa. Ty jsem dovedl probudit, třebaže jen na krátký čas, jak se zdá. Ale tihle, kteří zde stojí a otevírají na nás pusy, aniž by ze sebe vydali hlásku, se dají asi těžko přemluvit, aby s námi táhli ke Katarské šíji a aby tam potřešili svého nepřítele! Nemyslíš?"

"Zatím počkejme! Člověk nesmí, jak ty máš ve zvyku, tonout mezi pochybami a nadějemi. Naopak, je třeba počítat s objevenými silami. Nesmíš tyto dobré lidi posuzovat podle svého, ale podle jejich vlastního měřítka. Mají v povaze jistou těžkopádnost. Není lehké uvést je do pohybu, ale až se jednou rozběhnou, můžeš si být jistý, že je pak hned tak něco nezastaví."

Zatímco jsem takto rozmlouval s Halefem, Taldža, která jela s šejkem v čele, zastavila svého koně, počkala až jsme k ní dojeli, pak pokračovala v jízdě a řekla:

"Pojedeme nyní za chvíli kolem vězení a sice kolem jeho zadní části, kde se nachází trnovníková ohrada. Ostatní část

hraničí přímo s řekou."

"Trnovníková ohrada?" zeptal jsem se. "Ta, v níž je vězněn džirbani?"

"Ano."

"A je tam možné nahlédnout?"

"Ohradu spatříš až pojedeme kolem, ale džirbaniho jen v tom případě, přistoupí-li k bráně aby vyhlédl, kdo jede kolem."

"Jestlipak upozoruje, že se zde děje něco neobyčejného?"

"Zajisté. Zaslechne dusot koňských kopyt a šum, který je tu naprosto nezvyklý. Myslím, že se nemýlím, když tvrdím, že bude stát u mřížoví, aby se podíval, co je příčinou nebyvalého hluku."

"Přeješ si, abychom jej osvobodili?" zeptal se hádží.

"Ano, přejí si to!" přiznala se Taldža.

"Dobře! Vyvedeme ho tedy hned nyní ven!" ujišťoval ji maličký dobrák svým dobrosrdečným, ale nerozvázným způsobem.

"Jen to ne, jen to ne!" varovala Taldža. "Psi by jeho i vás roztrhali! Chcete-li jej zachránit, musí se to stát zcela jiným způsobem. Lstí, nebo donucením! Ale ne bojem se psy! Jsou vycvičení!"

"Kdo je cvičil?"

"Sám sahar. I oni jsou pro svou nebezpečnost odděleni od lidí jediným průhledným plotem, který se zde ve městě nalézá, aby byli již zvenčí vidět a lidé tak byli varováni se k nim přiblížit. Každý, kdo by se za tuto ohradu odvážil, byl by rozsápán, jako sám džirbani, kdyby měl tolik šílené odvahy, že by se prodral plotem nebo ho přelezl. Podívejte! Naproti vlevo začínají obě ohrady!"

Ukázala zmíněným směrem. Sledoval jsem s Halefem ihned se zájmem naznačený směr. Aby bylo možné pochopit to, co nyní bude vyprávěno, bude třeba seznámit se s místem děje. Náš průvod se skládal ze zástupu jezdců a houfu pěších, kteří běželi za námi. Pohybovali jsme se na již zmíněné cestě, která se vlastně podobala hrázi, neboť po obou jejích stranách se táhly průplavy, širší než by bylo možné dobrým koněm přeskociť. Usulský kůň, jako byl Šmík, by jistě nedoskočil ani do poloviny.

Za touto vodou se rozkládalo travnaté místo, asi do vzdálenosti dvaceti kroků volné, pak ale obehnané tyčkovým plotem ve výši muže. Mezery mezi jednotlivými tyčkami dovolovaly spatřit všechno, co se za plotem děje. Za tímto plotem byl další plot, který stál tedy uvnitř, obklopen tyčkovým plotem. Tato druhá ohrada byla složena ze spleti trnovníků a ostatních křovisek. Nebylo možné vidět ani přes ni, ani ji prohlédnout a její přirozené ostny a křemičité ostří vodních palašin rostoucích mezi křovisky ji nedovolovaly, stejně jako člověkovy proniknout neozbrojenou rukou. Země vycházejícího slunce je, jak známo, bohatá na takové ostnaté rostliny. Tento neproniknutelný plot tedy uzavíral místo, které Taldža nazvala trnovníkovou ohradou. V této ohradě byla jen jediná úzká mezera, sloužící jako vchod i východ, uzavřená dřevěným, dva metry vysokým mřížovím. Závora byla upevněna na vnější straně, takže pro zajatce bylo nemožné ji otevřít. Ale i kdyby se mu něco podobného podařilo, nebylo by pro něho úniku, neboť v prostoru mezi oběma ohradami volně pobíhali již zmínění psi, kteří by ho jistě rozsápali na tisíc kousků.

Přiblížili jsme se k ohradě již natolik, že bylo psy zřetelně vidět. Byli tak velcí a tak silně stavění, že jsem dosud podobné psy, ani mého odvážného a silného Dogana, čtenářům mých knih známého nevyjímaje, nikdy neviděl. Huňati jako medvědi, s mohutnými lebkami, se skoro podobali medvědům, k jejichž lovu byli vycvičení, ale byli značně vyšší než medvědi. I krátké, hluboko rozeklané tlamy a malá, lstivá očka připomínala medvědy. Psi měli široké plece, velmi svalovitá stehna a mezi silnými ostrými drápy na nohou velmi vyvinuté plovací blány. Byli tedy obratní skokani i plavci. Přiléhá-li některému zvířeti název bestie, nepřiléhá mu jistě tak dobře, jako těmto usulským psům. V ohradě byli tři a všichni se posadili u dveří, aby nás dobře viděli, neboť náš průvod jistě již z dálky věřili. Dva z nich byli mnohem silnější než třetí, který byl na první pohled mladší a byl štíhlejší a proto i mrštnější. Zajímalo mne, stačila-li by výška plotu, aby tohoto skokana udržela v ohradě. Rozluštit tuto otázku bylo pro mne velmi důležité. Kdyby tohoto krvelačného tvora napadlo přeskociť plot a přelapvat vodu, mohl se snadno stát nebezpečným širokému okolí. Neštěstí, které by mohl způsobit, by pak bylo nedozírné. To však bylo věcí sahara - musel přece vědět, jak dalece má tyto bestie v moci. Jak jsem se později dozvěděl, byl sám cvičitelem a krotitelem těchto bestií. Neustále jim vštěpoval ranami a trýzněním nenávisť k člověkovy, která měla být jejich předností. Velekněz, kouzelník a krotitel krvelačných psů! Jak podivně se to vyjímalo vedle sebe! Teď ovšem jsem si dovedl vysvětlit jeho ukrutné jednání vůči dceři a vnukovi. Kdo dovede trýzněním vychovat z nejvěrnějšího a nejinteligentnějšího zvířete krvelačnou bestii, ten dovede také se svými pokrevními příbuznými zacházet takovým způsobem, jak to dělal sahar. Začal jsem o dobrotě tohoto člověka pochybovat a považovat ji za pouhou podvodnou masku. Že byl prchlivý a snadno vznětlivý nám už dokázal.

Právě když jsem se zabýval touto myšlenkou, byl jsem jím osloven. Spatřil, že já i Halef hledíme se zájmem na trnovníkovou ohradu. Vzpomněl si na svou zlost, způsobenou naší rozmluvou, a ta se znovu dostavila. Obrátil se k nám, ukázal rukou za vodu a řekl:

"Tam naproti vězí ten člověk, o němž jste jistě ještě mnoho mluvili. Chcete jej vidět?"

"Ano," odpověděl vzápětí Halef, ačkoliv věděl, že otázka byla myšlena jen ironicky.

"Nuže, jedte tedy na druhou stranu!" zasmál se sahar.

"Přes vodu?" zeptal se maličký.

"Ano," smál se kouzelník.

"Myslíš to vážně?"

"Naprosto vážně!" ujišťoval ho sahar, který považoval za naprosto nemožné přenést se skokem přes tak širokou překážku.

"Nuže, dobrá! Tak se dobře dívej!"

V nejbližším okamžiku přelétl Halef na svém nádherném Assilovi ben Řihovi vzduchem a dosáhl na druhé straně pevné půdy, aniž by se kůň jen kopytem dotkl vody. Kolem se ozvaly výkřiky úžasu i děsu a hned nato výkřiky nové, pochvalné, výkřiky uznání a obdivu. Tři obrovití psi se ihned za plotem vztyčili a začali hrozivě štěkat a výt.

"Už jsem tady!" smál se Halef z druhé strany. "Co mám ještě dělat?"

"Zpět, okamžitě zpět!" poroučel mu kouzelník.

"Ani mi nenapadne! Poslal jsi mne sem, abych se podíval na džirbaniho a to nyní také udělám!"

"Ne! Ne! To je zakázáno!"

"Zakázáno? A kým?"

"Mnou!"

"Nesmysl! Vždyť jsi mi to právě ty sám dovolil! Nebo snad myslíš, že ze sebe nechám dělat blázna?"

Obrátil koně k plotu.

"Proboha, psi, pozor na psy!" varovala jej šejkova žena v nejvyšší úzkosti.

"Kéž by ho sežrali!" vykřikl sahar. "Ale nesmí ho spatřit! Ne-svolím k tomu, protože by se s ním dal do řeči! To nedovolím! K tomu nesmí dojít! Nuže tedy, zpátky! Zpátky! Sem k nám!"

"Jak jsem ti už řekl - ani mi nenapadne!" A aby kouzelníka schválně rozčilil, dodával: "Promluvím s ním a vyvedu jej z ohrady!"

Tu mne uchopila šejkova žena starostlivě za ruku, a prosila:

"Zavolej ho sem, zavolej ho sem! Tebe poslechni! Jinak bude ztracen!"

"Neměj strach," utěšoval jsem ji. "Nepodnikne nic nebezpečného, neboť ví, že jsme mu po boku!"

Kouzelník však řval na malého hádžího:

"Nesmíš! Bude tě to stát život! Okamžitě se vrať! Jinak přijdu za tebou!"

"Pojď! Nebo jsi snad na to příliš zbabělý?"

Halef otočil svého koně a díval se na něho co nejvýznamněji. Sahar však svoji výhrůžku splnil a pustil se na druhou stranu. Myslel, že to může provést bez nějakého nebezpečí, neboť byl pánem svých psů a domníval se, že jej musí poslechnout. Vštěpoval jim poslušnost pouty, bičem a hladem a domníval se tedy, že nyní, zbaveni pout, budou k němu projevovali vděčnost. Chránil se ovšem svého tlustého prakoně nutit do skoku, neboť věděl, že by jistě nedopadl ani do středu průplavu. Vehnal jej tedy hezky zvolna do vody, přebrodil strouhu a vylezl na druhé straně pěkně pomalu opět z vody. Halef se na něho se smíchem díval, a pak se ho zeptal:

"Tak! Už jsi tu také? Jak chceš nyní zabránit tomu, abych s džirbanim promluvil a abych jej vůbec nespátřil?"

"Tím, že ti to zakáži!" odvětil tázaný.

"Nemluv tak směšné věci! Kdo by mi chtěl něco zakazovat, musel by být jiný chlapík než ty! Pojedu k němu!"

Opět obrátil svého koně ke vchodu do ohrady. Sahar vytáhl nůž a zvolal:

"Zůstaň stát! Jinak ti vrazím tento nůž do těla!"

Halef rychle vytrhl pistoli z opasku, namířil na něho a zvolal:

"Jen to zkus! Ale rozvaž, že moje kulka je rychlejší než tvůj nůž!"

Tato hlasitá a hněvivá rozmluva byla doprovázena pronikavým vytím psů. Byli pobouřeni již samotným Halefovým příchodem, když však za ním následoval jejich mučitel - sahar, zdvojnásobil se jejich vztek. Pokoušeli se přeskocit plot, což se jim však nedařilo. Byli na to příliš těžcí a padali neustále zpět. To stupňovalo jejich zuřivost. Třetí však byl nejenom štihlejší, ale i neinteligentnější z nich. Když poznal, že se mu nepodařil skok, zkusil to se šplháním. Ani to se mu nepovedlo. Spojil tedy skok se šplhem.

Rozběhl se a vyskočil do dvou třetin plotu, zřítíl se však zase zpět, protože se mu skok tentokrát nepovedl a nedosáhl zadními tlapami na příčky v plotě. Kdyby se mu to podařilo, jistě by se druhým skokem přenesl přes plot a mohl se pak stát právě tak nebezpečným jako pardál nebo tygr. Druhý skok se mu podařil lépe než první. Z opatrnosti jsem nyní zavolal na Halefů:

"Zpět! Rychle zpět! Chraň koně před psem!"

Právě vytrhl pistoli, aby prosadil svou vůli. Byl by mne jistě neposlechl, ale láska k Assilu ben Řihovi mi pomohla. Osobně se Halef psů nebál, ale aby vystavil svého koně jen tak pro nic za nic zubům krvelačných bestíí, to nemohl dopustit. Letmo pohlédl k plotu, kde se pes právě chystal ke třetímu skoku a pospíšil si vyhovět mému rozkazu. Právě když se Assil ben Řih se svým jezdcem opět přenesl přes vodu, přeskočil i pes plot. Uchopil jsem, abych zabránil neštěstí, henryovku, ale nebyl jsem při tom dost rychlý. Pes, sotvaže na druhé straně plotu dopadl na zem, vrhl se na svého pána. Vyrážel při tom z hrdla jakoby radostné zavytí, že se konečně může zmocnit svého trýznitele, aniž by se musel bát odplaty pomocí bičů, provazů, řetězů a bodáků. Bestie vyskočila na koně, uchopila jezdce, jemuž leknutím vypadl z ruky nůž, za horní část stehna, strhla jej z koně k zemi a jistě by mu prokousla hrdlo, kdybych ji v pravém okamžiku nezasáhl kulkou. Zabít psa jedinou ranou jsem však nemohl, protože jsem neměl pevný cíl, do něhož bych si mohl zamířit. Střelit do hlavy nebo prsou bylo velmi těžké, neboť bych mohl snadno trefit i člověka. Zamířil jsem tedy na tělo, jen abych psa odvrátil od jeho oběti. Tohoto cíle jsem nyní dosáhl. Sotva byl pes trefen, upustil od své oběti, uskočil stranou a hledal nového nepřítele. Spátřil mne, který jsem tu ještě stál s puškou připravenou k výstřelu, abych mu poslal druhou, tentokrát smrtící kulku. Sebral okamžitě veškerou svoji sílu a dvěma skoky se ocitl na břehu a třetím se pustil přes vodu. Zde mi teprve poskytl nejlepší cíl. Moje kulka ho zasáhla v letu a to tak dobře, že právě když dopadl na břeh, zhroutil se mrtev k zemi. Následovalo několikrát křečovitě škubnutí tělem, pak se pes natáhl a bylo po něm.

Na druhé straně vyli oba ostatní psi. Mezi plotem a vodou řval v bolestech se svíjející kouzelník o pomoc. A zde množství Usulů radostně jásalo nad mojí zdařilou ranou. Bylo patrné, že i je lze uvést v nadšení, jenže je třeba použít

silných prostředků, jako byl právě tento. Neměli jsme ovšem čas, abychom dbali na tyto projevy přízně. Bylo především nutné pomoci sahárovi. Zdálo se sice, že je raněn jen na stehně, ale kdyby byla poškozena některá důležitější tepna, mohlo se i v jeho případě jednat ještě o život. Halef tedy přeskočil opět struhu a já následoval za ním na svém Syrruvi, který se přes překážku přenesl s tak elegantní lehkostí, že vzbudil všeobecný obdiv. Halef seskočil z koně, aby se shýbl k raněnému a prohlédl jeho rány, ale sahar na něho jedovatě vykřikl:

"Pryč! Vzdal se ode mne! Nedotýkej se mne! Nechci vás ani vidět! Je to vaše vina, že jsem nyní zohaven! Kdybys mne poslechl, zůstal bych na druhé straně! Pryč, říkám, pryč ode mne, pryč!"

Zavolal na druhou stranu jména několika lidí, které chtěl mít u sebe. Poslechli jeho zavolání a odebrali se k němu stejným pohodlným způsobem, kterým se předtím dostal na druhou stranu on. Pohodlně a opatrně se brouzdali vodou. Pak slezli z koní a začali se jím zabývat. Náš jezdecký průvod a celé množství Usulů se ovšem zastavilo, aby přihlíželo této zajímavé události.

Halef opět vyskočil do sedla, protože následkem odmítnutí, kterého se nám dostalo, myslel, že se hned opět odebereme k průvodu. Zato jsem však váhal já sám, neboť mi velmi záleželo na tom, abych spatřil džirbaniho. Byla k tomu teď nejlepší příležitost a jistě bych udělal chybu, kdybych jí ihned nevyužil. Proto jsem jel ke dveřím zevnějšího plotu, za nímž se nalézali oba krvelační psi. Halef mne ovšem následoval. Sejmul pušku z ramene, a řekl:

"Ven asi sotva přijdou, ale před takovými netvory se musí mít člověk na pozoru. Kdyby nám hrozilo z jejich strany nebezpečí, skolím je oba na místě."

Sahar to všechno uviděl a i když byl raněn, neměl jinou starost než vyslechnout, co hádží mluvil a již se na něho rozkřikl:

"Neodvažuj se vystřelit! Kdo jednoho z těch psů zabije, bude mít co dělat se mnou! Klidte se odtud! Co tam chcete hledat? Zakazují vám to!"

Nedbali jsme na jeho slova, protože jen on sám chtěl bránit tomu, abychom se přiblížili k ostatnému plotu. Všichni ostatní, šejk i stařešinové, nejen že nic nenamítali, ale napjatě pozorovali, co se nyní ještě bude dít. Blížili jsme se tedy k již zmíněným dveřím, ale nejeli jsme těsně u plotu, abychom rozzuřené psy ještě více nerozdráždili. Psi štěkali a vyli a tvářili se tak, jako by dřevěný plot chtěli rozervat na kusy. I Halef, statečný, mnohdy až přehnaně, se tentokrát nechal zastrašit a držel se kousek za mnou.

"To je hrozné! Téměř k nevydržení!" vykřikl hlasitě, abych ho slyšel v hluku, který působili psi. "Tito netvoří nejsou ani pozemskými tvory, ty zplodilo samo peklo!"

"Tak zlé to není," odpověděl jsem. "Podívej se na naše koně! Pozoruješ snad, že by se báli?"

"Ne! Jsou klidní jako jindy. Čím to asi je?"

"Jejich ušlechtilost s tím nemá vůbec co dělat. I to nejušlechtilejší zvíře se bojí šelmy. Jak se zdá, nepovažují tedy psy za bestie. A prohlédni si nyní podrobně psy samotné, zvláště jejich převislé pysky! Jsou vlhké jako vždy. Vidíš však stopy po nějaké pěně?"

"Ne."

"Pak se můžeš spolehnout na to, že tato zvířata nejsou ani zpoloviny tak hrozná, jak vypadají. Já je také přeceňoval, ale jen do této chvíle. Když je teď pozoruji zblízka, chtěl bych se vsadit, že zuří jen následkem svého vychování a že nejsou od přírody tak daleko zlí, jak vypadají. Klamou právě tak zevnějškem, jako klame sahar, jejich pán. Jsou považováni za bestie, ale jejich nejvýznačnější vlastností je dobrá vůle. On se však vydává za dobromyslného a..."

"Podívej, sidi, tam někdo přichází!" vyrušil mne Halef.

Ukázal rukou za vnější plot do vnitřní trnovníkové ohrady. Protože jsme seděli na koních a mohli přehlédnout nejen přes tyčkový, ale i přes trnovníkový plot hezký kousek dovnitř, spatřil jsem blížící se ke dveřím ostatní ohrady člověka. Byl to muž, který - jak se na první pohled zdálo - se až do této chvíle příliš nestaral o hluk panující venku a teprve v tomto okamžiku se rozhodl podívat se na jeho příčinu. Měl neobyčejně vysokou postavu a imponoval svým zjevem. Jeho volná chůze i držení těla prozrazovaly charakteristickou, zvláštní, jak se zdálo, již vrozenou hrdost. Jeho oděvem byl volný, pohodlný haik, stažený v bocích úzkým řemenem. Hlavu měl nepokrytu.

Husté, bujné vlasy mu splývaly až na záda. Rysy jeho tváře byly téměř nápadně krásné. Vousy neměl. To ovšem bylo zvláštností v zemi Usulů, pyšných na svůj hojný vzrůst vlasů a vousů a považujících každého bezvousého muže za chlapce, nebo za opovrženého člověka. Brzy jsem se pak dozvěděl, že u nich panoval zákon, podle něhož přestupky, které podle jejich pojmů zbavovaly muže cti, byly trestány oholením vlasů a zákazem dalšího vzrůstu vousů. Byl snad i džirbani postižen podobným zneuctívajícím trestem? Když se tak se sklopenými očima blížil k bráně, dělalo to dojem, jako by jeho postava každým krokem vzrůstala a rozšiřovala se a nabývala významu a výrazu. Přinášela-li to sama v sobě jeho osobnost, nebo byl-li tento dojem vzbuzován jen jeho okolím, po tom jsem ovšem nepátral. Přijímal jsem pouze dojem, aniž bych pátral po jeho příčinách! Teprve když došel k brance, pohlédl na nás. V jeho pohledu nebyla ani stopa po nějakém překvapení. Veliké, temné oči spočívaly pátravě na nás a když jsem zdvihl ruku k prsům a hlavě na pozdrav, odpověděl mi stejným způsobem. Nyní jsem se jej hlasitě zeptal:

"Jsi synem Džinistance?"

Nenazval jsem jej džirbanim, neboť toto slovo znamená "prašivec". Musel jsem, abych přehlušil psí štěkot a vytí, mluvit velmi hlasitě, že to bylo daleko slyšet. On pak odpověděl právě tak hlasitě:

"Ano, jsem to já!"

Malý Halef byl zvláštním zjevem tohoto muže, který působil takovým dojmem, právě tak zaujat jako já. Jako vždy, byl i tentokrát maličký hádží hned připraven podlehnout svému dojmu a proto, aniž by se rozpákoval, zda je to slušné nebo ne, vmísil se do hovoru.

"Jsi saharovým vnukem?" vyptával se.

Džirbani přikývl.

"Chceš být osvobozen?"

Tu zdvihl zajatec ruce až do výše svého obličej, hlasitě je spráskl dohromady, a zvolal:

"Z celého srdce!"

"Vyvedeme tě tedy ven, a to hned. Zastřelíme oba psy!"

Kouzelník a ostatní lidé, kteří byli u něho, slyšeli každé slovo. Kouzelník chtěl proto opakovat svůj zákaz a vztyčil se, pokud mu to jeho stav dovozoval, aby dodal svým slovům váhu, ale zmohl se jen na několik neartikulovaných zvuků a zhroutil se opět v bolestech na zem. Jak se zdálo, bylo tedy jeho poranění přece jen nebezpečnější než jsem se prve domníval. Kolem stojící Usulové s ním rozmlouvali. Byli to patrně lidé, kteří patřili k jeho nejbližšímu okolí, jeho přátelé a přívrženci. Jeden z nich se potom přiblížil k nám, a sděloval nám:

"Jste cizinci a cizincům je zakázáno mísit se do našich záležitostí. I kdybyste byli už mezi Usuly přijati, neměli byste právo zabývat se tímto zajatcem. Jen sahar sám nad ním rozhoduje. Dokonce ani sám šejk nemá podle zákonů naší země právo na jeho osudu něco měnit. Protože jste však Usulům prokázali veliké služby a navíc jste projevíli ochotu i nadále nám být nápomocni, získali jste si sahárovu lásku a on z těchto důvodů rozhodl, že kvůli vám propustí džirbaniho na svobodu, splníte-li jen jedinou podmínku, kterou vám uloží."

"Jakou podmínku?" zeptal se Halef.

"Musíte přemoci hlídače, aniž byste jim ublížili."

"Tyhle bestie? - Tyto psy?"

"Ano, tyto psy. Nesmí utrpět ani poranění, ani být zabiti. Přísně se vám zakazuje jakkoliv jim ublížit. Máte proto, než se k nim odeberete, odložit zbraně a spolehnout se pak pouze na své ruce. Také nesmíte vstoupit oba najednou do ohrady. Nejprve vejde emír z Džermanistanu a teprve, až jej psi roztrhají, smí za ním následovat šejk Haddádů!"

"A tohle je roztomilá podmínka," zvolal Halef. "Proč to není raději obráceně? Proč není psům zakázáno napadnout nás ve dvou a proč nás nemá napadnout druhý teprve pak, až sežereme prvního s kůží a chlupy!"

Chtěl pokračovat svým osobitým způsobem dále, ale jiní jej překlíčili. Usul, kterého k nám sahar poslal, musel totiž také mluvit tak hlasitě, že jej bylo slyšet kolikem a slyšel ho nejen džirbani, ale i Usulové stojící s šejkem na silnici. Odtamtud zazněl nejprve varovný hlas šejkovy ženy:

"U Alláha, prosím vás, neodvažujte se toho, hrozila by vám jistá zkáza, kdybyste podnikli tak odvážnou hru!"

A podobně nás varoval i zajatec:

"Nevím, kdo jste, ale chraňte se přijmout sahárův návrh. Zamýšlí jediné vaši zkázu! Jsem zajisté silnější než vy, ale zůstanu zde raději zavřen, než bych se odvážil s holýma rukama pustit se do boje s těmito příšerami!"

"Slyšel jsi?" zeptal se sahárův vyslanec. "Teď vám asi již došla odvaha!"

Aniž bych dbal na tuto zřejmou urážku, zeptal jsem se:

"Dodržíte své slovo a propustíte Džinistancova syna z vězení, podaří-li se mi psy holýma rukama zkrotit?"

"Ano," odpověděl tázaný.

"Ano," zaznělo i z kruhu jeho společníků.

"Ano," odvětil dokonce i kouzelník, jemuž myšlenka, že budu roztrhán psy, zmírnila snad i bolesti.

Nyní jsem se obrátil k džirbanimu:

"Potřebuji svědky k tomu, co zde bylo ujednáno. Slyšel jsi to všechno?"

"Ano," odpověděl. "Ale nebudeš snad tak odvážný, abys -"

Nenechal jsem jej domluvit, nýbrž jsem nyní oslovil naše přátele za vodou a ostatní Usuly otázkou:

"Slyšeli jste to také vy a chcete být svědky?"

"Ano, ano, ano, ano !" znělo to jako jedněmi ústy a ihned

se daly opět slyšet varující hlasy.

Nedbal jsem však na ně, ale slezl jsem z koně a podal uzdu Halefovi. Podíval se na mne vyvalenýma očima, a zvolal:

"Alláh nám buď milostiv! Chceš se toho odvážit? Opravdu se odvážíš, sidi?"

"Ano," odpověděl jsem.

"Třebaže ti hrozí nebezpečí být roztrhán na kusy a posloužit jako potrava těmto bestiím?"

"Ano! Toto nebezpečí ovšem není tak velké, jak se ti zdá."

"Kéž bys měl pravdu!" vzdychl Halef a zhluboka si oddechl.

"Mám pravdu!" ujišťoval jsem jej. "Dával jsi pozor, jak se pes, jehož jsem zastřelil, vrhl na vlastního pána?"

"Viděl jsem to, ale teprve pak, když už sahar ležel na zemi."

"To už bylo pozdě. To, co myslím, se odehrálo již předtím. Poznal jsem přesně, jak jsou psi vycvičeni. Nejprve strhnou člověka k zemi a teprve na ležícího se vrhnou. Hlavní věc tedy je, nedat se porazit a pak se chránit, aby se nedostali na hrdlo. Také Džirbani mi pomůže."

"Ten? A jak?"

"Musí psy zaměstnat tak, aby se od sebe oddělili a nenapadli mne najednou."

"Alláhovi ať jsou vzdány díky! To je dobrá myšlenka. Moje úzkost o tvůj život se začíná rozplývat. Ale přesto ti říkám: připravím si tvou henryovku a kdyby některého psa napadlo napadnout tě, pošlu mu tolik kulek do těla, že je nebude mít čas ani počítat!"

Odevzdal jsem Halefovi své zbraně. Pak jsem si odvázel šálový opasek z beder a ovinul jej celou délkou kolem krku.

"Svolil! - Půjde! - Odváží se toho! - Udělá to!" znělo mnohohlasně ze zástupu Usulů, když spatřili moje přípravy.

Výstrahy se opakovaně stupňovaly. Také džirbani mne ještě jednou hlasitě varoval. Já mu však odpověděl:

"Ničeho se neboj! Budeš-li mi pomáhat - zvítězím!"

Tato slova jsem promluvil ovšem jen tak hlasitě, aby jim rozuměl jen on sám. Přistoupil těsně k brance a tlumeným hlasem se mne zeptal:

"Jak rád bych ti pomohl, ale nevím, co mám dělat?"

"Budeš-li silně trást vrátky, jako bys chtěl vyjít ven, doufám, že se psi vrhnou na tvou stranu a zatímco jeden bude hlídat tebe, obrátím pozornost druhého na sebe. Nebudu pak mít práci s oběma najednou!"

"Jak rád to udělám, jak rád. Ale kdy? Dej mi znamení!"

"Hned, ihned můžeš začít!"

Stál jsem několik kroků vzdálen ode dveří zevní ohrady. On tedy stál psům mnohem blíže a když nyní začal tlouci na dveře, třást jimi a dělat hluk, obrátila se pozornost psů ihned k němu. Psi se ke mně obrátili zadky a začali peklně výt. Teď nastal pro mne pravý okamžik. Přiskočil jsem k vnějším dveřím, odstrčil závoru a vrazil dovnitř. Jediný výkřik zděšení se ozval ze zástupu diváků a pak nastalo mrtvolné ticho. Vyrázil jsem dveře a uskočil opět ven. Byla to pro mne výhoda. Branka byla úzká a oba psi se nemohli najednou prodrat ven. Mohl jsem tedy před brankou napadnout jen jeden. Tou dobou si mne však žádný z nich nevšímal, neboť veškerou jejich pozornost zaujímal vnitřní branka, kterou trásl džirbani. Že jsem otevřel druhou branku postřehl, až když jsem je upozornil hlasitým výkřikem.

Nebylo mým úmyslem vyprávět tuto příhodu ke své oslavě, po níž vůbec netoužím a kterou si také nezasloužím. Co jsem nyní udělal, nebylo tak veliké hrdinství, jak by se snad zdálo. Již sta tisíc mužů se odvážilo něčeho podobného a často s dobrým výsledkem. V Americe je známý trik, který jsem nyní chtěl použít i já.

Džirbani byl ostatně dobrým pomocníkem. Byl velmi inteligentní a ihned pochopil, co bylo po něm žádáno. Jak jsem se již zmínil, upoutával pozornost psů na sebe. Když jsem pak branku vyrazil a hlasitě vykřikl, abych psy přilákal k sobě, záleželo na tom, aby džirbani jednoho z nich udržel u sebe. Podařilo se mu to skvěle. Když se po mém výkřiku psi chtěli na mne vrhnout, začal zajatec znovu tak usilovně pracovat na dveřích, že se jeden ze psů ihned po něm obrátil, zatímco druhý, aniž by se dal zmást, se hnál ke mně. Bylo velmi lehké zabránit strašlivému nárazu jeho těla, který by následoval, a sice dveřmi, které jsem opět napl přivřel, takže pes na ně narazil a já mohl ihned přikročit k útoku. Pes totiž vnikl jednou tlapou mezi mřížoví vrat a místo, aby se ji snažil vyprostit, chtěl prorazit ohradu silou a proto se mi zcela lehce podařilo sevřít mu rukama krk a tisknout jej k sobě tak, že mu dech začínal vypovídat službu. Tak jsem ho odtrhl od dveří. Visel obrácen ke mně zády ve svěráku mých pěstí a začal úzkostně výt, namáhaje se marně zachytit se mne zadními tlapami. Když druhý pes zaslechl úzkostné vytí, upustil okamžitě od džirbaniho a obrátil se ke mně, aby mne napadl a svého druha osvobodil. Co se nyní stalo bylo nanejvýš zajímavé. Již se chystal ke skoku na mne a tu spatřil druhého psa polomrtvého v mých rukou. Ulekl se. Vyšel jsem mu do dveří vstříc. Kdyby mne napadl, nedotkl by se mě, ale bestie, kterou jsem držel v rukou. Začal ustupovat a vyhýbat se. Postoupil jsem a pes opět ustoupil. Postupoval jsem přímo k němu a pes, krvelačný medvědář, stáhl ocas mezi nohy, začal se trást na celém těle a úzkostlivě kňučel. Pes by jistě uprchl, kdyby to bylo možné a nyní bylo na mně, abych jej zcela ovládl. Přistoupil jsem k němu co možná nejbliž a mrštil jsem po něm jeho druhem, kterého jsem dosud držel v rukou, takže na něho dopadl jak dlouhý tak široký. Úzkostlivé zavytí a pes, když uskočil stranou, se stáhl do bezpečného kouta, kde žalostně kňučel a díval se po svém kamarádovi, o něhož měl patrně upřímný strach. Ten však ležel úplně nehybně na zemi. Jen hrud' se mu slabě zdvíhala a klesala a celým tělem probíhalo třesavé chvění. Tlama byla široce rozevřena a jazyk z ní visel ven. Pes byl blízko zadušení. Stál jsem vedle něho, připraven popadnout ho jako prve. Když opět vnikl do plic první doušek vzduchu, jeho mohutné tělo se natáhlo. Kalné oči opět získávaly lesk. Zdvíhl se pomalu a těžce, jako by mu jeho silné končetiny vypovídaly službu. Nastal kritický okamžik. Rozevřel jsem své paže, abych ho opět objal, kdyby se na mne chtěl znovu vrhnout. Zdvíhl oči a spatřil mne stát nad sebou. Spatřil hrozivě rozevřené paže. Současně pak zaslechl úzkostlivé kňučení druhého psa. Obrátil k němu hlavu a jeho druh, když ho spatřil, stupňoval své kňučení a vytí a sice tak úzkostlivé vytí fistulovým hlasem, které pes vydává někdy, když vypukne požár. Nyní začal netvor, jehož jsem přemohl, přizvukovat. Místo, aby proti mně podnikl něco nepřátelského, položil hlavu na tlapy, zavřel oči a začal vyrážet žalostné zvuky. Nejdříve přerývané, potom stále artikulovanější, až nakonec se dal do zcela zřetelného nářku. Vždy, když udělal přestávku, se na mne podíval, jako by se chtěl ptát: "Slyšel jsi to?" A nyní jsem ho oslovil. Mlčel a díval se na mne. Pak odpovídal novým vytím. Jakmile skončil, začal jsem k němu opět mluvit a pak spustil zase on. Tak jsme mluvili jako druh s druhem, on vytím a já konejšením. Nerozuměli jsme jeden řeči druhého, ale v jejím zvuku spočívalo něco, co nelze slovy vyjádřit. Přiklekl jsem k němu a odvážil se pohlédit mu rukou hlavu. Nechal si to líbit. Něžně jsem jej popleskal. Přejel jsem mu rukou přes záda a nyní již ze sebe vydal spokojený zvuk. A když jsem nakonec vstal, povstal také a vsunul mi svou tlamu pod ruku, aby přijal další laskání. Když to spatřil druhý pes, přestal výt a opustil své místo, ale ne už, aby utekl, ale aby se ke mně přiblížil. Stalo se to pomalu a váhavě, způsobem, který používají dobře vychované děti, když byly otcem potrestány a chtějí se mu pomalu zalíbit. Podporoval jsem tuto jeho potěšující taktiku tím, že jsem dál laskal jeho druha a vyšel jsem mu i s ním vstříc. Výsledek toho byl, že jsem za chvíli stál mezi oběma psy a vyprašoval jsem jim nikdy nepěstované kožichy tak důkladně, že oba blažeností vzdychali.

Zkusil jsem nyní jít sem i tam. Psi šli se mnou. Když jsem se vrátil, učinili rovněž tak. Teď jsem se pustil dále, kolem celé trnovníkové ohrady a psi mi opět šli v patách. Jejich oči hleděly něžně a přívětivě. Nebyla ani stopa po předcházejícím nepřátelství k lidem. A když jsem se konečně obrátil na druhou stranu k bráně, u níž stál džirbani, chovali se psi tak lhostejně, jako by docela zapomněli, co dříve bylo jejich úkolem. Odsunul jsem závoru, abych dveře otevřel.

"Smíš se toho odvážit?" zeptal se džirbani.

"Ano, pojd'!" odpověděl jsem a ustoupil, abych mu udělal místo.

Psi stáli po mé pravici a levici, těsně přimáčknutí ke mně. Držel jsem je opatrně oba pevně za uši.

"Učiním tak na tvé slovo, sáhíbe!" řekl vězeň.

Řekl tato slova, vyrázil dveře a vyšel ven. Přitom se poodhrmuly záhyby jeho haiku, takže jsem spatřil, že je pod ním oděn obyčejným koženým oděvem jako ostatní Usulové. Pouze nohy vězely v něčem podobném botám, ale ne z lýka jako ostatní, ale z kůže. Psi se na něho dívali bez nejmenší známky nenávisti nebo hněvu. I já, chtěl-li jsem se mu

podívat do očí, musel jsem řádně zdvihnout hlavu. Překonával mne ve všech rozměrech, ať se týkalo výšky, šířky i tělesné síly. Jaký to byl člověk! Jak vznešený, jak hrdý a krásný! Zdálo se mi, jako by, aniž to věděl, stála jeho duše za ním a volala ke mně: "Podívej se na něj a miluj ho! Je z královského rodu!"

Až dosud nás dělil plot a brána. Teď jsme stáli poprvé bez překážky čelem proti čelu. První pohled, který mohl na mne upřít, byl velmi dlouhý, vyčkávací a pátravý. Pak, jako by mu přelétl teplý, rozjasňující paprsek po obličej, řekl:

"Nejsi dítětem této země, jsi cizinec. Jsi však šlechetný, dobrý a statečný. Když jsem tě spatřil poprvé před obávanou ohradou, jak jsi se zastavil s koněm, poznal jsem, že tvůj kůň je sice mnohem menší, ale zato mnohem ušlechtilejší a krásnější než naši koně. I ty jsi mnohem menší než já, ale zato sedíš mnohem ušlechtileji a jistěji v sedle a všechno, co děláš, je mnohem oduševnělejší než jak bychom to provedli my. Připadal jsi mi jako vidění z lepších světů, které mi sesílá nebe. Víš, co je to nebeské vidění?"

"Ano," odpověděl jsem.

"A víš, že mne nazývají šilencem?"

"Ano."

"Člověk, který je obšťastněn viděním, je Bohem milován. Pokud je si toho vědom, přináší lidstvu požehnání, ať už je mu víra dána nebo ne. Jakmile však na to zapomene, stane se šilencem a podobá se pak vidění, jež nikdy nedojde splnění."

"Kdo ti to pověděl?" ptal jsem se udiveně.

"Stojí tak psáno zde, v mé knize."

Ukázal na prsa, do středu, právě pod bradou, kde bývá nošen hamail. Tušil jsem tedy, že tam pod haikem visí zmíněná kniha. Pak pokračoval:

"Když jsem tě spatřil, viděl jsem v duchu, že ty, zdánlivě menší než já, jsi sestoupil ke mně z hvězdnatých světů, které se nám zdají být také maličkými, ale vzrůstají, čím více se k nim přibližujeme. Ihned jsem poznal, že mně přicházíš osvobodit a že se ti jistě hravě podaří, co jiný by považoval za naprostou nemožnost. A pak, když vidění pominulo a oči opět přivykly na skutečnost, viděl jsem v tobě opět pouhého člověka a začínal jsem se o tebe strachovat. Podařilo se! Beze zbraní! Bez přísnosti a bez násilí! A v jak krátkém čase! Sáhbe, prosím tě, vysvětli mi ještě, jak to bylo všechno možné?"

"Přemýšlej!" řekl jsem. "Rozluštění je velmi jednoduché. Přál bych si, abys k němu dospěl bez mé pomoci."

Díval se mi několik okamžiků do obličeje, jako by pátral po důvodech této mé odpovědi. Pak řekl:

"Děkuji ti! Jednal jsi správně. Čeho může člověk dosáhnout vlastním důvtipem, to ať nepožaduje na jiných! Neptám se tě kdo jsi a odkud přicházíš. Ale jedno bych chtěl vědět: kde se ubytuješ?"

"Nepochybně u šejka, jsem jeho hostem."

"Pak se tedy nyní rozloučíme. Přeješ si však, abych tě opět spatřil?"

"Z celého srdce!"

"Já rovněž. Mohl bys navštívit můj pohanský ostrov?"

"Ano, přijdu, ale kdy?"

"Zítra ráno, během dopoledne. Budu tam na tebe čekat."

"Musím přijít sám? Anebo smím s sebou vzít svého průvodce?"

"Toho malého muže, který drží tvého koně?"

"Ano. Je to můj důvěrník. Miluji ho."

"Přiveď jej tedy s sebou, ale jen jej samotného. A teď dovol, abych odešel!"

Obrátili jsme se k východu z vnější ohrady. Zamýšlel jsem psy nechat uvnitř a uzavřít pak zvenku dveře. Ti však pozorovali co zamýšlím a drali se ven s takovým úsilím, že jsem jim v tom nemohl zabránit. Bylo to ovšem nebezpečné, neboť kdyby je venku na svobodě přepadla opět jejich zuřivost, mohli by způsobit veliké neštěstí. Psi však nejevili ani známky divokosti a ani je nenapadlo vzdálit se od mého boku, takže jsem jim mohl zcela důvěřovat. Jen pro jistotu jsem je jako prve uchopil za uši, což si nechali ochotně líbit. Považovali to, jak jsem z jejich něžných pohledů soudil, spíš za lichocení. Jejich oči projevovaly v tom okamžiku tolik oddanosti a poctivosti, že je nebylo možné ani v nejmenším srovnávat s pohledy, které na mne vrhali dříve, dokud ještě byli krvelačnými bestii. Džirbani na ně pohlédli, a řekl:

"A člověk, aby takovéhle tvory kazil; o to se dovede v potu tváře snažit! Kdo pak stojí výše, on nebo oni? Pojdme, sáhbe!"

Nejprve jsme šli na místo, kde čekal Halef s koňmi. Hádží zatím seskočil. Džirbani se zastavil, podíval se mu do obličeje, a pravil:

"Ano, toho mi přiveď s sebou, přijdeš-li zítra!"

Pak si prohlížel koně dlouhou dobu a zkoumavým pohledem.

"Líbí se ti?" zeptal se Halef, který nedovedl nikdy dlouho mlčet.

Džirbani se této otázce usmál, ale přece odpověděl:

"Nespatřili v této nemotorné zemi světlo světa. Patří také k mému vidění. Jaké štěstí pro nás, kdyby se mé vidění uskutečnilo!"

Šli jsme dále - k průplavu. Bylo nutné jít kolem místa, kde ležel sahar. Ležel zde se zavřenýma očima. Mužům, shromážděným kolem něho, se dosud nepodařilo zastavit prýstící krev. Džirbani k němu přistoupil a já jej následoval. Všichni vyskočili a odstoupili daleko od něho, aby nevešli do styku s "prašivcem". Sahárův oděv byl roztržen a rána se nám nyní objevila v celé hrůze. Vypadala velmi nebezpečně. Dolní část stehna byla rozervána a kolenní česka rozhrznuta a rozdrcena. Džirbani sáhl do svého haiku, vytáhl z kapsy balíček velmi širokého lýka, a řekl:

"Nebude-li tato rána ihned velmi opatrně ošetřena, je synem smrti! Obvází jej."

"Vyznáš se v tom?" zeptal jsem se.

"Můj otec byl široko daleko proslulým lékařem. Jsem jeho žákem."

Chtěl se naklonit ke knězi, když vtom stařec otevřel oči. Ihned se posadil, vztáhl proti džirbanimu obě ruce s prsty roztaženými daleko od sebe a volal:

"Pryč ode mne! Nedotýkej se mne! Jsi prokletý!"

Džirbani se vztyčil a na urážku odpověděl klidným hlasem:

"Není zde kromě mne nikdo, kdo by dovedl taková zranění léčit. Budeš-li však špatně obvázáán, začne rána hnisat a zemřeš na otravu krve!"

"Pak tedy zemřu!" vykřikl sahar. "Pryč! Pryč! Nedotýkej se mne rukou! Nechci mít nic společného s prašivcem a šilencem!"

Džirbani své lýko schoval a odcházel. Já jej pak následoval.

"To je hrozné!" vydralo se mi na rty. Chtěl jsem mlčet, ale nedokázal jsem to. Musel jsem si alespoň touto větou ulevit. Tato nenávist nebyla jen zřetelně ošklivá, ale přímo odporná a nepřírozená. Avšak vnuk, svým dědem zapuzený, mne poučil:

"Není to hrozné, ale naopak velmi přirozené. Trpí sebeklamem, že jsem s ním spřízněn. Ty však jistě víš, že člověk, který vlastní lež považuje za pravdu, je šilencem. Nejsem tedy bláznem já, ale on sám je duševně chorý. Co je v něm ještě zdravého, bouří se proti této lži a je jen výsledkem jeho šílenství, obléká-li tento oprávněný odpor do masky nenávisti a hnusu. Nebylo by spravedlivé považovat jej pro tento jeho hněv za špatného člověka, nebo za nehodného kněze. Jeho nenávist je zplozena šílenstvím, jeho víra v Boha je však pravá a prostá veškeré lži. Prosím, měj ho v uctivosti!"

Nyní jsme došli k průplavu. Tu se k nám blížil po vodě vor, který vyslal šejk pro raněného sahara, aby mohl být dopraven do svého obydlí. Toho využil džirbani, aby se dostal přes řeku. Jakmile vor přistál, vkročil na něj. Veslař však vyrazil z hrdla výkřik děsu a rychle vyskočil na břeh, aby se jej snad "prašivec" nedotkl. Džirbani si však veslaře nevšímal a veškerou pozornost věnoval mně.

"Neděkuji ti nyní, sáhibe," řekl. "Člověkov, který pro nás udělal to, co jsi učinil ty pro mne, neděkujeme - prožíváme spíše svůj dík. Také ruku ti nepodám, kvůli tobě. Štítily by se tě - ubožáci!"

Domluvil a mohutným odrazem nohou uvedl vor do pohybu. Na druhé straně vystoupil na břeh, odrazil vor opět k nám a odcházel klidně a pomalým krokem, hrdě jako král, aniž by pohlédl vpravo nebo vlevo, na svůj ostrov. Nepozoroval lidi, kteří mu ustupovali z cesty, aby s ním nevešli do styku, anebo je nechtěl vidět. Bylo mi to nápadné.

Neméně nápadné mi však také bylo všeobecné mlčení, kterým bylo přijato jeho osvobození. Jak byli psi nebezpeční, ukázalo poranění jejich pána. Jinde by vítězství bezbranného nad nimi uvítali hlasitým, možná že i bouřlivým souhlasem. Zde jsme nezaslechli ani zvuk, ani slovíčko. Toto ticho se nápadně odráželo od onoho varovného volání, které předcházelo mému pokusu psy zkrotit. Proč se tak dělo jsem si však mohl docela dobře vysvětlit. Nyní, kdy byl džirbani zase na svobodě, padla na všechny lid opět stísněnost - báli se náказы a proto se dívali na můj čin nějak na dobrodiní, ale právě jako na pravý opak. Já, kterého tak vítali a z jehož přítomnosti mezi sebou se začali těšit, jsem jim způsobil hned při prvním kroku do jejich hlavního města ošklivou nepříjemnost. Zde bylo třeba hledat vysvětlení, proč panovalo všeobecné ticho, které se mohlo nazývat tichem z rozpačitosti. Neboť nejen jednotlivce, ale i celé množství lidí dovede posednout rozpačitostí.

I malý Halef se asi zabýval podobnými myšlenkami. Stál tu, držel otěže obou koní v rukou a díval se se zářícím zrakem za odcházejícím džirbanim, ale když tento zmizel, skoro zlostně zamručel:

"Nevděčný pronárod! Nasadil jsi dvoj- i trojnásobně život a teď, když se ti to podařilo, všichni muži oněměli. Ale po tobě by se toho nikdo neodvážil! Ale jen se podívej, jaké dělají oči! Dojem to způsobilo! Zde máš svého koně a zbraně. Musíme na druhou stranu!"

Vyhoupili jsme se opět do sedel a přeletěli na svých koních průplav. Šejkova žena stála dosud na místě, kde jsme ji opustili. Přijala nás vlídně a byla jediná ze všech, jež byla ochotna vyslovit nám svůj obdiv. Právě chtěla začít, ale vtom ukázala s úlekem na vodu v průplavu, a volala:

"Netvoří, obludy, plavou za tebou sem! Vezmi pušku a zastřel je!"

Oba psi se pustili za námi a plavali, aby se dostali na břeh. Všechno jim uhýbalo z cesty. Proto se uvolnilo místo, kde jsem stál s Taldžou a Halefem. Každý kdo stál poblíž, se chopil své zbraně - nože, luku, oštěpu, ale já zdvihl varovně ruku, a zvolal jsem:

"Chraňte se jich dotknout, nebo je napadnout! Okamžitě by zdivočeli a byli by pak horší než dříve. Teď za ně ručím, že nic neprovedou!"

"Když se sám zaručuješ, zůstanu při tobě!" řekla Taldža srdnatě.

Seskočil jsem z koně a šel k vodě, abych psy laskavě přivítal. Tu mi jeden z nich začal olizovat vztaženou ruku a druhý si pospíšil následovat jeho příklad. Počkal jsem, až si vytřásl vodu z kožichů a připoutal jsem je pak řemeny vpravo a vlevo ke třmenům svého koně. Nejen že to snesli, ale dávali ještě radostným kňučením najevo svou radost. Považovali to asi za důkaz, že jsou nyní mým majetkem. Přáli si to a když jsem se opět vyhoupl do sedla a rozjel se s koněm kupředu, hlasitě a radostně štěkali a běželi za mnou. Šejkova žena na mne hleděla pohledem nejvyššího překvapení.

"Jaký je to zázrak!" zvolala. "Myslím, že jsi mocnějším a mnohem obratnějším kouzelníkem než náš sahar!"

"Abychom láskou a rozumem napravili to, co nerozum a nenávist zkazila, můžeme použít jen dobrou vůli a není třeba uchýlovat se k zázrakům a kouzlům," odpověděl jsem. "Zázrakem je tu pouze to, že samozřejmou a přirozenou věc si vykládáte jako zázrak. Uvažují-li o tom, co jsem nyní dokázal, zabývám se jen jedinou myšlenkou, jestli jsem to všechno nepodnikal zbytečně."

"Zbytečně? Jak to?"

"Získal nyní džirbani skutečně svobodu?"

"Ano, skutečně!" ujišťovala mne.

"Na jak dlouho?"

"Navždy!"

"Nemůže tedy být opět zavřen?"

"Jako vyvrhel a blázen nikdy. Sahar jej propustil a sice za podmínek, které jsi dokonale vyplnil. Je tedy nyní až do smrti volným a svobodným mužem, jemuž nikdo nesmí nic vyčítat, jedině že by se znovu prohřešil proti zákonům Usulů. Prála jsem si jeho svobodu. Prosila jsem tě o ni. Prála bych si projeviti tobě svůj dík, ale slyšela jsem, co o tomto díku řekl, že jej nelze vyslovit, že je nutné ten dík prožít. Myslím, že jeho výrok je správný a proto nyní budu o díku mlčet, abych tě o něm později přesvědčila skutky. Tvá přání budou pro mne mít právě takovou cenu, jakou mělo mé přání pro tebe. Prosím, abys mi dovolil nazývat se tvou přítelkyní!"

"Nejenže k tomu svolím, ale poprosím tě o tvé přátelství rád a z celého srdce! Jsem velmi uklidněn vědomím, že toto osvobození džirbaniho potrvá pro celý jeho život. Nemohl jsem sice vyzkoušet, zda jeho rozum není na scestí, ale ujišťuji tě, že spíše sahárova nenávisť hraničí s šílenstvím, než jasné, mužné, dobrotivé a dokonce i pomstychtivosti prosté jednání jeho vnuka. Kdyby mi džirbani nyní řekl: ne já, ale on je stížen šílenstvím, jistě bych spíše uvěřil jemu."

"Je to skutečně zvláštní! I jeho vlastní žena jej někdy považuje za šíleného!"

"Či žena?"

"Žena kouzelníka. Copak jsme o ní ještě nemluvili?"

"Ne, dozvídám se teprve nyní, že má ženu."

"Ano a ženu věhlasnější než je sám. Vysoko jej převyšuje. Řekla bych raději, že ona je duší a on jen tělem. Často se s ní stýkám. Poznáš ji také a možná, že ještě dnes. Ale řekni, proč se tak udiveně rozhlížíš kolem?"

Tato otázka se vztahovala k objevu, který jsem učinil teprve nyní, když jsme vjeli do obydlené části města. Zde již byla cesta, po které jsme jeli, širší a průplavy začaly ustupovat širým prostranstvím, na nichž stála obytná stavení bohatších a vznešenějších obyvatel země. Zde se shromáždilo již mnohem více lidí než jsme až doposud pozorovali a mezi těmi bylo nápadně veliké procento raněných mrzáků, kteří i když nestáli pohromadě, přesto bili do očí svým zvláštním úbořem, který svědčil, že patří k sobě. Všichni měli kožené, velmi vysoké boty, připomínající boty Napoleonových kyrysníků. Na těchto botách měli upevněny ostruhy s obrovskými koly, které při každém kroku ostře zazvonily, a na to, jak se zdálo, byli tito ubožáci obzvláště pyšní. Na zádech měl každý z nich ranec ze psí kůže, slušně naplněný, takže se některý pod jeho tíhou prohýbal. Obsah tohoto rance mi ovšem zůstal záhadou. K tomu se družily zvláštní odznaky skládající se ze dvou dělových rour, ovšem značně zmenšeného měřítka, které měli tito lidé upevněny na náramenních páskách. Dělové roury byly poněkud širší než ramena, takže z obou stran přečnívaly ramena, což dodávalo postavám zdání, jako by byly tělesně více vyvinuty a měly značnější sílu. Tuto ozdobu si představme jako epoletu, tedy jako druh vyznamenání či ozdoby. Na levém rameni pod odznakem byl nápis: Zmíráme pro a na pravém rameni jako dokončení této věty: emira z Ardistanu. Odznaky byly, jak jsem později zjistil, železné, postříbřené i pozlacené, podle toho, jaký stupeň tito lidé ve svém veřejném postavení zaujímal. Všichni, které jsem při našem vjezdu pozoroval, měli ubohé, žebrácké vzezření. Ale nebylo je však možné považovat za obyčejné mrzáky, ale za jistý druh válečných invalidů, kteří si zasluhují jistou úctu. Proto jsem jim, jedouce okolo, věnoval zvláštní pozornost, což neuniklo bystrozrakému šejkovy ženy. To bylo zřejmě důvodem k otázce, kterou mi položila:

"Jak se zdá, zajímáš se zvláště o naše vojáky?"

"Vojáky?" podivil jsem se. "Myslíš snad propuštěnce, invalidy, mrzáky a nemocné?"

"O ne! Jsou to vojáci, skuteční vojáci!"

"Nelze je tedy považovat za invalidy? Bojují stále dál?"

"Ano, jakmile vypukne válka. K tomu je přece máme. Oni to také jsou, z nichž bude utvořeno vlastní vojsko, dojde-li k tažení proti Čobanům."

"Pak jsou to ovšem také oni, kteří vás hájili, kdykoliv jste byli Čobany napadeni?"

"Ovšem! To byli také oni! Není přece možné potřebovat je k něčemu jinému!"

"Tak! Hm! - Nejsou k ničemu jinému! U vás tedy používáte k válčení jen lidi, kteří se již jinak nemohou uplatnit?"

"Ovšem! Je to snad u vás jinak?"

"Ano! U nás používáme právě ty nejlepší, nejzdravější a nejsilnější!"

"Jaká škoda! Věčná škoda! Myslela jsem, že u vás provádíte všechno co nejmoudřeji, nejopatrněji a nejchytřeji, ale teď se dozvídám pravý opak!"

"Můžeš mi snad dokázat, že vy v těchto věcech projevujete více moudrosti a rozvahy?"

"Ano! Ihned!"

"Udělej to!"

"Udělám to velice ráda! Víš, že jednou zavládne válka, jindy že ustoupí míru. Který z těchto dvou stavů je přirozenější a bohumilejší?"

"Rozhodně mír!"

"Připouštíš to tedy! Uznáváš tedy, že válka je nešťastnou výjimkou ze šťastného pravidla?"

"Ano."

"Velmi dobře! Pokračujme: Na světě jsou lidé prospěšní a jsou zde i lidé zbyteční, dokonce i škodliví. Který z těchto dvou stavů se ti zdá být přirozeným a žádoucím? Prospěšnost, nebo zbytečnost a škodlivost?"

"Rozhodně prospěšnost!"

"Jak bys tedy nazval člověka, který by se nesnažil spojit vždy dobré s dobrým, prospěšné s prospěšným a zlo se zlem, zbytečnost se škodlivostí? Jak bys nazval člověka, který by chtěl dobro slučovat se zlem a škodlivost s

prospěchem? Mohl bys ho nazvat moudrým?"

"Ne."

"Nepatří tedy lidé zdraví, práce schopní a prospěšní míru a ti druzí válce! Je proto trestuhodnou nemoudrostí hnát zdravé lidi,

živitele rodin a národa do náručí války, aby je zničila! Proto děláme opak: necháváme si je doma "

"A býváte proto pravidelně poraženi?" prohodil jsem.

"Ne! Pravidelně ne, ale většinou! Pomysli však, že Čobani přicházejí jen proto, aby kradli stáda. Dejme tomu, že nás přepadnou a odvedou nám tisíce kusů dobytka. Bylo by tomu možné zabránit, kdybychom jim vyslali naproti dvě nebo tři sta mladých, silných mužů, kteří by v boji s nimi padli? Efendi, buď ujištěn, že volba mezi tisícem kusů dobytka a třemi sty mladými lidskými životy pro mě není snadná. S radostí vydám dobytek, abych zachránila lidi! Ani nás nenapadne, abychom ardistsanskému emírovi vydávali své nejvybranější a nejpotřebnější lidi, ačkoliv poplatek, který od nás požaduje, je i tak dost veliký."

"Vy mu platíte poplatek?" zeptal jsem se.

"Vy snad ne?" odpověděla mi Taldža otázkou.

"Ne," odvětil jsem.

"A jak tomu tedy říkáte?"

"Daně!"

"To je totéž. Daně jsou vynuceným poplatkem. Nikdo je neplatí rád. Používá-li se jich pro díla míru, přinášejí požehnání. Jsou-li však požadovány pro válku, přinášejí kletbu. Daň, kterou my odvádíme emírovi z Ardistanu, je určena jen pro válku. Musíme odvést právě tolik lidí, kolik jich je pro jeho tělesnou stráž třeba. Tato stráž je složena jen z urostlých Usulů, jimiž se chlubí a kterých se všichni obávají. A ty mu musíme ovšem dodávat. Počínáme si při tom tedy následovně: jsme nuceni dodat celou tělesnou stráž a všechno, co s ní souvisí. Posíláme jen takové lidi, kteří by nebyli pro nás prospěšní doma, které bychom museli zbůhdarma živit. Jsou to především nemocní, vnitřně i zevně, jsou to lenoši, lehkomyslníci, lidé nespolehliví, lháři a zloději. Tím způsobem zabrahňujeme zločinu a ušetříme za trestnice. Jen proto jsme tě mohl ujistit, že tě nikdo z Usulů nezklame, neboť špatní lidé a lháři jsou v mírově službě a nejsou s námi!"

"A podvolují se tomuto obyčejí stát se vojáky?"

"S velikou radostí!"

"A posíláte i tělesně nemocné?"

"Ovšem. Jen když mají postavu vysokou podle předpisu. Obyčejně jim to prospěje. Jakmile vyjdou z našich nízkopoložených a vlhkých lesů do tamní hornaté krajiny, zpravidla se uzdravují. I ti, kteří jsou mravně nemocní, se v tamním ovzduší uzdravují. Kázeň ardistsanského emíra je přísná. Kdo se jí nepodrobí, obyčejně pyká životem. A tak se stává, že tělesní strážci, které na jejich žádost propustí, když se vrátí mezi nás, jsou vesměs dokonalými lidmi, kteří vidí veškerou svou pýchu v tom, vážíme-li si jich. Zjistili jsme, že je prospěšné sestavit z nich malé domácí vojsko a doufám, že nás za to ještě pochválíš. Spatříš celou setninu našich vojáků, která stojí připravena, aby nás přivítala, neboť náš příchod byl ohlášen."

Za dvě minuty budeme před palácem. Dovol, abych se nyní opět přidružila k šejkovi!"

Popohnala svého koně a v několika okamžicích dohonila svého manžela. Jel jsem opět v páru s Halefem. Náš pár ovšem zaujímal v průvodu největší místo kvůli psům, jimž nikdo nechtěl důvěřovat. Všele jel šejk se svou chotí, pak následovala polovina stařešinů, načež jsme přišli my dva. Za námi klusala druhá polovina stařešinů a pak následoval ostatní průvod, k němuž se připojilo velké množství lidí, které podívaná zvěbila. Přední polovina si pospíšila, aby se dostala z dosahu psů a zadní polovina velice váhala se jim přiblížit a proto jsem jel s Halefem v dostatečné mezeře, která se nechtěla sevřít. Lidé, kolem nichž jsme jeli, nás proto mohli velmi pohodlně ze všech stran pozorovat. Dojem pak, který jsme učinili, se nám nezdál být nijak schopný vzbudit naši domýšlivost. My i naši koně jsme se jim zdáli být velice maličci. Mohli jsme tak soudit z jejich pohybů, které prozrazovaly zklamání. Zpráva o nás nás předběhla. Co o nás vyprávěl Halef, bylo zde již jistě dávno známo. A nyní nemohli tito lidé, kteří byli zvyklí posuzovat člověka jen podle tělesné výšky, uvést to, co slyšeli, do souladu s našimi malými a zdánlivě křehkými postavami.

Náhle se před našima očima vynořily dvě veliké, věžovité stavby, které se zdály být tím rozměrnější, čím více jsme se k nim blížili. Naše dnešní cesta končila. Ústila na velikém náměstí, které tvořilo pravidelný čtverec. Protilehlá strana byla ohraničena řekou a tvořila asi hlavní přístaviště. Po pravé i levé straně stála ona dvě věžovitá stavení, která si byla do nejmenších podrobností podobná, pouze s tím rozdílem, že jedno bylo opatřeno okny, druhé nikoliv. Obě věže byly kruhové a jejich průměr měřil asi sto padesát kroků. Výška zdi měřila asi dvacet metrů. Věže však byly značně vyšší, neboť ze zdiva trčelo do výše množství přitesaných dřevěných sloupů, které nesly střechu v podobě velkého slunečníku, jehož hůl byla zhotovena z těch nejsilnějších sloupů, ve středu zapuštěných. Kolem této hole se točily dřevěné schody, které vedly na střechu, na malou plošinu opatřenou zábradlím, umístěnou právě uprostřed deštníkového krytu. Sloupy nebyly spojeny mezistěnami a proto mezi nimi pronikalo světlo dovnitř ve více než dostatečné míře a proto nebyla zapotřebí okna. Jinak však byl vnitřek naprosto chráněn před deštěm, neboť střecha kolem dokola značně přečnívala zdivo a bránila dešti vniknout dovnitř. Také obě vysoké a široké brány se podobaly jedna druhé jako vejce vejci. Měly nejjednodušší kamenné ostění a nebyla na nich ani stopa po nějaké ozdobě nebo myšlence. Pravá věž, která měla jen holé zdi bez nejmenšího okénka, byl takzvaný chrám, po levici pak stál šejkův palác. Palác měl kolem dokola čtyři řady oken podobných střílnám, ale bez rámu a nezasklených. Tato věž byla uvnitř zastavěna dřevěnými trámovými přehrazeními, oddělenými od sebe prkennými stěnami. Tyto stěny pak tvořily pokoje, komnaty a komory, které vesměs hraničily na zevnější zeď, v níž byla pro každou z těchto prostor proražena okna, podle velikosti místnosti jedno i více. Bylo tu i několik větších místností podobných sálům. Tyto místnosti však nevyplňovaly celý vnitřní prostor. V jeho středu, tedy kolem hole slunečníku, se rozprostíralo volné prostranství,

jakýsi vnitřní dvorec, na němž se nalézala dvě veliká ohniště. Rohože ležící na zemi svědčily o tom, že toto prostranství slouží v době dešťů za shromaždiště, poradní i zábavní místo obyvatelstva.

Tolik je nutné říci o paláci a chrámu Usulů. Stačilo jim, že nazývali dvě kamenné budovy této velikosti svým vlastnictvím. O nějaké architektonice nebyla ani řeč. Ale snad právě proto jeví se tyto věže přes svůj nedostatek výrazu i ducha jako působivé. Bylo patrné, že tito lidé měli v úmyslu architektonicky promluvit, ale zmožili se pouze na tento jediný, mohutný, ale neartikulovaný výkřik a pak zase zapadli do předchozího mlčení a zůstali od těch dob němí. Němí? Úplně němí? Ne, přece ne! - Byl tu ještě jeden pokus, třebaže ne na poli architektury, ale plastiky. Mezi oběma věžovitými kolosy stála totiž na podstavci z vepřovic, a to dost vysokém, ne právě nezdařilá postava velikého, osedlaného koně, zhotovená dost uměle ze dřeva a chráněná barvami před povětrnostními vlivy.

Mohutný a velice tělnatý stál zde tento kůň na svém podstavci. Koňská postava neměla příliš věrnou podobu, ale kdyby se tu a tam provedla na hlavě malá změna a kdyby byly vedle uší zasazeny rohy, byl by z ní vznikl docela povedený vůl. Že to však vůl být neměl bylo patrné z toho, že v sedle seděl jezdec. Seděl tam alespoň v okamžiku, kdy jsme vjeli na prostranství. Jezdec byl životní velikosti, ovšem podle usulského měřítka. Kůň však byl v nadživotní velikosti a proto byl jezdec velice malý pro toto tělnaté a vysoké zvíře. Člověk musel přemýšlet, jak mohl umělec spáchat takovou nesrovnalost. A ještě jednu věc bylo těžké při pouhém pohledu odhadnout, totiž materiál, z něhož byl jezdec zhotoven. Zeje kůň dřevěný, bylo patrné na první pohled, ale z čeho je zhotoven jezdec nebylo možné stanovit, neboť postava byla zcela oblečena, a to v oděvu ze skutečných látek. Ani obličej pozorovateli neprozradil materiál, neboť byl stíněn obrovským vousem, který zabraňoval rozeznat rysy tváře. Na hlavě jezdce se skvěl mohutný, po indickém způsobu uvázaný bílý turban s agrafovou a vysokým chocholem z rajčího peří. Postava pak byla zahalena do jakéhosi druhu korunovačního pláště z rudého sukna, na límci a dolním okraji lemovaného bílou kožešinou. Tento široký plášť pak kryl nejen celou postavu jezdce, takže nebylo vidět ani těmeny, ale splýval i po zadku koně až k podstavci.

"Pomník!" zvolal Halef udiveně. "Zde u Usulů! Mají tedy i své umění. Kdo by se toho byl nadál! Toho jezdce si budu muset prohlédnout zblízka. Jaká je škoda toho krásného, rudého pláště a toho turbanu s chocholem, kdyby se tak dalo do deště. Teď nemáme bohužel čas, abychom mu věnovali větší pozornost!"

Halef měl pravdu. Šejk totiž, jakmile jsme se dostali na dohled k oběma věžím, pobodl svého koně do klusu a my museli následovat stejným tempem. Chtěl tím patrně zvýšit dojem, který jsme tu měli vzbudit. Prostranství bylo totiž tak hustě obsazeno množstvím lidí, že jsme se tam vešli právě ještě my a stařešinové. Ostatní museli zůstat tam, kde právě byli.

Kolem bylo naprosté ticho. Tato usulská mlčenlivost mohla být nazvána vzornou. Bylo v ní něco překvapujícího, dokonce budícího i tiseň. Byla však nápadná jenom nám, domácí na ni byli zvyklí. Jinak nás toto množství lidí, jímž jsme byli obklopeni, nijak neznepokojovalo. Lidé se nám vyhýbali kvůli psům již na slušnou vzdálenost.

Když jsme se přiblížili k bráně paláce, spatřili jsme, že po každé její straně stojí staré dělo. U každého děla byli čtyři vojáci, které jsem popsal již předtím. Jeden z nich držel v ruce hořící lunt, druhý kartáč k cidění děla, třetí a čtvrtý pytlík plný střelného prachu a luntů do zásoby. Stranou stála již zmíněná "setnina" v plné parádě. Zastavili jsme se čelem proti ní, abychom užili vojenské podívané a oslavy, jejíž součástí jsme se měli stát. Šejk i jeho choť se neustále drželi po našem boku, aby nám mohli v případě potřeby podat vysvětlení. Setnina měla čtyřicet mužů, kteří byli vyzbrojeni dlouhými šavlemi a puškami zařízeními na křesací kámen. Stáli v jediné řadě, ne ve dvojstupu, aby jejich počet působil slavnostnějším dojmem. Všichni zde stáli s nepokrytými hlavami, ale všichni měli již zmíněné veliké ostruhy na vysokých botách a slušně napěchované rance za zádech. Bylo mezi nimi vidět všechna možná zranění, deformace a pohmožděnin. Stáli tu jednonoží a jednoruční, i lidé s amputovaným podkolením nebo předloktím. Nebyla zde mezi nimi končetina nebo část těla, která by nechyběla, nebo nebyla alespoň poškozena. Stáli tu však, všichni velmi dobře živeni, v řadě a jejich pohyby byly tak čilé a řízné, že na nich bylo patrné, že se oddávají svému řemeslu s radostí a s chutí. Dva z nich vystoupili před šik. Oba neměli pušky a drželi v rukou vytasené šavle.

"To jsou oba poručíci," vysvětloval šejk. "Vidíš, že dělové roury na jejich ramenech nejsou černé, že jsou postříbřeny."

Jeden pak stál ještě více v popředí a měl také vytasenou šavli, ale červené dělové roury na ramenou.

"Kdo je tohle?" zeptal jsem se.

"To je plukovník," poučoval mne šejk.

"Chybí tu tedy ještě nadporučík, setník a někteří jiní!"

"Ano, ti ovšem chybí," přiznával šejk. "Nemáme je. Stálo by nás to velice mnoho peněz."

"Slyšel jsem však jen o železných, postříbřených a pozlacených epoletách, ne však o rudých!"

"Ano, to je také pravda. Jako plukovník by měl mít vlastně pozlacené dělové roury, ale ty by přišly velmi drahé. Dal jsem mu je tedy natřít na červenou a zjišťuji, že je to docela pěkné. On sám se z toho velice těšil a prohlásil, že je to zbrusu nová věc. Víš, mít své vojáky je docela pěkné zařízení. Člověk může alespoň ukázat, že něčím je. Ale jakmile to přestává vynášet a vyžaduje to peníze, raději bych se toho vzdal! Jsou to přece zcela zbytečné výlohy vydržovat si lidi, kteří jsou tu, celkem vzato, jen kvůli tomu, aby jiným pomáhali na onen svět! Ale teď dávejte pozor! Začne střelba, nejprve z děl! Všechno k vaší počtě!"

Svůj názor o vojenském stavu vyjádřil šejk tak dobráckým a prostým způsobem, jakoby se o této věci ani jinak mluvit nedalo. Halef, jehož pohled na vojsko vždycky těšil, se na mne po straně usmál. Neodpověděl jsem. Co bych rád řekl, jsem si schoval k lepší příležitosti, neboť zde patrně začínaly veliké věci. Plukovník se obrátil k dělostřelcům, zdvihl šavli a vykřikl:

"Pozor!"

Aby znázornili, že tento povel vztahují na sebe, vhodili dělo-střelci hlavy pokud možno do týla.

"Nabíjet!" poručil plukovník.

Sotva toto slovo padlo, vrhli se dělostřelci s takovým zápalem na svá děla, jako by chtěli rozstřílet celý svět. Kdo by nevěděl, o co se jedná, mohl si snadno myslet, že jde o provedení nějakého válečného tance, nebo tance kolem děl. Při tom se strkali, šťouchali, klepali, posunovali dělem, otrásali, sypali střelný prach, vytírali dělo a k tomu hekali a sténali, skákali a hopkovali, až se jim řinul pot z čel.

"Provedou něco znamenitého!" vykřikl šejk pln uznání a obrátil se ke mně. "Deset ran! Co to stojí peněz! - A všechno jen vám k počtě!"

Konečně stanuli dělostřelci zase nehybně u svých děl. Muž s luntem však začal do doutnáku zuřivě foukat.

"Pozor!" vykřikl opět plukovník.

Opět vlétlo osm hlav do týla. Množství lidí však, na něž byla ústí děl obrácena, se začalo bezděčně křičit.

"Palte!" zařval plukovník silným hlasem.

Nyní se dotkl muž s doutnákem pánvičky děla, jednou - dvakrát - třikrát - pětkrát - sedmkrát, ale bez výsledku. A právě tak jako u prvního, bylo tomu i u druhého děla! Ani jedno, ani druhé dělo, nehodlalo plnit své poslání.

"Co tohle znamená?" zeptal se komandant.

"Nejde to!" odpověděli oba ohněstrůjci.

"A proč to nejde?"

"Střelný prach je moc mokrá!" vysvětloval jeden voják a druhý hned dodával: "Neměl jsem tedy pravdu? Hned od začátku jsem tvrdil, že to nezapálíme! Nechtěl jsi mi však věřit!"

Tato slova platila plukovníkovi. Ten se rozpačitě podíval na šejka a naříkal:

"Je to skutečné neštěstí s neustále vlhkým střelným prachem v této promáčené zemi! Co si teď počneme? Co s tím budeme dělat?"

Šejk se obrátil ke mně:

"Viš, že rány mají být vypáleny vám k počtě. A slyšíš, že střelný prach nechce chytat. Trváš-li na slíbených deseti výstřelech, budeme muset dát střelný prach usušit!"

"Jak dlouho by to trvalo?" vyptával jsem se.

"Tři nebo čtyři dny."

"Pak, prosím, nenamáhej své statečné dělostřelectvo zbytečně! Střelný prach by beztoho zase zvlhl."

"To jistě! Rozhodl jsi se tedy vzdát se střelby na počest?"

"Ano."

"Děkuji ti! Deset ran stojí přece jen mnoho peněz!"

Řekl to tak hlasitě, že to slyšeli i vojáci. Plukovník se obrátil k nám, a zvolal:

"Jsme tedy s baterií hotovi?"

"Ano," přisvědčil šejk.

"Může tedy začít cvičení pěších gardových jezdců?"

"Ano."

"Pozor!" zvolal opět plukovník, když se obrátil ke svým lidem.

Všichni sebou trhli a pak začaly velmi dojemné pokusy znázornit nám, jak se to dělá, chceme-li zastřelit člověka. Počínali si při tom velmi názorně. Měli, jak se zdálo, sušší střelný prach než dělostřelci, neboť ze čtyřiceti pušek jich dvacet a možná, že i pětadvacet, skutečně vystřelilo, třebaže ne najednou. Pušky, které selhaly, ovšem poskytly čtyřicetiprocentní úsporu střelného prachu, a to přivedlo šejka do tak skvělé nálady, že neustále vykřikoval k pochvalě.

Je samozřejmé, že jsem jej v jeho nadšení podporoval. Halef se pak namáhal ze všech sil, aby nás oba překřičel. To nakazilo i ostatní stařešiny a všichni začali křičet s námi. A když všichni křičeli, nemohl mlčet - tlouštík Šmík. Rozevřel tlamu a začal svůj obvyklý zpěv, až se to rozléhalo prostranstvím. Byl to skutečně omračující dojem. I v zástupech nalezlo naše nadšení ohlas a brzy křičeli všichni lidé a rozpoutal se skutečně nekřesťanský rámus, který nebral konce. Všichni byli nadšení. Když se konečně hluk začal tišit, přistoupil plukovník k šejkovi, zasalutoval šavlí, a zeptal se:

"Jsi s námi spokojen?"

"Ano," odpověděl šejk.

"A vy také?" zeptal se i mne.

"Jsem velmi spokojen. Řekni svým plukům, že z nich mám velikou radost!"

"A ty?" obrátil se plukovník s otázkou i na Halefa.

"Obdivuji vás!" chválil hádží. "Prosím, abys svému voji oznámil, že jej považuji za nepřekonatelný!"

Plukovník se pak odebral ke svým lidem, aby jim sdělil naši pochvalu, což uvedlo pěší gardové jezdce do takového nadšení, že znovu vystřelili z pušek, které byly schopny střilet, aniž by k tomu dostali rozkaz. Také oba ohněstrůjci dělali znovu vážné pokusy, aby zapálili střelný prach na pánvičkách svých děl. Nepodařilo se jim to však. Slavnostní uvítání tím bylo skončeno. Poděkoval jsem šejkovi i jeho choti za tuto nečekanou poctu. Halef mne ovšem ihned s díkem následoval. Pak nás požádali, abychom seskočili z koní a odebrali se do paláce k hostině na uvítanou. Poručil jsem psům, aby zůstali u koní. Porozuměli mi a zůstali u nich sedět až do našeho návratu.

Vnitřek paláce připomínal skoro nějaký cirkus, kde je pohyb možný jen uprostřed v okrouhlé aréně, kdežto hlediště je kolem dokola zataženo prkny. Za těmito prkny pak byly ony místnosti s jedním nebo dvěma okny, o nichž jsem se již zmínil. Do pater vedly úzké dřevěné schody. Střed, do něhož jsme byli uvedeni, byl osvětlován shora. V obou krbech planuly mocné ohně, živěné dřevem a nad nimi se peklo množství hovězích čtvrtí i menších kusů masa. Vařilo se i ve velkých kamenných hrncích. I dlouhé, úzké chleby zde byly pečený, skoro tak nízké, jako u nás doma koláče.

"Tohle je báječné, sidi, báječné!" řekl Halefa mlaskl jazykem.

Jídal totiž k smrti rád čerstvě upečený chléb.

"Co tím myslíš? Maso nebo chléb?" zeptala se Taldža, která slyšela jeho výkřik.

"Chléb!" odpověděl Halef a zatvářil se přitom nevýslovně blaženě.

Zasmála se, a řekla:

"Kvůli tomu, abyste pojedli chléb, jsme vás přece do tohoto domu uvedli. Vítáme své hosty vždy chlebem a solí. Dovol, abych vás obsloužila!"

Odešla k jednomu ohništi, kde ležel čerstvě vypečený chléb, posolila jeden a rozlomila na čtyři díly. Když jsme pak vyměnili obvyklá slova vztahující se na povinnosti hostů a hostitelů, pojedli jsme každý svůj díl.

"Ještě jeden kus, ale celý!" prosil Halef.

Taldža vyplnila jeho přání. Halef se pak usadil na nejbližší rohoži a pustil se do jídla. I já jsem dostal celý chléb a Halef, který si odseděl stranou, mne zval na svou rohož se slovy:

"Pojď, sidi, sedni si sem vedle mne! Nevstanu dřív, dokud nebudu s jídlem hotov!"

Poslechl jsem jeho vyzvání. Bylo to sice trochu neobřadné, ale Taldžu i šejka to těšilo, a jak se později Halef dozvěděl, získali jsme si tímto svým jednáním hned napoprvé srdce všech. Jednak že jsme se chovali tak domácky, jednak proto, že jsme vzdali úctu jejich pekařskému umění.

Pak se Taldža na krátkou dobu vzdálila. Když se vrátila, nesla v jedné ruce veliký kamenný džbán a v druhé čtyři malé čínské koflíčky. Tyto nádoby patřily jistě mezi nejdrahocennější věci, které měla ve svém majetku.

"Na uvítanou nebývá podáváno jen jídlo," řekla Taldža, "je nutné se i napít. Přináším tedy také simsem, zdejší obvyklý nápoj."

Slovo sim, právě tak jako slovo sem, znamená jed. Přinášela nám tedy Taldža dvojnásobný jed? Neznělo to právě moc lákavě. Tekutina, kterou nalila do nádobek, byla čirá a zaváněla silně lihem. Šejk promluvil několik slov na pozdrav a na uvítanou, a vypil pak svůj koflík jedním douškem. Halef mu odpověděl svým nejzdvořilejším způsobem a vlil pak tekutinu také naráz do hrdla. Následoval obrovský záchvat kašle. I Taldža vypila, ale zpozoroval jsem, že si nalila jen velmi málo. Nemohl jsem, bohužel, tento jako břitva ostrý nápoj vylít, byl podán na uvítanou a proto musel být vypit. Učinil jsem tak pokud možno opatrně a musím přiznat, že co živ jsem nepil lihovinu, která by tak protivně leptala hrdlo, jako tento simsem.

"Promiň, ó šejku," řekl Halef, když se zbavil svého kašlavého záchvatu a osušil slzy, které mu vyrazily z očí. "Nemám ani nejmenší úmysl hanět způsob, kterým nás vítáte, ale musím tě poprosit o vysvětlení, jaký pekelný šejtanův nápoj jsem to teď pil, že bych zabránil tomu, abych zase nemusel někdy svůj vnitřek obracet navrch a svůj zevnějšek dovnitř!"

"To je simsem" odpověděl tázaný. "To jméno jste již slyšeli. Tento nápoj je vyroben z obilí a některých kořinek a prospívá jen silným lidem. Já ho piji rád!"

"Bohužel, ano!" kárala jej jeho žena a výstražně zdvihla ukazováček. "Kdo však má na zřeteli blaho svého kmene, má mu jít příkladem a vsťric, a nepít takovouhle věc. Bůh dal člověku obilí proto, aby si z něho připravoval mouku a ne jed. Kdo pak dává svému bližnímu jed místo chleba, nedělá dobře! Jak dobře vám chutnal náš chléb a jak vám prospěje! Jak odporně však chutná tento simsem, který přivodí každému kdo ho častěji pije, ošklivé opojení a popřípadě i nemoc! A přece i požehnání i kletba povstaly z jednoho zrna! Přemýšlel jsi již o tom někdy, efendi?"

"Velmi často!" odpověděl jsem.

"Jak to jen přijde, že se člověk snaží božské požehnání, dar nebes proměnit v prokletí? A když to učiní, korunuje své dílo ještě tím, že tuto kletbu poskytuje bližním jako požitek! I Ámin, proslulý šejk Usulů, se nyní přiznal, že rád pije simsem."

Poslední slova byla sice pronesena žertovným tónem, ale byla míněna vážně. Proto přišlo šejkovi velice vhod, že jsme zatím dojedli svůj chléb a že mu bylo umožněno dát rozhovoru jiný směr.

"Uvítání je skončeno," řekl. "Dovedu vás nyní do vašeho příbytku, který není zde v zámku, ale v malé vzdálenosti od něho, při proudu řeky."

"Udělalí jsme to proto, abyste měli větší pohodlí," vysvětlila nám Taldža, aby setřela snad jakoukoliv stopu podezření, že by nám nebyla věnována dostatečná úcta a pozornost. "Neustálý hluk paláce by vás jistě rušil ve vašem klidu. Také byste si zde nemohli ponechat u sebe své koně. Proto vás umístíme v tichém a pohodlném domě, kde se vám jistě bude mnohem víc líbit než zde. Půjdu s vámi."

Opustili jsme tedy palác, který byl skutečně plný hluku a vrátili jsme se ke svým koním. Zástupy lidí zatím skoro úplně zmizely. Bylo tu jen několik menších hloučků, které se zde zdržovaly jen proto, aby nás ještě jednou zvědavci mohli spatřit. Když jsme tak letmo pohledem tyto skupiny lidí a prostranství přelétli, Halef najednou zvolal:

"Mášalláh! Co to vidí moje oči? Stávají se tu znamení a zázraky!"

Malý Halef ukazoval na sochu jezdce. Pohlédl jsem směrem, kterým ukazoval a spatřil jsem, že jezdec na koni se začíná pohybovat. Rozhalil plášť, který spadl na podstavec. Pak se rozhlédl vpravo, vlevo a za sebe. Až dosud seděl neustále nehybně a díval se zpřímá před sebe. Když se však přesvědčil, že prostranství se již pomalu vyprázdnilo, považoval za zbytečné sedět tu neustále ve strnulé pozici. Přehodil nohu zprava přes hřbet koně a pak zvolna slezl na podstavec.

"On je živý! Je to člověk!" volal Halef. A protože na něj tato příhoda působila komicky, začal se hlasitě smát. "Živý jezdec na dřevěném koni!"

Smál se stále hlasitěji a hlasitěji. Musel jsem se velice namáhat, abych se také nedal do smíchu.

"Čemu se to tak divíte?" zeptal se šejk napůl udiven a napůl uražen. "Co je větší umění, měnit lidi nebo dřevo v pomníky?"

Tato otázka Halefa zarazila, neboť poznal, že jeho smích působil urážlivě. Sklopil oči a zastyděl se. Brzy však vztyčil hlavu a odpověděl svým obvyklým upřímným způsobem:

"Promiň, ó šejku! Ale co jsem živ, něco podobného jsem nespátřil!"

"Je tedy tvým zvykem smát se, spatříš-li něco, co jsi ještě nikdy neviděl? Pak ti nebudu moci u nás nic ukázat, neboť bys viděl tolik nových věcí, že by tvůj smích neměl konce!"

Byl to ostrý výpad, ale Halef byl příliš pyšný, než aby dal znát, že byl dotčen. Tvářil se, jako by nedostal výtku, ale pochvalu a zeptal se:

"Co však znamená tato zvláštní a nepochopitelná věc?"

"Přenáhlení, nic jiného," odpověděla Taldža za svého muže. "Kdykoliv k nám přišel cizinec, nebo se vrátil některý Usul z ciziny, slyšeli jsme, že jiné národy uctívají své zasloužilé muže tím, že jim staví pomníky. Dokonce se prý stává i to, že postaví pomník osobě, která nemá ani zásluhy, ani proslulost. Usulové se styděli, když si vzpomněli, že měli dost zasloužilých mužů, ale ani jediného že neuctili pomníkem. Sešli se stařešinové, aby se poradili o této věci. Pak se usnesli každému zasloužilému muži postavit pomník a sice jezdeckou sochu, ať už byl dobrý nebo špatný jezdec. Není při tom hlavní věcí jezdecká dovednost, ale zásluhy o národ. Je samozřejmé, že počátek měl být učiněn řadou proslulých šejků a později mělo dojít i na ostatní vele duchy. Bylo usneseno především pořadí, ve kterém by stavba pomníků měla pokračovat, aby byly řádně uctěny zásluhy každého jednotlivce a pak, v jaké formě by se měly pomníky budovat. Dokonce bylo i ustanoveno, či pomník má přijít na to i ono místo, aby podle zásluh každého jednotlivého oslavence se mu dostalo místo buď výhodnější, nebo méně nápadné. Počínali jsme si v tom co nejúzkostlivěji. Především tedy mělo být stanoveno, který z bývalých šejků si získal největší zásluhy o národ a měl mu být zřízen první pomník. Zatímco jedna část stařešinů se hádala o tuto věc, začala druhá část vypracovávat návrhy na pomník a začala ihned budovat podstavec pro tento první pomník, který bylo usneseno postavit právě před palác. Když byl podstavec hotov, ukázalo se, že se výbor dosud nemohl rozhodnout pro sochu jezdce, který si zasloužil toto místo. Stavělo se tedy dál a začali budovat koně. Když bylo i toto dílo hotovo, došel výbor k přesvědčení, že není možné právě nejproslulejšímu šejkovi vůbec zbudovat pomník, neboť si sice získal proslulost, ale jinak národ přivedl na pokraj záhuby. Přišlo se i na to, že žilo několik Usulů, kteří se mu sice nemohli vyrovnat proslulostí, ale pokud se týká zásluh a dobrých skutků, daleko jej předčili. Začaly roztržky, které se brzy rozšířily po celém kmeni. Jeden si přál budovat pomníky pouze bojovníkům, jiný jen pracovníkům v míru, třetí hlasoval pro obě strany. Čtvrtý žádal sochy na koni, pátý sochy bez koní. Šestý navrhoval jedno, sedmý jiné pořadí, ve kterém by bylo správné pomníky budovat. Krátce a dobře, od té doby, kdy byl kůň na tomto náměstí zbudován, každý doufal, že na něm uvidí svého předka, nebo že na něm bude umístěn sám, ovšem až po své smrti. Vzniklo tolik hádek, sporů a zlostí jako nikdy před tím. My, ženy, jsme pomalu nepoznávaly své muže a syny. Co muž, to zuřivec, posedlý, nebo blázen. A tu jsme se my, ženy, sešly k poradě. Utvořily jsme také dva výbory. Jeden z výborů měl určit hodnotu zásluh všech vyvolenců z ženského a dětského stanoviska. Druhý výbor zase navrhoval, aby pomníky byly zbudovány jen zasloužilým ženám a začal ihned pátrat po těchto ženách v přítomnosti i minulosti. Ukázalo se, že máme tisíce žen, které by zasloužily, aby stály na vysokém podstavci a ihned bylo určováno pořadí, ve kterém by měly být budovány pomníky žen. Teď se otevířely mužům oči. Poznali totiž na ženské hlouposti vlastní pošetilost a ihned byli ochotni pracovat k míru mezi mužským a ženským táborem. Sešly se mužské výbory s ženskými výbory. Začaly porady vážné a upřímné a došlo se k tomu výsledku, že až dosud nebylo mezi Usuly muže ani ženy, kteří by si zasloužili pomník. A protože se dalo předpokládat, že ani v budoucnosti se nenajde nikdo, kdo by byl takové pocty hoden, bylo určeno v zemi Usulů vůbec pomníky nebudovat."

"Ale kůň zde ještě stojí! A dnes na něm kdosi seděl!" řekl Halef.

"Ano," usmála se Taldža. "Kůň dosud stojí. Nebo snad myslíš, že jsme jej měli strhnout a spálit?"

"Ano," odpověděl Halef. "Nesplnil přece svůj účel."

"A přece! Nechali jsme jej zde stát jako upomínku na svou pošetilost. Je to také účel a sice velmi dobrý účel! A k tomuto účelu se brzy přidal ještě jeden. Krátce po tom, kdy jsme zmoudřeli, rozkázal tehdejší ardistanský emír, aby mu ve všech jeho zemích a říších, jakož i v zemích a říších poplatných, byly zřízeny pomníky. I my jsme museli být poslušní rozkazu. V naší radě pak bylo ustanoveno postavit mu jezdeckou sochu, ne obyčejný pomník. Kůň už vlastně stál, bylo tedy ušetřeno mnoho peněz. Za druhé pak bylo usneseno uctít emíra ne mrtvou sochou, ale skutečnou živou postavou. Neživé sochy jsou neobyčejně drahé. Lidí je všude dostatek a jsou ochotni představovat sochu buď zdarma nebo velmi lacino. Vzdali jsme se tedy toho, abychom zvali sochaře z ciziny a svázeli kamení z dálky a uložili jsme nejvyššímu a nejširšímu Usulovi, kterého jsme mohli najít, aby představoval emíra z Ardistanu. Dostal dlouhý korunovační plášť a turban s rajčím chocholem. Plat za to nežádá, neboť svůj úkol považuje za čestný. Kdykoliv se naskytne příležitost podobná dnešní, přehodí si tento muž plášť přes ramena a vezme na hlavu turban a vyleze si na koně, aby představoval míra. Když slavnostní chvíle odezní, sleze opět dolů. Provedl-li svou věc dobře a seděl-li tak nehybně, že mohl být skutečně považován za sochu, dostane za to zvláštní vyznamenání tím, že jej pak pozveme k slavnostní hostině. Dopustí-li se však nějaké chyby, nedostane pozvání. Podívejte, právě slezl. Teď stojí a čeká, zdali jej pozveme nebo ne."

"A pozveš jej?" zeptal se Halef.

"Ano, neboť dnes se držel zvláště dobře. Tu neobyčejně dlouhou šavli, která se mu houpá u boku, si opatřil sám. Říká, že přísluší k jeho vysoké hodnosti. Vžil se totiž do této "vysoké hodnosti" tak, že se tváří, jako by byl emírem z Ardistanu i když ze svých výšin sleze. Říkají o něm, že to nemá v hlavě v pořádku. Zvláště ty lotosové, lví, tygři a palmové řady, které má upevněny na prsou, jej podporují v mánii a zdá se, že už sám věří, že má všechny ty vynikající vlastnosti, za které jsou tyto řady udělovány."

"Jsou skutečně ty řady pravé?" zeptal se Halef, který rád všechno věděl.

"Zajisté! Jsou to řady, které obdrželi různí šejkové Usulů od ardistanských emírů za různé služby, které byly od nich požadovány. Tyto řady přišly obyčejně velice drahé. Za léta se nám jich zde nashromáždilo velké množství. Emír z Ardistanu, ne ten pravý, tento náš emír, dostal jednou nápad, že by jeho důstojnost byla ještě zvýšena, kdyby si

všechny tyto řády připjal na prsa, když vystupuje v celé své slávě. Dostal k tomu svolení. Dokonce jsme mu povolili, že je může mít na sobě i při slavnostní hostině. Pak to ovšem trvá dlouho, často několik dní, než se sníží, aby promluvil slůvko s nějakým obyčejným smrtelníkem. Nejvíce jej trápí, že plášť kryje jeho zářící vyznamenání. Proto ho vždycky už nahoře odhazuje, když ještě sedí na koni, aby je bylo pokud možno nejdříve vidět. Chcete se na něj podívat zblízka?"

"Prosím tě o to!" odpověděl Halef, jehož řády nad jiné zajímaly.

Taldža muži pokynula. Přiblížil se pomalu a podle svého mínění jistě s knížecí důstojností až k nám.

"Jsem emír z Ardistanu!" řekl a díval se na nás spatra.

"A já jsem" chtěl odpovědět Halef, ale muž mu velitelským pohybem ruky zarazil další řeč.

"Mlč! Co mi chceš říci, vím už dávno. Nemám čas poslouchat to podruhé!"

Halef se na mne podíval tázavým pohledem, z něhož jsem vyčetl, že se chystá k obrněné odpovědi, ale pokynul jsem mu, aby mlčel. Taldža nám pak ukázala a jmenovala jednotlivé řády, které se houpaly nepravému emírovi na prsou. Všechny pocházely od ardistského emíra, ani jediný nebyl jiného původu, zato byly všechny z nepravého kovu a ozdobeny nepravými kameny, okolnost, která nezvyšovala právě mou úctu k jejich dárci. Když nám Taldža vyjmenovala i všechny šejky, kteří řády získali a označila i jejich zásluhy, za které byli odměněni, řekla jejich nynějšímu nositeli:

"Provedl jsi svou věc dobře. Smíš dnes přijít k našemu stolu."

Pyšným pohybem jí naznačil, že pozvání přijímá.

"A teď můžeš jít!" dodala Taldža.

"Emír" vrhl na nás, dva trpaslíky, zničující pohled a obrátil se do paláce, aby v jeho nitru čekal na počátek hostiny. My pak jsme šli do domu, který nám byl vykázán za obydlí. Koně nás následovali, aniž bychom je museli vést a psi ovšem také.

Dům stál vedle paláce, těsně při břehu řeky jako palác sám a protože jsme museli palác obejít, i za ním. Byla to vlastně kulová stavba se čtyřmi místnostmi a malým přístavkem, v němž bylo možné umístit různé potřeby. Teď byl přístavek prázdný a proto jsme ho určili za konímu. Obytné stavení bylo podle tamních obyčejů opatřeno i nábytkem. V přední místnosti bylo ohniště, na němž již plápolal oheň. Uvítali nás zde dva muži určení k naší obsluze, kteří dostali rozkaz vykonávat svou službu právě tak přesně, jako by obsluhovali samotného šejka. Oheň tu naprosto nebyl zbytečný. Všechno, čeho jsme se dotkli, bylo navlhle. Již proto, aby se zabránilo plísni, bylo třeba udržovat suchou teplotu. Jinak by byl člověk v těchto místnostech nevydržel, aniž by onemocněl. Vládkyně Usulů si dům velmi podrobně prohlédla. Proč to udělala jsme poznali teprve pak, když nás se svým mužem opustila. Poslala nám totiž množství podušek, pokrývek, nádob a jiných věcí, které měly sloužit našemu pohodlí. Když jsme osaměli, postarali jsme se nejdříve o koně. Bylo zde všechno, co jsme potřebovali a pro psy jsme dostali z paláce množství masa a kostí. Pak jsme si prohlédli okolí. Bydleli jsme uprostřed zeleniny. Dům, který nám vykázali, ležel totiž ve velikých šejkových zahradách. Neměli jsme bohužel čas, abychom si je dopodrobna prohlédli, neboť se začalo smrákat a v oněch krajinách ustupuje, jak známo, soumrak velmi rychle hluboké noci. Na břehu byly schůdky, vedoucí až k řece, kde bylo přivázáno několik menších i větších vorů a kožená kánoe, podobná té, v níž jsme se tajně přeplavili v pralese na ostrov. Projevil jsem oběma sluhům zvláštní přání, aby toto plavidlo bylo vyhrazeno pouze k naší potřebě.

Ze všech rostlin v této zahradě mne nejvíce zajímaly durmanové trnovníky. Jsou lidé, kteří durman, ovoce asijského trnovníku, vyhlašují za největší pochoutku na světě. Trnovník vyrůstá do velké výšky, ještě výš než hrušně a jabloně. Má rudostříbřité, ostnaté listy a žlutozelené květy. Plody dorůstají velikosti lidské hlavy a jsou buď kulaté nebo vejčitého tvaru. Slupka je tlustá a tvrdá, hustě osetá ostny. Vnitřek plodu je rozdělen na pět oddělení, z nichž každé obsahuje pět jader, která jsou obklopena bílým dužinatým masem znamenité chuti. Tato dužina chutná právě tak skvěle jak vypadá na pohled, má příchut' nejjemnější smetany, ale při jídle je nutné přidržet si nos, neboť páchne, podle toho, který druh durmanu požíváme, buď jako zkažená cibule nebo nahnívající vejce, starý sýr nebo hnijící maso. Jsou i druhy, a to druhy nejhledanější, které páchnou po všech těchto pěkných věcech. V Evropě je trnovník také nazýván cibetkovým stromem, neboť šelmy cibetky k němu chovají právě takovou přitulnost, jako naše domácí kočky k baldriánu. Je to velice užitečný strom. Jeho velmi chutná jádra se dají opékat jako kaštiny a dužinaté maso, i když nepříjemně voní, je hledanější než plody ušlechtilého ananasu. Přezrálé durmany lze upravovat jako zeleninu.

Když jsem Halefa poučil o vlastnostech těchto plodů, které dosud neznal, řekl:

"Je to s nimi tedy jako s lidmi. I kdyby člověk vyrostl ještě výš než tyto trnovníky a i kdyby měl znamenitější vlastnosti, přece na něm ulpí trochu protivné vůně. A obyčejně ti, kteří visí na nejvyšší větvi, mají nejohybnější ostny. Ostatně, snad se najde nějaký prostředek, jak zahnat zápach, abychom si mohli pochutnat na ovoci. Myslím, že jsem ho již našel."

"Jaký je to prostředek?"

"Pojď, ukáži ti jej. Myslíš, že nám při slavnostní hostině bude předloženo nějaké jídlo z durmanů?"

"Nepochybně i více jídel. Ovoce bývá upravováno všelijakým způsobem a patří k nejmladším pokrmům Usulů."

"Pospěšme si tedy, abychom našli můj prostředek, který jsem si vymyslel!"

Šli jsme do domu, kde začal Halef prohlížet podušky, které nám Taldža věnovala a pátral čím jsou naplněny. Hned když povolil stehy první z nich, která mu přišla do ruky, draly se na povrch bílé bavlněné vložky.

"Podívej," řekl, "zde jsem našel, co potřebujeme. Ucpu-li si tímhle nos, nebudou mne jistě zlobit zápachy, s nimiž se nechci zabývat. Porozuměl jsi mi, efendi?"

"Velmi dobře!" smál jsem se.

"A jsi připraven sdílet se mnou můj skvělý vynález?"

Poté začal vytahovat bavlněnou náplň z podušky.

"Můžeme to zkusit. Dej sem!"

"Tu máš! Vezmi to k sobě! Použijeme ovšem tohoto prostředku až tehdy, když se k nám budou blížit nepříjemné zápachy. Kdybychom si ucpali nosy hned, vzdávali bychom se veškerých požitků, které nám může poskytnout náš čich. Pomysli jen na vůni čerstvě upečeného chleba, na povzbuzující výpary opékajících se hovězích čtvrtí a ostatních pečení! Moje duše plyne již nyní těmto požitkům vstříc. Tvoje ne?"

Kdo by jej slyšel takto mluvit, jistě by jej považoval za znamenitého jedlíka. Tím však Halef nebyl. Dovedl se nasytit málem, dokonce častokrát dokázal, že v snášení hladu a žízně dovede překonat kohokoliv.

Ostatně nemusel na požitky, na něž se připravoval zevně fantazií a zevnitř ucpávkou, dlouho čekat. Šejk se osobně dostavil, aby nás uvedl do hodovní síně. Vyjádřil se, že je naplněn obavami kvůli psům. Domníval se, že si psi vynutí, aby mne mohli doprovázet a že se pak jeho hosté ocitnou ve velikém nebezpečí. Upokojil jsem ho. Psi se nyní o mne vůbec nestarali. Leželi při své večeři a ohlodávali kosti za dobře zavřenými dveřmi. To jej uklidnilo.

Jedlo se ve dvou různých místnostech. Hosté druhého řádu seděli ve střední místnosti paláce, poblíž ohnišť. V jejich čele trůnil "ardistanský emír" v plné parádě, se zářícími řády na prsou. Cítil se tak povznesený, že si nás, kteří jsme museli jít bezprostředně kolem něho, ani nevšiml. Ostatní hosté vyššího postavení seděli také v přízemí, ale v místnosti, osvětlené zvenčí čtyřmi velikými okny, která se mohla docela dobře nazvat sálem. Podlaha tohoto sálu byla pouze z upěchované hlíny, do níž byly zatlučeny kůly, na nichž pak byly upraveny stoly a lavice. Sedělo se tu po evropském způsobu u vysokých stolů. Také lůžka v našem příbytku byla upravena na vysokých podstavcích. Sedět a ležet po orientálním způsobu bylo v této krajině pro všeobecnou vlhkost nemožné.

Prostřeno - jenže bez ubrusu a podobných evropských vymožeností - bylo u dlouhé tabule, nad níž visely dva velké svícny. Byly sestaveny ze spojených jeleních parohů, v nichž byly zasazeny tlusté lojové svíčky, které poskytovaly dostatečné světlo.

Shromáždění tu byli především stařešinové, plukovník, oba poručíci a ještě více jiných vzácnějších, nám dosud neznámých mužů. Ženy zde nebyly, jen náčelníkova choť dělala výjimku. Seděla v čele stolu, odkud řídila celou hostinu takovým způsobem, že naše účta k ní velice stoupala.

Co jsme jedli, v jaké úpravě a v kterém pořadí byla tato jídla podávána, je vedlejší věcí. Chci se jen zmínit, že obrovské kusy masa, které byly jednotlivců předkládány, mizely s úžasnou rychlostí, takže Halef často překvapen zvolal: "Mášalláh! Dějí se zázraky a přicházejí znamení!" I zeleniny zde bylo obrovské množství, ale nezbyl ani lísteček, ani stvol. Durmanových jídel bylo předloženo několik druhů. Plody byly požívány také za syrová, stejným způsobem, jakým u nás jíme melouny a musím prozradit, že nám při této příležitosti Halefova vata dělala skvělé služby. Je samozřejmé, že jsme její upotřebení tajili. Později, když jsme si na toto skutečně znamenité jídlo zvykli, vzdali jsme se také tohoto ochranného prostředku z Taldžiných polštářů.

Posadili mne po pravici Halefa a po Taldžině levici. Šejk seděl z druhé strany vedle mne. Shromáždění se stále více jevilo jako poněkud nekultivovaná společnost dobráků všech možných odrůd. Zachovával-li člověk jenom částečně opatrnost, nebylo možné si je znepřátelit. A největším dobrákem byl šejk. Brzy jsem poznal, že vlastní panovníci zde byla náčelníkova choť, která se podle okolností řídila spíš radou sahara, než slovem svého muže. Ale tato účta byla také všechno, co od ní mohl kouzelník očekávat. Nenávidět jej nemohla, neboť byla přítelkyní džirbaniho.

Při hostině nikdo nekouřil. Musím se zde hned předem zmínit, že Usulové považují kouření za vdechování nejškodlivějšího jedu a nemohou kouř snést. Znamenalo to pro dva kuřáky, jako jsem já a Halef, velikou újmu. Jinému jedu, vlastně dvojnásobnému jedu, však holdovali s náruživostí, totiž svému simsemu, jehož vyprázdnil již mezi jídlem plné dva velké džbány. Jen Taldža a my dva s Halefem jsme nepili. Šejk, kterému však lihovina znamenitě chutnala, považoval za vhodné, aby našel pro tuto vášeň vhodnou omluvu a tvrdil, že simsem je nutné pít kvůli vlhkosti zdejší krajiny.

"Však i vy ho budete pít, jen až u nás budete déle!" dodával. "Je všeobecně známo, že čím sušší země, tím méně se tam spotřebuje jedu!"

"Jsou však lidé, kteří tvrdí pravý opak," řekl jsem. "Totiž čím sušší země, tím více je nutné pít."

"Nu, ať to tedy dělají," zasmál se náčelník. "Každý člověk již najde důvod, aby obhájil dávku jedu, kterou je zvyklý vypít!"

Je nutné také přiznat, že Usulové dovedli snést velmi mnoho. Kdybych vypil jen pětinu toho, co snesl nejstřídmější z nich, byla by mi hrozila jistě: "machmurluk el machmurluk", jak se rád vyjadřoval Halef, totiž nejopičatější opice. Tito sukovití obři se stali požíváním simsemu jen veselejšími a hovornějšími, takže se brzy rozproudila kolem stolu velmi čilá zábava, což mi bylo velice milé, neboť jsme následkem toho ušetřili poradu, která by se jinak musela odbýt až po jídle.

Porada se týkala ovšem především mne a Halefa, totiž našeho přijetí do kmene Usulů, a v druhé řadě tažení proti Čobanům. Představoval jsem si tuto poradu jako velice dlouhou a obšírnou, ale utvářela se tak jednoduše a byla tak krátká, že bych nikdy něco podobného nepovažoval za možné. A všechno to dokázal jen ženský vtíp a bystrozrak, který i zde dal najevo převahu nad mužskou váhavostí. Vzeml Usulů totiž měli také jakési představy o připítcích, pronášených při evropských hostinách. Byl jsem tázán, je-li pravda, že se u nás řeční při podobných příležitostech s plnou sklenicí v ruce. Vysvětlil jsem jim názorně, jak takový evropský přípitek vypadá. Uchopil jsem svůj koflík se simsemem, jehož jsem se původně vůbec nemínil dotknout, pronesl jsem přípitek na zdar a rozkvět kmene svých nových přátel, šejka a jeho choti, jakož i celého kmene Usulů. Věc byla ihned pochopena a prohlášena za velmi přijatelnou a hodnou napodobení. Taldža vyšla ostatním ihned příkladem vstříc a sice hned, bez rozmyšlení. Jakmile jsem dokončil svou řeč, vstala, chopila se svého koflíku a začali mi odpovídat. Projevila potěšení nad tím, že jsem její národ pochválil a z této chvály vyvodila, že by mi jistě nebylo proti mysli stát se Usulem. Zmínila se i o zákonu, který přikazuje vybojovat si tuto příslušnost v souboji, aby byla prokázána statečnost a zásluha tohoto vyznamenání a hned k tomu poukázala, že se to z mé strany již stalo, neboť jsem bojoval nejen s lidmi, ale i s krvelačnými psy a přemohl je neozbrojenou rukou, čímž jsem dokázal mnohem více než ukládá zákon. A dávala největší důraz na to, že jsem společně

s Halefem bojoval i s Čobany a "prvorozence" přemohl a zajal. Již tím jsme si získali tak velké zásluhy, že by bylo zbytečné radit se zvláště o tom, jsme-li hodni, abychom byli přijati do domácího kmene. Přijímá nás tedy již tímto způsobem za příslušníky kmene, a prosí, abychom ihned složili přísahu věrnosti do rukou šejka a stařešinů. Pronesla dnes první přípitek v životě. Vyslovila potěšení nad tím, že se tomu od nás naučila a zároveň i přesvědčení, že se od nás naučí i jiným, ještě užitečnějším věcem. Pak ukončila přípitek trojnásobným provoláním slávy, v čemž ji ostatní následovali.

Bylo radostí pohledět na tuto společnost dobráckých obrů, jak se po tomto přípitku čile chápala pohárů a je vyprázdnila s jakýmsi zadostiučiněním, že je odbyta záležitost, která jim všem ležela na srdci a působila trochu starostí. Všichni nás vítali s otevřenou náručí do lůna kmene. I u druhé tabule vypukl nekonečný jásot, když jeden ze stařešinů vyšel ven, aby tuto událost sdělil ostatním hodovníkům. Když jsem náčelníkovi a stařešinům stiskl ruce, uchopila mne i Taldža za ruku a s vítězným a trochu ironickým úsměvem řekla:

"Šlo to rychleji, než sis myslel, je to pravda? Doufám, že se na mne pro to nezlobíš?"

"Ani v nejmenším!" odpověděl jsem. "Jednala jsi jako žena, ale zároveň i jako muž a šejk. Děkuji ti!"

Halefa velice těšilo, že se stal Usulem. Něco podobného mu bylo právě po chuti. A radost jej hnala ven k ostatním hostům, aby jim přednesl květnatý přípitek. Jeho úspěch byl obrovský soudě podle hluku a hřmotu, který se rozpoutal, když dokončil svou řeč. Později ovšem, když jsme byli o samotě, prohlásil, že se přece trochu zlobil na šejkovu ženu, která chytře dovedla zabránit našemu souboji s dvěma Usuly.

Pokud se pak týká porady v záležitosti tažení proti Čobanům, rovněž se ukázalo, že jí nebude zapotřebí. Nálada stařešinů byla i v této otázce velmi příznivá. Jednoduše se zeptali, zdali Taldža souhlasí s tím, aby byla Čobanům vyhlášena válka, a když vládkyně přisvědčila, vyhlásili válku a celou věc odevzdali do rukou plukovníka usulské armády, čímž pro ně byla tato záležitost skončena. Ať si nyní láme hlavu on, proč by to dělali oni, když samotné válčení není jejich řemeslem! Když Taldža podotkla, že by bylo vhodné poradit se především se mnou, odkázal jsem plukovníka na svého malého hádžího Halefa Omara, proslulého vojevůdce a šejka Haddádů z kmene Šammárů, ten že mu jistě dá patřičné pokyny, které povedou k jistému vítězství.

Sotvaže jsem to vyslovil, vyskočil Halef jako vymršten pružinou ze svého sedadla a pozval plukovníka a důstojníky k poradě, která se měla odbyvat u vedlejšího, menšího stolu. Uposlechli jeho vyzvání a s jakousi pýchou se odebrali na vykázané místo. Jejich pýcha pak byla ještě stupňována tím, když jsem jejich stůl během hovoru označil jako stůl vojevůdců. Pak se zdálo, že důstojníci vyrůstají o půl hlavy a bylo na nich patrné, že by nyní byli schopni i nejztěšnějšího hrdinství.

Tímto způsobem jsem si uvolnil ruce. Taldža tu byla jedinou rozhodující osobou a té bylo třeba se také držet. Tím, že jsem všechno, co by mohlo na ni mít škodlivý vliv, odstranil k malému stolku, pozdvihl jsem ji rázem do ovzduší, v němž jsem ji chtěl mít a do něhož jediné patřila. Pochopila mne a mohl jsem na její tváři vyčíst jakýsi záblesk díky.

Pak mi Taldža sdělila, že zajatí Čobani byli dopraveni sem do paláce a uzavřeni ve třech, od sebe oddělených kobkách pod pevnými závorami, takže je naprosto nemožné, aby se mohli mezi sebou dorozumívat. Na útěk pak že už dokonce není pomyšlení, protože jsou přísně střeženi. Byli nyní ještě mým majetkem, ale slíbil jsem, že je odevzdám ihned do rukou Usulů, jakmile prokáží, že nepřišli v mírumilovném, ale v nepřátelském úmyslu. Tento důkaz jsem provedl, ale jejich vydání nebylo ode mne žádáno a proto jsem se dosud považoval za oprávněného rozhodovat o nich sám. Také jsem se od Taldži dozvěděl, že sahar byl dopraven domů a že se chová podivně. Jeho choť pak že vyslovila přání seznámit se se mnou a sice pokud možno ještě dnes, ale bez kouzelníkovy vědomí. Proto určila naši schůzku do chrámu. Když jsem ochotně vyjádřil své svolení, řekla Taldža, že bude také přítomna a že mne do chrámu dovede.

"Kdy?" zeptal jsem se.

"Až bude tato hostina ukončena. Budu ji o tom informovat a ona nás pak bude v chrámě očekávat."

"Řekla jsi, že ona je duší a sahar pouze tělem. Mé nitro se proti tomu vzpírá, abych takovou paní nechal na sebe čekat. Ostatně bych si ani nepřál, aby ostatní hosté museli kvůli mně pak také odejít. Jak dlouho ještě slavnost potrvá?"

"Nejméně do půlnoci. Ale můžeš se vzdálit, kdykoliv budeš chtít. Nikdo ti to nebude mít za zlé."

"Ani šejk ne?"

"Ani on!"

"Ale ty zde musíš zůstat!"

"Nikoliv! Proč bych neměla mít stejnou svobodu jako ty a kdokoli jiný? Zůstanu zde jen tak dlouho, jak budu chtít. Důležité záležitosti jsou ostatně již odbyty a bude následovat už jen jídlo a pití. Přeješ si odejít?"

"Ano."

"Jsi upřímný a prosím tě, abys takový byl vždy, alespoň vůči mně, neboť i já budu upřímná vůči tobě. Měj jen čtvrt hodinky strpení, musím dát své přítelkyni zprávu!"

Potom vyslala posla. Tím se kolem rozkřiklo, že se vzdálíme, ale nezpůsobilo to žádné vzrušení. Nikoho ani nenapadlo, že by musel jít i on. Halef na mne dokonce zavolał:

"Teď chceš odejít, sidi? Já však musím zůstat rozhodně ještě sedět!"

"Jen zde zůstaň! Ani já ještě nepůjdu domů. Máš ještě mnoho důležitého na projednávání?"

"Nekonečně důležité věci!" zvolal s tváří člověka, klesajícího pod břemenem povinností. "Nezapomeň, že se jedná o válečnou výpravu! Jedná se o život a smrt tisíců lidí! A zvítězíme-li jednou, budeme pak vítězit neustále. Nezůstaneme totiž jen při této jediné výpravě. Dále jsme se usnesli, že pak vnikneme na území Čobanů a sesadíme jejich šejka. Co pak ještě dále dobudeme a koho ještě sesadíme, se stane výsledkem porady další a následujících, neboť dnešní porada je sice první, ale ještě zdaleka není poslední!"

Když uplynula čtvrt hodina, rozloučili jsme se se spolehodovníky. Když jsme pak procházeli prostřední místností,

spatřili jsme, že tu simsem nadělal mnohem větší škody než ve velkém sále. Byly zde patrný všechny druhy jeho následků - od nepatrné "špičky" k veselé "opičce", dokonce jsme zde viděli i některého pořádného "veleopa", s nímž se nelze každodenně shledat. Ale přesto se tu všichni zdvihli ze svých míst, aby nám kolemjdoucím vzdali poctu. Jen jediný to neudělal, totiž jezdec z pomníku. Byl opilý namol a přece z něho mluvil alkohol zcela osobitým způsobem, totiž vyvyšováním a přeceňováním vlastní osoby. Tento člověk seděl strnule na svém místě, díval se upjatě do prázdna a koktal:

"Jsem ne - jen - emírem - ardis - taň - ským - jsem - do - kón - ce i emí - rem - dži - ni - stan - ským!"

Venku byla temná noc. Hvězdy zářily a srpek nového měsíce, tenký jako čárka, svítil právě nad silnicí, kterou jsme přijeli do města. Přešli jsme prostranství a ubírali se přímo do chrámu, jehož brána byla otevřena. U brány stál sluha, který vešel s námi a bránu hned za námi zavřel. Stáli jsme tu ve velikém, prostranném prostoru, který, jak se zdálo, neměl hranic. Kolem panovala černá tma. Jen tehdy, pozdvihl-li člověk hlavu, spatřil mezi sloupy, které nesly střechu, hvězdy, jež svítily jakoby z jiného světa do temnot. Nyní se rozsvítilo světlo na sloupu, který uprostřed prostoru podpíral střechu. Světlo bylo nepatrné, dokonce se zdálo ve velikém temném prostoru ještě menší než ve skutečnosti. Byl to počátek historie tohoto chrámu, počátek usulské víry v Boha. Třebaže bylo ono světélko nepatrné, maličké, přece jen bylo viditelné, i kdyby člověk nevěděl odkud se tu vzalo a co by mělo znamenat. A člověk tušil a cítil, dokonce byl i přesvědčen, že tam, kde vzniklo, se pohybuje cosi dobrotivého, živého a toužícího po osvětlení. Rozsvítilo se druhé, třetí i čtvrté světlo. Jedno pomáhalo druhému potlačit temnotu. Připojilo se jich pak ještě více. V šerosvitu těch světél bylo patrné i stvoření, které jim dalo vznik. Bylo to ženské stvoření - byla to kněžka. Oděna do bílé řízy stála tu zahalena bílým závojem, který jí spadl od hlavy až ke kolenům a dodával jí podobu neproniknutelného tajemství. Avšak z této osvětlené hádanky nám zazněl vstříc milý, povzbuzující hlas:

"Pojďte sem, ke mně!"

Znělo to tajemně, dokonce strašidelně v širém prostoru, v němž nebyla ani stopa po ozvěně. Zdálo se, jako bychom byli vyzváni vstoupit do bezmezných dálek. Zmocnilo se mne zvláštní pohnutí mysli, jež se nezdálo klíčit v mém nitru, ale zachvacovalo mne zvenčí. Cítil jsem, že jsem vstoupil na posvátnou půdu. Cítil jsem, že zde nelze mluvit o lhostejných, obyčejných věcech. Šli jsme k ní. Měla tak vysokou a hrdou postavu jako Taldža a když odhrnula svůj závoj, spatřil jsem, že je starší, mnohem starší než šejkova choť. Nebyla ani krásná, ba ani ošklivá, ale měla obličej myslitelky a z hloubky jejích očí hleděla ona добрta, která je nejen vrozená, ale i ovocem vnitřního přesvědčení.

"Bud' mi vítán!" řekla. "Jsi naším hostem, jsi tedy i mým hostem v tomto božím chrámě."

Hluboce jsem se jí uklonil, jako by byla kněžnou - nemohl jsem jinak. Stalo se to proto, že jsme byli v chrámě? Nebo na mne působila takovým dojmem pouze její osoba a okolnost, že jsem dýchal v jejím duševním ovzduší?

"Stal se právě Usulem!" oznamovala ji šejkova žena.

"Bud' mi tedy dvojnásobně vítán!" řekla kněžka a podávala mi malou jemnou ručku.

Přitiskl jsem ji na rty, aniž bych mohl odpovědět, neboť sahárova choť nepřetržitě pokračovala v řeči:

"Stal jsi se Usulem jen zevně, ne duchem, ale jak doufám, zato tím více srdcem!"

"Mé srdce ovšem patří vám," odvětil jsem, "od prvního okamžiku, kdy jsem spatřil vaši panovnici."

Přitom jsem ukázal na Taldžu, která však odpovíděla:

"Panovnici nejsem, ta stojí zde."

Pozdvíženou pravici pokynula na kněžku, která přijala tuto poklonu s vysvětlením:

"Milujeme se navzájem. Jsme přítelkyně. Není mezi námi rozdíl, není tu panovnice, ani poddané. Sloužíme obě, já i ona! Dnes mám těžkou službu. Ale sahar použil opia, aby mohl spát. Proto jsem našla čas a dostavila se do chrámu."

Udělala rukou kruhovitý pohyb a mluvila dále: "Nalézáš se tu ve středu našeho náboženství, naší víry, a pozoruješ zde jen několik nepatrných světélek, která se marně namáhají zaplašit temnotu. To je počátek. Je to touha uniknout temnotám. Jsou to první stupně, po nichž chceme dospět k Bohu. Povolala jsem tě do této temnoty, abych ti sdělila, že se nedomýšlíme věřit, že jsme dospěli k pravdě. Ted' však vystup se mnou k našemu nebi. Viděl jsi je už?" "Ne."

"A chceš jít s námi?"

"Ano, velmi rád!"

"Pak musíš pomoci rozmnožit světlo. Budeme je potřebovat při výstupu."

Dala znamení sluhovi, který stál u vchodu. Uslyšeli jsme vrzání kladek, které se začaly pohybovat. Sluha totiž spouštěl z výšky veliký lustr, na němž bylo množství svíček, které jsme začali rozžehovat. Když se tak stalo, začali jsme vystupovat vzhůru. Zmínil jsem se již o točitých schodech, které měly několik oddělení. Nebyly široké, ale také nebyly nepohodlné. Protože jsem se zde ještě nevyznal, vzaly mne obě ženy do svého středu: kněžka kráčela napřed, pak jsem vystupoval já a za mnou Taldža. Sluha pak vytahoval pomalu lustr tak, že vždycky osvětloval oddělení schodů, na němž jsme se právě nacházeli. Když jsme se ocitli na nejvyšším odpočívadle, dala kněžka znamení k spuštění svícnu do hloubky. Když se začal spouštět, řekla:

"Jsme obklopeni podobnostmi. Z blízkosti nebes sestupuje naše světlo dolů do hlubin. Tak opouští i zjevení svou domovinu, aby dospělo k zemi. A čím víc se k ní blíží, tím se zdá být nepatrnějším a slabším, až je temnota téměř pohltí. Pohled' dolů!"

Svícen zatím dospěl až dolů. Světla nebyla již jednotlivě k rozeznání. Záře, kterou vydávala, mizela téměř docela v temnotě. Lustr tvořil nyní jen malé, zamlžené místočko v hluboké tmě. Pohled dolů působil velice tísnivě. Kněžka tento úkaz jistě již častokrát předtím pozorovala, neboť řekla:

"Kdo se odtud dívá nyní dolů, jistě považuje za možné, že se i Bůh musí strachovat o svou lásku, když ji vysílá na svět. Pojďte, podívejme se na naše nebe!"

Vystoupili jsme na několik posledních schodů. Nahoře byla plošina se zábradlím. Stálo zde i několik sedadel. Nad plošinou byla pak malá, ale dokonale chránící střecha. Posadili jsme se a rozhlíželi po obloze. Ano, kněžka měla pravdu!

Vyjádřila se zcela správně, když mluvila o nebi, které je možné v této výši spatřit! Nemyslela sice jen toto hvězdné nebe nad námi, ale ještě docela jiné nebe, které můžeme cítit jen uvnitř v sobě a jež je jinak naprosto neviditelné. Ale již pohled na noční oblohu nás zcela odškodňoval za to, že jsme podnikli tento namáhavý výstup až sem.

Jak jasná zde byla obloha! Jak jasně zde zářila nebeská světla! Přesto jsme se vlastně nacházeli v krajině, jejíž vlhké ovzduší se chová k síle světelných paprsků nepřátelsky! Seděl jsem zády k jihu, díval jsem se tedy k severu, kde leží Ardistan a tedy i Džinistan. Právě nad mojí hlavou zářil proslulý Jižní kříž. Vlevo nade mnou svítily hvězdy Centaurovy, dále pak Váhy a Panny s jasně zářící Spicou. Téměř přímo na severu zářil Havran, poněkud vpravo Pohár a Kalich, v pozadí pak Vodnář, kterého však, pokud se týká jasu, daleko předčilo východněji kroužící Srdce. Byl bych hledal ještě další hvězdy a nechal si ženami vysvětlovat jejich zdejší jména, kdyby kněžka neobrátila moji pozornost k bodu, ležícímu daleko za Havranem na severu. Ukázala tím směrem vztaženou rukou a řekla:

"Dejte pozor, myslím, že to už začíná! Zdá se mi, že jsme přišli v pravý čas."

"Co začíná?" zeptal jsem se.

Nebylo třeba, aby odpovídala, neboť nebe za ni samo odpovídalo. Objevil se na něm, právě v místech, kam kněžka ukázala, rychlý záblesk. Jeho záře se však nezdála přicházet shora, ale zdola. A nebyl také jasný a čistý, ale spočívalo v něm něco nepodobného, nepravého, jako když foukáme likopodium do plamene svíčky. Nevypadalo to tedy tak, jako by záblesk byl darem nebes, ale jako by byl pozemským dílem. Po nějaké době se záblesk opakoval, jenže ne na prvním místě, nýbrž o kus dále vpravo. Brzy nato se pak opět objevil po levé straně. Najednou zmizely hvězdy a na severu se zatmělo. Tato temnota potrvála chvíli a najednou se začala pomalounku, mnohem pomaleji než povstala, snášet k zemi. To se několikrát opakovalo. Mlčel jsem. Neptal jsem se po příčině tohoto jevu. Hledal jsem v paměti školní vědomosti, které by mi mohly tuto záhadu objasnit, ale hledal jsem marně. Vysvětlení jsem nenašel. Severní záře to nebyla. Přicházelo to ze země. Blesky byly vymrštěny velikou silou. Snad to bylo ale počkejme, opět se to objevilo! Ale ne tak, jako poprvé. Nejprve uprostřed. Záře tu postupovala nyní ne jako blesk, ale pomalu a velmi silně! Nejprve fialová, ale přece zářící ohněm, pak modrá, temně rudá, krvavě rudá, žhavě rudá, oranžová, žlutá a konečně proměněna v čisté, jasné světlo, osvětlující velikou část oblohy. Záře tvořila obrovský sloup, dole fialový a pak měnící se jako duha ve všech uvedených barvách, čím výš tím jasnější a na vrcholku se rozšiřující v obrovskou zářící korunu, která jako by chtěla obejmout ve svém náručí celou oblohu a stáhnout ji k zemi. A jak pomalu tento sloup rostl, tak se opět pomalu sám v sobě ztrácel. Sotva však jeden sloup zmizel a my se z dojmu, kterým na nás působil, vzpamatovali, opakovalo se totéž divadlo v neztenčené kráse na jiném místě, buď vpravo nebo vlevo, jako prve jednotlivé záblesky. Pak zazářilo několik sloupů najednou, takže nebe bylo ozářeno několika ohnivými duhami, což na mne působilo úchvatným dojmem.

Že zde spatřím něco podobného jsem netušil, a také jsem tento úkaz viděl zde poprvé v životě! Nikdy jsem o něčem podobném nečetl v knihách, neznal jsem nic takového z fyziky. Obě ženy seděly přitulené k sobě, jako by se něčeho bály, nebo jako by se k nim mělo přiblížit něco nadpřirozeného. Modlily se. Neviděl jsem to sice, ani neslyšel, ale tušil jsem to. Člověk se naučí chápat, že modlitbu je možné procítit. Ono jiskření, mihotání a záření tam na severu mi připadalo jako modlitba země a modlí-li se matka, je to pobídkou pro všechny její děti, aby se modlily s ní. Stáli jsme na střeše chrámu, mohutné stavby, v níž se shromažďovali obři k pobožnosti. Čím však byl tento zdánlivě veliký a přece tak uboze malý dům proti vznešené stavbě nebes, v jejichž nevyzpytatelné hloubce překypovalo právě srdce, aby planoucími vzdechy volalo do světa, že tato zdánlivě mrtvá hmota, tato nedoceněná materie má dosud v sobě sílu, život a duši!

Tak jsme seděli dlouhou, dlouhou dobu pohroužení do krás ne-vyrovnatelného zjevu, až jsem mlčení přerušil:

"Nepopsatelná krása a vznešenost! A trvá, nemizí!"

"Potrvá celou noc," odpověděla kněžka, "a také po celý den, kdy však není patrná. Můžeš ji vidět zítra i pozítří, dokonce i nadále, dokud nevyprší určený čas. Již několik nocí se tento jev ohlašoval a nezmizí dříve, dokud nebude rozluštěna otázka, kterou nám předkládá."

"Jaká je to otázka?"

"Otázka: 'Je mír na zemi?' Neznáš tuto otázku? Neslyšel jsi patrně ještě pověst o zmizelé řece."

"Znám ji. Vyprávěli mi ji včera," vpadl jsem jí do řeči.

"Také pověst o otevřeném ráji? O andělských zástupech na jeho hradbách a o archandělech před branami?"

"Ano."

"Nuže věz, že den, kdy se tyto velké věci mají naplnit, se přiblížil! Není to den pozemský, je to den nebeský. Proto trvá déle než čtyřicet hodin. Začal v tomto okamžiku. Byl zemi zvěstován již dříve. Hluboké podzemní dunění se ozývalo zvláště za noci v útrokách země. Na severu se blýskalo, ale bez hromobití, větru a deště. To jsou znamení, že se ráj chce otevřít. Všechno jsem to pozorovala. Proto jsem vystoupila na chrámovou střechu, abych se podívala, zdali opět začne blýskavice. Předzvěst však zatím již minula a nastala událost sama. Dospěli jsme na toto místo v pravý okamžik. Pozdvihni oči a hled' k severu! Co tam vidíš, to je rajska brána. Rozznáš zcela podrobně její sloupy a rohy. Otevře-li se, nevím. Stává se, že se objevuje, ale neotvírá. Pak však velmi brzy mizívá. Věříš tomu?"

"Věřím jistě," odpověděl jsem, "že každý přírodní jev je předzvěstí jevu jiného. Vzniká často z příčin, které si nedovedeme vysvětlit a bývá v souvislosti s událostmi, které prostými smysly nechápeme, ale..."

"Ticho! Teď nechci slyšet, ale! V tomto okamžiku ne!" prosila mne kněžka. "Mluvíš o přírodních jevech. Vím, co tím chceš říci. Chceš tvrdit, že na severu, nyní tak skvěle ozářeném, stojí celá řada mohutných vrchů, které kdysi soptily oheň a ještě dnes nejsou v klidu. Probouzejí se v obdobích asi jednoho století a dokazují po nějaký delší nebo kratší čas, že pouze spaly, ale nezemřely. Jakmile začnou činnost, otrásá se země. Podzemní síly za století nashromážděné v nitru země zesílí tak, že se mohou zbavit tlaku na nich spočívajícího. Vystupují, prorážejí si dráhu, mění se v oheň a strhnou s sebou skutečně všechno, co se jim staví do cesty - do výše."

"Nu, a co dál?" zeptal jsem se, nechápaje souvislost těchto jevů s plány jejich stvořitele.

"Obyčejný výbuch sopek, s předběžným nepatrným zemetřesením. Země vydává svůj přebytečný vnitřní žár, který vešel do styku s nějakým podzemním vodním zřídlem! Tak by vysvětlil věc učenec nebo nevěřící člověk. My, kteří nejsme učení, kteří však nejsme ztraceni i pro nebe, víme, že toto tvrzení se sice zakládá na pravdě, ale tato pravda nás uvnitř mrazí. Neboť ještě lépe než toto, víme, že všechny viditelné věci musí sloužit Stvořiteli, aby nám odkrývaly tajemství neviditelných a neprozkoumaných světů, jejichž zákony musíme ve svých nitrech poslouchat, abychom mohli vydat počet ze svých činů ve věčném životě. Pro božih nepřítele se tam na severu otevřela země, aby vydala svůj oheň a strusky. Pro nás však, kteří posuzujeme podle zevnějšíku vnitřek, se otevřou brány ráje, aby vydaly světlo, při jehož jasu a čistotě budou andělé moci vidět, je-li již na zemi mír nebo dosud není!"

Divil jsem se tomu, co jsem zde slyšel. Odkud čerpala tato žena své myšlenky? Odkud měla své vědomosti, svůj rozhled a svou zkušenost? Byla to Usulka nebo nebyla? Při své řeči povstala ze sedadla. Stála při severním zábradlí plošiny, zatímco já se opíral o zábradlí jižní. Její bílá postava stála zde přede mnou ozářená ohněm, kterým bylo zbarveno nebe na severu. Stála tu jako ověncena svatozáří, jako stvoření z jiných světů, tak čistá a svatá. Připadala mi jako vidiny ze starých bájí. V nitru mě duše probudila zvláštní cit. Nebyla to láska, nebyl to obdiv, nebyla to úcta nebo důvěra, ale bylo to všechno, dokonce ještě mnohem více dohromady. Byla v tom pocitu i značná dávka soucitu. Kde se vzal tento pocit? Kdo jej ve mně probudil? Působilo tak na mne snad ovzduší? - Pak se kněžka obrátila ke mně, jako by se jí dotkly moje myšlenky, a promluvila:

"Sáhíbe, nediv se tomu, co ti tu říkám! Nediv se také způsobu, kterým mluvím. Mou vlastní je Sitara, země božích vrchů, o níž jsi snad dosud neslyšel. Nejsem tam sice zrozena, ani moji rodiče a prarodiče odtamtud nepocházeli. Ale moji předkové byli Sitařany. Byli oba vysláni do této zcela ubohé, vlhké země Usulů, aby tyto lidi poučili o Bohu a lidských povinnostech k němu. Myslím, že se tomu říká v Evropě misie. V Sitaře vládne panovnice, ne mužský vládce. Tato zásada sem přišla s mými předky. Ústní podání se přenášelo z vlasti vždy od pokolení k pokolení nejstarší dcerou. Dcery z našeho rodu se sice vždy provdaly za velekněze, ale přinášely mu věnem i vědomosti, důstojnost a schopnosti potřebné k úřadu. Tak to bylo až do dnešního dne, ale tak tomu i nadále - být - bohužel, nesmí!"

Tato poslední slova vyslovila poněkud váhavě, a když je vyslovila, usedla opět jakoby unavena na své místo. Ale v řeči pokračovala dále:

"Potomci mých předků zmizeli, stali se Usuly, splynuli zcela s národem. Ale v tom právě kotвило jejich poslání: tím, že se ponížili, povznesli národ. Povrch tohoto lidského moře se stal čistším, zdravějším a pohyblivějším. A v jeho hloubi odpočívají potopené lastury, aby se v nich zatím utvořily perly. I já jsem se stala Usulkou. Ale zachovala jsem to, co jsem po předcích zdědila, dokonce jsem opatrovala a rozmnožila jejich odkaz, jehož jsem si vážila jako si vážíme rodinného šperku. Bůh mi dal dceru, milé, pro vše vznešené, nadšené dítě. Jí připadla úloha stát se mojí následovnicí. Proto jsem již od nejútlejšího mládí svěřovala její duši poklady, kterých měla být opatrovnice a nositelkou. Ukládala jsem v její duši jeden skvost po druhém a moje mateřské srdce plesalo, když jsem poznávala, že pokud se týká probuditosti a hloubky její duše, překoná všechny svoje předchůdkyně. Její otec, sahar, který mne nikdy nepřestal ctít a milovat, se cítil neméně blaženým než já. Všechno svoje doufání, veškeré své naděje vkládal do tohoto dítěte. Jeho víra v Boha našla nový směr. Sestoupil z výšin na zemi. Jeho víra a doufání v toto dítě se pro něho staly náboženstvím. Byl Usulem, ale Usulem upřímně poctivých snah. A veškeré jeho snažení vrcholilo v budoucím poslání jeho dcery. Pracoval ze všech sil k tomu, aby jí upravil cestu. Kdo se dotkl této jeho dcery, ten se dotýkal i jeho víry, jeho náboženství - jeho Boha! Chápeš to, sáhíbe?"

"Velmi dobře!" odpověděl jsem s velkým vnitřním pohnutím. Teď mi ovšem již nebyla sahárova nenávist bolestnou hádankou. Dovedl jsem ho pochopit a dovedl jsem mu i odpustit.

"Tu přišel Džinistanec," pokračovala kněžka. "Byl široko daleko proslulý lékařskými vědomostmi, a přitom muž vynikající krásou těla i duše, byl jednoduchost a skromnost sama a proto si získal srdce všech, kdo se s ním stýkali, i srdce mé dcery!"

Nyní kněžka přerušila svou řeč, rozepjala svou náruč k severu a zvolala:

"Pozorujte, pozorujte! Zdá se mi, že se brána pohybuje!"

A skutečně! Pohybovala se a chvěla! Jako zvlnění blížící se světlo, které proniká i zdmi, tak prorážel jasně zářivý bod dolní fialovou, modrou a tmavě rudou částí ohnivě stěny. Bod jako by provrtával tuto stěnu. Otvírala se. Utvořila se jakási štěrbin, která se začala rozšiřovat. Brána, obrovská, zářivá brána se otvírala před námi mezi fialovými, modrými a tmavomodrými pilíři, které se nahoře sbíhaly v jasně rudou ohnivou špičku. Z této brány najednou zazářila hvězda, nejjasnější a nejčistší zářivosti. Sotvaže byla neznámou, ale neodolatelnou silou vypuzena z brány, začala se rozšiřovat na všech stranách a šířila takovou záři, že i my jsme byli jejím světlem ozáření. Noc kolem nás se proměnila v denní úsvit. Obloha se zdála vystupovat do výše a několik osob, které právě dole vyšly z paláce na pomník, prostranství, bylo tak zřetelně vidět, že jsme rozeznávali i jejich pohyby. Jaká to byla obdivuhodná erupce! Jaká to byla hojnost žhavé síly, jaké množství ohnivých látek bylo chrleno těmito horami, které jsme měli překonat, abychom se dostali do Džinistanu! Pohled na toto nepopsatelné divadlo mne uchvátil. Zdálo se mně, jako bych byl tím pohledem pozdvihován k výšinám. Začala se mi točit hlava a musel jsem se pevně přidržovat zábradlí. Kněžka se však naklonila daleko kupředu a volala tak hlasitě, jako by chtěla být slyšena až tam, u otevřené brány, zářící brány ráje:

"To je ona! To je ona! Otevřená brána ztraceného ráje! Kdybychom neměli smrtelné oči a mohli hledět očima vyvolených, viděli bychom jistě i andělské zástupy! A kdybychom neměli sluch pozemšťanů a měli sluch nesmrtelných, jistě bychom slyšeli hlas velitele nebeských zástupů, jak volá: ‚Zavládl na zemi mír?‘"

Zavolala tuto otázku ve svém nadšení čtyřikrát z výše do hlubin a sice do všech čtyř světových stran. Skoro bych se dal také nadšením uchvátit k odpovědi: "Není dosud mír na světě, ale Bůh ho předurčil. Celý svět o něj prosí a proto také přijde!" Přemohl jsem se a zachoval mlčení. A udělal jsem dobře. Neboť právě tak, jako na světě stává dobro vedle

zla, stín vedle světla, tak blízká je směřnost vznešenosti. Protože sotva dozněla otázka nadšené kněžky a dolehla k uším mužů, kteří vyšli z paláce a stáli zde dosud v živém rozhovoru, zazněl k nám nahoru hlas malého hádžihó Halefa:

"Ani nás nenapadne! Hned zítra ráno zahájíme cvičení v pochodech a v zacházení se zbraněmi. Válečný plán je ustanoven. Vidíš mne, sidi?"

"Ano," odpověděl jsem, ovšem již rozčarován.

"I já tě vidím! A jistě, že lépe, než ty mne. Jaká se to tu rozlila záře?"

"Je to záře soptících vrchů."

"A nemohou ty vrchy s takovým pohoršením počkat až na den? Teď se mi chce spát. Simsem mi zavírá oči. Plukovník a oba poručíci mne vedou domů. Dobrou noc, sidi! Přijď brzy za mnou!"

"Kdo byl ten muž?" zeptala se kněžka, která byla, jak se zdálo, "svržena" ze svého nebe.

Taldža jí dala potřebné vysvětlení o Halefovi a jeho zásluhách. Tu rychle vyprchal stařenin hněv, a kněžka promluvila:

"Zde se ti právě objevil rozdíl mezi nebem a zemí! Zde, u nás nahoře zněla andělská slova, dole pak z lidí mluví simsem o cvičeních ve zbraních a pochodech! Nestarej se však, sáhíbe, o moc nebes! Věnuj se osudům země! Válku, kterou dnes vypověděl simsem, ukončíš co nejdříve blahodárným mírem. Již mnohý hádží Halef Omar tvrdil, že válečný plán je stanoven a pak se nechal opilý dovést domů, ale uskutečnění a zdar tohoto plánu leží v rukou Nejvyššího a protože si tento vrchní velitel přeje, aby se lidstvo navzájem milovalo, jsou již oba na cestě, totiž válka na postupu a mír jí přichází vstříc!"

Opřela se rukou o zábradlí, dívala se do dálky, kam patřila svým duchem, a mluvila dále:

"Že musí nastat mír, zřejmě cítím. Víím to dokonce bezpečně."

Pocházím ze Sítary, kde je válka nenáviděna a každé promluvené slovo je slovem lásky a smíření. Ach, moje vlasti, drahá, nevyrovnatelná! Nikdy jsem tě neviděla. Jen poslední pohled, který na tebe vrhli moji předci, když se s tebou loučili, se pro mne stal svatým dědictvím. Přesl mi do srdce i do krve. Jejich očima tě vidím již dnes, svýma tě pak užítím, až jednou zemřu. Ach, země lásky, země "

"Hvězdných květů!" dodal jsem.

Trhla sebou, rychle ke mně přistoupila, a zeptala se:

"Znáš hvězdné květy? - Ty je znáš?"

"Ano," odvětil jsem.

"Co o nich víš?"

"Že Taldža rozšiřuje jejich vůni. Nevěděl jsem však, odkud tuto vlastnost získala. Nyní to již vím: je tvojí přítelkyní. Tobě je tato květinová vůně vrozena. Přijala ji od tebe!"

Přistoupila ke mně o krok blíž, a zeptala se:

"Ty však? Odkud ty máš tyto vědomosti? Ty, cizinec, Evropan?"

"Od Marah Durimeh!"

"Od Marah Durimeh?" vykřikla hlasitě. "I tu znáš?"

"Lépe než tebe a Taldžu a všechny obyvatele tohoto města! Je mojí přítelkyní, mojí rádkyní a ochránkyní."

"Viděl jsi ji tedy? Mluvil jsi s ní - skutečně?"

"Zajisté a velmi často! Na různých místech! A také přímo v Sitaře!"

"Tys byl " přerušila mne, uchopila za obě ruce, zadívala se mi do očí a pak pokračovala:

"Tys byl již i v Sitaře?"

"Ano."

"Řekni mi pravdu! Pouhou pravdu! Je tomu skutečně tak?"

"Ano, skutečně!"

"Poslyš, musím tě vyzkoušet. Co tu říkáš, je takřka nemožné!"

"Zkoušej mne tedy!"

"Udělám to. Poslouchej a odpovídej na moje otázky! V Sitaře prý je kovárna, zvláštní, proslulá kovárna. Je postavena v lese. Nekove se tam však železo, ale něco zcela jiného. Jestliže jsi byl u Marah Durimeh, musíš tuto kovárnu znát! Je v Sitaře?"

"Ne, ale na sitarských hranicích v Maerdistanu. Jen kdo byl v této kovárně utvrzen na ocel, smí vjet do Sítary."

"Ale - ale - řekl jsi přece, že jsi v Sitaře byl?"

"Zajisté!"

"Byls tedy i v kovárně?"

"Ovšem."

"V ohni, na kovadlině, ve svěráku?"

"Prošel jsem všemi mukami, která kovárna skýtá."

Když to kněžka uslyšela, nebyla údivem schopna slova - dech se jí tajil.

"Znáš tedy zprávu? Znáš její slova?" zeptala se.

"Už dlouhý čas!"

"Řekni mi ji! Řekni alespoň začátek!"

Poslechl jsem a recitoval jí čtenářům mých spisů známé líčení:

" V Maerdistanu, v lese Kubulském,
kovárna duchů skryta v hluboku.
Ne, duchové však jsou tu kováři,

ne, duše jsou zde překovávány.
Je víchř zavleče sem v půlnoci,
kdy v blýskavici tekou proudy slz.
Zášť na ně v dravčím skoku vrhne se.
Jím závist zatne spáry do těla.
A pokání se potíc, tahá měch.
U kovadliny stojí bol a hledě
strnule před sebe, perlík v ruce třímá"

"Zadrž!" zvolala kněžka. "Není to pověst, není to báje, je to skutečnost! Ano, tak vypadá kovárna, v níž každý, kdo chce vejít do Sitaru, musí projít ohněm poznání. Nedivíš se, sáhíbe, že znám tuto kovárnu?"

"Nikoliv, neboť jsi mi sdělila, že tvoji předkové byli ze Sitaru."

"I Taldža ji zná, neboť jsem jí o ní vyprávěla. Ona sama do této kovárny nevstoupí. Náleží k těm lidem, jimž Bůh dopřeje ne bolestí, ale štěstím být zušlechtěna. Teď se tě však ptám, uhodneš-li, jakou prosbu chovám v srdci od chvíle, kdy jsem se dozvěděla, že nejen víš o Marah Durimeh, ale že ji i znáš a jsi s ní spřátelen?"

"To se dá velmi lehce uhodnout," odpověděl jsem.

"Nuže, co je to tedy, řekni!"

"Chceš, abych ti vyličil, kde a kdy jsem Marah Durimeh poznal?"

"Ano, uhodl jsi. Jsi připraven vyplnit mi toto přání?"

"Velmi rád! Máš-li čas mne vyslechnout "

"Mám, mám! Sahar užil opia a neprobudí se přede dnem. A unavena nejsem ani já, ani Taldža, moje přítelkyně. Můžeme-li slyšet o Marah Durimeh, promění se nám i noc v bílý den. A pohled jen dnešní noci jasně, otevřeně do očí! Ani ona nespí, ale bdí. Pojď, posad' se a vypravuj!"

Poslechl jsem toto vyzvání. Moje zpráva o poměru k Marah Durimeh nebyla souvislým vyprávěním. Musel jsem vlastně odpovídat na množství různých otázek, které mi obě nadšené ženy předkládaly. Dlouho jsme tak seděli a neustále se zabývali Sitarou a teprve, když na východě začala ranní záře ohlašovat nový den a kdy sopky na severu pomalu uhasínaly, poručila kněžka, aby byl vytažen vzhůru rozsvícený lustr a začali jsme při jeho záři, která nás provázela do hlubiny chrámu, sestupovat. Cestou dolů jsem měl příležitost zmínit se o džirbanim a o své zítřejší návštěvě u něho.

"Kdy k němu půjdeš?"

"Objednal mne na odpolední dobu," odpověděl jsem.

"Nechtěl bys mi prokázat laskavost a vyřídít mu moji prosbu?"

"Velmi rád! Jen poroučej!"

"Je mým vnukem, synem mé dcery a přece mi bylo zakázáno stýkat se s ním. Ohledy nutily vyhovět sahárovu rozkazu. Milujeme se, jak nám prikazuje zákon přírody a také se zdravíme, ale jen z dálky. Nyní je však sahar raněn, že jej jen vnukovo umění může zachovat při životě a proto se cítím povinná zrušit slovo dané manželovi. Vyříd', prosím, synovi mé dcery, že přesně v poledne budu v chrámě, abych s ním mohla mluvit. A ještě o něco jiného tě musím prosit. Týká se to sahara. Od té doby, co leží doma poraněn, zmocnily se ho zvláštní myšlenky. Zdá se, jako by blouznil a přece je při smyslech. Nejdřív jsem myslela, že se jedná o předčasnou horečku, ale tepna mne přesvědčila o jiném. Co z těchto myšlenek vzejde, dosud nevím. Zabývá se v nich také tebou. Ale ať již z nich vzejde cokoli, prosím tě, abys byl přesvědčen, že sahar je úctyhodný muž, který má na zřeteli jen blaho svého lidu. Nenávidí svého vnuka pouze jako syna Džinistance, který zničil Usulům kmen jejich kněžek. Jako syna své dcery jej však tajně a vroucně miluje. A tento vnitřní boj, tento rozpor je to, co jej navenek činí tak ukrutným."

"Copak se nemohla stát tvá dcera i jako žena Džinistance tvou nástupkyní?" zeptal jsem se. "Vždyť i on se stal Usulem!"

"Jen zevně, ale ne z přesvědčení. Byl jiné víry než my a ve své víře vzdělával i svou ženu. Kdyby zůstala věrná víře svých otců a matek, stala by se i jako žena cizince kněžkou, ale on by se musel stát nástupcem mého muže, tedy sahárem, a to Džinistanec rozhodně odmítl."

"Copak se jeho víra tolik lišila od vaší?"

"Ano. Neučil sice svojí víře slovy, ale dával ji veškerým svým chováním najevo, a to takovým způsobem, že působil mnohem účinněji než mohou působit slova. Poznáš to, jakmile vstoupíš na Ostrov pohanů. Vyplníš mou prosbu, pokud se týká sahara?"

"Je již vyplněna. Ctím ho. Proto lituji, že kvůli jeho zranění musí vést obřady, jimiž budeme uvedeni do kmene Usulů."

"Které obřady?" zeptala se mne šejkova žena.

"Obřady, o nichž včera promluvil, když jsem zastřelil orla. Říkal, že to jsou svaté ceremonie, které jako velekněz musí provést."

Taldža se rozesmála a pravila:

"O tyto svaté obřady jsem jej i vás dnes připravila, když jsem prosadila vaše přijetí místo v chrámě při hostině, kdy simsem začínal svou vládu. Ale nestarej se, že by snad nemělo moje přijetí stejnou platnost! Nikdo na světě nemůže již na té věci nic změnit! Jsi a zůstaneš Usulem, i když při tvém přijetí neproběhly tak vážné obřady, jaké měl na mysli sahar!"

Pak jsme doprovodili kněžku do jejího nablízku ležícího domu a když jsem pak doprovodil i Taldžu do paláce, obrátil jsem se k našemu pohostinskému obydlí.

KAPITOLA ČTVRTÁ DŽIRBANI

Když jsem se vrátil domů, již svítalo. Nepotřeboval jsem ani světlo. Bylo dobře vidět. Nebyl tu nikdo z obou sluhů. Čekali na nás až do rána a když ztratili trpělivost, odešli, když předtím hodili do krbů mohutné špalky dřeva, které ještě nyní hořely. V místnosti určené pro mne panovalo proto velmi příjemné, suché teplo. Podíval jsem se ještě ven, kde jsem tušil, že bude spát Halef. Nespatřil jsem ho. Hledal jsem ho v obou ostatních místnostech. Ani tam nebyl. Šel jsem tedy do konírny. Dveře nebyly zamčené, ale jen přivřené. Otevřel jsem je a mé oči spočinuly na dvou sice oddělených, ale velmi utěšených skupinách. Vlevo leželi oba koně těsně k sobě přimknuti. Pozdravili mne tichým zařetáním, že se neprobudil Halef, který leže vpravo na měkkém listnatém stlaní tvořil s oběma psy druhou skupinu. Ženská polovina psiho páru mu sloužila jako poduška, mužská jako přikrývka, kterou kromě toho Halef něžně objímal. Psi nespali a přivítali mne vrtěním ocasy, ale jinak se nehnuli, aby nebyl hádží v spánku vyrušován. Kolem leželo množství rozhodaných a ohlodaných kostí. Halefův spánek nebyl však, jak se mi zdálo, příliš hluboký. Pocítil závan vzduchu, který proudil otevřenými dveřmi. Pohnul sebou, a řekl:

"Nech toho lízání, je to proti zákonům slušnosti!"

Ale právě tato známka života, kterou dal najevo, způsobila pravý opak toho, čemu chtěl zabránit. Pes ho začal důkladně olizovat.

"Zakazuji si takovou důvěrnost!" poručil Halef. "Já jsem šejk a ty jsi jenom pes!"

Tu se zvukem vlastního hlasu probudil a blýskaje očkami pravil:

"Pes smí šejka olizovat jen tehdy, když olizoval předtím šejk psa a tím ho vyzval, aby "

Přerušil se uprostřed věty, neboť i v ospalosti chápal, že vyslovuje něco nebezpečného. A ihned učinil moudrý závěr:

"Protože ale šejk nikdy svého psa olizovat nebude, musíš mu kromě lásky prokazovat také onu úctu "

Opět se přerušil. Mluvením se stával střízlivějším. Nejprve jen mhouřil oči, teď je už docela otevřel a spatřil mne stát před sebou. Tu se rychle posadil, ale hned se opět svalil na zem.

"Ty jsi zde, sidi?" zeptal se. "Jak přicházíš do - do - do --do..."

Pokoušel se znovu usednout, ale upadl ještě dvakrát nebo třikrát do suchého listí, až se mu konečně podařilo, že se posadil.

"Promiň, efendi!" prosil mne. "Poznáváš mne?"

"Vlastně ne docela!" odpověděl jsem.

"Nedívím se tomu!" posvědčoval mi a sahá si rukama na hlavu. "Neviděl jsi jistě ještě nikdy člověka s tolika hlavami! Mám pět nebo šest hlav! A všech pět nebo šest je naplněno po okraj simsemem! Jaká je to tíha! A jak se mi všechny třesou! Vidíš, že si je musím přidržovat rukama, aby mi jedna po druhé neupadly!"

"Bohužel - bohužel!"

"Prosím tě, nech si svoje bohužel! Ty sis to zařídil velice pohodlně. Věci, kterými si musí člověk lámat hlavu, jsi pěkně přenechal mně a sám, když jsi pozoroval, že to začíná být trochu divoké, jsi se pěkně po anglicku vypařil! Na mně potom zbylo všechno, k čemu je třeba chytrosti a vědomostí! A když jsi se vzdálil, padla veškerá tíže vojenských zápletek na moje bedra! Jen si představ, jakou jsem převzal odpovědnost! A jakou moje ubohá hlava musela podniknout práci! K tomu už ani jedna hlava nestačila! Je tedy snad divné, když člověkovu narostlo zatím více hlav? Mám jich sedm nebo osm! A protože jediný mozek, který mám, pro tolik hlav nestačí, není divu, že se jedna po druhé naplnily simsemem a staly se tak nesnesitelně těžkými, že se mi zdá, jako by mi jedna po druhé chtěly upadnout! A jak mi to v nich šumí a bručí! Neslyšíš to, efendi? Přál bych si, aby to bručelo v hlavách tobě a ne mně!"

Abych mu toto přání veselým způsobem oplatil, řekl jsem:

"Rád věřím, že by sis to přál! Ale pověz, Halefe, je ti známa sto devátá súra koránu?"

Přemýšlel, mnul si čelo a mručel:

"Hm! Proč právě sto devátá? Proč toto vysoké číslo? Viš přece, sidi, že se v koránu skvěle vyznám, ale když se pouštíš hned nad sto, musím shromáždit nejdříve všechny své hlavy dohromady, abych si to rozmyslel a to není jenom tak, mám devět nebo deset hlav! S čísly se nemohu v tomto okamžiku dobře zabývat. Chci-li se zmocnit jednoho čísla, které vězí v třetí hlavě, přeskočí mi do hlavy čtvrté nebo desáté a kdybych byl tak pošetilý a chtěl je tam následovat, utekla by mi všechna čísla z ostatních hlav a bylo by po počtech. Neříkej tedy kolikátou sůru ti mám opakovat, ale její nadpis nebo jak začíná!"

"Jmenuje se el imtiham, to znamená zkouška," odpověděl jsem.

Stodevátá súra koránu nese toto jméno, neboť jí bývá užíváno má-li se vyzkoušet střízlivost nebo opilost člověka. Zní takto:

Jménem nejmilosrdnějšího Alláha! Mluv! Ó, nevěřící, nectím to, co ctíte vy a vy nectíte, co ctím já, nebudu pak také ctít nikdy to, co vy ctíte, jakož i vy nikdy ctít nebudete, co já ctím. Máte svou víru a já mám také svou.

Zní to sice velmi lehce a nevině, ale v arabštině je tato věta plná záludností a úskalí, na nichž uváže ten, kdo trochu přebral, zcela určitě. Halefovi to bylo známo právě tak dobře, jako mně a proto řekl, jakmile zaslechl jen nadpis sůry:

"Sůru el imtiham? Chceš mne zkoušet? Myslíš snad, že jsem opilý?"

"Že jsi byl opilý, je jisté. Jsi-li ještě, pochybuji, ale přesto bych tě rád vyzkoušel."

"Hned! Ihned!" zvolal Halef. "Já a opilý! Proslulý šejk Haddádú, velikého kmene Šammárů by se dovedl opít? Jaká hanba! Jaká obžaloba! Jaké utrhačství! Říkám ti, efendi: mne tíží jen mé hlavy, ne však žaludek, který je čistý a úplně

prázdný, nadobro prázdný! Jen sem pojď a sáhni si! Hned poznáš, že v něm nic není! Jak bych mohl pít přes míru? A ty chceš, abych ti říkal sto a - a - sto -, nu zkrátka onu sůru!"

"Ano, právě onu sůru žádám!"

"A jakým právem? Právě tak dobře bych ji mohl žádat já od tebe!"

Ty jsi při hostině také jedl a pil! A ty se také motáš! Skutečně, sidi, ty se motáš, vidím to zcela zřetelně!"

"Požádej mne tedy, abych ti onu sůru přednesl!"

"Výborně! Krásně! Ujednáno! Žádám tě, sidi, abys mi onu sůru přednesl! Začni tedy! Ale běda ti, užiješ-li chybná slova, nebo uvízneš-li! Neprominu ani nejmenší chybičku!"

Recitoval jsem tedy žádanou sůru. Když jsem dokončil, zatřásl hlavou, a řekl:

"Velmi dobře! Velmi přesně a správně! Aniž bys někde narazil. Slyšel jsem to všechno velmi zřetelně, neboť znám onu sůru také! A přece jsi se při tom motal! Sem a tam jsi se motal! A jak! To tedy nasvědčuje tomu, že se mohou motat i lidé docela střízliví. Pamatuj si to, efendi! Kdybych se tedy měl trochu motat, bude to jen důkazem, že jsem právě tak při sobě a střízlivý jako ty. Teď je tedy řada na mně. Mám k tomu vstát?"

"Samozřejmě! Súra el imtiham bývá k tomuto účelu recitována vždy jen vestoje! To je ti přece známo!"

"Ano, vím to. Proto vstávám!"

Chtěl se jedním rázem postavit na nohy. Nepodařilo se mu to. Posadil se tedy opět na zem. I druhý a třetí pokus selhal.

"Poslyš, sidi, tohle není má vina," omlouval se. "Tím jsou vinny mé hlavy! A pak zde jsou také psi! Sedí mi tu v cestě! Začnu tedy jinak! Lépe, mnohem lépe!"

Pokoušel se kleknout. Když se mu to podařilo, opřel se oběma rukama o zem a postavil se vzadu na nohy. Stál tedy nyní, jak říkáme, na čtyřech. Psi se na něho udiveně dívali.

"Vidíš, sidi, jak dobře mi to jde?" zeptal se mne. "Dej si pozor! Budeš se divit!"

Zdvihl nejprve jednu, pak druhou ruku a pokoušel se postavit na nohy. Trochu, ještě trochu a opět trochu. Počínal si jako nesmělý komediantský učeň, kterého poprvé vyzdvihli na vysoké lano a který si netroufá udělat krok kupředu ani zpět. Chvěl se, nejprve se mu rozechvěly nohy a pak celé tělo.

"Vzhůru! Vzhůru!" volal jsem na něho.

Rozzlobil se.

"Tobě se to pěkně mluví!" odpověděl hněvivě. "Ty už stojíš! Ale se mnou je to horší. Já dostanu vždy nejtěžší úkol! Ale zahanbím tě! Podívej se! Už, už! Jen se trochu vzpružit a půjde to!"

Udělal, jak řekl. Vzpružil se, ale ne k postoji, ale k pádu. V okamžiku seděl již opět na zemi, mezi oběma psy.

"Ti psi, ti nešťastní psi!" zanařikal. "Celého člověka popletou! Nemáš o tom ani tušení. Celou noc mne neustále olizovali! A teď, za dne, jsou mi opět pořád v cestě! Jen se na ně podívej, jaké dělají obličej! Jak se jízlivě tváří! Tak se mi skoro zdá, že se mi opovažují smát! Ale ti se budou divit! Dám se zas do toho! A teď začnu z jiného konce."

Otočil se ke zdi, postavil se opět na všechny čtyři a pak, opíraje se rukama o zeď, začal se pomalu vztyčovat. Když se tímto způsobem postavil, otočil se, pevně se opřel o zeď, vítězně na mne pokynul a řekl:

"Nu, co mi říkáš teď? To se divíš, vid? Jsi překvapen, nejvyšší měrou překvapen! Ano, člověk něco dovede, člověk se něčemu naučil! A nyní se podívej na obličej těchto psů! Už se tváří docela jinak, než před chvílí! Přemohl je úžas! Teď teprve poznali, že jsem šejkem a oni jen psy! Tak, a teď začneme se sůrou! Chceš přece ještě, abych ti ji říkal?"

"Ovšem!"

"Sůru imtiham, kterou znám nazpaměť?"

"Ano."

"Mám začít hned úvodem: Ve jménu nejmilosrdnějšího Alláha?"

"Ne. Není třeba, také to nemá s touto sůrou souvislost, neboť tak začíná každá súra. Můžeš tedy začít hned slovy: Slyš mne, nevěřící, nectím to, co ctíte vy."

"Dobrá! Začnu tedy hned s tím. Drž jen psy na uzdě, aby mi snad neskočili do paměti a ty sis pak nemyslel, že jsem opilý! Mám začít?"

"Ale - ano!"

Halef se zatvářil co nejvážněji, rozepjal paže na obě strany, zavřel oči, a spustil:

"Mluv: Ó, vy psi, nectíte to, co ctím já a já "

"Počkej, špatně!" zvolal jsem. "Řekl jsi přece psi!"

"Ano!" odpověděl a opět otevřel oči. "A není to snad tak dobře?"

"Prorok se obrací svými slovy k nevěřícím, ne k psům. Musíš tedy říci: Ó, nevěřící!"

"Nu ovšem, že to musím tak říci. A neřekl jsem to?"

"Ne."

"Tím jsi vinen jen ty, ne však já!"

"Jak to?"

"Copak nepozoruješ, že se mi psi již usadili v paměti? A neprosil jsem tě, abys je držel na svoře? Nebudeš-li dávat lépe pozor, je po mé krásné sůře el imtiham!"

"Začni tedy ještě jednou!"

"Dobře! Ale buď pozornější než dosud!"

Opět rozepjal ruce, zavřel oči, a začal:

"O, vy nevěřící, nectíte to "

"Špatně!" přerušil jsem ho. "Nezačíná to nectíte, ale nectím to!" Tu se Halef opravil:

"Ó, vy nevěřící, nepočínám ctít s vámi, co vy nepočínáte ctít se mnou a "

"Počkej!" vpadl jsem mu opět do řeči. "Není tu přece řeč o počátku, ale o účtě!"
"Ach tak! Tedy to opravíme! Teď už to bude dobře!"
Sebral se a začal zase znova:
"Ó, vy nevěřící, nectím to, co ctím, a vy nectíte to, co ctíte -"
"Co to zase žvaníš, Halef?" vpadl jsem mu do řeči.
"Copak jsem zase udělal chybu, sidi?" divil se Halef. "To bude tím, že mne neustále přerušuješ a nenecháš mne domluvit. Kdybys mne nechal domluvit, řekl bych to jistě správně!"
"Dobrá! Vynul se tedy!"
"A nebudeš mne vyrušovat?"
"Ne."
"Drž tedy slovo! A dej pozor, jak rychle a správně sůru odříkám!"
A opět rozepjal ruce a zavřel oči. Pak začal deklamovat:
"Ó, nevěřící, nevymlouvám, co vymlouváte vy, a vy nepřerušujete, co přerušuji já a nebudu nikdy ctít, co vy vymlouváte, a vy nebudete ctít, co přerušuji já. Máte moji víru a já mám vaši!"
Dokončil, otevřel oči, spustil ruce k tělu a zadíval se v očekávání na mne. V jeho obličeji bylo patrné, že ode mne očekává nejvyšší pochvalu.
"Nu, sidi, co tomu říkáš?" zeptal se mne, když jsem mlčel.
"Že jsi tu breptal nebláznivější nesmysly!" odpověděl jsem.
"Nesmysly, a že jsem breptal?" opakoval po mně udiveně. "Co tomu bude říkat Mohamed, svatý Prorok, uslyší-li to?"
"Proč do toho pleteš právě Mohameda?"
"Protože to, co nazýváš nesmyslem, mluvil Alláh jeho ústy. Přece jsem doslovně opakoval, co říká Mohamed ve svaté knize. A co zde je psáno, bylo Prorokovi sděleno z nebe! Ó, efendi, jak mne zarmucuješ! Skutečně tě nepoznávám! Jsi buďto rouhačem nebo pijákem alkoholu. Sťež se simsemu, říkám ti! Neboť simsem se rovná staré ženě, která se obléká do pěkných šatů, ale uvnitř je plná chyb a nepravostí."
A Halef pokračoval dále: "Ano, jsi opilý, milý sidi. Nemůžeš se ani udržet na nohou, ačkoliv jsem tě opřel o zeď, a ani zde se nemůžeš udržet, klesáš, klesáš -" a Halef, jak promlouval tato slova, skutečně klesal a sjížděl po zdi na zem, až docela upadl.
"Vidíš a teď tu ležiš!" dodal ještě a potom ihned usnul. Položil jsem ho pohodlně, aby se mu dobře spalo a opustil jsem ho. Odebral jsem se do své místnosti. Psi zůstali u něho, neboť si je naklonil tím, že jim ze slavnostní hostiny přinesl množství masa a kostí.
Šel jsem do své místnosti, abych se prospal na lůžku z měkkých kožešin. Spal jsem krátké dvě hodiny. Po této době jsem se opět probudil. Jsem pánem svého spánku, neboť jsem si nad ním osvojil moc dlouholetým cvikem. Nevzbudím se nikdy později než jsem si předsevzal. První, co jsem pak udělal, byla koupel v řece. Pro obyvatele našeho domu zde bylo upraveno příhodné místo k tomuto účelu jako stvořené, obklopené kolem dokola křovinami. Tato lázeň mne osvěžila tak, jako bych celou noc spal. Když jsem se pak vracel od řeky, otevřely se dveře konírny a s nevyspalým obličejem a vpadlými tvářemi odtud vyšel Halef.
Ve stejnou dobu se objevili i naši sluhové. Přinášeli nám snídaní skládající se z chleba a masa. Byl připojen i malý džbánec simsemu. Měl jsem výbornou chuť k jídlu, Halef však nikoliv, ale přece si sedl se mnou za stůl. Předkládal jsem mu jídlo a Halef alespoň zkusil jíst. Když jsem mu však přistrčil džbánek, roztáhl proti němu všech deset prstů, a řekl:
"Ne! Ani za milion! Pryč s tím jedem, pryč!"
"Proč?" zeptal jsem se a tvářil se naprosto nevědomě.
"Protože - protože - hm - hm -!"
Nesrozumitelně mručel a pátravě a nejistě se na mne podíval. Pak se zeptal:
"Sidi, víš, kde jsem spal?"
"Ano," odpověděl jsem.
"Nuže, kde?"
"Ve stáji."
"Ano, ve stáji! Jen si to představ! A tady v domě jsme měli připravena tak znamenitá lůžka! A teď ještě jednu otázku, o jejíž upřímné zodpovězení tě žádám. Totiž - byl jsi tam u mne ve stáji?"
"Ano."
"Díky Alláhovi, že to nebyl někdo jiný!"
"K čemu tento povzdech? Máš snad k němu důvod?"
"To budeš asi právě tak dobře vědět, jako já a možná, že i lépe než já! Ó, sidi! Drahý sidi! Velice se stydím! Nemýlím-li se, domníval jsem se, že mám několik hlav!"
"Ano. Nejprve jich bylo pět nebo šest a nakonec už jsi jich měl dvanáct -"
"Mlč, prosím tě, mlč o tom!" prosil Halef. "Nechci o tom slyšet! Co jsem asi breptal všechno dohromady -já - proslulý šejk Haddádú! Má hlava je ostatně ještě nyní ohromně veliká! A dutá - nekonečně dutá! Nemám tam nic než hukot celého roje čmeláků a některá slova ze sůry el imtiham. Nenechal jsi mne snad tuto sůru modlit?"
"Ovšemže ano."
"Alláh mi buď milostiv! Jak to dopadlo?"
"Nedovedl jsi ze sebe vypravit ani deset slov správně, pak jsi tvrdil, že jsem opilý já, a nakonec jsi se svalil opět ke svým psům a usnul jsi jako zabítý."
"To je hrozné, hrozné! Sidi, velice se stydím! Tím vším je vinen tenhle simsem!"

"Ano, simsem! Oba ostatní jsou nevinni!"

"Kteří oba?"

"Ten, který dobré, poctivé obilní zrna přinutil, aby se stalo jedem a ten druhý, který tento jed v pravém slova smyslu nutí k přeplnění svého vlastního žaludku, ačkoliv se veškeré chuťové nervy proti tomu vzpírají!"

"Máš pravdu. Promiň! Také já jsem se musel zprvu nutit, ale později jsem se s tím nápojem nějak smířil. Víš, ono to označení simsem zní tak konejšivě, neškodně a svůdně! Dovede se vplížit do přízně člověka. Ale pohlédneme-li na ně z druhé stránky, má v těle deset tisíc čertů. A k jakým hloupostem dovede člověka svěst, to nelze ani říci! Myslím, že se dnes budu vyhýbat všem lidem, zvláště plukovníkovi a oběma poručíkům."

"Proč?"

"Připomenou-li mi všechno, co jsem z nich a ze sebe včera udělal, jsem zde naprosto znemožněn!"

Opřel hlavu do obou rukou a díval se zoufale před sebe.

"Alláhu, Alláhu, co z toho vzejde!" naříkal. "Jen si to představ, efendi, co jsme včera všechno prováděli. Nejprve jsme zvítězili nad Čobany, pak jsme celý Ardistan zaplavili válkou a nakonec jsme dobyli i Džinistan. Já byl velkovezírem, který povyšuje důstojnictvo, rozdává řády a vyplácí platy. Všechno záleželo na mně. Proto při naší včerejší výpravě nescházela ani povýšení. Našeho starého plukovníka jsem povýšil postupně podle zásluh na skutečného mušíra, což v Turecku znamená tolik, jako u vás polní maršálek, dokonce, nemýlím-li se, se stal i ferik bahrírem, totiž admirálem. Podobně jsem nechal postupovat i oba poručíky, kteří to během noci dotáhli jeden až na emír tumána, totiž generála nad deseti tisíci muži a druhý, který se mi nezdál dost důvěryhodný, pouze na serhenga, totiž podplukovníka. Na tomto místě zůstane sedět tak dlouho, až se naučí uctivějšímu chování. Plukovníkovi jsem slíbil pětkrát sto tisíc, prvnímu poručíkovi jedenkrát sto padesát tisíc a druhému jedenkrát sto tisíc piastrů platu a teď se tě ptám, kde to všechno vezmu, budou-li na mně dnes žádat, abych dodržel své slovo? Mám z toho strach! Jak se zachráním před vlastními výčitkami, které ve mně vznikají jako směčka malých kousavých psů, kteří hlodají na mé duši?"

"Nejlépe se upokojíš pomyslením, že všichni tři důstojníci, které jsi tak vysoko povýšil a jimž jsi tak štědře přidal na platech, neměli menší opici než ty."

"Opici? Co si myslíš? Opice je docela nevinné zvířátko. Seděl-li mně v týle nejprve šakal, který se za noci zvolna proměnil v lišku, vlka a hyenu, měli oni místo opice pardála, tygra a lva, proti nimž je nemožné postavit se bez nabitě pušky. A přiznám snad tolik, že jsem nemohl běžet pro pušku, abych důstojníky jejich opojení zbavil!"

"A ti že tě vedli domů? - Alespoň jsi mi to řekl!"

"Ano, chtěli to udělat. Slíbili tak učinit, volal jsem to na tebe nahoru, když jsem tě poznal i přes své opojení na střeše chrámu. Ale stalo se něco docela jiného, než jsme mysleli. Simsem jim totiž nedovolil, aby mne dovedli domů. Poručík, kterému jsem udělil jedenkrát sto padesát tisíc piastrů, si sedl již po deseti krocích na zem a volal, aby mu přinesli ještě džbáněk. Myslel, že sedí ještě v paláci. Kousek dál ulehl plukovník se svým půl milionem piastrů do trávy. Tvrdil, že je doma a žádal mne, abych se docela potichu vzdálil a neprobudil mu ženu a děti. Třetí si ani nesedl ani nelehl, ten se jednoduše svalil na zem, aniž by promluvil slovo a ležel tu se svým stotisícem piastrů jako zabítý, tak byl zmožen! Mluvil jsem sice na něho, abych ho vzkřísil, ale nepodařilo se mi to, nadobro oněměl. Já jsem opět vstal a hledal své maso a "

"Ach," přerušil jsem ho. "Vstal jsi?"

"Ano! Ovšem, že jsem vstal!" odpověděl Halef.

"Svalil jsi se tedy s ním?"

"To je samozřejmé, vždyť mne vedl. Držel mne pevně, abych nezakopl. Myslel to se mnou hrozně dobře. Mohl jsem tedy zůstat stát, když se mu při této samaritánské službě přihodilo neštěstí, že se svalil na zem? Je důstojníkem a proto jsem ho nemohl zahanbit. Upadl jsem tedy s ním. Když jsem se opět postavil na nohy, sbíral jsem své maso a kosti pěkně kus po kuse."

"Cože?" zeptal jsem se nechápavě. "Své maso a kosti že jsi sbíral? A kus po kuse?"

"Ano. Když jsme potom vstávali od hostiny, zpozoroval jsem, že nebylo úplně všechno sněдено. Bylo tu ještě mnoho masa a kostí. Vzpomněl jsem si na naše psy. Podkasal jsem tedy svůj haik do výše a sebral do něho všechny tyto zbytky, abych jim je přinesl."

"To ti snad získalo přízeň psů, ale co si budou o tobě myslet naproti v paláci?"

"O mně? Hm! - Jistě nebudou myslet, že jsem si kosti nesl domů pro sebe! A kdyby si to i mysleli, je mi to naprosto lhostejné. Musel jsem je všechny hledat kousek po kousku, když jsem se od poručíka vzdálil. Donesl jsem je psům do stáje. Měli tam tak teplo a mílo na listnatém stlaní, že jsem se usadil a - usnul."

Mezi Halefovým vyprávěním se dostavil posel od Taldži, po němž mi sdělovala, že se mám považovat za zbaveného veškerých závazků a že si mohu odpočinout nebo prohlédnout si město, zcela podle své vůle. Ale na druhou hodinu po poledni že jsou opět pozváni hosté. V tu dobu abych se dostavil a bude-li to možné, vzal s sebou i svého proslulého Halefa.

Když se posel vzdálil, zeptal se mne malý hádží, který pozvání vyslechl:

"Efendi, nazvala mne proslulým Halefem. Jestlipak to myslí vážně?"

"A jak by to měla myslet?" zeptal jsem se, ačkoliv jsem mu velmi dobře rozuměl.

"Nu, snad trochu jízlivě, a to jen pro ten nešťastný simsem. Ten mne včera silou i proslulostí předčil!"

"Zeptej se jí samotné! Já nevím, jak to myslela."

"Raději se ptát nebudu! Takové vzpomínky člověk nerad obnovuje. Proto se budu dnes držet neustále jen po tvém boku. Vzpomínky pak ztratí odvahu, aby se ke mně blížily. Kdy půjdeme navštívit džirbaniho?"

"Hned. Nasnídal jsem se a doba, na kterou nás pozval, se přiblížila. Pojedeme v kánoi."

Nyní mi nastala starost o koně. Bylo třeba je nakrmit a napojit. Vyvedl jsem je ze stáje a uvázal je venku na dlouhém řemeni, aby se mohli volně pohybovat. Také psy jsme pustili ven. Psi mne sice také pozdravili, ale dříve vykonali tuto povinnost přece jen u hádžihu, který jim, jak se mi zdálo, přirostl k srdci. Měli krátká jména. Neboť byli různého pohlaví, jmenovali se Hu a Hi, totiž on a ona. Dozvěděli jsme se to od obou sluhů, kteří nám také sdělili, kterým směrem leží Ostrov pohanů. Bylo ho možné velmi snadno najít.

Hu a Hi nás doprovázeli k přistavišti. Když jsme vstupovali do člunu, chtěli se tam dostat s námi, ale bylo to pro malé rozměry kánoe nemožné. Poručil jsem sluhům, aby je v naší nepřítomnosti uvázali, aby bylo zabráněno možné nehodě. Jakmile jsme však odrazili od břehu, vrhli se psi do vody a plavali za námi. Již jsem chtěl obrátit, ale najednou jsem si povšiml způsobu, kterým psi plavali. Něco podobného jsem ještě nikdy neviděl. Byl to spíš běh než plavání! Psi měli plovací blány tak vyvinuté a pružné, že se mezi prsty jevily očím jako by byly z měchuřin. Tím se stalo, že mohli zabírat tolik vody, že nejen hlavy, ale i celé hřbety jim vyčnívaly nad vodu. Tlusté, avšak lehké a chvostnaté ohony ležely vzadu na vodě jako kormidla. A k tomu je třeba přimyslet si ještě husté a mastné kožichy, které nedovolovaly vodě proniknout! Pozoroval jsem, že se psi plaváním vůbec nenamáhají, dokonce že jim to působí radost. Vesele štěkali a chňapali jeden po druhém. Proto jsem souhlasil s Halefem, když mne prosil, abychom je vzali s sebou. Tak rychle, jak jsme se my pohybovali pomocí vesel, ovšem plavat nemohli. Museli jsme tedy zvolnit tento rychlý běh kánoe, neboť jsme měli dost času.

Kolem břehů jsme viděli domy, které mnohdy byly postaveny daleko od vody, někde pak ležely přímo ve vodě. Chvillemi se objevil malý ostrůvek, nebo se tu řeka dělila, aby utvořila větší, obydlený ostrov. Naskytovala se nám příležitost dokonale poznat velmi zajímavý styl kúlových staveb Usulů. Když jsme pak dorazili k svému cíli, k Ostrovu pohanů, spatřili jsme zde na břehu vytažený velmi jednoduchý vor. Bylo na něm patrné, že byl upleten z vrbových prutů teprve dnes. Vystoupili jsme na břeh a uvázali zde kánoi ke kúlu. Pak jsme rychle ustoupili stranou, abychom se dostali z dosahu psů, kteří právě také vylezli z vody a střepávali ji ze svých hustých kožichů. Ostrov byl dost velký. Neviděli jsme tu zpočátku nic jiného než křoviska a trávu, všechno ve velmi zdivočelém stavu. Majitel ostrova byl dlouhou dobu zajat a nikdo se o jeho majetek nestaral. Dnes však byl již doma. Viděli jsme jeho stopu vedoucí travou a kráčeli jsme po ní. Vedla vyšším křovím a pak pod stromy dále. Nyní jsme zpozorovali, že tyto stromy nevyrostly divoce, ale že jim bylo lidskou rukou jejich místo určeno. Byly tu skupiny, které působily nejen pěkně, ale dokonce bohatě a nádherně. Ve stínu širokolistých lip tu stál sice nízký, ale krásně provedený a vkusně ozdobený bungalow, k jehož stavbě nebylo naštěstí použito obvyklého lehce chátrajícího materiálu, ale solidního a trvanlivého staviva. Když jsem je podrobil bližší prohlídce, zjistil jsem, že dřevo, které bylo k stavbě použito, leželo několik století v rašelínaté slatinné vodě, kde ztvrdlo na kámen. Všechno, nejen hlavní sloupky a pilíře, ale i drobnější součásti, dokonce i ozdoby byly zhotoveny z tohoto dřeva. Jaké námahy bylo třeba k provedení této těžké práce! Džinistanec zde byl stavitelem. Miloval sahárovu dceru tak, že jen nejkrásnější a nejzdravější obydlí v celé zemi považoval pro ni za vhodný druh domova. A takovým stavením tento bungalow jistě byl!

Dveře byly uzavřeny, nebylo možné vstoupit. I okenice byly zavřeny. Nikoho nebylo vidět. Volal jsem. Nikdo neodpovídal. Všechno, co jsme viděli, mluvilo k nám duchem a vkusem Džinistance. Zdálo se však, že kromě tohoto ducha zde nikdo není. Stopa vedla sem, do domu, ale ne ven z něho. Bylo nám proto nápadné, že se nikdo neožýval. Šli jsme dále přes volné prostranství, na němž bungalow stál, mezi kvetoucími a vonícími skupinami keřů. A tu jsme spatřili jezero, rybník i památník, o němž nám bylo vyprávěno. Zastavili jsme se, okouzlení pohledem, který se nám zde naskytl.

Stáli jsme na jižním břehu jezera, který byl téměř celý pokryt kvetoucími lotosy. Mezi lotosy kvetly pestré, mně neznámé květy. A barvy těchto květů splývaly v tak okouzlující harmonii, že oči, které na nich spočinuly, tímto pohledem okřávaly.

Pevně věřím, že i květy mají duši, neboť v tomto případě k nám duše květin promlouvaly.

Stáli jsme tedy na jižní straně památníku. Zleva i zprava se k němu přimykaly skupiny keřů a stromů, které působily dojmem kulis, neboť bránily našemu pohledu odbočit stranou a nutily jej pozorovat perspektivu, jež se rozvíjela přímo před ním. Právě před námi stál, tuto perspektivu zcela uzavíraje, čtyřboký hranol, sestavený z bílých mramorových kvádrů a na všech stranách popsaný hluboce rytými, černými nápisy. Tento veliký hranol byl obklopen množstvím menších sloupů, které vesměs také nesly nápisy. Četli jsme. Nápisy na menších sloupech byly vyřaty ze čtyř véd, ze Zend Avesty, z pěti kingů starých Číňanů, z bible a z koránu. Nápisy na hranolu se zdály být jiného původu. Jak jsme je pozorovali, spatřili jsme nejprve čtyři nápisy, které vždy dva a dva spolu souvisely. K jihu stálo: Stvoření a na severní straně Vykoupení. Na východě byl nápis Hřích a na západě Trest.

Pod nadpisem Stvoření na jihu, byla tato slova:

Nesestoupila na zemi nikdy duše, jež dříve v nebi duchem nebyla!

Na severní straně stálo pod nadpisem Vykoupení:

Nevznesl se nikdy na nebesa duch, jenž nebyl dříve duší na zemi!

Na východě pod nadpisem Hřích stála tato záhadná slova:

Jenom jediný se zdráhal stát se duší!

A na západní straně stálo pod nadpisem Trest:

Proto jediný se v nebe nenavrátil, a to je - ďábel!

Mohu se přiznat, že jsem tyto nápisy přečetl s velikým údivem. Ne snad, že bych se divil pomníku samotnému nebo některému jeho nápisu, to ne. Džinistanec přivezl tyto mramorové balvany jednotlivě ze svých cest a zde je sestavil dohromady. V tom nakonec nebylo nic podivného. Ale že tyto nápisy, z nichž každý v sobě tajil nerozluštitelný problém, ve své souvislosti říkaly totéž, co každému jednotlivci křesťanské zjevení denně, dokonce každou hodinu staví před oči, to mne překvapovalo a budilo ve mně otázku, bylo-li Džinistanci, když nechával vzniknout tyto nápisy,

jasno, co vlastně znamenají. Bylo-li jeho úmyslem vyjádřit tímto pomníkem základní myšlenky víry své vlasti, pak by bylo velmi lehké misionářskou cestou získat jeho krajany pro pravou víru západu! Tento památník pak byl postaven s láskou skutečně na nejkrásnějším místě ostrova, což rovněž mělo svoji váhu, neboť když jsme jej obešli a na severní straně už nám nic nebránilo v rozhledu, spatřili jsme zde květinami bohatě ozdobený hrob matky džirbaniho.

Od hrobu se pak začínal otvírat široký, volný lučinatý pás, který se táhl v přímém směru, z obou stran vrouben temným stromovím, až dolů k řece, jejíž protější břeh byl zcela bez stavení. Tam bylo vidět jen zahrady a pole a dále pak velkou paseku, lemovanou podrostem, který zde zasadili Usulové, když předtím zužitkovali kmeny. Nedá se popsat, jaký zvláštní pohled se tu očím otevíral. Přímou u našich nohou sice čistá, ale bahnitá a také bahnem zapáchající voda, z jejíž tlejících a rozpouštějících se látek čerpá potravu nádherný květ lotosu. Na protějším břehu hrob lidského, předčasně zesnulého lotosového květu, posázený květinami a obklopený vůněmi, a za tímto hrobem rozhled do výše i do dálky, až k těm horám a kopcům, které i nyní na znamení, že je ráj otevřen, svítily ohnivými plameny, což ovšem nebylo pro naše zraky patrné, neboť jsme byli obklopeni ranními mlhami nížiny.

Když jsme upoutáni tak milým rozhledem prohlíželi krajinu, ozval se za našimi zády najednou jakýsi šramot. Obrátili jsme se a spatřili jsme, že se pomník otevřel a z něho vystoupil džirbani.

"Mášalláh!" vykřikl Halef. "Divy boží! Pomník je dutý!"

I já byl neméně překvapen. Umělé dílo tedy nebylo složeno z masivních kvádrů, ale ze silných desek, které zvenčí působily dojmem balvanů. Mezi deskami vedlo malé schodiště do podzemí. Některé z desek tvořily dveře, jež bylo možné zvenčí i zevnitř otevřít, aniž by to bylo člověku, který pozoruje pomník zvenku, patrné.

Džirbani měl na sobě tytéž šaty jako včera. Chtěl nás pozdravit, ale psi mu v tom zabránili. Zvířata, která byla ještě včera určena k tomu, aby ho v případě pokusu o útěk roztrhala, projevovala nyní velkou radost když ho spatřila, vyskakovala na něho, aby mu projevila všemožným laskáním svou přízeň a vyžádala si podobný projev i od něho.

"Kam se ztratila nenávisť vnucená člověkem přírodě?" zeptal se džirbani. "Hle, proměnila se v lásku! Vítám vás a děkuji vám za to, že jste přišli!"

Uklonil se. Podával jsem mu ruku, ale on po ní nesáhl, pouze hladil psy.

"Jestlipak víš, co mi tu nabízíš, sáhíbe? A víš, do jakého se tím vrháš nebezpečí?"

"Nevidím v tom nebezpečí, ale cítím povinnost, abych čelil právě tomuto omylu. Podej mi ruku! A prosím tě, abys mi ji podával i v budoucnosti před očima všech!"

Učinil tak, silně mi ruku stiskl, a řekl:

"To je vykoupení, ano, skutečné vykoupení! Sáhíbe, to nikdy nezapomenu!"

Je samozřejmé, že i Halef mu srdečně potřásl rukou. Pak jsem považoval za nutné sdělit mu vzkaz jeho babičky.

"Právě na polední dobu mne objednává - a do chrámu?" zeptal se zamyšlen, ale ne překvapen. "Mluvil jsi s ní tedy?"

"Ano," odvětil jsem.

"Jen krátce, nebo jsi u ní pobyl delší čas?"

"Skoro celou noc. Vystoupili jsme večer po hostině na chrámovou střešinu, abychom pozorovali výbuchy sopek a rozloučili jsme se až za svítání. Vládkyně Usulů byla se mnou."

"Mluvil jsi s nimi," řekl džirbani, "a po tak dlouhou dobu? Víš

tedy ne-li všechno, alespoň mnoho, a já "

"Mluvili jsme o Marah Durimeh," přerušil jsem ho, abych neuvedl jeho myšlenky na scestí.

"O Marah Durimeh?" vykřikl a vysoko se vztyčil. "O vládkyni Sitary? Jak se stalo, že šejkova choť a kněžka s tebou mluvily právě o ní?"

"Protože jsem jim sdělil, že jsem s vládkyní Sitary spřízněn a že jsem byl u ní nedávno hostem. Bydlel jsem u ní v zámku v Ikbálu."

Ustoupil přede mnou o několik kroků a prohlédl si mne pohledem, v němž se obrazil nejvyšší údiv. Ale údiv pomalu mizel a na jeho obličej se rozhostilo veliké uspokojení. Jeho zrak se vyjasnil a jeho hlas zněl kovovým zvukem, dokonce skoro jásavě, když promluvil:

"Jaká radost! Jaké štěstí! Jak se jen mohlo stát, že jsem tě hned včera považoval za člověka, jehož mi Bůh poslal, že jsem však nepoznal, že přicházíš ze Sitary. Že můžeš přicházet jen a jedině odtamtud! Nyní však, když jsem se to dozvěděl, je mi velmi vhod, dokonce milé, že obě paní s tebou o mně mluvily. Jsi tedy o mně informován a nemusím ti tedy nic opakovat. I já jsem informován o tobě! I když ne podrobně, tedy jistě o tom, co je nejdůležitější. Tvá osoba i tvé poměry jsou mi zcela neznámé, ale vím tolik, že jsi sem přišel za tím účelem, abys navštívil džinistanského emíra."

"A z jakého důvodu se tak domníváš?"

"Vím, že tvé poslání je tajné, ale jsi-li tím, za něhož tě považuji, pak mi jistě neodepřeš důvěru a rád se mi přiznáš."

Přistoupil opět ke mně blíž a pokračoval důležitým tónem:

"Prosím, abys mi upřímně zodpověděl otázku, kterou mi zde moji rodiče zanechali jako dědictví!"

"Mluv!" vyzval jsem ho.

"Nosíš na svých prsou malý štít, který ti dala Marah Durimeh?"

"Ano," odpověděl jsem, neboť mi bylo jasné, že zde musím mluvit upřímně.

"Z jakého je kovu? Je zlatý, stříbrný, bronzový, nebo měděný?"

"Není ze žádného z těchto kovů. Kov, z něhož je vyroben, je pro mne neznámého složení. Nepochybně je to slitina."

"Velmi dobře, velmi dobře! Počkej, počkej!"

Řekl to tónem nejvyšší radosti a nadšení. Pak spěchal po schodišti do nitra pomníku a zmizel v podzemí.

"Sidi, není tohle zázrak?" zeptal se mne Halef. "Nezní to jako by náš příchod byl zde již připraven?"

"Nejsou již zázraky," odpověděl jsem, "nejsou nikde na zemi. Myslím, že spatříš ještě podivnější věci a zažiješ ještě větší překvapení, než nám způsobila neočekávaná otázka po mém štítě a pomníku, který se otevírá, aby propouštěl lidi v

podzemí."

"Řekl, že tuto otázku zdědil po otci a po matce. Věděli tedy již i tito, že přijdeme!"

"Že přijdeme, to jistě nevěděli. Bylo jim jen známo, že přijde někdo ze Sitary, kdo bude opatřen štítem od Marah Durimeh, ne však, kdo to bude."

"Poslouchej, přichází! Co asi přinese?"

Džirbani se vrátil. V rukou nesl neobyčejně veliké, kožené pouzdro, které otevřel a ukázal nám.

"To je tvůj štít, sidi!" vykřikl Halef. "Docela tvůj štít! - Stejný kov i stejný tvar!"

Bylo to tak, jak řekl. V pouzdře byl duplikát mého štítu. Vytáhl jsem svůj štít zpod vesty, abych oba porovnal. Nebyl mezi nimi nejmenší rozdíl.

"Je tomu tak! Právě tak, jak jsem si myslel," jásal džirbani. "Sestupujte napřed, až uvidíte světlo. Přijdu hned za vámi, jen co uzavřu dveře."

Ukázal nám ke schodům. Uvázal jsem psy ke dvěma sloupům a dal jim na srozuměnou, že zde mají čekat. Pochopili mne a ihned ulehli na zem. Pak jsem sestoupil s Halefem po schodech do podzemí. Zapomněl jsem schody počítat, ale bylo jich jistě více než deset, neboť podzemní místnost, do které vedly, byla asi šest stop vysoká, takže se tu i džirbani, který byl značně vyšší než já, mohl pohybovat vztýčen.

Schody vedly do čtyřhrané malé komory, která byla utvořena ze základů mramorového hranolu. Stálo tu několik košů a beden, víc zde nebylo vidět. Úzká, rovná chodba vedla dále. Bylo v ní tma, ale na jejím konci zářilo světlo. Když jsme prošli chodbou, dostali jsme se nejprve do malé, pak do větší místnosti a nakonec do malé místnůstky. Ve všech třech místnostech hořely lampy naplněné sezamovým olejem a poskytovaly jim dost jasné osvětlení. Na první pohled bylo patrné, že obě menší místnosti byly zásobárnami, větší pak prozrazovala učencovu pracovnu. Byly tu knihy, plány, mapy, psací potřeby, nástroje všeho druhu k známým i neznámým účelům. Bylo tu množství chemických a fyzikálních přístrojů, lékařských a jiných nástrojů, také evropské a orientální zbraně. Tyto poslední se skládaly pouze z dvouhlavňové pušky a dvou revolverů, které byly sice zastaralé, ale přesto znamenité konstrukce, takže při zdejších poměrech poskytovaly tomu, kdo je uměl dobře užívat, značnou převahu. Kde se tu vzaly všechny tyto důležité předměty? Nebude snad třeba předem poznamenat, že všechno to vzbudilo můj největší obdiv.

Džirbani přišel za námi, a řekl:

"Nedivte se těmto tajemným prostorám. A nedivte se také nerozvážnosti, se kterou vás do nich uvádím. Bylo mi mým otcem nařízeno jednat tak a ne jinak, aniž bych věděl, za jakým účelem. Otec zmizel, prý byl zavražděn. Nevěřím však tomu, ne, nevěřím! Nebyl mužem, jehož by bylo možné překvapit, obelstít a zabít! Pak zemřela i moje matka. Říká se, že bolestí nad jeho ztrátou. Nevěřím ani tomu! Matka nikdy netvrdila, že by otce ztratila! Vím určitě, že byla přesvědčena, že se s ním zase shledá. Trápila ji jen zášť jejího otce a duševní vzdalování se od matky. Když jsem ji krátce před smrtí opouštěl, abych vykonal návštěvu u příbuzných Usulů, opakovala mi všechno o těchto dvou štítech a činila to s takovým důrazem, že bylo patrné, že ví o tom, co bude následovat. Zemřela krátce po mém odchodu a když jsem se vrátil, byla již pochována. Rozklad zabránil tomu, aby mrtvola byla zachována. Ode dneška jsem povinen nosit svůj štít, jako ty nosíš svůj!"

Pověsil si štít na prsa, přičemž jsem pozoroval, že na hrudi má skutečně knihu, jak mi bylo vyprávěno. A to mi vysvětlil:

"Otec pro mne napsal několik knih, které jsou pro mne vůdkyněmi životem. Nemohu se od nich odloučit a jednu z nich neustále nosím na srdci. Jsou to obydlí jeho velikého, šlechetného a všeobsáhlého ducha, kterého nyní navštěvuji kdy je mi libo, abych pokorně na kolenou naslouchal jeho slovům."

Vzal si několik lékařských nástrojů a balíček obvazového lýtka, podal nám každému hořící světlo, pak zhasnul lampy a vyzval nás, abychom jej následovali. Vedl nás podobnou, ale delší chodbou do jiné místnosti, kde se však dlouho nezdržel. Otevřel jen malou skříňku, ze které vyjmul jakýsi předmět. Tyto chodby, jizby a komory byly vesměs vybudovány z již zmíněného dřeva a proto zde bylo dokonalé sucho. Předmět, který vyjmul ze skříňky, byla broušená skleněná nádobka, z níž ukápl jedinou kapku do maličké lahvičky, načež ji opět uzavřel. I když byla nádobka otevřena jen krátký čas, postačilo to, aby se kolem nás rozšířila milá, oživující, dokonce rozkošná vůně. Tuto vůni jsem neznal, nikdy a nikde jsem ji ještě necítil. Její jméno není vůbec zapsáno v seznamu světových voňavek. A přece se mi zdálo, že jsem již někdy tuto vůni cítil a to dost často, ale z veliké dálky. Halef vtáhl vůni s rozkoší do nosních dírek, zatvářil se co nejnadšeněji, a zvolal:

"Jaká krásná vůně! Myslím, že kdyby jí bylo jen o trochu víc, ocitl by se člověk v extázi. Člověk se jejím prostřednictvím stává básníkem, prorokem, dokonce upadá do halucinací. Je možné dozvědět se jméno této vůně?"

"Je ti tak neznámá?" zeptal se džirbani, opatrně lahvičku zabalil a uschoval ji v kapse.

"Úplně neznámá!" ujišťoval Halef.

"Ale měl jsi již dost příležitosti, abys ji cítil!" řekl džirbani.

"To není možné!"

"Ano, cítil jsi ji jako zápach a přidržoval sis nos!"

"Ne! Řekni mi její jméno!"

"Nelekej se tedy! Je to s - m - r - t!"

"Že - je - to - s-m-r-t?" zeptal se Halef. Pak ztichl jako já.

"Ano, je to smrt," mluvil dále Džinistancův syn. "Prohledejte celou zemi, která je nám domovem, co zde najdete? Nic, než rozklad, plíseň, ztuchlinu a zápach! A co najdete dál? Zdraví, krásu, nesmrtelnost a vůni! Říkám vám, život voní, ale smrt páchne! A zítra opět budu tvrdit, že smrt voní a život páchne! Co z obojího je pravé? Říkám vám, že obojí! Neboť život a smrt jsou jedno! Bez smrti by nebyl život. A život musí končit smrtí. Pamatuj si to, hádží Halefe Omare! Neumíráme svým posledním, ale již svým prvním vdechnutím! A musíme se starat o to, aby náš život i naše smrt byly

jedinou vůni. Žijeme v ustavičném rozkladu, a je naší povinností, abychom zápach tohoto rozkladu měnili ve vůni, jako se to stalo tam v oné nádobce a v této nepatrné lahvičce. Činíme-li tak, máme život i smrt neustále v rukou, jako jsem ho nyní držel v rukou já. Až otevřu tuto lahvičku na chvíli před sahárem, usmrtím ho na chvíli a učiním necitelným k bolestem života, jemuž jej pak opět vrátím. Pojďme dále!"

A opět jsme procházeli chodbou ještě delší než předešlá. Na jejím konci byla podobná místnostka jako ta pod pomníkem. I zde vedlo do výšky malé schodiště. Džirbani šel napřed. V jedné ruce držel světlo, druhou otevřel padací dveře, které, jak jsem zpozoroval, ústily v odlehlejší roh místnosti v bungalovu. Zůstal jsem stát a počkal jsem, až otevřel okenice. Pozoroval jsem padací dveře. Byly zhotoveny z dvojité vrstvy trámů zkamenělého dřeva, a to tak silně a pevně, aby duněním neprozradily, že je pod nimi dutý prostor. Nebyly to lehké dveře. Vážily jistě více než metrický cent a tuto tíži zdvihl džirbani jako hračku, jednou rukou! Když jsem to uviděl, zůstal jsem stát, abych si dveře blíže prohlédl. Skoro jsem se styděl, že jsem se až dosud považoval za silného člověka!

Džirbani nezamýšlel zůstat v bungalovu, aby nám vysvětlil jeho vnitřní zařízení. Když uzavřel padací dveře, uzavřel i okenice a vyvedl nás ven na vzduch a sice právě na to místo, kde jsme nedávno stáli a volali, aniž bychom byli slyšeni. Uzavřel dveře domu klíčem, který se velice podobal starověkým chrámovým klíčům, z nichž bylo velmi málo vykopáno. Jejich tvar je nám znám jen z vyobrazení na starožitných nádobách.

Pak jsme se opět vrátili k mramorovému památníku, abychom odvázáli psy. Leželi klidně na svých místech a chovali se vzorně. Obešli jsme památník, abychom navštívili opět hrob. Mezitím nám džirbani objasňoval své dnešní chování:

"Podzemní prostory, které jste navštívili, vystavěl můj otec a sice v nejdělejší tajnosti. Nikdo je nezná a nikdo neví, jaké předměty, Ostrov pohanů ukrývá ve svém nitru. Nevím dodnes, co tím otec sledoval, ale vím tolik, že byly jistě chvalyhodné a dobré. Vynikal vysoko svými vědomostmi nad sahara i ostatní Usuly a nemohl jim vydat do rukou nástroje, jimiž by si mohli spíš ublížit než prospět. Že se mohl dostat nepozorovaně z bungalovu k pomníku, bylo zajisté velmi prospěšné. Můj otec tak mohl nepozorován vyslechnout, co se tam mluví. A zvláště za obléhání Čobanů, kdy byl celý dům obklíčen, mu přišlo velice vhod, mohl-li jej kdykoliv opustit. Mnoho, jako například dvouhlavňovou pušku, oba revoly a množství patron k tomu náležejících, přivezl pro mne ze svých cest, ačkoliv jsem byl tehdy ještě malým chlapečkem. Určil je k provedení úlohy, kterou mi tu zanechal."

"Smím se zeptat, jaká je ta úloha?" přerušil jsem ho v řeči.

"Můžeš! Máš k tomu vlastně i právo, neboť myslím, že se máš stát mým průvodcem. Chceš navštívit míra v Džinistanu - já rovněž. Po důvodu tvé návštěvy se nechci ptát, neboť stojíš vysoko nade mnou a nejsi povinen skládat mi účty. Jsem však přesvědčen, že mi, až přijde čas, všechno řekneš. Pokud se však mne týká, chci ti pod pečeti tajemství sdělit, že doba, kdy já se odeberu do Džinistanu, je přesně určena. Mám totiž počkat na zprávy, že ardistský emír zbrojí proti džinistanskému emírovi a pak ještě počkat na cizince, který ponese na prsou štít, podobný mému. S tímto cizincem pak pojedu. Bude mým vůdcem i ochráncem, jehož musím poslouchat, ačkoliv nebudu-li chtít, nemusím se jeho vůli podrobovat."

"Vyznáš se v Ardistanu?"

"Nikdy jsem tam nebyl, ale mám podrobné mapy a plány celé země, jaké nikdo nemá a které jsou i v Ardistanu neznámé. Pocházejí z Džinistanu."

"Velmi mne těší tato tvoje zpráva. Jsou to mapy všech pěti zemí, náležejících k Ardistanu?"

"Ano, a nejen to, mám i mapu území Usulů a území Čobanů, která sice nepatří k Ardistanu, ale jsou mu podřízeny. Ardistan se skládá z vlastního Ardistanu s hlavním městem Ardem, které dříve leželo na zaniklé řece Sule. K němu na severu přiléhá Šimalistan, na východě Šarkistan, na západě Garbistan a na jihu Džunubistan, do kterého máme nejbližší, neboť hraničí s územím Čobanů. Chtěl bys do mých map nahlédnout?"

"Samozřejmě!"

"Počkej tedy! Hned je přinesu. Můžeš si je vzít s sebou, aby sis je prostudoval, ale nesmíš je nikomu ukazovat!"

Odešel a brzy se vrátil s mapami. Nečekal jsem na pozdější dobu a prohlédl si je hned. Byla to mistrovská díla, která jsem nyní mohl jen letmo prohlédnout. I na mapě usulského území byl každíčký i ten nejmenší průplav přesně vyznačen. Bylo mi velmi milé, že jsem mohl mapy vzít s sebou.

"Budu ti moci vysvětlit ještě mnoho jiného," pokračoval opět džirbani v přerušném rozhovoru. Přišel jsi velice rychle a pohlížím na to skoro jako na zázrak a nemohu pochopit, jak přesně se vyplnila předpověď mého otce. Sotva jsem se dozvěděl, že Ardistan zbrojí proti Džinistanu, dostavil se již cizinec se štítem! Musím se sebrat, abych si na všechno znovu vzpomněl, co jsem se dozvěděl o naší jízdě do Džinistanu. Není možné rozpomenout se hned na všechno."

"Mluvil jsi již s někým o svém štítě?" zeptal jsem se.

"Ne," odvětil džirbani.

"Ani se svým dědem nebo babičkou?"

"Ani slovo! Jmenuješ sahara mým dědem?"

"Ovšem! Nebo nebyla tvoje matka jeho dcerou?"

"Ano, byl otcem mé matky, ale nic víc! Ani částka mého těla, ani jediný vzdech mé duše od něho nepochází. Nebo máte ve své vlasti o těchto věcech jiné mínění? My dva, on a já, nemáme společné ani to nejmenší! Ne příbuzenství, ale láska by mohla být mezi námi svazkem, kdyby tu nějaká láska byla."

"Bylo mi však řečeno, že tě pronásleduje jen na veřejnosti, potají že tě však miluje!"

"Snad! Pro mne však tato láska není, neboť mi nikdy ani v nejmenším o ní nedal tušit. Viděl jsem jen nenávisť. Nenáviděl mého otce nejen proto, že mu vzal dceru, ale i proto, že byl skvělým lékařem a že byl lepším člověkem než on. Podarilo-li se mému otci vyléčit někoho, kde se sahar předtím marně namáhal, vzrostla jeho zášť proti tomuto pohanovi. Přesto ho však ctím a přeji si, abys i ty ho ctil, neboť až na tuto jedinou slabost je to člověk jinak velice šlechetný a

dobrý. A babička? Jistě, že se budeš ptát dále. Miluji ji, neboť miluji i sebe. Moje matka byla masem z jejího masa a duší z její duše a všechno přešlo matkou na mne. Byla však více kněžkou než matkou. Zřekla se, aby vyplnila saharovu vůli, svého dítěte i vnuka. Jen zdálky mne pozdravuje a i to před ním zamlčuje. Dovedeš to pochopit? Já ne!"

Mezi řečí jsme přecházeli sem a tam kolem hrobu. Tu se džirbani před pahrbkem zastavil, a pokračoval:

"Teď tone sahar mezi životem a smrtí. Teď mne k sobě volá. Já ho mám zachránit. Udělám to. Udělám to však bez přiznání, bez lásky, bez radosti. Jsem jen tělem a duší. Mé srdce je mrtvé, to pochovali zde do této plisně, do tohoto rozkládajícího se bahna!"

Založil pak ruce na prsou, zadíval se ostře na hrob, jako by chtěl zrakem proniknout až do jeho nitra, a pak řekl:

"Nesměj se, prosím, tomu, k čemu se ti nyní přiznám! Kdykoliv se postavím před tento hrob, zdá se mi, že pronikám zrakem do jeho nitra i do nitra rakve, která v něm leží a spatřuji tuto rakev - prázdnou - úplně prázdnou. Je to šílenství? Vždyť o mně povídají, že jsem šílený! To mne trápí, sáhíbe! Nevýslovně mne to trápí. Trápilo mne to již před léty a trápí mne to dosud. Často mne posedne taková bolest, že ji těžko přemáhám. Nyní, v tomto okamžiku, je tato moje bolest tak velká, že bych se nejraději vrhl na tuto zemi a rukama rozhrabal hrob, abych ti dokázal, že je skutečně prázdný!"

"Byl by to však strašlivý podvod!"

"Ano, byl by to podvod! Rád bych vyhrabal tento hrob a mrštil prázdnými prkny matčiny rakve pod nohy jejím rodičům. Byl by to však šílený skutek, na který se bojím pomyslet. A také se ptám, kde tedy může moje matka být, není-li zde? A měl jsem a mám ji až dosud velice rád, než abych se mohl odvážit porušit její hrob, třeba domnělý!"

V tom okamžiku se ozval jakýsi silný, hluboký a táhlý tón. Znělo to skoro jako alpský roh a neslo se to od řeky. Za prvním následovalo několik podobných tónů, ale vyšších nebo nižších, ale stejně žalostného zabarvení jako první tón. Zdálo se, že je to buď nějaké znamení, nebo spíše nějaká fanfára.

"Hukarové se ozývají!" zvolal džirbani radostně. "Dal jsem jim včera vědět, že mne v tuto hodinu navštívíš. Až do této chvíle se radili a nyní přicházejí, aby mi sdělili výsledek své porady."

"Kdo jsou tito Hukarové?" zeptal jsem se.

"Zavrženci, vydědenci, lidé méněcenní," odpověděl džirbani. "Sáhíbe, teď poznáš, že nejsem nezkušeným, pošetilým chlapcem, jakým jsem se ti snad musel zdát. Moje zjetí nebylo zcela nedobrovolné. Pobuřovalo. Věděl jsem to a přál jsem si to. Mezi Hukary jsou počítáni všichni, kteří naši dosavadní zbabělost vůči Čobanům prohlašovali za hanbu. Protestují proti tomu jednání často a hlasitě, kdykoliv je to možné. Zvolili mne za svého vůdce. To pak byl pro sahara důvod, že mne nakonec prohlásil za prašivého a šíleného a dal mne zavřít do trnovníkové ohrady. Protože jsem byl jejich vůdcem já, opovržený a pronásledovaný člověk, byli prohlášeni za lidi mně rovné a dán jim potupný název Hukarové. Vysmáli se tomu. Pak došla zvěst, že Čobani chystají opět novou loupežnou výpravu a že přijdou dva cizí hosté, kteří zajali "prvorozence" Čobanů. Nastal obrovský jásot. Vyprávěli o vás nadlidská hrdinství a každý pověstem věřil. Včera jste konečně přišli sami a hned první vaše vystoupení potvrdilo pověsti, které vás předcházely. Vyvedl jsi mne z ohrady a mým první činem bylo informovat ihned Hukary, že nadešla naše doba. Slyšeli již, že se zde chceš usadit, že chceš zajmout Čobany v Katarské šíji, aniž bys prolil kapku krve. Vyslali hned na všechny strany posly a dnes se odbyla první porada. Nyní přicházejí, aby mi sdělili její výsledek. Dovol, abych odešel, musím je přijmout. Vrátil se brzy zpět."

Džirbani odešel. Za jeho nepřítomnosti jsem si prohlížel mapu území Usulů, kterou mi půjčil. Jednalo se mi hlavně o okolí Katarské šíje. Bylo zde velmi zřetelně a podrobně vyznačeno. Pozoroval jsem mapu, přemýšlel o této krajině a přenesl jsem se v myšlenkách do ikbálského paláce a na loď Viláde, kde jsem také tuto šíji a její okolí s velkým zájmem studoval. Zapomněl jsem sice tehdy provedené náčrtky na lodi, ale teď se vracely ke mně. Viděl jsem své zápisky najednou před sebou, jako bych je právě dokončil. A jako by mi tato vzpomínka přišla v pravou chvíli, vrátil se právě džirbani a řekl:

"Sáhíbe, přítomný okamžik je velice důležitý. Jak se zdá, je připravována naprostá proměna nynějších poměrů. Řekni mi tedy upřímně, je-li možné Čobany v Katarské šíji zajmout, aniž by vytekla kapka krve?"

Usedl jsem a při této otázce jsem opět rychle vstal. Její význam jsem si chtěl téměř citelně vložit na bedra. Také mladý, šlechtitný Usul byl vážný. Ale z jeho hlasu zaznívala nadšená, radostná vážnost a proto jsem i já podobně odpovídal:

"Ano, je to možné! Ale jen tehdy, budou-li splněny všechny podmínky, které uznám za vhodné stanovit."

"Jmenuj tyto své podmínky!"

"Předně, že Čobanů nesmí být více než čtyřnásobný počet vás ---"

"Jakže? Cos to řekl? Nemusí nás být více než jich, máme-li zvítězit?"

"Ano, budeme potřebovat jen asi čtvrtinu mužstva jejich síly. Za druhé vyžadují naprostou poslušnost našeho vůdce."

"To je samozřejmé! Vůdcem budeš ovšem ty sám!"

"Ne!"

"A kdo tedy?"

"Ty!"

"Já ?"

"Ovšem! Ty jsi zde pánem. My budeme jen tvými rádci, tvými pomocníky, nic víc. Nechceme nic pro sebe, ale všechno pro tebe a tvé přátele."

"Jak - je - to - hle mož - ne!" vykřikl džirbani. "Takoví lidé, jako jste vy, nás dosud nikdy nenavštívili! Pojdte, ó pojdte

k mým Hukarům, aby vás viděli a slyšeli! A aby vás milovali a ctili!

Ale poslechněte ještě toto, než vás k nim dovedu. Jeví se v tom povaha těchto milých, dobrých lidí. Usulové mají

totiž zákon, podle něhož bývají jisté přečiny a poklesky trestány ztrátou vousů. Já jsem podobný trestanec. A nyní si představ, sáhíbe, když jsem přišel k Hukarům, objevili se mi všichni, bez výjimky, bez vousů. Je to demonstrace, která mluví víc než dlouhé řeči. Bude působit a já jim nikdy nezapomenu tento důkaz věrnosti a lásky! - Nyní však pojďte!"

Zavedl nás na volné prostranství před domem. Stáli zde husté seskupeni v počtu jistě tři nebo čtyř set mužů, ale neustále jich přibývalo. Měli vesměs vysoké, široké a imponující postavy velmi jednoduše oděné a ozbrojeni byli jen dlouhými noži, oštěpy a dalekonosnými luky. Pušek jsem viděl jen několik, takže se s nimi nedalo vůbec počítat. Jásal jsem ve svém nitru. Co se dá s takovými lidmi s takovými šlachami a svaly podniknout! Jaké to byly krásné, sluncem a větrem utvrzené obličej, kolik poctivosti a přímosti jim hledělo z dobráckých, jasných očí! A tohle by měli být vydeděnci, opovržení lidé! A přece: všichni měli husté, hluboko spadající vrkoče vlasů, ale ani jediný neměl vousy. Bylo jim na tvářích vidět, že se všichni dnes ráno oholili. Jejich široké a většinou poněkud tuponosé usulské obličej zadržely zadostiučiněním, že mohou pozdravit oba ochránce svého vůdce.

Džirbani mne požádal, abych k nim promluvil. Udělal jsem to a vysvětlil jim, jak si představuji utkání s Čobany. Nejednalo se vlastně ani o srážku, ale o nastražení pastí, do níž měli protivníci sami vběhnout a uvíznout v ní. Oznámil jsem jim, že toto sdělení je přísně důvěrné a že ani oni se nesmí prozradit jediným slovem svým přátelům a známým o našem plánu, protože by jediná a třeba i nezamýšlená zrada mohla všechno naše podnikání zkazit. Ihned pochopili moje vysvětlení a byli plánem nadšeni. Nejraději by hned vyrazili, aby obsadili Katarskou šíji. Nebylo to však možné. Bylo ještě dost času a nesměli jsme se ukvapovat. Nejednalo se o husarský kousek, o výpravu za kořistí, ale o to, abychom si zabezpečili dlouhý mír rychlým a okamžitým vítězstvím. Bylo třeba jednou provždy Čobanům ukázat, že jsou jim Usulové rovni statečností i silou a vzbudit u nich přání, aby se dosavadní nepřátelský svazek utvářel ve styk spojenecký, který by oběma kmenům poskytl tolik síly, že by ze sebe mohly svrhnout jho ardistského emíra.

Když jsem tuto myšlenku vyslovil, všichni hlasitě jásali. Pociťovali jako potupu, že emír z Ardistanu sestavoval svou tělesnou stráž výhradně z Usulů a že oba synové jejich šejka byli nuceni žít na jeho dvoře. Už dávno se zabývali myšlenkou, že ze sebe setřesou toto nedůstojné jho, jenže nevěděli, jak by to měli provést. Proto přijali moji myšlenku spolku s Čobany s pravým nadšením. Ihned se mne ptali, jsem-li ochoten táhnout s nimi ke Katarské úžině a zapůjčím-li jim na několik hodin výmluvného šejka Haddádů, aby jej mohli vzít s sebou na své velké shromaždiště a nechali se jím poučit o všem, co snad dosud nevědí a neznají. Když jsem k oběma otázkám přisvědčil, vzali Halefa s jásotem do svého středu a pospíchali k přístavišti, kde jsme je viděli nasedat do člunů a na vory, a odjíždět. Halef stál s oběma psy po boku na největším voru a kynul nám na rozchodnou. Cítil se tu být důležitou osobou a to mu, jako vždy, působilo velikou rozkoš.

Tím tedy skončil můj pobyt na "Ostrově pohanů". Přinesl nepředvídané rozhodnutí a měl mít ještě další následky, na něž by nikdo jiný nepomyslel. Džirbani měl již nejvyšší čas, aby odešel, neboť se blížila doba, na kterou jej kněžka pozvala k sobě. Opustili jsme ostrov, on na svém malém voru, já v kánoi, na níž jsme přijeli. Jeli jsme zpět toutéž cestou, kterou jsme ráno vykonali s Halefem. Když jsme objížděli jeden z již zmíněných říčních ostrovů, slyšel jsem hlasité mlaskavé rány a pisklavé vytí psů, kteří byli častováni bičem.

"To je Acht a Ucht," řekl džirbani.

"Oba vysoce ušlechtilí psi?" zeptal jsem se a rychle vtáhl vesla do člunu.

"Ano. Hlídač je cvičí. Nechtějí ho patrně poslouchat. Proto je bije."

"S tím musí okamžitě přestat!" vykřikl jsem hněvivě a zabočil ke břehu. Džirbani šel za mnou. Na ostrůvku byla ohrada jen právě pro oba psy. Vysoký plot z ostrých trnovníků jim zabráňoval v útěku. V tomto plotě byla velmi úzká, nyní právě otevřená branka. Když jsme jí prošli, ocitli jsme se na travnatém prostranství, kde byly vztyčeny dva silné kůly. Na těchto kůlích viseli oba psi a sice s hlavami pevně uvázanými u země, jak to v mnohých krajích ještě dnes dělávají při porážce dobytčat. Psi nejenže byli uvázáni, ale jejich krotitel jim dal ještě na tlamy jakýsi druh košíků, aby nemohli kolem sebe chňapat, kdyby se jim hlavy uvolnily. Koše jim bránily i v štekotu, takže mohli jen žalostivě výt. Přitom je krotitel nemilosrdně bil koženým bičem. Přiskočil jsem k němu, strhl jej zpět, a zeptal se ho:

"Kdo ti dovolil bít mé psy?"

"Tvé psy?" vykřikl udiveně. Byl značně větší a širší v ramenou než já a přitom tak zarostlý vousy, že mu bylo vidět jenom oči.

"Ano, jsou moji!" odpověděl jsem.

"To není pravda! Patří nyní šejkovi a jeho choti. Jsou schováni pro cizince, který ponese na prsou štít. Já však jsem jejich vlastním velitelem. Trestám je, nechťejí-li se učit a nikdo mi nesmí do této výchovy mluvit. Ty také ne! Je to jasné!"

Opět se rozpráhl a zasadil každému psovi několik mlaskavých ran bičem. Chtěl pokračovat, avšak já mu vytrhl bič a několikrát jej ostře přetáhl po zádech, takže bolestí a překvapením zapomněl na obranu. Pak se na mne chtěl vrhnout svými obrovskými pěstmi, ale nedostal se k tomu, neboť jsem jej mohutnou ranou pěsti, vedenou pod rameno, předešel, a povalil k zemi. Zuřivě vyskočil a chtěl se na mne opět vrhnout, ale zastavil se uprostřed skoku, neboť se mu nyní postavil do cesty i džirbani. Tento stál totiž až dosud pouze u vchodu a nebyl krotitelem zpozorován. Nyní se však rychle přiblížil a oběma rukama se chtěl chopit muže, aby ho ode mne odvrátil. Tento jej však spatřil, obrátil se, a pchal odtud, jako by mu v týle hořelo.

Džirbani za ním vrhl opovrhlivý pohled, a pak se mne zeptal:

"Viš, nad čím žasnu, sáhíbe?"

"Nad čím?" zeptal jsem se ho.

"Nad tvou ranou, kterou jsi mu uštědřil pod rameno a kterou jsi tohoto obra skolil na zem. Takové síly bych se nikdy od člověka tvé postavy nenadal. Teď však, když jsem se o ní přesvědčil, mám z toho radost. Čekají na nás těžké boje, a proto mne velmi upokojuje vidět, že ty, můj průvodce a ochránce, se vyrovnáš silou kterémukoliv Usulovi, Čobanovi

nebo Ardistančí!"

"O to se nestarej! Hrubá síla, není-li vedena srdcem, je vlastně slabostí a ne předností člověka. Mlívem vůle a ducha se však zdvojnásobuje, pěstováním a cvičením ztrojnásobuje a kdybys ji chtěl odhadovat jen podle délky a šířky těla, zažil bys mnohá překvapení, která by se ti mohla stát osudnými. Můj malý hádčí Halef je sice proti nejmenšímu Usulovi pouhým trpaslíkem, ale neradil bych ani největšímu z vás, aby se s ním pustil vážně do boje na život a na smrt. Má kosti z kujného železa a šlachy z ocele! - Ale všimněme si psů!"

Především jsem obě zvířata odvázel a zbavil je trýznících košíků. Psi vyskočili, radostně oběhli asi třikrát kolem ohrady, pak přiběhli ke mně, položili se u mých nohou a vděčně mi olizovali ruce. Viděli, jak jsem jejich trýzniteli vytrhl bič a uznávajíc mne svým zachráncem, prosili mne svými nekonečně dobrými a krásnými očima, aby mi mohli prokázat svou vděčnost. Jakou projevovali radost, když jsem jim dovolil, aby vztyčeni na zadních nohou, se opřeli předními o má prsa a když jsem je pak k sobě přitiskl oběma pažemi! Jak byli krásní! Jak ušlechtilí a silní! Velikostí dokonce předčili i usulské psy. Také jejich barva byla neobyčejná. Čern jejich hustých, měkkých kožichů polodlouhé srsti přecházela do modra a kadeřavost této hedvábné srsti zvyšovala ještě dojem, který neobyčejné zabarvení působilo. Byla to skutečně vznešená, dokonce bych řekl, královská zvířata!

"Tito potomci džinistanských psů, jako hledači vody, překonávají i nejlepší a nejproslulejší psy Usulů," řekl džirbani.

"Jako hledači vody?" zeptal jsem se. "O tom jsem ještě neslyšel."

"Zvyk na trvalou vlhkost rodné krajiny nám působí, sotvaže překročíme její hranice a ocitneme se v poušti, veliká muka, a nejen nám, ale i našim koním a psům. Stýská se nám po vodě, lačníme po ní, nedovedeme se bez ní obejít. Naši psi však dovedou svým jemným čichem odkrýt i nejmenší stopu vlhkosti. Kde začnou hrabat v zemi, tam je jistě v hloubce skryta voda."

"Najde se tedy voda i v poušti?"

"Ovšem, ale v ohromných hloubkách. Kdo však má s sebou nástroje a kdyby se i mohl pokusit kopat, jistě by zemřel žízní, než by se dokopal vody. A přece se již mnohokrát stalo, že psi zachránili pány před smrtí žízní. Zdá se tedy, že v našich pouštích jsou místa, kde se vody dostaly dost vysoko k povrchu země. Můj otec podnikal jednou ročně cestu do Džinistanu. Nikdy se nevydal na pout' bez spolehlivého psa a vyznačil na mapě všechna místa, kde pomocí zvířete odkryl vodu. Acht a Ucht, tak se jmenují tito psi, a značí to tolik, jako bratr a sestra, jsou nejspolehlivější a nejbystřejší ze všech zvířat, co jich tu kdy bylo. Jsou v tom ohledu vyzkoušeni. Především se pak vyznamenávají tím, že lehce snášejí žízeň, ostatní naši psi však nikoliv."

"Máš dosud mapu s poznámkami svého otce?"

"Ano. Nejen mapu, ale i malou, ale velmi hustě popsanou knihu, kde vyložil všechna místa, jichž se dotkl cestou do Džinistanu."

"To má pro nás velikou cenu! Prosím, vezmi knihu na cestu s sebou!"

"Udělám to. Musím s sebou vzít vůbec mnohé."

"Jen neber nic, co by nás mohlo obtěžovat a nepřineslo nám užitek. Jak plavou Acht a Ucht?"

"Jako vydry, ještě lépe než Hu a Hi, které má u sebe Halef. Nechtěl bys je vzít hned s sebou? Dovedou plavat právě tak rychle, jak budeme veslovat."

"Půjdou-li s námi dobrovolně, milerád!"

Šli jsme k vodě. Psi nás ihned následovali. Když jsme vstoupili na svá plavidla, skočili radostně do vody, jako by bylo samozřejmé, že patří ke mně. Drželi se mne, radostně štěkajíc, ať jsem vesloval pomalu nebo rychle, Acht po pravé, Ucht po levé straně kánoe. A jak tomu bylo nyní hned poprvé, tak bylo již neustále: oba psi byli neustále mými věrnými průvodci, Bratr po pravici, Sestra po levici, jako by to bylo samozřejmé. Vystoupil jsem u svého přístaviště a psi vylezli na břeh také. Neprojevili ani nejmenší chuť následovat džirbaniho, který, aby nebudil zbytečnou pozornost, chtěl vystoupit až přímo za chrámem. Bylo právě poledne, když jsme se rozloučili.

Protože jsem neměl nyní nic na práci, rozhodl jsem se až do oběda spát, abych dohonil, co jsem zanedbal. Acht a Ucht, když si vytřepali vodu z kožichů, vešli se mnou do domu. Když jsem ulehl, učinili rovněž tak, jeden po pravici a druhý po levici. Usnul jsem rychle a tvrdě, ale vzbudil jsem se přesně před druhou hodinou. Odevzdal jsem oba psy sluhům, kterým jsem rozkázal, aby je náležitě nakrmili. Pak jsem se odebral do paláce k obědu.

Dnes tu bylo mnohem více hostů než včera. Stařešinové kmene a všichni, kteří měli nějaký význam, byli pozváni. Seděl jsem mezi šejkem a jeho chotí. Bylo tu velice živo. Chyběl jen Halef. Také z důstojníků, které včera tak rychle povýšil a kterým tak znamenitě zvýšil platy, zde nebyl ani jediný. Říkali o nich, že ještě spí. Měl-li večer a v noci simsem účinek, měl ho i nyní. Kolem tabule bylo brzy velmi veselo. Ale uprostřed veselosti nastal náhle obrat, který okamžitě žertovnou náladu změnil ve vážné jednání. Do síně totiž vešlo deset obrů ozbrojených oštěpy, touly, luky a dlouhými noži, kteří se ohlásili jako zplnomocnění důstojníci pěti set Hukarů, kteří přicházejí vyjednat se šejkem a stařešiny. Jejich vůdce byl člověk nádherné postavy, pravý Goliáš a jak jsem později poznal i pokud se týkalo inteligence předčil ostatní Usuly o celé hony. Jmenoval se Irád a byl z nejbohatších mužů města. Vedl slovo a sice právě tak obratně, jako energicky.

Líčil dosavadní zbabělost Usulů a zdůrazňoval, že Hukarové, kteří jsou do jednoho statečními muži, nemohou být pro tuto vlastnost zavržováni. Daleko široko ve světě jsou dnes Usulové rozhlášeni jako baby, z nichž si každé dítě dělá blázny. To musí přestat. Ostatním snad dosud není jasný pojem o národní cti, ale Hukarové mají smysl pro národní čest silně vyvinutou a proto se rozhodli tuto národní čest před světem obhájit. Potáhnou ke Katarské šíji, aby tu náležitě uvítali Čobany. Vůdce je již zvolen, je jím džirbani, všemi zavržený "prašivec", který však jediný je schopen povznést Usuly s ostatními národy na společnou úroveň. Tou dobou již cvičí na shromaždišti svých pět set Hukarů ve zbrani a pomocníkem je mu při tom hádčí Halef Omar, proslulý šejk Haddádů. Se starými vojenskými invalidy se nepočítá, jejich vojákování je dětskou hrou, kterou nikomu nelze nahnat strach. Deset zdravých a odhodlaných

Hukarů dokáže více než celý pluk těchto ardistanským emírem odložených mrzáků. Proto se také Hukarové rozhodli podstoupit boj s celým vojskem Čobanů a to sami, bez jakéhokoliv jiného spojení. Je však nutné stanovit podmínky, jejichž splnění je k vítězství nevyhnutelné a proto je nutná okamžitá porada se stařešiny. O této velice nutné záležitosti se musí ihned konat porada.

Celá tato příhoda překvapila nejen šejka, ale i stařešiny. Hukarové ovšem již dávno hrozili, že se jednou chopí této věci, ale nikdo se nedomníval, že by dovedli jednou svou hrozbu splnit. A teď byli překvapeni tak náhle a již hotovou věcí! Bylo vidět, že se stařešinové ocitli v nebyvalých rozpacích.

Oči všech byly obráceny na šejka, který v pocitu své nesamostatnosti hledal jako vždy pohledem spásu u své ženy. Potom ji i potichu oslovil, ale protože jsem seděl mezi nimi, slyšel jsem všechno, co mluvili.

"Co tomu říkáš?" zeptal se. "Přepadli nás v pravém slova smyslu! Nevím, co bych jim odpověděl! Myslím však, že bychom se dopustili slabosti, kdybychom jejich návrh přijali!"

"Naopak! Bude to silným činem! Musíš jejich žádost splnit!" odpověděla Taldža.

"Žádost těchto nečistých, opovržených a nízkých? Vždyť je to jen lůza!"

"Právě proto!"

"Proč právě proto? A kdo jim bude velet? Prašivec, blázen? Jaká by to byla pro nás hanba, budou-li si o nás jinde vyprávět, že svou čest necháváme hájit nečestnými lidmi a blázny?"

"Právě proto!" trvala na svém Taldža.

"Nerozumím ti! Jak to myslíš?"

Nevedla žádné dlouhé řeči. Jako chytrá žena věděla, jak třeba s mužem mluvit. Přisvědčila jeho názorům a přepadla jej vlastní zbraní, když mu vysvětlila:

"Právě proto, že ani džirbaní, ani Hukarové nemají cenu, musíš vyhovět jejich žádosti. Pošli je proti nepříteli, tak se jich zbavíš!"

Udiveně se na ni podíval a řekl:

"Taldžo! Jak neskonale jsi moudrá! A jak správně mluvíš! Je to tak jednoduché! Vyplníme jim jejich přání a zbavíme se jich. Budeme mít od nich pokoj! Ano, tak a jinak to provedeme!"

Pak se obrátil k mluvčímu a sdělil mu, že poradě nic nepřekáží. Oběd bude rychle skončen a po jídle bude možné ihned začít. Deset Hukarů se usadilo, aby počkali.

"Sidi, je ti známo, že tvůj Halef cvičí Hukary?" zeptala se mne Taldža.

"Ne! Vím jen, že s nimi šel. Jistě však nepodniká nic proti vám!"

"Vím! Až začne porada, vzdám se."

"Já rovněž!"

"Zůstaneme tedy, je-li ti to příjemné, spolu. Chtěla bych se jet podívat na shromaždiště na cvičení. Pojedeš se mnou?"

"Velmi rád."

"Pojedeme však na tvých, ne na mých koních. Nebo má snad Halef svého koně s sebou?"

"Ne."

"Unese mne jeho kůň?"

"Jistě. Ben Ríh není sice tak silný jako například váš Šmík, ale má dost síly, aby unesl i nejtěžšího Usula."

"Sním také vzít s sebou své psy?"

"Které?"

"Achta a Uchta, o nichž jsem ti již vyprávěla. Ráda bych posoudila, kdo je rychlejší a vytrvalejší, zdali oni, nebo vaši koně. Ještě jsi je neviděl. Ukáži ti je."

"Ano, vezmi je s sebou," řekl jsem a zamlčel jsem, že je mám u sebe.

"Dříve však zajdu ke kněžce, abych se jí zeptala na sahárovo zdraví. Proto odtud odejdu dříve než ty."

Odešla ještě před skončením oběda a já ji po chvíli následoval. Doma jsem spatřil dojemnou skupinu zvířat. Syrr, můj ušlechtilý hřebec, se položil. Acht a Ucht leželi vedle něho a olizovali ho s takovou pílí, jako by si chtěli tímto zaměstnáním vydělat na denní chléb. Kůň dával zřejmě najevo, že ho tato přichylnost těší. Proč jsem je však našel právě u něho a ne u ben Ríha? Zdálo se, jako by věděli, že patří k němu a ke mně a ne k Říhovi a Halefovi. Když jsem je teď laskal a hladil, cítil jsem ony bezpočetné elektrické jiskřičky, jak z jejich srsti přeskakují na mou ruku. Totéž se dělo, hladil-li jsem Syrra. Tím se snad dala vysvětlit páska, která zvířata poutala, neboť bylo patrné, že sama cítí svoje společné vlastnosti.

Osedlal jsem koně. Když se dostavila Taldža, byla velice překvapena při spatření psů. Chtěla se mnou pro ně dojet na druhý břeh. Vyprávěl jsem jí o svém setkání s hlídačem. Schválila mé jednání a projevila radost, že jsem se psů ujal, ovšem jen na krátký čas, neboť jsou určeni pro záhadného cizince, který se má dostavit. Pak jsme nasedli na koně a podnikli zajímavou projížďku, která nás ve velikém oblouku vedla kolem celého města. Právě tak, jako já jsem se při této jízdě divil rychlosti a vytrvalosti obou psů, tak se Taldža divila skvělým výkonům arabských koní, o nichž sice slyšela, ale které dnes viděla poprvé v běhu. Ben Ríh, který byl zvyklý nosit malého a hubeného hádžího, nesl dnes téměř trojnásobné břemeno, ale nejevil ani nejmenší námahy a vykračoval si i cválal tak lehce jako můj Syrr. Já jsem si pak mnoho sliboval od obou psů, kteří nám mohli být na naší cestě do Džinistanu velmi užiteční a také jsem si dovolil žertem zmínit se Taldži o této věci. Udiveně se na mne podívala, a zeptala se:

"Nejedná se tedy jen o boj v Katarské šíji?"

"Ne."

"Chcete tedy dále? Celým Ardistanem, do Džinistanu?"

"Ano."

"A tyto psy chceš vzít s sebou?"

"Zamýšlím to!"

"Pak jsi mi tedy přece jen dosud neporozuměl! Nechápu to! Řekla

jsem ti přece, že má přijít cizinec, který "

Tu jsem jí vpadl do řeči:

"Který ti má tímto dokázat, abys mu psy vydala, neboť je džinistanský emír pro něho výslovně určil!"

Při těchto slovech jsem rozhrmul oděv na prsou a ukázal jí štít. Zastavila koně, zdvihla ruce k nebi, a zvolala:

"Bohu díky! I zde tedy víra zvítězila nad pochybností! Marah Durimeh plní slovo, které nám dala! Jak jsme byli slepí!

Mělo nás napadnout, že to můžeš být jen ty! Byla jsem ve velikých rozpacích. Byla bych ti přála oba psy, tobě a nikomu jinému a přece měli být chováni pro jiného! Jak mne to těší! Zde je má ruka. Děkuji ti!"

Děkovala mi sama, místo abych já děkoval jí! Sledovala tu pohnutí, které nebylo jen náhodné, ale plynoucí z nehlubšího nitra. Na další cestě jsme zachovávali mlčení. Taldža přemýšlela. Teprve po dlouhém čase promluvila:

"Život je přece jen něco docela jiného než si průměrný člověk myslí! Bůh jej řídí, ale nebývá upřádán námi, ale osobami a silami, na něž máme dbát. Velikými mistry a mistry, tovaryši, kteří ještě mistry nejsou, a učedníky, jejichž ruka, spoléháme-li na ni, celé dílo pokazí. Sahar je učedníkem. Jeho žena-kněžka již uvažuje hlouběji než on. Neví sice nic určitého, ale tuší již souvislost věcí. Jsem její důvěrníci, sama jediná. Efendi, chceš se mi upřímně přiznat, že její obraz není dost jasný pro tvůj zrak?"

"Přiznávám se."

"Není to také jinak možné. Ale bolí mne, že ji ještě neznáš. Je šlechtná, je čistá. Slíbíš-li mi, že budeš mlčet, sdělím ti tajemství, jehož poznání ti dovolí pravdivě prohlédnout. Týká se džirbaniho. Vypravuji-li ti je, děje se tak ze dvou důvodů. Chci zachránit čest své přítelkyně před tebou a učinit tě schopným, abys mého chráněnce, džirbaniho, svedl z nepravé myšlenkové cesty. Jemu se však smíš o těchto věcech zmínit jen v okamžiku nejvyšší potřeby. Slibuješ mi to?"

"Slibuji."

"Nepolekej se tedy mojí zprávou! Byl jsi u něho. Viděl jsi hrob jeho matky?"

"Ano."

"Věz tedy: tento hrob je prázdný!"

Byl jsem překvapen, ale nedal jsem na sobě nic znát a jenom jsem na ni tázavě pohlédl.

"Jistě jsi se ulekl," pokračovala Taldža.

"Nelekl jsem se," odpověděl jsem. "Ale divím se jeho správnému tušení."

"Cože? On něco tuší?"

"Ano. Pochybuje o smrti své matky. Mívá okamžiky, kdy by chtěl hrob rukama vyhrabat, aby dokázal, že je rakev prázdná."

"Není prázdná. Místo mrtvolky však obsahuje dobře uchovaný spis o všem, co se tenkrát stalo. Syn odjel na návštěvu k vzdáleným příbuzným. Matka, kterou jsme všichni považovali za vdovu, byla tedy sama. Bydlela, jak je ti známo, na 'Ostrově pohanů'. Zvečera, když ho nikdo nemohl spatřit, objevil se najednou u ní Džinistanec, jehož jsme všichni považovali za mrtvého. Byl živý! Usadil se opět v Džinistanu a přišel sem, aby s sebou odvedl i svoji ženu. Jen však ji, nikoliv chlapce. On tu měl ještě setrvat. A přece ho oba, otec i matka, milovali. Chápeš to, sidi?"

"Velmi dobře! Byly tu vyšší zájmy, které bylo nutné poslouchat. Tyto zájmy dosud Džinistanci zakazovaly, aby se vrátil, dokonce aby o sobě podal jen nejmenší známky života. Zakazovaly mu i nyní vzít syna s sebou, dokonce zanechat mu i zprávu, že otec odtud matku odvedl. Matka však přišla k vám, aby vám všechno sdělila, rozloučila se s vámi a vložila vám na srdce blaho svého syna? Předtím byla u svých rodičů? Sahar se s ní rozešel ve zlém. Vyhnal ji, protože nestál duševně tak vysoko, aby chápal poměry, které jí přikazovaly takto jednat? Matka ji však pochopila. Dala jí na cestu dokonce své pozhnání a naději na šťastné shledání?"

Taldža opět zastavila koně. Žasla.

"Kdo ti to všechno řekl?" zeptala se mne. "Tak správně a tak obšírně? Nemůžeš to přece vědět a vyprávíš mi, co jsem ti chtěla sdělit sama! To je zázrak!"

"Ó, není! Je to naopak docela přirozené! Člověk to musí uhádnout, neboť je to všechno docela jednoduché. Když pak odešla, nemohl se sahar odhodlat veřejně oznámit, že jeho dcera, budoucí kněžka Usulů, odešla, aby následovala svého muže do jeho vlasti. Také nemohl pochopit, jak může matka opustit své jediné dítě, aniž by je alespoň ještě jednou spatřila! Pro něho spáchala jeho dcera zločin. Pochoval ji ve svém srdci a pochoval ji i na 'Ostrově pohanů', aby to, co považoval za hanbu svého rodu, zůstalo utajeno. Ale jako nebyl pohřeb na ostrově pravdou, tak nebyla pravdou láska pochovaná v srdci. Chtěl oklamat Usuly a oklamal především sebe. Jako je mu známo, že jeho dcera tělesně nezemřela, tak je mu i známo, že žije v jeho otcovském srdci. To jej mučí a trápi. Nemůže se zbavit lži. Nedá mu pokoj ve dne ani v noci. Jako každá lež, nutí i tato k pravdě. Sahar nenajde dříve pokoj, dokud nebude známo, že v tom hrobě nelze hledat stopy smrti, ale právě naopak důkazy života."

"Mluvil s tebou o tom?" zeptala se Taldža. "Ne."

"Ale odkudpak to tedy víš? Jsem jediná do věci zasvěcená osoba a vím, že ani kněžka ti nic nesdělila. Říkáš, že je snadné a samozřejmě domyslet si to, ale já to nechápu."

"Věřím," odvětil jsem s úsměvem, "neboť se domníváš, že vidíš, ale to, co ti padá do očí, je teprve malý, lehký, sotva pozorovatelný paprsek světla, pro něhož se bude tvůj zrak pomalu a ponenáhlu teprve připravovat. A co ti nyní povím, neřekl bych nikdy nikomu jinému. Tvé oči již znají nepatrný, jitní svit, který ti věští plný světlý den. Najdu tedy víru, budu-li k tobě o tomto světle, o tomto plném dni mluvit. Slepec by však jistě pochyboval, potřásal hlavou a možná, že se i smál."

"Máš pravdu!" řekla velmi vážně. "Slepec by se smál! Já se však nesměji. Paprsek tušení, svěřený mým očím,

pochází z ráje, jehož pozemský obraz jsme v noci viděli ležet před sebou v plamenech. Tvými slovy se mi jistě tento obraz ještě více vyjasní. A až pojedete odtud nahoru do Džinistanu, budu vás doprovázet stezkami svých vzpomínek. Nebudete-li však moci dále, musíte mi poslat zprávu, neboť nemohu a nesmím být tak pošetilá, abych propásla okamžik, kdy se stará pověst Usulů má stát skutkem. Pojd'! Pojedeme dál, na velké shromaždiště, kde odbývají Hukarové své cvičení! Zatím ti budu vyprávět o tom, jak se džirbanimu podařilo sejmout svému dědovi sahárovi starý, nedostatečný obvaz a přiložit zcela nový, aniž by raněný měl o tom tušení. Myslím, že tím sahárovi zachránil život."

Hukarové zatím cvičili na velkém shromaždišti. Bylo to veliké čtvercové prostranství, kde při našem příchodu panoval nejčilejší ruch. Přes pět set Hukarů cvičilo a sice jezdecky. Množství Usulů, mužů, žen a dětí tomu zvědavě přihlíželo. Džirbani byl přítomen. Všechno řídil, ale spíš schvaloval než prováděl. Vlastním velitelem zde byl Halef, který hrál sice zvláštní, ale nijak směšnou úlohu. Maličký, suchý mužiček, seděl na vysokém a tlustém usulském koni. Seděl téměř na povrchu sedla z něhož mu nohy sotva přečnívaly. Nemohl naprosto nohama dosáhnout do třmenů. Ale dovedl pomocí několika obratně navázaných uzlů na uzdě řídit svého starého klusáka tak, že ho na slovo poslouchal. Zastavili jsme se na pokraji lesa tak, že jsme zůstali cvičicím i divákům skryti. Halef právě prováděl velmi zajímavé cvičení, které se mu skvěle podařilo. Protože jeho voji chyběly pušky, musel se spoléhat jen na šípy a kopí. Proto učil své vojsko především ukrývat se v křovinách, vypustit odtud rychle za sebou dvě nebo tři mračna střel a pak hnát útokem se založeným kopím. Žertovně při tom působil, že Hu a Hi, oba psi, všude následovali hádžiho a snažili se s ním udržovat stejné tempo.

Chtěli jsme se vzdalit, aniž bychom byli viděni. Oči džirbaniho však spočinuly náhodou na místě, kde jsme se nacházeli. Všichni nás spatřili. Museli jsme tedy vystoupit ze stínu kryjících nás stromů. Všichni se radovali z našeho příchodu. Halef zdvojnásobil svoji činnost a snažil se nám dokázat, jak zdatným je cvičitelem. My však seskočili ze svých koní a usedli jsme k džirbanimu, abychom využili příležitosti a mohli se s ním domluvit beze svědků. Ať ostatní mluvili o jakýchkoliv poradách, budoucnost celého podniku přece jen spočívala v rukou dvou osob, s nimiž jsme nyní seděli pohromadě. Ať bylo právě tou dobou v paláci v radě stařešinů usnášeno cokoli, skutečné rozhodnutí záviselo od toho, na čem se usneseme my tři. Džirbani nám sdělil, že jeho nynější poselství k šejkovi a stařešinům sleduje především dva účely: za prvé, aby tažení bylo podniknuto Hukary, pod jeho velením, bez pomoci kohokoliv jiného, zvláště bez pomoci válečných invalidů, pyšně nazývaných "vojáky", a za druhé měl být šejk přinucen, aby jej, jako nejopovrženějšího a oněch deset Hukarů pozval k dnešní večeři. Toto pozvání bylo naprosto nevyhnutelné, aby jím byla zdůrazněna rovnocennost Hukarů s ostatními stařešinami a aby pyše tohoto poradního sboru byla jednou provždy zařata žila. Teprve po jídle mělo být zahájeno jednání o podmínkách, které si určí Hukarové a jež musí rada stařešinů vyplnit, má-li se vůbec tažení do Katarské šíje uskutečnit. Je samozřejmé, že jsme mu bez výhrady přisvědčili. Taldža byla přesvědčena, že se stařešinové budou dlouho zdráhat, ale nakonec že se přece jenom podvolí. Pokud mne se týkalo, sdělil jsem jim své rozhodnutí již zítra ráno odjet s Halefem do Katarské šíje, abychom jednak poznali místní situaci, jednak vystopovali příchod nepřátel. Vypočítal jsem všechny podmínky, které bylo nutné splnit, aby se akce mohla vůbec zdařit. Jmenovitě jsem zdůrazňoval zřízení bezpečných zásobovacích stanic, které by nepřetržitě dodávaly veškeré potřeby pro vojsko v poli a měly zvláště dostatečné množství vodních měchů v zásobě, protože není vyloučeno, že naše tažení povede i dále za Katarskou šíji, do vyprahlé pouště, kde navštívíme Čobany v jejich vlastní zemi.

Tak jsme seděli déle než hodinu a dotkli se v řeči všeho, o čem bylo nutné hovořit. Mohu o podrobnostech této naší rozmluvy pomlčet, neboť se její výsledky průběhem dalšího vyprávění zřejmě objeví. Je samozřejmé, že jsem důrazně žádal, aby tři zajatí Čobani byli pod bezpečnou stráží vzati s sebou, neboť pro nás znamenali opravdovou výhodu při nastávajícím vyjednávání s nepřáteli a mohli misku vah našich výhod značně převážit v náš prospěch. A konečně jsem prohlásil, že se dnes večer ani já, ani Halef nedostavíme k hostině. Byl jsem přesvědčen, že bude lépe, srazí-li se starý směr s novým směrem usulského veřejného mínění bez cizích svědků a že tím dříve dojde k dorozumění mezi nimi. Taldža přiznala, že mám pravdu. Osvědčila se vůbec tak obětavou, statečnou a rozumnou spojenkyní, že jsem jí opět políbil ruku, z čehož měla srdečnou radost, neboť byla přesvědčena, že toto mé znamení uznání není předstíráno.

Protože Hukarové chtěli cvičit až do večera, nasedli jsme opět s Taldžou na koně a rozloučili se s Halefem a džirbanim. Když se mne tento zeptal, chci-li být dnes o půlnoci přítomen zasvěcení jeho vojáků v chrámu, odpověděl jsem, že je to samozřejmé a tu mne prosil, abych na něho čekal o hodinu dříve ve věži, kde mi sdělí výsledek večerní rady. Přislíbil jsem mu to a pak jsem odejel s šejkovou chotí do města. Acht a Ucht, moji ušlechtilí psi, seděli po celou dobu pokojně vedle mne a nedali se žádným křikem a hřmotem působeným Halefovým jezdeckým, vyrušit z klidu. Jen jednou, když se Halef se svými psy přiblížil, stříhali ušima a nepatrně pohnuli ohony, právě tak, jako modrokrevný Orientálec ne-pozdraví člověka nižší urozenosti celým pozdravem "salám alejkum", ale jen zkratkou "sálal". Kdybych byl hádžím Halefem Omarem, jistě bych se domníval, že na mne dopadá odlesk této povýšenosti.

Cestou jsme potkali oněch deset Hukarů, kteří se ubírali na shromaždiště, aby svému vůdci podali zprávy o výsledku jednání. Dosáhli, čeho chtěli, nebylo jim však vyhověno, jak se zdálo proto, že by s nimi rada stařešinů souhlasila, ale prostě proto, že se jich chtěli zbavit. Večer však bude džirbani s nimi a pak bude možné promluvit se stařešinami jiným tónem! Tak vyprávěli a potom se ubírali dále.

Když jsem se vrátil domů, trávil jsem čas až do soumraku tím, že jsem náležitě prohlédl naše sedla a řemeny, uvedl do náležitého stavu své pušky a revolvery a vysprávil si, pokud to bylo nutné, svůj oděv. Něco takového si člověk vždycky udělá nejlépe sám. Pak přišel Halef. Byl přestřastný a ihned mne zaplavil množstvím taktických a strategických plánů, že by bylo potřeba nejméně milionu nepřátelského a milionu našeho vojska, kdyby jich měla být skutečně jen polovina. Nechal jsem ho mluvit a s úsměvem jsem ho vyslechl. Namáhal se poctivě po celé odpoledne a proto bylo spravedlivé dopřát mu tuto malou odměnu, kterou si vlastně sám uděloval.

Proud jeho řeči pomalu ustával, když konečně upozoroval, že mu sice věnuji naprostou pozornost, ale že sám se

nezúčastním jeho hovoru ani slovem.

"Co to znamená, sidi?" zeptal se mne. "Nemluvíš? Proč?"

"Protože mluvíš ty," odpověděl jsem. "Baví-li se spolu dva lidé, potom zdvořilost vyžaduje, aby jeden mlčel, když druhý právě mluví."

"Mluvil jsem tedy nepřetržitě?"

"Ano."

"Nenechal jsem ti nikde mezeru, aby ses mohl vmísit do hovoru?"

"Ne."

"Pak tě tedy prosím za prominutí! Ale mé srdce je přeplněno a má hlava se teď podobá čítance, do níž zaneslo tisíce vojevůdců všechny své zkušenosti a zážitky! Sidi, žádám o válku! Musím mít válku, rozhodně musím mít válku! Neboť jen válkou, ještě jednou válkou a do třetice válkou ti mohu ukázat, jakým jsem proslulým, zcela nevyrovnatelným a neobyčejným chlapíkem! Věříš mi? Chápeš mne?"

"Ano! Vždyť jsem to už sám zažil."

"Na sobě samém?"

"Na sobě i na jiných. Také já jsem byl tím, čím ty sám ještě jsi dnes!"

"Čím?"

"Chlapcem! Hloupým chlapcem!"

"Oho, co to má znamenat?" vyskočil hádží.

"Právě to, co tím myslím! Jako hloupý chlapec jsem si často hrával s jinými chlapci na vojáčky. Obvykle hra skončila skutečnou a dobře míněnou pranicí. A pravidelně jsme si přinášeli stopy podobných bojů s sebou domů, takže naši útlocitní otcové a matky, kteří se nechtěli dát přesvědčit o nutnostech boje, sáhli k rákoskám, aby z nás vyhnali vysokou politiku a strategii."

"A tohle že jsi prožil? Skutečně prožil?"

"Ano."

"Byl jsi skutečně bit? Dostal jsi skutečné rány?"

"Skutečně! Cítím je ještě dnes!"

"A říkáš to, aniž by ses styděl?"

"Stydět? Jsem na to hrdý!"

"Fu, efendi! Nemáš cti v těle! Vypovídám ti svoje přátelství! Nebo myslíš, že je čestné tvářit se v boji jako hrdina a vítěz a pak přijde-li domů, dát se spráskat otcem či matkou? Můj otec to nikdy nedělal!"

"Můj naopak vždycky! Byl rozumný a díval se na mne a na výprask nebeskýma, ne pozemským očima."

"Nebeským očima? Promiň, sidi, mluvil jsi ironicky! Myslel jsi to zajisté obrazně, jako vždy, když dělám hlouposti. Myslíš tedy otcem Boha?"

"Ovšem. Ale teď se tě ptám: co pomůže mně, krátkozrakému chlapci, všechna proslulost v očích ostatních chlapců, jestliže tím Otce, místo, abych jej poslouchal a dělal mu radost, nutím, aby mne za to vždy a znovu trestal, spráskal a zbil? Všimni si světových dějin! Jak mnohý chlapec se tu bil s jinými, ušlechtilějšími a lepšími chlapci než byl sám, místo, aby je nechal v pokoji a míru přirozeně vyvíjet a růst! A konec? Kdo vždycky musel zahlazovat stopy bojů, hojit a nahrazovat rány? Myslíš, že ten tak řečený hrdina? Ten jistě ne! Ten obvykle přijal jen z otcovské ruky svou zaslouženou pomazánku palmovým olejem!"

"Ty jsi tedy proti válce?"

"Jsem jen proti nesmyslnému válčení, které je Bohu nemilé. A jsem proti válce, která stojí na tak chabých základech, jako ta před chvílí tebou velkohubě líčená. Halefe, znám tě jiného než jak jsi se mi tu před chvílí jevil a to je tvoje štěstí! Neboť kdyby ti ono rouhání proti naší dobré Marah Durimeh šlo ze srdce, již dávno bych tě hnál ke všem čertům!"

"To že bys udělal? Skutečně?" zeptal se malomyslně.

"Ano, a na místě!"

"Pak je skutečným štěstím, že - že už nám právě přinášejí večeři! Posad' se, efendi! Sedni si a jez, budu ti předkládat! Budu tvým sluhou! A už ani slovo o této válce! Nechci válku, když ji nechceš ty a nebuduji chtít, protože tě ctím a miluji! Pojd' a jez! Jak vidíš, mně už chutná!"

Večeře nám byla poslána z paláce, neboť jsem řekl, že se k hostině nedostavíme. To byla voda na Halefův mlýn. Bral všechno sluhům z rukou, aby mne obsloužil a tím opět přivodil mezi námi mír. U jídla jsme už nepromluvili ani slovo. Ne snad proto, že bych se na něho hněval, ale proto, že potřeboval čas, aby si rozmyslel všechno o čem jsme hovořili. A kromě toho, aniž by tušil, nastával dneškem pro něho nový den. Měl být dnes naposled tím, kterým až dodnes byl. Přál jsem si, aby jízdou do Džinistanu i vnitřně prohlédl a povznesl se. Abych toho dosáhl, musel jsem s ním jednat jinak než tomu bylo dosud. Vůli měl dobrou, ale potřeboval vnitřní oporu a tou jsem měl být já sám!

Když se mne po jídle zeptal, co podnikneme, řekl jsem mu, že nyní vystoupím za cimbuří, abych si prohlédl "horské ohně". Co jsem očekával, stalo se. Prosil mne, abych jej vzal s sebou, k čemuž jsem svolil, neboť jsem na tuto prosbu čekal. Dojem, kterým tento pohled bude na něho působit, měl mu otevřít bránu, která, až by se jednou za ním zavřela, zabránila by mu navždy vyjít opět do jeho starého života. Chrám byl otevřen. Byla zde pro dnešní zasvěcovací bohoslužbu připravena již nová světla. Proto jsme našli schody poněkud osvětlené, takže Halef mohl jít za mnou, aniž by se musel spoléhat jen na svůj hmat. Když jsme nahoře vyšli na vzduch, Halef zvolal:

"Mášalláh! Jaký je to boží zázrak! Podívej, sidi, celá země tone v plamenech!"

Jeho výkřik byl skutečně oprávněný. Na severu plápolalo pět, nebo šest mohutných plamenů k nebesům. Z našeho stanoviště to téměř vypadalo tak, jako by dosahovaly až k nebesům a zastíňovaly hvězdy. Ve skutečnosti to ovšem tak nebylo. Prudký vítr zmítal plameny tak, že každou chvíli měnily svou podobu. Jakési temné zabarvení poněkud tlumilo

jejich záři - nebyla tak intenzivní jako předešlý večer a nerušila zdejší soumrak.

Najednou se začaly plameny ztrácet, až docela zmizely. A tam, kde až do té chvíle plápolaly, nastala také temná noc. Proto i tam nyní vystoupily hvězdy stejně jasně jako jinde. Ale podzemní síla pracovala dále. Země se lehce třásla. Bylo slyšet podzemní dunění a klokotání. Měli jsme pocit, jako by se chrámové cimbuří kymácelo sem tam. Posadili jsme se tedy. Náhle jsme pocítili jakýsi náraz a hned nato zazněla rána, jako by bylo najednou vypáleno množství nestejně velikých a proto i nestejně znějících děl. Ze země vyrazil proud ohně, ale jen nakrátko. Pak bylo ticho.

"Alláh akbar!" vykřikl Halef. "Sidi, něco takového jsem jakživ neviděl!"

Sepjal ruce, byl pohnut v nejlubším nitru. Tu zazněla druhá rána. Shluk hořících plynů vyrazil do výše a ihned se rozptýlil v prostoru. Za plyny vyrazila ze země těžká, matně zářící masa, která jako by se vařila. Nevylétla do vzduchu, ale stoupala pomalu jako polotekutá, hustá hmota, ke které je neustále přiléváno. Čím více stoupala, tím více její žár temněl a tím získávala ostřejší obrysy. Pak se zastavila a stála zde jako veliký oltář s osvětlenými reliéfy a hranami, u něhož neviditelní giganti právě přinášejí oběť. A nyní se opět objevil oheň. Obrovské moře plamenů strávilo i oltář, který v něm zvolna zmizel a záře se rozšířila kolem, že se noc proměnila v den. Ale nebyl to jasný, slunečný den. Jeho světlo bylo zabarveno oranžově a uprostřed erupce vystupoval sloup popela a kouře, který se ve výšce rozšiřoval a zcela halil severní oblohu. Dělal to dojem, jako by se lidé i zvířata museli skrýt před mocnou boží tváří. Mrazilo mne. Halef pak padl na kolena, sepjal ruce a začal se modlit stou sůru koránu, pojednávající o džehenně a věčném zatracení. Mluvila z něho zbožná duše Moghrebince, který vždy, ocitne-li se v úzkostech, modlíval se tuto sůru a hledá v ní útěchu. Po nějakém čase se však vzpamatoval, a řekl:

"Máš pravdu, efendi. Byl jsem méně vidoucí než ty, nejen dnes, ale vždy, vždy. Není to však moje vina, ale Alláhova. Kde se děje něco velikého, vznešeného, krásného a obšťastňujícího, tam je možné nalézt vždy vašeho Boha, ale našeho Alláha nikoliv! Ten jen střeží pro své věřící sedmera nebesa a haraší šavli proti nevěřícím! Ty najdeš svého Boha všude a proto jsi bohatý, my jsme však chudí, opravdoví žebráci proti vám. Jsi básníkem! Každý keř ti dovede vyprávět o tvém Bohu, za každým kmenem vyhlíží jeho dobrotivý zrak, aby ti prokazoval lásku. - Alláh však bydlí jen v starých, ušpiněných listech koránu, jinak nikde! Sidi, věř mi, je mnohem více touhy po Bohu na světě, než ty si myslíš! Ale není zde jiná a přirozenější cesta k seznámení s ním, než korán nebo sahar?"

"Je jiná cesta!" odpověděl jsem.

"Která?"

"Ta, jež nás povede z tohoto chrámu! Je to cesta, kterou zítra ráno nastoupíme. Cesta ze země Usulů nahoru do Džinistanu."

Abych mu naznačil směr, zdvihl jsem ruku a ukázal k severu, kde dosud plápolal oheň vzdálených kráterů, jako by jim měla být obrazně znázorněna touha, o které Halef mluvil.

"Je tam nahoře skutečně Otec, po němž lidstvo volá?" pokračoval Halef. "Vidím tam právě jenom hory chrlicí oheň. To mne sice přemáhá, ale nedává mi to odpověď na mou otázku. Ty jsi však, podobně jako Mojžíš, viděl jednou Boha uprostřed živého ohně a jsi proto jasně přesvědčen, že jen On sám zde může být profesorem. Bylo by možné, abych i já prohlédl tak bystře a došel tak k oblažujícímu poznání, jako ty?"

"Nejen možné, ale jisté!"

"Jak to?"

"Sám jsi to dokázal. Hned první slova, která jsi promluvil, když jsi vystoupil sem nahoru, zněla: Jaký je to boží zázrak! a „Alláh je veliký! Když jsi tedy i v tomto ohni neviděl hned Boha, poznal jsi z něho jeho moc a jeho působení. V budoucnosti."

"Zmlkni! Zmlkni a podívej!" přerušil Halef moji řeč, přistoupil až k zábradlí a obrátil veškerou svoji pozornost k zářícím horám. Tam se najednou setmělo a pak se začaly opakovat včerejší jevy, v tomtéž pořadí a stejným způsobem, jak jsem je už popsal.

"To je ráj!" vykřikl Halef, když se utvořila ohnivá zeď a pak se otevřela veliká brána. "To je pověst Usulů! O veliké andělské otázkce, zdali na zemi již vládne mír a o Bohu, který sestupuje z ráje, aby - ticho, zmlkni a neruš mne!"

Nic jsem neřekl a také nic říci nechtěl, ale Halef už klečel u vytržení na kolenou s rukama zdviženými a modlil se závěrečnou sůru koránu, která se skládá pouze z jednoho sta božích jmen:

"Ó nejmilosrdnější! Ó Všeslitovníku! Ó všeho majiteli! Ó Vsesvětce! Ó Všeutěšiteli!" a tak dále až ke konci: "Ó Nejzáračnější! Ó Věkověčný! Ó Vsedědící! Ó Všenahrazující! Ó Nejtrpělivější! Ó Alláhu!"

Hlasitým provoláváním této dlouhé mohamedánské modlitby se Halef tak uklidnil, že se mohl opět věnovat i mně.

"Sidi," řekl, "nesměj se mi! Mám přání! Veliké, vroucí přání, které mi však nemůže být splněno."

"Proč by nemohlo?" zeptal jsem se.

"Protože je vůbec nespílnitelné. Chtěl bych být totiž velice rád - andělem!"

Řekl to velmi vážně. Sto jiných by se snad dalo tomuto jeho přání do smíchu, ale já jsem zachoval vážnost, dokonce jsem se z jeho pohnutí z celého srdce těšil.

"Že bys chtěl být andělem?" zeptal jsem se. "Nuže, staň se jím!"

"Staň se jím!" opakoval má slova v největším údivu. "Jako by to záleželo jen na mně!"

"A na kom tedy?"

"Žertuješ, sidi! Ale říkám ti tolik, kdybych byl andělem, nebyl bych jistě z těch, kteří by čekali vždy celé století, aby vyhlédli z brány a podívali se, je-li už na světě mír. Šel bych jednoduše k Pánu Bohu a řekl bych mu poctivě a otevřeně: „Pusť mne ven! Promluví si trochu s člověčenstvem! Věčným čekáním ničeho nedocílíme! A trochu toho světla, jednou za sto let, stačí sotva na týden! Lidé neudělají nic sami ze sebe! Chtějí, aby si s nimi někdo dal práci. Proto tě prosím, pošli mne na svět a dovoľ, abych si s nimi promluvil moudré slovíčko! Nejsou tak tvrdošíjní, jak by se zdáli, mají v sobě také touhu po pokoji a míru! Je ale třeba, aby se jim věc pořádně vyložila. Totiž, aby jim ji vyložil pravý muž

v pravou chvíli a pravým způsobem. A právě toho se jim až dosud nedostávalo! Jak mezi ně přijdu, hned se to změní. Promluví jim do svědomí. Rychle to ovšem nepůjde. A také se tak hned nevrátím. Ale než uplyne sto let, budu tu zase. Na to se můžeš spolehnout! Tak bych s ním mluvil, sidi, a jsem přesvědčen, že by se mnou souhlasil! Andělé nejsou přece k tomu, aby si žili pěkně sto let vždycky pro sebe a věnovali pak lidstvu jen několik dní nebo hodin! Víš přece, kdo je anděl?"

"Ano," odpověděl jsem.

"A věříš, že andělé existují?"

"To je samozřejmé!"

"Jsou prý však i lidé, kteří to popírají?"

"Jsou taková, ovšem, a přece bych chtěl zase tvrdit, že nejsou. Přejde na to, ke kterému názoru se člověk přikloní. Jedni tvrdí, že Bůh stvořil legiony neviditelných nebeských stvoření, která stojí vysoko nad lidským hřištěm a přece jsou k tomu určena, aby mu sloužila. A jiní říkají, že to je nemožné, protože by se to přičilo božské moudrosti a prozřetelnosti, neboť by se pak země stala pro nebeské peklem a jak by také lidé přišli k tomu, aby jim sloužili tvorové neskonale dokonalejší a lepší? Písmo svaté sice mluví o andělech, ale vyjadřuje prý se jen obrazně, jak je tomu v Orientě zvykem. Andělé prý jsou míněni dobří lidé, kteří svým bystřejším smyslem, dobrotou a láskou slouží potřebným, aniž by za to očekávali odměnu."

"A s kterým z těchto dvou mínění se ztotožňuješ ty, sidi?"

"Věřím v bibli, ale věřím i vlastnímu srdci, a to srdce mi říká, že se každý člověk občas může stát andělem svých bližních, chce-li být ochráncem a pomocníkem potřebných a strádajících. Proto -"

Musel jsem opět ustát v řeči, protože vešel džirbani. Halef se odplížil až na nejvzdálenější kraj lavice. Veliký, krásný a oduševnělý Usul se mu nezdál být obrem jen tělesně. Džirbani přivítiv a krátce pozdravil a přistoupil až k balustrádě. Díval se přímo do ohně hor, který opět plápolal vysoko k nebi. Jeho vysoká postava zde stála jakoby v plamenném žáru. Pak řekl:

"A tam nahoru nás povede cesta! Středem tohoto žáru a ohně! Jak bude těžká! Jak těžká! Můj otec, když se vracíval ze své cesty, říkával, že jen ten se dostane do Džinistanu, kdo má za průvodce pomocného ducha, koho vede strašný anděl."

Potom se posadil po mém boku a podával mi zprávu o tom, co se dělo při hostině a později i při poradě o jeho požadavcích. Získal úplné a bezvýhradné vítězství, v ničem nebyl odmítnut. A rád a otevřeně přiznal, že za svůj úspěch neděkuje snad své výmluvnosti a svému jednání, ale vlivu vládkyně Usulů.

Náhle jsme spatřili dlouhý pochodňový průvod, který se blížil ke chrámu.

"To jsou moji Hukarové. Je téměř půlnoc," řekl džirbani. "Vidíš to množství lidí dole na prostranství?"

Teprve jím upozorněn, zpozoroval jsem, že se dole na prostranství shromáždilo ohromné množství lidí. Všichni byli tiší a klidní! Tato vlastnost u těchto polodivochů nás naplňovala obdivem.

"Chtěli být přítomni zasvěcení vojska," vysvětloval nám můj mladý přítel, "nesmějí však do chrámu vstoupit dříve, než bude dáno zvoněním znamením."

"Znamení zvonem?" zeptal jsem se. "Copak jsou zde zvony?"

"Ne, zvoníme tu na rohy."

"Ach, na takové, které jsem slyšel dnes u tebe?"

"Ano."

Slyšeli jsme pod námi skřípat kladky velikého lustru. Rozsvěcovali ho. Pochodňový průvod zatím došel na prostranství, obešel je dokola a pak zmizel v chrámových dveřích, aniž by byly pochodně uhašeny. Pak začalo zvonění. Bylo při tom troubeno tak, že skutečně spolu splývající tóny rohů zněly jako zvony. Působilo to na nás, kteří jsme stáli nahoře, kde se zvukové vlny stýkaly, mohutným dojmem. Kdo tyto zvuky slyšel, jistě zatoužil vejít do chrámu. Ale kromě těchto zvuků se dole pod námi nashromáždilo ještě něco, totiž kouř a zápach šesti set pochodní, které hořely uvnitř chrámu. Tento zápach a kouř vystupoval všude kolem nás štěrbínami prkenného stropu a brzy vytvořil dusivý kruh, který naprosto bránil našemu výhledu na hory a na oblohu. A nebylo vůbec potěšujícím pomyšlením, že se budeme muset tímto kouřem a zápachem prodýchat, budeme-li chtít dospět tam, kde jsme byli očekáváni.

"Zlá situace pro nás!" usmíval se džirbani. "Doufejme však, že se neudusíme! Tak, jako nám teď, musí být i Bohu, vystoupí-li z ráje, aby se podíval do Ardistanu. A tak také musí být každému čistému duchu, kterého okolnosti nutí žít mezi lidmi, kteří se obklopují dusivým povětrím lži a přetvářky. Jestlipak víš, sáhíbe, že odtud odejdeme navždy?"

"Ano."

"A nelituješ toho?"

"Ne. Jediná, která by mne mohla zdržovat, Taldža, nás bude jistě následovat."

"Také si to myslím. Podejme si ruce, abychom jeden druhého mohli chránit, kdyby se o něho pokoušely mdloby. Jen jednou ještě pronikneme tímto zápachem a kouřem do hlubin! Pak ale vzhůru do čistého a volného vzduchu Džinistanu!"

Když jsme otevřeli příklop schodiště, vyrazil na nás z chrámu strašlivý zápach smůly, sazí a dehtu. Museli jsme však projít. Vzali jsme se za ruce a pustili se statečně dolů!